

UDKAST

TIL

LOV OM ÆGTESKABETS RETSVIRKNINGER

UDARBEJDET AF

DEN VED KGL. RESOLUTIONER AF 25. JULI 1910, 19. JUNI 1912

OG 29. DECEMBER 1911

NEDSATTE KOMMISSION

KØBENHAVN

TRYKT HOS J. H. SCHULTZ A/S

1918

I Overensstemmelse med den ved kgl. Kommissorium af 19. Juni 1912 fastsatte Arbejdsplan har nærværende Kommission under Samarbejde med tilsvarende Kommissioner for Norge og Sverige udarbejdet et Forslag til Lov om Ægteskabets Retsvirkninger.

Den danske Kommission, der, efter at Højesteretsassessor Krarup var traadt ud, bestod af Formanden, Professor, Dr. juris *V. Bentzon* og Overretsassessor *E. Trolle*, blev ifølge kgl. Kommissorium af 29. December 1914 forøget med Ojenlæge Fru *Estrid Hein*, og Kommissionens Sekretær har ligesom hidtil været Kriminalretsassessor *H. G. Bechmann*, der under Overretsassessor Trolles Sygdom tillige mødte som Delegeret i hans Sted under det afsluttende Møde paa Gjeilo i Februar—Marts 1918. Fra norsk Side har Arbejdet været overdraget til Sørenskriver *P. J. Paulsen* som Formand, daværende Ekspeditionschef i Justitsdepartementets Lovafdeling, nu Sørenskriver *Einar Haussen*, Højesteretsadvokat Frk. *Elise Sem* og Professor, Dr. juris *Jon Skeie*, hvilken sidste dog i Oktober 1916 igen er udtraadt af Kommissionen, efterat han paa Grund af Forfald kun havde deltaget i dennes første Møde. Som Sekretær har fungeret først nuværende Bureauchef i Justitsdepartementets Lovafdeling *Nicolai Bugge*, derefter daværende Sekretær sammensteds *Peter Hougén*, medens Sekretærforretningerne i de sidste to Aar har været varetagne af Formanden. I Sverige har Arbejdet ligesom hidtil været overdraget til Lagberedningen, bestaaende af nuværende Præsident i Svea Hofrätt, forhen Justitieråd, Dr. juris *Hjalmar Westring* som Formand, Professor, Dr. juris *C. G. Björling*, Professor, Dr. juris *B. Ekeberg*, Revisionssekretær *K. Tiselius*, Fru *Emilia Broomé* og Hofrättsråd *E. Stenbeck*, hvilken sidste tillige paa Moderne har fungeret som Sekretær. Professor Björling har dog kun deltaget i de to første Moder.

Det første Møde holdtes i Kristiania og paa Gjeilo i Tiden fra den 1. til den 27. Marts 1915 og her fandt de grundlæggende Forhandlinger Sted. Under et Møde i Hornbæk mellem Formændene fra den 6. Juli til den 8. August 1915 udarbejdedes et udførligt Program for Arbejdet, paa Grundlag af hvilket der førtes Forhandlinger paa det efterfølgende Møde i København fra den 1. November til den 8. December 1915. Efter forudgaaende Redaktionsmoder i Stockholm fra den 19. Juni til den 18. Juli 1916 og i Kristiania fra den 13. September til den 10. Oktober 1916 fandt det tredje Kommissionsmøde Sted i Stockholm fra den 13. November til den 19. December 1916. Derpaa afholdtes paa ny et Redaktionsmøde mellem de tre Formænd i København fra den 15. til den 29. Oktober 1917, og efterat foreløbige Motiver var aflattede for hvert enkelt Land blev det afsluttende

Møde — efter et Redaktionsmøde i Kristiania fra den 15. til den 21. Februar 1918 — afholdt paa Gjeilo fra den 22. Februar til den 22. Marts 1918.

Som Resultat af Forhandlingerne fremtræder det her foreliggende Udkast, hvis Indhold i alle Hovedprinciper og væsentlige Enkeltheder stemmer med de samtidig fremkommende Udkast for Norge og Sverige. I det ydre frembyder Udkastene imidlertid adskillig Ulighed. Det svenske Udkast er nemlig sammenarbejdet med den paa Grundlag af Kommissionens Udkast af 1913 vedtagne svenske Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af 12. November 1915. Desuden er visse Bestemmelser, der i de danske og norske Udkast indeholdes i selve Hovedlovforslaget, i det svenske Udkast optaget som Ændringsforslag til forskellige gældende Love. Dertil kommer, at det norske Udkast ikke har medtaget Regler svarende til de danske og svenske om Forældremyndighed, idet der herom fandtes allerede at gælde tilfredsstillende Regler (L. 10. April 1915), hvorfor det norske Udkast savner noget til det danske Kap. II svarende Kapitel. Dernæst maa Bestemmelserne af administrativ og procesretlig Natur, særlig Skiftereglerne i Kap. VII og Registreringsreglerne i Kap. IX, nødvendigvis frembyde Forskelligheder paa Grund af Forskellen mellem de tre Landes almindelige Lovregler paa disse Omraader. Ikke heller kender Svensk Ret det i de danske og norske Udkast (dansk Kap. VIII) behandlede Retsinstitut »Uskiftet Bo«. Forskel findes ogsaa mellem Overgangsbestemmelserne. For de Afvigelser af materielretlig Natur, der har nogen større Betydning, vil der blive gjort Rede paa vedkommende Sted i Motiverne.

Motiverne er affattede af Sekretæren, Kriminalretsassessor Bechmann, paa Grundlag af de førte Forhandlinger og derefter gennemgaaede af Kommissionens Medlemmer.

København, den 31. August 1918.

V. Bentzon.

Estrid Hein.

E. Trolle.

H. G. Bechmann.

Udkast til Lov

om

Ægteskabets Retsvirkninger.

K a p i t e l I.

Almindelige Bestemmelser.

§ 1.

Mand og Hustru skal vise hinanden Troskab og være hinanden til Støtte. De skal i Fællesskab varetage Familiens Tarv.

§ 2.

Det paahviler Mand og Hustru, gennem Tilskud af Penge, gennem Virksomhed i Hjemmet eller paa anden Maade, at bidrage, hver efter sin Evne, til at skaffe Familien det Underhold, som efter Ægtefællernes Livsvilkaar maa anses for passende. Til Underholdet henregnes, hvad der udkræves til Husholdningen og Børnenes Opdragelse saavel som til Fyldestgørelse af hver Ægtefælles særlige Behov.

§ 3.

Kan Udgifterne til en Ægtefælles særlige Behov og Udgifterne ved de Hverv, som den iøvrigt efter Skik og Brug og Ægtefællernes Forhold har at varetage for Familiens Underhold, ikke dækkes af det Bidrag, den selv skal yde ifølge § 2, er den anden Ægtefælle pligtig at overlade den de fornødne Pengemidler i passende Beløb ad Gangen. Dette gælder dog ikke, hvis en anden Ordning er paakrævet, fordi Ægtefællen har vist sig uskikket til at forvalte Penge, eller fordi andre særlige Grunde foreligger.

§ 4.

Hvad der i Henhold til §§ 2 og 3 overlades en Ægtefælle til Fyldestgørelse af dens særlige Behov, bliver dens Ejendom.

§ 5.

Forsømmer en Ægtefælle at opfylde sin Underholdspligt, bliver der paa Begæring at paalægge den at yde den anden Ægtefælle et Pengebidrag i Overensstemmelse med Reglerne i § 3, eller i saadant videre Omfang hvori det efter Omstændighederne maa anses for rimeligt.

§ 6.

Hvis de Udgifter, en Ægtefælle i Løbet af et Kalenderaar har haft til Familiens passende Underhold, aabenbart overstiger, hvad den efter § 2 var pligtig at yde, bliver der paa Begæring at paalægge den anden Ægtefælle at betale den et Beløb, som kan antages at svare til det for meget erlagte, medmindre andet er aftalt eller maa antages at være forudsat. Begæringen maa fremsættes inden 1 Aar efter Kalenderaarets Udløb.

Kravet kan alene rejses af den berettede Ægtefælle personlig og kan ikke gøres gældende til Skade for den forpligtede Ægtefælles Kreditorer.

§ 7.

Lever Ægtefællerne paa Grund af Uoverensstemmelse ikke sammen, finder Reglerne i § 2 tilsvarende Anvendelse. Det Tilskud, som den ene Ægtefælle herefter skal yde til den anden Ægtefælles og de hos den værende Børns Underhold, bliver paa Begæring at fastsætte til et Pengebidrag. En Ægtefælle, som væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, har dog ikke Krav paa Bidrag til sit eget Underhold, medmindre særlige Grunde taler derfor.

§ 8.

I de i § 7 omhandlede Tilfælde kan det i det Omfang, hvori det efter Ægtefællernes Livsvilkaar og de øvrige Omstændigheder maa anses for passende, paa Begæring paa-

lægges den ene Ægtefælle at overlade den anden Ægtefælle Brugen af Løsøre, som ved Samlivets Ophør hørte til det fælles Bohave eller til den anden Ægtefælles Arbejdsredskaber.

Naar Ejendele, som tilhører den ene Ægtefælle, herefter er udleveret den anden Ægtefælle til Brug, kan Ejeren ikke ved Aftale med Tredjemand gøre nogen Indskrænkning i denne Brugsret.

Den berettigede Ægtefælle kan kræve sig indsat i Besiddelsen ved en umiddelbar Fogedforretning i Overensstemmelse med Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916. § 609 jfr. D. L. 6—14—7.

§ 9.

Spørgsmaal om Underholdsbidrag efter §§ 5 og 7 afgøres af Overøvrigheden. Denne kan til enhver Tid paa Begæring af en af Ægtefællerne ændre sin Bestemmelse, naar Forholdene væsentlig har forandret sig. Paalæg efter §§ 6 og 8 gives ligeledes af Overøvrigheden.

Med Inddrivelse af paalagte Bidrag, Afsoning og andre Tvangsmidler forholdes der efter de derom i Lovgivningen særlig givne Forskrifter. Beløb, der er paalagt i Henhold til § 6, kan inddrives ved Udpantning.

Underholdsbidrag efter § 7 kan efter Omstændighederne paalægges for en Tid, der ligger indtil 3 Aar forud for Begæringen.

§ 10.

Ved Afgørelser i Henhold til §§ 5, 6, 7 og 8 kan en mellem Ægtefællerne truffen Aftale fraviges, hvis den skønnes aabenbart ubillig, eller hvis Forholdene væsentlig har forandret sig.

§ 11.

Ægtefællerne er pligtige at give hinanden de Oplysninger om deres økonomiske Forhold, som kræves til Bedømmelse af deres Underholdspligt.

§ 12.

Under Samlivet er hver af Ægtefællerne i Forhold til Tredjemand berettiget til paa begges Ansvar at indgaa saadanne Rets-

handler til Fyldestgørelse af den daglige Husholdnings eller Børnenes Fornødenheder, som sædvanlig foretages i dette Øjemed. Samme Ret har Hustruen med Hensyn til sædvanlige Retshandler til Fyldestgørelse af sit særlige Behov. De her nævnte Retshandler anses for indgaaede paa begge Ægtefællers Ansvar, hvis ikke andet fremgaar af Omstændighederne.

Den anden Ægtefælle forpligtes ikke ved Retshandlen, hvis den, med hvem den blev indgaaet, indsaa eller burde indse, at det, som Retshandlen gik ud paa, ikke var paakrævet.

§ 13.

Misbruger en Ægtefælle den Ret, som tilkommer den efter § 12, kan Overøvrigheden paa den anden Ægtefælles Begæring fratage den Retten. Denne skal dog atter tilbagegives den, naar Ægtefællerne er enige derom, eller Forholdene har forandret sig.

Overøvrighedens Afgørelse kan ikke gøres gældende mod godtroende Tredjemand, medmindre den indtegnes i Ægtepagtsbogen i Overensstemmelse med Reglerne i Kap. IX.

§ 14.

Er en Ægtefælle, medens Samlivet bestaar, ved Fraværelse eller Sygdom forhindret i at varetage sine Anliggender, kan den anden Ægtefælle, forsaavidt ingen anden har Bemyndigelse hertil, paa dens Vegne foretage, hvad der ikke uden Ulempe kan opsættes, oppebære dens Indtægter og, hvor det for Familiens Underhold er uomgængelig nødvendigt, afhænde eller pantsætte dens Ejendele. Fast Ejendom kan dog i intet Tilfælde afhændes eller pantsættes uden Overøvrighedens Samtykke.

§ 15.

Er Løsøre, som tilhører den ene Ægtefælle, med dennes Samtykke inddraget til Benyttelse under en Erhvervsvirksomhed, som drives af den anden Ægte-

fælle, bliver Retshandler, denne foretager vedrørende saadant Løse, bindende for Ejeren, medmindre Trediemand indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberegtiget til at indgaa Retshandlen.

Kapitel 11.

Regler om Forældremyndigheden.

§ 16.

Forældremyndigheden over de fælles Børn tilkommer Ægtefællerne i Forening.

§ 17.

Er Forældrene ikke enige om Udøvelsen af Forældremyndigheden, kan Overovrigheden, hvor Barnets Tarv tilsiger det, paa Begæring af en af Forældrene henlægge Afgørelsen af Tvistigheder vedrørende Forældremyndigheden over Barnet til den af Forældrene, som skønnes bedst egnet, eller bestemme, hvem Afgørelsesretten i den foreliggende Tvist skal tilkomme.

§ 18.

Er en af Forældrene ved Fraværelse, Sygdom eller af anden Grund midlertidig forhindret i at deltage i Bestemmelser angaaende Barnets Anliggender, og kan en Afgørelse ikke uden Ulempe opsættes, udøves Bestemmelsesretten af den anden Ægtefælle. Denne maa dog ikke træffe nogen Afgørelse af indgribende Betydning for Barnets Fremtid, medmindre dettes Tarv utvivlsomt kræver det.

§ 19.

Gør en af Forældrene sig skyldig i groft Misbrug eller grov Forsømmelse ved Udøvelsen af Forældremyndigheden, er den henfalden til Misbrug af Beruselsesmidler, fører den et lastefuldt Liv, eller er den ved Fraværelse, Sygdom eller af anden Grund i længere Tid forhindret i at deltage i Forældremyndighedens Ud-

øvelse, kan Overøvrigheden bestemme, at Forældremyndigheden skal tilkomme den anden alene.

§ 20.

Er Samlivet mellem Ægtefællerne hævet, træffer Overøvrigheden, saafremt nogen af dem begærer det, Bestemmelse om, hvem af dem Forældremyndigheden over Børnene skal tilkomme, eller, hvis den ene ikke findes at burde have Forældremyndigheden over dem alle, hvorledes de skal fordeles mellem Ægtefællerne. Er de enige, træffes Afgørelsen overensstemmende med deres Ønsker, forsaavidt det ikke aabenbart vilde stride mod Børnenes Tarv. Er de ikke enige, afgøres Spørgsmaalet efter, hvad der under særligt Hensyn til Børnenes Tarv findes billigt. Er det godtgjort, at den ene af Ægtefællerne væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, og skønnes de begge lige egnede til at opdrage Børnene, skal den anden Ægtefælle være nærmest til at faa Forældremyndigheden.

Ved Separation eller Skilsmisse vil der i Bevillingen eller Dommen være at træffe Bestemmelse om, hvem Forældremyndigheden over Børnene skal tilkomme, og her ved finder Reglerne i 1ste Stykke tilsvarende Anvendelse.

§ 21.

Dor en af Forældrene, forbliver Forældremyndigheden hos den anden alene.

Er begge Forældrene døde, tilkommer Forældremyndigheden Værgen.

§ 22.

Dor den af Ægtefællerne, som efter § 20 har faaet Forældremyndigheden, bliver denne at tillægge den efterlevende, medmindre Hensynet til Barnets Tarv tilsiger andet.

§ 23.

Den af Forældrene, hvem Forældremyndigheden ikke tilkommer, har Ret til personligt Samkvem med vedkommende Barn, medmindre særlige Omstændigheder taler derimod. Alle Spørgsmaal om Udøvel-

sen af saadan Ret, saavel som om dens Indskrænkning eller Ophævelse, afgøres om fornødent af Overøvrigheden.

§ 24.

Forinden de i § 17 omtalte Bestemmelser træffes af Overøvrigheden, skal denne foranstalte en Mægling mellem Parterne ved en eller flere dertil egnede Personer. Parterne er pligtige at møde til Mæglingen under samme Ansvar, som gælder med Hensyn til Mægling i Separations- og Skilsmissesager. Nærmere Regler om denne Mægling kan gives af Justitsministeren.

§ 25.

Ved de i §§ 17, 20, 22 og 23 nævnte Afgørelser er Overøvrigheden ikke bunden ved mulige Aftaler mellem Parterne, og Afgørelsen kan senere forandres paa Begæring af en af Ægtefællerne, hvis væsentlig forandrede Forhold kræver det. Er den tidligere Afgørelse truffen ved Dom, maa Begæring om dens Forandring fremsættes for Retten.

K a p i t e l I I I.

Om Formuen.

§ 26.

Enhver af Ægtefællerne faar Gifteret (jfr. §§ 27—31) i alt, hvad den anden Ægtefælle ejer ved Ægteskabets Indgaaelse eller senere erhverver, forsaavidt det ikke er gjort til Særeje. Den Formue, som er Genstand for Gifteret, udgør Ejers Gifteeje.

Paa Rettigheder, som er uoverdragelige eller iøvrigt af personlig Art, faar Reglerne om Gifteeje dog kun Anvendelse i den Udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse Rettigheder særlig gældende Regler.

§ 27.

Hver Ægtefælle raader over sit Gifte-eje med de Indskrænkninger, der følger af Reglerne i §§ 28-31.

Ved Ægteskabets Ophor saavel som i Tilfælde af Bosondring eller Separation udtager hver Ægtefælle eller dens Arvinger Halvdelen af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer, dog med de Undtagelser Loven medfører.

§ 28.

En Ægtefælle er pligtig at udøve Raadigheden over sit Gifte-eje saaledes, at den ikke utilbørlig udsætter det for at forringes til Skade for den anden Ægtefælle.

§ 29.

En Ægtefælle maa ikke uden den anden Ægtefælles Samtykke afhænde eller pantsætte fast Ejendom, hvori der haves Gifret, saafremt Ejendommen tjener til Familiens Bolig, eller hvis Ægtefællernes eller den anden Ægtefælles Erhvervsvirksomhed er knyttet til den. Saadan Ejendom maa heller ikke uden Samtykke af den anden Ægtefælle bortlejes eller bortforpagtes, saafremt dette vil medføre, at den ikke længere kan tjene til fælles Bolig eller som Grundlag for Erhvervsvirksomheden. Er den anden Ægtefælle unyndig, er det Værgen, eller, hvor Ægtefællen er Værge, en særlig beskikket Værge, hvis Samtykke udkræves. Dersom Udtalelse fra den anden Ægtefælle ikke kan indhentes uden væsentlig Vanskelighed eller Forhaling, kan Samtykke gives af Værgen, hvor en saadan er beskikket, og ellers af Overovrigheden.

Har en Ægtefælle indgaaet en saadan Retshandel uden fornødent Samtykke, kan den anden Ægtefælle faa den omstødt ved Dom, hvis Erhververen eller Panthaveren indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberettiget til at foretage Retshandlen. Sagen maa dog anlægges inden 3 Maaneder, efter at Ægtefællen har faaet Kundskab om Retshandlen, og senest inden 1 Aar efter dens Tinglæsning.

§ 30.

En Ægtefælle maa ikke uden den anden Ægtefælles Samtykke afhænde eller pantsætte Løsøre, hvori der haves Gifteret, forsaavidt dette horer til Indboet i det fælles Hjem eller til den anden Ægtefælles fornødne Arbejdsredskaber, eller det tjener til Borne-nes personlige Brug. Selv om Ægtefællen er unyndig eller unyndiggjort, kan den afgive Samtykke, saafremt den dog ikke er sindssyg eller aandssvag; i disse Tilfælde, eller hvis Ægtefællens Udtalelse ikke kan indhentes uden væsentlig Vanskelighed eller Forhaling, er Samtykke unødvendigt.

Har en Ægtefælle indgaaet en saadan Retshandel uden fornødent Samtykke, kan den anden Ægtefælle faa den omstødt ved Dom, medmindre Erhververen eller Pant-haveren var i god Tro. Sag maa dog anlægges inden 3 Maaneder, efter at Ægtefællen har faaet Kundskab om Retshandlen, og senest inden 1 Aar efter Genstandens Overlevering eller ved Underpantsætning efter Retshandlens Tinglæsning.

§ 31.

Nægter den anden Ægtefælle eller Værgen at give Samtykke i de Tilfælde, som nævnes i §§ 29 og 30, kan Overøvrigheden paa Begæring tillade Retshandlen, hvis der ikke findes at være skellig Grund til Nægtelsen.

§ 32.

Særeje er:

- 1) hvad der ved Ægtepagt er gjort til Særeje;
- 2) Gave, som er givet en Ægtefælle af Trediemand med det Vilkaar, at den skal være Særeje, eller Arv, selv om den er Arvingens Tvangslod, forsaavidt Arveladeren ved Testamente har truffet saadan Bestemmelse;
- 3) hvad der træder i Stedet for de under 1 og 2 nævnte Genstande, medmindre andet gyldig er bestemt.

Indtægt af Særeje er Gifteeje, medmindre andet gyldig er bestemt.

§ 33.

En Ægtefælle kan forlange, at den anden Ægtefælle deltager i Oprettelsen af en Fortegnelse over begges Gifteeje og Særeje. Retten afgør efter samtlige foreliggende Omstændigheder, hvilken Beviskraft der bør tillægges Fortegnelsen.

K a p i t e l I V.

Om Gældsansvaret.

§ 34.

Enhver af Ægtefællerne hæfter saavel med sit Gifteeje som med sit Særeje for de den paahvilende Forpligtelser, hvad enten de er opstaaede før eller under Ægteskabet.

§ 35.

Krav paa Hustruen af den i § 12 nævnte Art forældes i Løbet af 1 Aar, naar tillige Manden hæfter for Gælden. Reglerne i Lov Nr. 274 af 22. December 1908 § 1 sidste Punktum samt §§ 2 og 3 finder tilsvarende Anvendelse ved denne Forældelse.

§ 36.

Efter Bosondring, Separation eller Ægteskabs Ophor kan tidligere stiftet Gæld af den i § 35 omhandlede Art kun søges fyldestgjort hos Hustruen for et Beløb, der ikke overstiger Værdien af de Særejemidler, hun da besad, og af de Gifteejemidler, der tilfaldt hende paa Skiftet, med Fradrag af anden Gæld, som da maatte paahvile hende.

§ 37.

Bestemmelserne i §§ 35 og 36 finder ikke Anvendelse, hvis Hustruen har paataget sig et videregaaende Ansvar.

K a p i t e l V.

Om Ægtepagter og andre Retshandler mellem Ægtefæller.

§ 38.

Ved Ægtepagt, oprettet før eller under Ægteskabet, kan Parterne aftale, at Ejendele, som tilhører eller tilfalder en af dem og ellers vilde være dens Gifteeje, skal tilhøre den som Særeje. Paa samme Maade kan Ægtefæller, forsaavidt det ikke strider mod Arveladers eller Givers Bestemmelse, aftale, at Særeje skal være Gifteeje.

Iøvrigt kan denne Lovs Regler om Formueforholdet mellem Ægtefæller ikke fraviges ved Aftale mellem Parterne.

§ 39.

Gaver mellem Forlovede, som skal tilfalde Modtageren ved Ægteskabets Indgaaelse, og Gaver mellem Ægtefæller maa for at være gyldige ske ved Ægtepagt. Dette gælder dog ikke sædvanlige Gaver, hvis Værdi ikke staar i Misforhold til Giverens Kaar, ej heller Gaver, som bestaar i Livsforsikring, Overlevelserente eller lignende Forsorgelse, som sikres den anden Ægtefælle.

Det kan ikke gennem Ægtepagt eller paa anden Maade gyldig vedtages, at det, som den ene Ægtefælle fremtidig erhverver, uden Vederlag skal tilfalde den anden.

§ 40.

En Ægtefælle, hvis Indtægter i Lobet af et Kalenderaar har givet Overskud, kan inden Udløbet af det følgende Aar uden Oprettelse af Ægtepagt vederlagsfrit overdrage den anden Ægtefælle indtil Halvdelen af Overskudet. Overdragelsen har dog kun Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer, forsaavidt han i et af ham underskrevet Dokument har angivet Overskudets Størrelse, og han derhos har beholdt utvivlsomt tilstrækkelige Midler tilbage til at dække alle sine Forpligtelser.

§ 41.

Har Ægtefællerne uden Ægtepagt truffet Aftale om Overdragelse af Ejendele fra den ene af dem til den anden, kan Aftalen alene gores gældende overfor Overdragerens Kreditorer, saafremt det godtgøres, at der til dens Gyldighed ikke krævedes Ægtepagt.

§ 42.

Har den ene Ægtefælle givet den anden Ægtefælle en Gave, kan den, som da havde Fordring paa Overdrageren, hvis fuld Dækning hos denne maa anses uopnaaelig, holde sig til den anden Ægtefælle for Værdien af det overførte, medmindre det bevises, at Overdrageren beholdt utvivlsomt tilstrækkelige Midler til at dække sine Forpligtelser. Er der ydet delvis Vederlag, fradrages dette i Værdien. Den anden Ægtefælle er dog fri for Ansvar, naar den beviser, at de overførte Genstande er gaaet tabt uden dens Skyld.

Nærværende Paragraf kommer ikke til Anvendelse med Hensyn til de i § 39, 1ste Stykke, 2det Punktum, nævnte Gaver.

§ 43.

En Ægtefælle, som yder sin Ægtefælle Bistand i dennes Erhvervsvirksomhed, har, selv om Overenskomst derom ikke er truffen, Krav paa passende Vederlag for sit Arbejde, naar det under Hensyn til dettes Art og de øvrige Omstændigheder maa anses for rimeligt, at Vederlag skulde ydes. Lov Nr. 274 af 22. December 1908 finder Anvendelse paa saadanne Krav, dog at Forældelsesfristen sættes til 1 Aar.

§ 44.

Har den ene Ægtefælle overdraget Bestyrelsen af sin Formue eller nogen Del deraf til den anden Ægtefælle, er denne — medmindre andet er aftalt eller maa anses forudsat — berettiget til i passende Omfang at anvende Indtægterne til Familiens Underhold uden at skylde særligt Regnskab herfor. En saadan Bemyndigelse kan til enhver Tid tilbagekaldes af vedkommende Ægtefælle.

§ 45.

Med Hensyn til Aftaler om Ægtefællers Underholdspligt og Aftaler med forestaaende Separation eller Skilsmisse for Øje gælder, hvad derom særlig er bestemt.

§ 46.

Ægtepagt skal oprettes skriftlig under Parternes Haand. Er nogen af Parterne ufuldmyndig, kræves tillige Kurators eller Værges Underskrift.

§ 47.

For at blive gyldig maa Ægtepagten indtegnes i Ægtepagtsbogen overensstemmende med de i Kap. IX givne For skrifter.

K a p i t e l V I.

Om Bosondring.

§ 48.

En Ægtefælle kan forlange Bosondring:

- 1) naar den anden Ægtefælle ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifte-ejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig formindsker sit Gifte-eje eller fremkalder Fare for saadan Formindskelse;
- 2) naar den anden Ægtefælles Bo er kommet under Konkursbehandling.

§ 49.

Ægtefællerne har desuden Ret til at faa Bosondring, naar de er enige derom.

§ 50.

Begæring om Bosondring, som udgaar fra begge Ægtefæller, indleveres skriftlig til Skifteretten paa det Sted, hvor Manden bor eller opholder sig. Begæringen bliver snarest muligt at tage til Følge af Skifteretten ved Kendelse.

§ 51.

Begæring om Bosondring, som udgaar fra den ene Ægtefælle, indleveres skriftlig til Skifteretten paa det Sted, hvor den anden Ægtefælle bor eller opholder sig; har han ikke bekendt Bopæl eller Opholdssted, da til Skifteretten paa det Sted, hvor hans sidst bekendte Bopæl eller Opholdssted er beliggende.

Skriftlige Beviser for de Omstændigheder, ved hvilke Bosondringen skal begrundes, bør saavidt muligt ledsage Andragendet. Skønnes yderligere Oplysninger fornødne, kan Skifteretten gøre vedkommende opmærksom derpaa og opfordre ham til at tilvejebringe dem.

Der skal saavidt muligt gives den anden Ægtefælle Lejlighed til at erklære sig, i hvilket Øjemed Skifteretten kan indkalde ham til at møde for sig. Nægter den anden Ægtefælle at udtale sig, eller udebliver han uden gyldigt Forfald, kan han behandles som den, der ikke drister sig til at modsige Andragerens Opgivender. Har den anden Ægtefælle ikke bekendt Bopæl eller Opholdssted her i Landet, kan Skifteretten, dersom den finder Anledning dertil, beskikke en god Mand, saavidt muligt blandt hans Slægt eller Venner, til at afgive Erklæring, forinden Afgørelse træffes.

§ 52.

I de i § 51 nævnte Tilfælde afgør Skifteretten paa Grundlag af de foreliggende Erklæringer og Beviser, om den fremsatte Begæring om Bosondring skal tages til Følge eller ikke.

Skifterettens Beslutning kan indbringes for Landsretten ved Kære efter de i Loven om Rettens Pleje, Kap. 58, fastsatte Regler.

Naar Bosondring er besluttet ved Skifterettens Kendelse, bliver Udførelsen af denne Beslutning ikke opholdt ved, at Kendelsen paakæres, dog kan ingen af Ægtefællerne forlange at modtage Udlæg for sin Lod i den andens Gifteeje, forinden endelig Afgørelse er truffet.

§ 53.

Naar Begæring om Bosondring er taget tilfølg, deles begge Ægtefællers Gifteejer mellem dem overensstemmende med Reglerne i Skiftelovens Kap. 6 og denne Lovs Kap. VII. Under Skiftet beholder hver af Ægtefællerne, medmindre Skiftelovens § 64, 2det Punktum finder Anvendelse, Raadigheden over sit Gifteeje, men er pligtig at aflægge Regnskab til Skifteretten for sin Bestyrelse i Tiden efter Bosondringsbegæringens Indgivelse.

Reglen i Skiftelovens § 64, 2det Punktum, jfr. samme Lovs § 58, kan bringes til Anvendelse, saa snart Begæring om Bosondring er indgivet til Skifteretten.

§ 54.

Hvad der udlægges en Ægtefælle paa Skiftet eller tilfalder den efter Indgivelsen af Bosondringsbegæringen, bliver dens Særeje.

§ 55.

Den indkomne Begæring om Bosondring bliver ved Skifterettens Foranstaltning at anmelde til Indtegning i Ægtepagtsbogen.

§ 56.

For Behandling af en Begæring om Bosondring og dennes Indtegning i Ægtepagtsbogen svares der ved Begæringens Indgivelse i alt en Afgift til Statskassen af 10 Kr.

K a p i t e l V I I.

Regler om Skifte.

§ 57.

Naar Skifte skal finde Sted i Anledning af en Ægtefælles Død, bliver Afdødes Gifteeje og Særeje at opgøre og dele efter de om Behandling af Dødsboer i Almin-

delighed gældende Forskrifter; den efterlevende Ægtefælles Gifteeje skiftes derimod efter Reglerne i Skiftelovens Kapitel 5, og saafremt han tillige har Særeje, vil ogsaa dette være at inddrage under Skiftet i den Udstrækning, hvori det er nødvendigt til Fyldestgørelse af de i nærværende Kapitel indeholdte Regler.

Naar Skifte skal ske ved Skifteretten mellem Ægtefæller, der begge er i Live, bliver hver Ægtefælles Gifteeje at opgøre for sig efter Reglerne i Skiftelovens Kapitel 6, saaledes at vedkommende Ægtefælle indtager den Stilling, som ifølge Skiftelovens §§ 64—69 tilkommer Manden. Har Ægtefællerne tillige Særeje, bliver ogsaa dette at inddrage under Skiftet i den Udstrækning, hvori det er nødvendigt til Fyldestgørelse af de i nærværende Kapitel indeholdte Regler.

§ 58.

Ved Skiftet tillægges der hver af Ægtefællerne saa meget af dens Gifteeje, som kræves til Dækning af de Forpligtelser, som paahvilede den ved Bosondringsbegæringens Indgivelse, ved Separationen eller Ægteskabets Ophør, herunder den paa ham faldende Del af de fælles Forpligtelser, forsaavidt der ikke ifølge § 67 er afsat Midler dertil.

Gæld, som en Ægtefælle har paadraget sig ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender eller anden uforsvarlig Adfærd, eller som den har gjort til Erhvervelse eller Forbedring af Særeje eller af saadanne Retigheder, som omhandles i § 26, 2det Stk. og som ikke skal indgaa i Delingen, kan dog kun forlanges dækket af dens Gifteeje, forsaavidt Dækning ikke kan faas af dens øvrige Midler.

Den i 1ste Stykke omhandlede Ret tilkommer ogsaa en afdød Ægtefælles Arvinger.

§ 59.

Det ved Opgørelsen efter § 58 fremkomne Overskud af hver Ægtefælles Gifteeje deles lige mellem Ægtefællerne, forsaavidt andet

ikke følger enten af Bestemmelserne i Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning §§ 66 og 67 eller af de nedenfor givne Regler.

§ 60.

Enhver af Ægtefællerne eller, naar den ene er død, den efterlevende har Ret til forlods at udtage Genstande, som udelukkende tjener til dens personlige Brug, forsaavidt deres Værdi ikke staar i Misforhold til Ægtefællernes Formueforhold.

§ 61.

Er der tillagt en Ægtefælle Midler af dens Gifteeje til Dækning af den i § 58, 2det Stk. omhandlede Gæld, kan den anden Ægtefælle eller dens Arvinger forlange Vederlag herfor af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer.

§ 62.

Har en Ægtefælle i væsentlig Grad formindsket sit Gifteeje ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifteejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd, kan den anden Ægtefælle eller dens Arvinger under Skiftet forlange Vederlag herfor af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer. Strækker disse ikke til, kan der for Halvparten af det manglende Beløb forlanges Vederlag af de den førstnævnte Ægtefælle tilhørende Særejemidler, som ikke kræves til Dækning af Gæld.

§ 63.

Ret til saadant Vederlag, som er hjemlet i § 62, tilkommer ligeledes en Ægtefælle eller dens Arvinger, hvis den anden Ægtefælle har anvendt Midler af sit Gifteeje til Erhvervelse eller Forbedring af sit Særeje eller af saadanne Rettigheder, som omhandles i § 26, 2det Stykke, og som ikke skal indgaa i Delingen.

§ 64.

Har en Ægtefælle anvendt Midler af sit Særeje til Bedste for sit Gifteeje, har den eller dens Arvinger paa Skiftet Ret til Vederlag af dens beholdne Gifteeje.

§ 65.

Er der ikke under Skiftet opnaaet fuld Dækning for Vederlagsfordringer efter §§ 61—64, kan der ikke senere gøres Krav gældende for det manglende.

§ 66.

Godtgørelse, som er tilkendt en Ægtefælle i Medfør af Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning § 67, kan, forsaavidt den er forfalden, under Skiftet forlanges dækket af det, som herunder tilfalder den skyldige Ægtefælle udover hvad der medgaar til Dækning af anden denne paahvilende Gæld.

§ 67.

Findes der Gæld, for hvilken begge Ægtefællerne hæfter, har enhver af dem Ret til at forlange, at den anden betaler den Del af Gælden, som endelig skal bæres af denne, eller at der stilles ham Sikkerhed for Betalingen eller afsættes Midler hertil.

§ 68.

Er den ene Ægtefælle død, kan den efterlevende Ægtefælle, forsaavidt Boet er af ringe Værdi, af Ægtefællernes Gifteejer udtage fornødent Bohave saavel som Arbejdsredskaber og andet Løsøre i det Omfang, hvori den skønnes at trænge dertil for at kunne fortsætte sin Næringsvej, selv om der derved tilfalder den mere, end dens Andel i Gifteejerne udgør.

§ 69.

Ved Siden af den Ægtefællerne ifølge Skiftelovens § 60, 2det Stykke, og § 65 tilkommende Ret til paa Skiftet at fordre Udlæg i bestemte Ejendele er enhver af Ægtefællerne eller, naar den ene er død, den efterlevende berettiget til at begære sin Lod i Gifteejerne udlagt efter Vurdering i Løsøre, som er nødvendigt til Fortsættelse af dens Næringsvej.

§ 70.

Har under Skiftet en Ægtefælle givet Afkald paa nogen Del af sin Lod i Gifteejerne, og havde den ikke ved Udlodningen

utvivlsomt tilstrækkelige Midler til at fyldestgøre sine daværende Kreditorer, kan disse, hvis fuld Dækning hos deres Skyldner maa anses for uopnaaelig, holde sig til den anden Ægtefælle for Værdien af, hvad denne saaledes har faaet udover sin Andel.

K a p i t e l V I I I.

Om uskiftet Bo.

§ 71.

Efter den ene Ægtefælles Død er den efterlevende Ægtefælle berettiget til at overtage begges Gifteejer uden at skifte med deres fælles Livsarvinger, medmindre den afdøde ved Testamente har udelukket den fra at sidde i uskiftet Bo.

Efterlader den forstafdøde Ægtefælle sig umyndige Særkuldbørn, har den efterlevende Ægtefælle paa samme Maade Ret til at hensesidde i uskiftet Bo, dersom Pupilauctoriteterne meddeler Samtykke dertil. Saadant Samtykke bør som Regel kun gives, hvor det maa antages at være til Gavn for Børnene.

§ 72.

Er en Ægtefælle under Konkurs, eller oplyses det, at den ikke har tilstrækkelige Midler til at dække sine Forpligtelser, eller at den ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifteejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig har formindsket Gifteejet eller fremkaldt Fare for saadan Formindskelse, er den ikke berettiget til at forlange Gifteejerne udleverede til Hensidten i uskiftet Bo.

§ 73.

Den, som ønsker at sidde i uskiftet Bo, skal snarest muligt efter Dødsfaldet for Skifteretten gøre Anmeldelse herom, ledsaget af en summarisk Opgørelse over sin Formue og Gæld samt af Oplysning om Børnenes Navn, Alder og Opholdssted.

Er Arvingerne umyndige eller fraværende, skal Skifteretten beskikke dem en Værge til at varetage deres Interesser i Anledning af den fremsatte Begæring om Hensiddens i uskiftet Bo. Beskikkelse af Værge kan undlades, naar Formuen efter Skifterettens Skøn ikke udgør mere end, hvad der udkræves til Ægtefællens og Børnenes Underhold.

Finder Skifteretten at Betingelserne for at sidde i uskiftet Bo foreligger, meddeler den Ægtefællen Bevis herfor.

§ 74.

Den efterlevende Ægtefælle, som hensidder i uskiftet Bo, skal inden $\frac{1}{2}$ Aar efter Dødsfaldet til Skifteretten indgive en paa Tro og Love affattet Opgørelse over Boets Aktiver og Passiver. Denne Opgørelse skal forinden forevises Børnene eller disses Værge.

§ 75.

I det uskiftede Bo indgaar, foruden begge Ægtefællers tidligere Gifteejer, alt hvad den efterlevende Ægtefælle senere erhverver, forsaavidt det vilde have været dens Gifteje, hvis Erhvervelsen var sket under Ægteskabet.

Arv eller Gave, som tilfalder den efterlevende, indgaar dog ikke i det uskiftede Bo, saafremt Ægtefællen begærer Skifte inden 1 Maaned, efter at den er kommet til Kundskab om Arvefaldet eller Gaven.

§ 76.

Den efterlevende Ægtefælle udøver en Ejers Raadighed over de til Boet hørende Midler.

Hvis en Ægtefælle af Boet bortskænker en Gave, der staar i Misforhold til Boets Formue, kan enhver af Arvingerne inden 1 Aar efter Gavens Fuldbyrkelse rejse Sag til dens Omstødelse, saafremt vedkommende Trediemand indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberettiget til at indgaa Retshandlen. Denne Regel gælder dog kun, hvis Boet er taget under Skiftebehandling.

§ 77.

Den efterlevende Ægtefælle hæfter personlig baade for sine egne Forpligtelser og for de Forpligtelser, der paahvilede den førstafdøde Ægtefælle.

Den efterlevende Ægtefælle er berettiget til ved Proklama at indkalde den førstafdødes Kreditorer efter Reglerne i Lov af 30. November 1857.

§ 78.

Ved Testamente kan den efterlevende Ægtefælle alene raade over sin Lod i det uskiftede Bo.

§ 79.

Naar en Ægtefælle hensidder i uskiftet Bo, bestemmes dens Arveret efter den førstafdøde efter de almindelige Regler, medmindre Skiftet først finder Sted ved den længstlevendes Død, i hvilket Tilfælde dens lovbestemte Arveret efter den førstafdøde bortfalder.

§ 80.

Den efterlevende Ægtefælle er til enhver Tid berettiget til at begære Skifte afholdt.

Retten til at sidde i uskiftet Bo ophører, hvis den efterlevende Ægtefælle indgaar nyt Ægteskab.

§ 81.

Naar den efterlevende Ægtefælle i Henhold til § 71, 2det Stykke, hensidder i uskiftet Bo med umyndige Stedbørn, er den paa Begæring pligtig at skifte med disse, efterhaanden som de bliver mindre-aarige.

Paa den efterlevende Ægtefælles Begæring kan Skifte dog undlades, hvis Boets beholdne Formue ikke overstiger, hvad der udkræves til Ægtefællens og de umyndige Børns Underhold.

§ 82.

Enhver Arving er berettiget til at begære Boet skiftet, dersom den efterlevende Ægtefælle forsømmer sin Underholdspligt, saavel som naar den ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af

sin Raadighed over Boet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig har formindsket det eller har fremkaldt Fare for en saadan Formindskelse.

For umyndige Arvingers Vedkommende fremsættes Begæringen af den i Henhold til § 73 beskikkede Værge.

§ 83.

En afdød Arvings Arvinger kan kun under de samme Betingelser som deres Arvelader forlange Boet skiftet.

En Arvings Kreditorer har ikke Ret til at forlange Boet skiftet.

§ 84.

En Arving kan ikke afhænde, pantsætte eller paa anden Maade overdrage sin Andel i det uskiftede Bo, i hvilken der ej heller kan søges Fyldestgørelse af Arvingens Kreditorer.

§ 85.

Ved Skiftet mellem den efterlevende Ægtefælle og den førstafdødes Arvinger finder de sædvanlige Skifteregler tilsvarende Anvendelse.

§ 86.

En af Skifteretten i Medfør af dette Kapitel truffen Afgørelse er Genstand for Kære til Landsretten i Overensstemmelse med Reglerne i Lov om Rettens Pleje, Kap. 58. Udførelsen af en af Skifteretten ved Kendelse besluttet Skiftebehandling bliver ikke opholdt ved Kære.

§ 87.

Udenfor de i § 71 nævnte Tilfælde kan en Ægtefælle med Samtykke af Livsarvingerne eller den førstafdødes Særkuld børn forblive hensiddende i uskiftet Bo i Overensstemmelse med foranstaaende Regler.

K a p i t e l IX. .

Om Indtegning af Ægtepagter.

§ 88.

Enhver Retsskriver, der efter den gældende Ordning forestaar Forelsen af Skøde- og Pantebøger, i København Pante- og Brevskriveren, skal fremtidig føre:

- 1) *en Dagbog* for Anmeldelse til Indtegning af Ægtepagter, i hvilken Bog for hver Søgnedag føres Fortegnelse i Nummerfølge over alle indkomne Ægtepagter, som begæres indtegnede i Ægtepagtsbogen; Fortegnelsen afsluttes hver Dag med Retsskriverens Underskrift;
- 2) *en Ægtepagtsbog* med tilhørende Register, i hvilken alle til Indtegning indleverede Ægtepagter indføres fuldstændig og i Tidsfølge.

Nærmere Regler om Indretningen og Forelsen af de ovennævnte Bøger gives af Justitsministeren.

§ 89.

Efter at være indført i Ægtepagtsbogen forsynes Ægtepagten med Paategning om den fuldbyrdede Indtegning og Anmeldelsesdagen.

§ 90.

Indtegningens Retsvirkning regnes fra den i Dagbogen indførte Anmeldelsesdag.

§ 91.

De befalede Afgifter ved Tinglæsning af Ægtepagter svares fremtidig ved Fremsettelsen af Begæring om Dokumentets Indtegning.

Bestemmelsen i Lov om Afgifter ved Tinglæsning af 13. Maj 1911 § 21 finder tilsvarende Anvendelse, naar Ægtepagter anmeldes til Indtegning.

§ 92.

Ægtepagtens Indtegning, som enhver af Ægtefællerne har Ret til at begære foretaget, skal ske ved Mandens personlige

Værneting. Mangler et personligt Værneting, hvor en Ægtepagt skal indtegnes her i Riget, træder Københavns Byret i Stedet. Ægtefællernes Flytning til en anden Retskreds gør ikke ny Indtegnning nødvendig.

§ 93.

Der bliver ved Justitsministeriets Foranstaltning at føre Register over alle indtegnede Ægtepagter. Vedkommende Rets skriver skal derfor, naar en Ægtepagt er indtegnet, til det i Henhold til Justitsministeriets Bekendtgørelse af 9. Juni 1899 oprettede Kontor for Registrering af Ægtepagter indsende en Indberetning gaaende ud paa, at en Ægtepagt er afsluttet, med Angivelse af Parternes Stilling, Navne, Bopæl og Indtegningsdage.

Enhver er berettiget til, paa Grundlag af skriftlig Begæring indeholdende Oplysning om Parternes Navne og saavidt muligt Ægtefællernes Stilling, og mod et Gebyr af 1 Kr., af dette Register at erholde Oplysning om, hvorvidt Ægtepagt er afsluttet og da, naar og hvor den er indtegnet.

De nærmere Regler om dette Registers Indretning, Førelse og Indhold gives af Justitsministeren. Udgifterne derved bevilges paa de aarlige Finanslove. Ved hver Maanedes Udgang bekendtgøres det i Statstidende hvad der i Maanedens Løb er optaget i Registret; til Dækning af Udgifterne herved betales 1 Kr. ved Ægtepagtens Indtegnning.

§ 94.

Tilsvarende Regler som de i §§ 88—93 givne gælder for Anmeldelser, indtegnede i Henhold til §§ 13 og 55.

K a p i t e l X.

Forskellige Bestemmelser.

§ 95.

Det har sit Forblivende ved Lov Nr. 75, 7. April 1899 § 10.

§ 96.

Naar en Ægtefælle er umyndiggjort, tilkommer det den anden Ægtefælle, forsaavidt den er fuldmyndig, at bestyre den umyndiggjortes Gifteeje i Forbindelse med Værgen.

§ 97.

Er en Ægtefælle paa Grund af Fraværelse eller Sygdom forhindret i at varetage sine Anliggender, kan der beskikkes den en Værge til midlertidig at bestyre dem, og Reglerne i § 14 finder da ikke Anvendelse.

§ 98.

Saaframt en Ægtefælle ved sin Død efterlader sig Livsarvinger, arver den længstlevende Ægtefælle $\frac{1}{4}$ af den afdødes efterladte Formue.

Denne Arveret kan ikke indskrænkes ved testamentarisk Bestemmelse udover hvad der følger af Forordning 21. Maj 1845 § 23, jfr. Lov 29. Decbr. 1857 § 2.

§ 99.

Efterlader en Ægtefælle sig ikke Livsarvinger, arver den længstlevende Ægtefælle Halvdelen af Afdødes Formue, saafremt der efter den afdøde findes Fader, Moder, Søsken eller Søskenes Afkom, men ellers hele Formuen.

Denne Arveret kan, ved testamentarisk Bestemmelse af den førstafdøde, indskrænkes indtil $\frac{1}{3}$ af Formuen.

§ 100.

Ægtefællernes indbyrdes Arveret bortfalder ved Separation og Skilsmisse.

§ 101.

Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 48 affattes saaledes:

Ved Skifte i Anledning af Ægteskabs Omstødelse udtager hver Ægtefælle forlods saa meget af sit Gifteeje, som svarer til, hvad han har indbragt i Boet ved Ægte-

skabets Indgaaelse eller gennem senere Erhvervelse ved Arv eller Gave, eller hvad han har overført til Gifteejet fra eget Særeje. Det, som den ene Ægtefælle har skænket den anden som Særeje, kan fordres tilbage.

§ 102.

Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 66 1ste Stykke affattes saaledes:

Naar Separation eller Skilsmisse har fundet Sted, faar den ene Ægtefælle ikke Gifteret i, hvad den anden senere erhverver, og de bestaaende Gifteejer deles mellem Ægtefællerne efter de for saadan Deling foreskrevne Regler.

§ 103.

I Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 68 tilføjes som 2det Stykke:

Underholdsbidrag kan, hvor Omstændighederne taler derfor, paalægges for en Tid, der ligger indtil 3 Aar forud for Fremsettelsen af Kravet.

§ 104.

Som nyt 2. Punktum i Lov Nr. 144 om Indkomst- og Formueskat til Staten af 8. Juni 1912 § 7, 1ste Stykke, indføjes:

»Enhver af Ægtefællerne kan dog forlange at blive sat særskilt i Skat af sin Indkomst og Formue, men det samlede Beløb af begges Skat maa ikke blive mindre end, om de beskattedes under eet, og den herved mulig fremkommende Forøgelse af hvers Skattepligt skal fordeles forholdsmæssig mellem dem.

§ 105.

Lov Nr. 79 om kommunale Valg af 20. April 1908 § 1, 4de Stykke og Lov Nr. 101 om Hjelpekasser af 29. April 1913 § 6, 4de Stykke affattes saaledes:

Naar en gift Mand eller Kvinde har svaret direkte Skat af begge Ægtefællers eller af sine egne Midler, uden at den anden Ægtefælle er særlig ansat til Skat, betragtes de begge som Skatteydere.

§ 106.

§§ 70 og 72, 2det Stykke i Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af ophæves.

§ 107.

Lov Nr. 133 om nogle Forandringer i Kvinders Retsstilling af 27. Maj 1908 § 1, 1ste Stykke, 1ste og 2det Punktum, affattes saaledes:

Enke er født Værge for sit ægte Barn. Det samme gælder fraskilt, frasepareret eller forladt Hustru, hvem Forældremyndigheden over Barnet er tillagt.

K a p i t e l X I.

Overgangsbestemmelser.

§ 108.

Denne Lov træder i Kraft den 1. Januar 19

§ 109.

Efter det i § 108 nævnte Tidspunkt kommer Loven, dog med de nedenfor angivne nærmere Bestemmelser, ogsaa til Anvendelse overfor Ægtefæller, der har indgaaet Ægteskab tidligere. Har Ægtefællerne levet i Formuefællesskab, anses den Del af Fællesboets Midler, der hidtil har været undergivet en Ægtefælles Raadighed, som en Bestanddel af dennes Gifteeje.

Reglerne i Lov Nr. 75 af 7. April 1899 § 11, 1ste Stykke, 2det og 3die Punktum, finder vedblivende Anvendelse paa de der nævnte Ejendele, som er indførte i Boet af Hustruen før denne Lovs Ikrafttræden. Forpligtelser, som i Medfør af den nævnte Lovs § 12 eller § 13 er komne til at paahvile Fællesboet uden personlig Hæftelse for Manden, kan søges fyldestgjorte i hans Gifteeje.

Har en Ægtefælle faaet Erstatningskrav mod den anden Ægtefælle i Henhold til Lov 7. April 1899 §§ 13, 16 eller 24, eller har den efter denne Lovs Ikrafttræden ind-

friet en tidligere opstaaet Forpligtelse, hvis Indfrielse vilde have hjemlet den et saadant Erstatningskrav, kan der herfor kræves Vedcerlag overensstemmende med Reglerne i Kap. VII.

§ 110.

Hvor en gældende Lovbestemmelse hviler paa Forudsætningen om ægteskabeligt Formuefællesskab, skal det der bestemte finde tilsvarende Anvendelse, forsaavidt Ægtefæller har Gifteeje.

Bemærkninger

til

foranstaaende Lovudkast.

Indledning.

Ved Udarbejdelsen af Regler om Ægteskabets Retsvirkninger er det særlig Ordningen af Ægtefællernes Formueforhold der frembyder sig til Behandling; men tillige maa der til en vis Grad gøres op med det personlige Forhold mellem Ægtefællerne, deres gensidige Underholdspligt og deres Forhold til deres fælles Børn, særlig Forældremyndigheden over disse, forsaavidt Reglerne herom ikke hører hjemme i Myndighedslovgivningen eller den særlige Børnelovgivning.

De nugældende Regler om Formueforholdet mellem Ægtefæller findes i Lov 7. April 1899, og desuden indeholder Fattigloven 9. April 1891 og Lov Nr. 131 af 27. Maj 1908 om Hustruers og Ægtebørns Retsstilling, jfr. Lov Nr. 112 af 29. April 1913, visse Bestemmelser om Ægtefællers Underholdspligt m. m.; men nogen samlet Lov om Ægteskabets Retsvirkninger haves ikke, og adskillige af disse er da ogsaa helt ulovbestemte. Rundt om i Lovgivningen vedrørende andre Retsforhold, f. Eks. i Nærings- og Proceslovgivningen, findes naturligvis ogsaa Bestemmelser vedrørende Ægtefællers Stilling med Hensyn til disse specielle Retsforhold, og saadanne Særbestemmelser vil jo heller ikke kunne undværes, fordi Ægteskabets Retsvirkninger optages til principiel Behandling. Adskillige af de bestaaende Regler vil derfor vedblive at gælde, med andre Ord, en Lov om »Ægteskabets Retsvirkninger« vil ikke udtømmende komme til at angive *alle* Ægteskabets

Retsvirkninger, men kun hvad der kan kaldes Ægteskabets almindelige typiske Retsvirkninger, mulig under Medtagen af visse af dets Virkninger ogsaa paa Specialforholdene, enten fordi disse er særlig praktiske (visse Skifteregler) eller fordi en Reformering er paakrævet (Arveregler, uskiftet Bo).

Naar man kun 10 Aar efter Ikrafttrædelsen af Lov 7. April 1899 (Præliminærkonferencen, hvorved det bestemtes at optage Formueforholdet mellem Ægtefæller paa Familieretskommissionens Program, fandt Sted i Efteraaret 1909) har ment at burde optage denne Lov til Revision, er det ikke alene af Hensyn til det ønskelige i at opnaa ensartede Regler i de 3 skandinaviske Lande, men tillige fordi Udviklingen, der paa dette Omraade i Løbet af de sidste Aartier er foregaaet meget hurtig, har ført med sig, at Loven af 1899 ingenlunde giver Hustruen den Selvstændighed og Ligestillethed med Manden, som hun har Krav paa, og dette gælder selvfølgelig nu i endnu højere Grad end i 1909. Paa de personlige Omraader, særlig med Hensyn til Forældremyndigheden over Børnene og Bestemmelsesretten i Familiens Anliggender, hvilke Omraader Loven af 1899 slet ikke har behandlet, maa Hustruens Stilling efter den bestaaende, væsentlig paa Retspraksis hvilende Retstilstand, endog erkendes at være ganske utilfredsstillende og utidssvarende.

Kvindens retlige Stilling indenfor Ægteskabet er saaledes ikke naaet op paa Højde med den Stilling, hun ellers indtager i Samfundet, hvor hun paa de allerfleste Punkter efterhaanden har opnaaet Ligestillethed med Manden.

I ældre Tid ansaas Kvinden for at være uegnet til at optræde selvstændig i Erhvervslivet, hun trængte til Beskyttelse, som maatte ydes enten af hendes mandlige Slægtninge eller af hendes Mand, og derfor var hun formueretlig unyndig, og naar hun var gift, styrede Manden hendes Formue.

Efter Landskabslovene var Hustruen saaledes helt underordnet Manden, der havde

Ret til at revse hende ligesom Børn og Tyende. Hendes Formue var ganske vist til Dels hendes Særeje, i alt Fald forsaavidt Arvejord angik, men dette gjaldt nærmest til Fordel for hendes Slægtninge, selv havde hun ingen Raadighed over dette Særeje, der forvaltedes af Manden om end med en vis Medbestemmelsesret for hendes Slægt. Chr. V's danske Lov 1683 hjemler ganske vist ikke mere Manden nogen Revselsesret overfor Hustruen, men den forudsætter stadig, at hun er Manden personlig underordnet. Hvad Formuen angaar har den gennemført Formuefællesskabet, og Fællesboet staar under Mandens Eneraadighed.

I den senere stedfundne Retsudvikling har Hustruen imidlertid faaet stadig større Selvstændighed, og det har længe uden Støtte i noget positivt Lovbud været antaget, at hun er personlig myndig. Enker har derhos længe indtaget en Særstilling, og allerede inden Chr. V. s danske Lov var de i Hovedsagen anerkendte for at være fuldmyndige uden Hensyn til Alder. Ligestillet med Manden har Hustruen dog endnu langt fra, omend hun ikke her i Landet mere kan siges at staa under Mandens Husbonderet — det endnu i Sverige gældende målsmanskab. I 1857 blev der givet den ugifte Kvinde samme Myndighed som Manden, medens den gifte Kvinde vedblev at være formueretlig umyndig, ogsaa efter at hun ved Loven 7. Maj 1880 havde faaet Raadigheden over sit Selverhverv og dermed en vis begrænset Myndighed. Først med Loven 7. April 1899 § 10 blev der tillagt hende samme formueretlige Myndighed som den ugifte Kvinde, men dette er i Virkeligheden endnu kun en halv Forholdsregel. Man har nemlig vel hermed givet hende Evne til at forpligte sig, men man har ikke givet hende noget at dække sine Forpligtelser med, naar hun da ikke driver selvstændigt Erhverv, idet alt hvad hun ejer ved Vielsen eller senere faar ved Arv eller Gave vedblivende staar under Mandens Raadighed og ikke kan tjene til Fyldestgørelse af hendes kontraktmæssige Forpligtelser. Hendes Raadighed over Selv-

erhvervet er derhos stadig betinget af, at Virksomheden ikke »grundes eller vedligeholdes væsentlig ved Mandens eller *Fællesboets* Midler«, altsaa ganske uden Hensyn til hendes Anpartsret i Fællesboet, eller til om det er hende, der har indbragt dettes Midler. Samtidig er det blevet mere og mere almindeligt, at unge Kvinder af alle Samfundsklasser uddanner sig til og driver en eller anden Erhvervsvirksomhed, og Kvinden er saaledes traadt ind som Deltager i det Erhvervsliv, til hvilket Loven har forudsat, at hun, naar hun er gift, ikke har tilstrækkeligt Kendskab, og mod hvis Vanskeligheder og Fristelser den derfor har villet beskytte hende — alt i grel Modsætning til den ugifte Kvindes Stilling eller til Enkens, som endog har endnu større Myndighed end Manden, idet Enken er fuldmyndig uden Hensyn til Alder. Den Art Beskyttelse for Hustruen er derfor nu ikke mere paa sin Plads; tværtimod, det Kvinden nu skal beskyttes mod er, at Ægteskabet i et saadant Omfang forringer hendes Frihed og Selvstændighed, at hun fristes til at overveje, om ikke den ugifte Stand byder hende større Goder, saaledes at hun endog efter Omstændighederne kunde foretrække et Konkubinat for et Ægteskab. Og det er ikke blot formueretlig, at Ægteskabet berøver hende hendes Selvstændighed. Dette gælder i endnu højere Grad paa det personlige Omraade. Her underordner Ægteskabet hende paa meget væsentlige Punkter under Manden, der vælger hendes Opholdssted, bestemmer hendes Bopæl, ja endog diskretionært tager Bestemmelse om deres fælles Børn. Paa dette sidste Punkt giver Konkubinatet hende den store Fordel, at det dér tværtimod er hende, der er den raadende over Børnene. Den gældende Ret, der har givet Kvinden, den gifte som den ugifte, lige Medbestemmelsesret med Manden i Samfundets og Statens Anliggender, idet hun ligesom han har Valgret og Valgbarhed til kommunale og politiske Forsamlinger, nægter saaledes vedblivende Hustruen Medbestemmelsesret over hendes egne Børn; det er Manden alene, der i dette for enhver

Moder vitale Anliggende har det afgørende Ord. Og den Retsorden, der i saa stort Omfang lukker Erhvervslivet op for Kvindene, forbeholder vedblivende Manden alene at bestemme Familiens Opholdssted, ganske uden Hensyn til Hustruens lovlige Erhverv.

Det turde herefter være indlysende, at Tiden maa være kommet, da Kvindens Ligestillethed med Manden udstrækkes ogsaa til Ægteskabet. Enhver Ulighed, der ikke er uomgængelig begrundet i de faktiske Forskelligheder, maa søges fjernet, og dermed maa ogsaa bortfalde de særlige Beskyttelsesregler for Hustruen, som hvilede paa Forudsætningen om hendes Uselvstændighed og hendes Ukendskab til erhvervsmæssige og sociale Forhold.

Ganske naturlig rejser sig da det Spørgsmaal, om der overhovedet længere behøves en særlig Lovgivning om Forholdet mellem Ægtefæller, om ikke dette Forhold tilstrækkelig reguleres af de almindelige Regler paa Formuerettens og andre Omraader, saaledes at Ægtefæller i formueretlig og personretlig og enhver anden retlig Henseende behandles paa ganske samme Maade som andre Personer, der tilfældig bor sammen eller fører fælles Husholdning. Dette vil imidlertid ikke være rigtigt. Ægtefællerne har fremfor andre Personer af samme eller forskelligt Køn, der bor sammen, saa mange fælles Interesser, og denne Form for Samliv er saa betydningsfuld, at baade Samfundet i Almindelighed, Parterne selv og Tredjemand er interesseret i, at dette Forhold af Retsordenen behandles paa en særlig Maade. Samfundet er saaledes, da det er bygget paa Familielivet, interesseret i, at Ægteskabet afgrænses overfor Konkubinatet og omgives med særlig retlig Beskyttelse. Ægtefællerne selv har Krav paa, at deres indbyrdes Forpligtelsesforhold, især med Hensyn til Underhold og Forsorg for Børnene, er fast lovordnet, og Tredjemand er navnlig interesseret i, at der gives særlige Lovregler, som beskytter ham mod at lide Tab ved Formueforskydninger mellem Ægtefællerne. En Speciallovgivning for Ægteskabet under dets Bestaaen maa der-

for vedblivende anses for nødvendig; men indenfor denne maa Bestræbelsen gaa ud paa saa vidt muligt at stille Mand og Hustru lige.

Det *personlige Forhold* mellem Ægtefællerne er ubestridelig for en stor Del et rent ethisk Forhold, i hvilket Retsordenen ikke bør forsøge at gribe ind. Det maa overlades til Individernes frie Selvbestemmelse. Adskillige Pligter, som man tidligere har været tilbøjelig til at tillægge en vis retlig Karakter, vil i vore Dage, hvor Følelsen af Individets Frihed stærkt har udviklet sig, kun opfattes som rent moralske, og en moderne Lov vil derfor ikke kunne behandle dem som Retspligter. Da imidlertid Ægteskabet netop som sagt er et ethisk Forhold, vil en omfattende Tilsidesættelse af de moralske Pligter ogsaa kunne faa nogen retlig Betydning, idet den kan bevirke en saadan Undergravning af hele Ægteskabet, at den bør kunne give Anledning til Skilsmisse eller Separation.

Medens saaledes de intime personlige Forhold uden Vanskelighed kan holdes udenfor Lovens Omraade, er der andre personlige Forhold, der frembyder større Tvivl. Det antages saaledes nu, at det er Manden, der vælger Familiens Opholdssted, og at Hustruen er forpligtet til at følge ham til det Sted inden for Rigets Grænser, hvor han vælger at bo, dog uden at der staaar direkte Tvangsmidler til hans Raadighed til at fremtvinge Opfyldelsen af denne Pligt.

Denne Ordning var for den ældre Ret selvfølgelig. Manden var Familiens Overhoved og bestemte over dens Stilling. Desuden var det overvejende hyppigst ham, der ved sin Virksomhed forsørgede den, og Familien maatte da naturligvis bo paa det Sted, som Virksomheden anviste ham, da Familien skulde bo sammen. Selv om det nu er blevet mere almindeligt, at ogsaa Hustruen driver en Erhvervsvirksomhed, og selv om det allerede nu antages, at hun er berettiget hertil uden at behøve Mandens Tilladelse, er det sædvanlige Forhold dog stadig det, at Manden er Hovederhververen i Familien eller i alt Fald dog Mederhverver. Han vil

saaledes stadig af Erhvervshensyn gennemsnitlig have den største Interesse i Familiens Opholdssted, men Hustruen vil tillige i stedse stigende Grad have en ogsaa i Erhvervshensyn bundende Interesse heri. Og da det stadig maa regnes for en normal Forudsætning for Ægteskabet, at Ægtefællerne bor sammen, maa der skaffes en Afgørelse af Bopælsspørgsmaalet. Ofte har man da, f. Eks. i den finske Lagberedning, ment at maatte slutte saaledes, at een maa træffe Afgørelsen, og Manden vil da af de ovenfor anførte baade historiske og reelle Grunde være nærmest dertil. Hertil maa nu siges, at dette som saa mange andre Anliggender i Ægteskabet, f. Eks. Ægtefællernes Levefod og Omgang, er et fælles Anliggende, som begge Parter er lige interesserede i, og det synes da rimeligt, at de ogsaa i Fællesskab træffer Bestemmelse herom, men er et Samliv mellem dem overhovedet muligt, maa de ogsaa kunne enes herom. Den enes Erhverv har jo oftest lige saa stor Betydning for den anden som for vedkommende selv, idet det danner Grundlaget for begges Eksistens, og begge vil derfor være lige opfordrede til at tage skyldigt Hensyn hertil.

Der ses da ikke at være nogen Nødvendighed for at give nogen Regel om, hvem der skal vælge Bopælen. Opstaar der Uenighed herom mellem Ægtefællerne, og fører denne Uenighed til, at Spørgsmaalet i Forbindelse med et eller andet i Loven hjemlet Retskrav, f. Eks. Krav om Underhold, om Separation eller om Samliv med Børnene, bringes frem for Myndighederne, skal disse træffe deres Afgørelse uafhængig af enhver Præsumtion til Fordel for den ene eller den anden af Ægtefællerne, men alene ud fra almindelige retlige Grundsætninger og praktiske Betragtninger. Den Ægtefælle som har gode objektive Grunde for sit Valg, f. Eks. i Hensyn til Erhvervsvirksomhed, i Formueomstændigheder eller Helbredshensyn, vil paa dette Punkt kunne vente at faa Medhold, og har begge lige gode Grunde for det af hver valgte Opholdssted, vil de ikke paa Grund af denne Uenighed kunne miste

nogen Ret, som ellers vilde tilkomme dem — forsaavidt den da efter sin Natur kan nydes begge Steder. Forskellen i Forhold til gældende Ret ved ingen Regel at have paa dette Punkt er heller ikke saa stor, som det ved første Øjekast kunde synes, da der heller ikke nu er givet Manden noget Retsmiddel til at fremtvinge Hustruens Tilstedekomst paa det Sted, hvor han ønsker at tage Ophold.

Den vigtigste af alle de Forrettigheder, der er tillagt Manden, er imidlertid den ham tilkommende Ret til uden Hensyn til Hustruens Mening eller Ønsker at træffe Bestemmelser om Børnene. Det er det alvorligste og mest følelige Brud paa Ægtefællernes Ligestillethed, og paa dette Punkt kræves der en Forandring, som ikke kan iværksættes blot ved at forbigaa Spørgsmaalet i Tavshed, men som nødvendiggør en udtrykkelig og klart udtalt Regel om, at Ægtefællerne i denne Henseende skal stilles lige. Den nærmere Omtale af denne Regel skal udskydes til de særlige Bemærkninger til Kap. II. om Forældremyndigheden. Her skal blot bemærkes, at Nødvendigheden af i Konflikter angaaende Børnene at faa en Afgørelse ikke nødsager til at lægge denne hos den ene af Ægtefællerne, og da hos Manden, saaledes som det kan ses hævdet andetsteds, idet den paakrævede Afgørelse om fornødent kan træffes af en udenfor staaende Myndighed eller Tredjemand.

At Hustruen, saaledes som det antages efter gældende Ret, faar Mandens Rang og Stand, har ikke mere nogen nævneværdig retlig Interesse. Dog kan det undertiden frembyde visse økonomiske Fordele (Adgang til Klosterhævning og lignende), og der er da neppe Grund til at afskaffe Reglen, særlig da Kvinderne endnu ikke selv har Adgang til Embeder i Rangen. Derimod er der ingen Anledning til, at hun ved Ægteskab skulde miste en højere Rang, som hun hidtil har haft; men der er neppe Grund til at røre ved dette ret ubetydelige og iøvrigt i Theorien omtvistede Spørgsmaal.

Hvad Navnet angaar, er det nu ganske vist det almindelige, at Hustruen antager

Mandens Navn, men forpligtet hertil er hun neppe, og der haves adskillige Eksempler paa, at hun ikke gør det. Derimod faar Børnene altid Mandens Navn. Man har meget overvejet i Udkastet at optage visse Regler herom; men da saadanne Regler ikke naturlig hører hjemme her, men snarere i en særlig Navnelov, har man ment at burde lade Spørgsmaalet ligge og ogsaa paa dette Punkt henholde sig til den gældende Ret.

Heller ikke den bestaaende *Formueordning* mellem Ægtefæller fyldestgør som ovenfor berørt de Krav, som Nutiden maa stille til Individernes Lighed for Loven, til Mands og Kvindes Ligestillethed. At Ægteskabet ogsaa i formueretlig Henseende bevirker et Fællesskab, er i sig selv en naturlig Ting, da det i mangt og meget medfører et faktisk Fællesskab. Men denne Sammenslaaen af Formuerne og Formueinteresserne nødvendiggør aldeles ikke, at den ene af Ægtefællerne, Manden, skal raade *alene* over hele den samlede Formue. Det kan ikke nytte at ville sige, at dette er nødvendigt af Hensyn til Enheden i Bestyrelsen: thi ogsaa paa andre af det økonomiske Livs Omraader end Ægteskabet kendes en saadan Samling af fleres Formuer, f. Eks. ved Interessentskaber og tilfældigt Sameje, uden at hele Raadigheden tillægges en enkelt af de berettigede. Nogen retsteknisk Nødvendighed for Mandens Eneraadighed foreligger saaledes ikke; men Retslivet kender tværtimod Typer paa Ordningen af Fællesskaber, som viser hvorledes Konflikter mellem interesserede ligestillede Parter kan løses.

Det er ikke hermed sagt, at man uden videre kan overføre Reglerne fra disse Fællesskaber paa Ægteskabet, men det skal med Henvisningen til disse kun betones, at Ligestillethed ikke i sig selv udelukker Fællesskab. Om herefter en eller anden Form for Formuefællesskab eller et mere eller mindre gennemført Særeje vil være at foretrække som den legale Formueordning: den, der indtræder i Mangel af anden Aftale mellem Ægtefællerne, maa afgøres efter en Vur-

dering af hver paatænkt Formueordnings reelle Værdi. Herom vil der blive talt nærmere i de indledende Bemærkninger til Kapitel III.

Med Ligestilletheden paa Rettighedernes Omraade maa naturligvis ogsaa følge en Ligestillethed med Hensyn til Forpligtelser og Ansvar. Dette vil først og fremmest sige, at de særlige Beskyttelsesregler, som nu er givet for Hustruen (Forbud mod hendes Kaution for Manden, Konfirmation af Ægtepagter af Hensyn til hende, Adgang til at faa Manden eller en Tredjemand som Medbestyrer af hendes Særeje) maa forsvinde, hvis ikke meget vægtige Grunde kan anføres for deres Bibeholdelse. Men dernæst vil det sige, at hun ikke blot — og i Reglen alene — maa bære sine egne Forpligtelser, men hun maa i en til hendes Stilling svarende Grad bære sin Del af de fælles Forpligtelser, de der kan siges at være stiftede for Fællesskabet (for Husholdningen) i begge Parters Interesse. Dette er en meget vigtig Følge af Ligestilletheden; men Omtalen af den nærmere Bestemmelse af dette Ansvar, der naturligvis til Dels hænger sammen med Formueordningen, maa udskydes til de specielle Bemærkninger til Udkastets Regler herom.

K a p i t e l I.

Almindelige Bestemmelser.

ad § 1.

De i nærværende Kapitel indeholdte Bestemmelser gælder for alle Ægteskaber uafhængig af, hvorledes Ægtefællerne maatte have ordnet deres Formueforhold.

Ægteskabet medfører en Forening af de to Ægtefællers Liv og Interesser, og det faar derfor en gennemgribende Betydning for deres Forhold og bliver Udgangspunktet for en hel Række Krav og Pligter imellem dem. Disse Pligter og Krav er baade af ætisk og af praktisk-økonomisk Art, men kun en Del af dem falder indenfor Lovgivningens Omraade.

Det kan være tvivlsomt, i hvilket Omfang det, der er Ægteskabets almindelige Virkninger, bør udtrykkes i Loven. En Bestemmelse herom vil altid blive af en vis Vagthed, den faar mere Karakteren af et Program end af en Lovregel, og dens Betydning bliver væsentlig pædagogisk. Dog maa det erindres, at hvis Loven paa-lægger Ægtefællen en eller anden Pligt, bliver dette ikke uden juridisk Betydning, selv om Pligtens Opfyldelse ikke direkte kan fremtvinges, naar der kun paa anden Maade knyttes Retsvirkninger til Pligtens Misligholdelse. Dette er saaledes Tilfældet i Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning § 55, der giver Ret til Separation, naar en Ægtefælle gør sig skyldig i grov Krænkelser af sine Pligter mod den anden Ægtefælle, og §§ 67 og 70, hvorefter den Ægtefælle, der væsentlig bærer Skylden for Ægteskabets Bristen, kan ifalde Erstatningsansvar eller fortabe sin Ret til Børnene.

Dernæst har en almindelig program-mæssig Bestemmelse i Lovens Begyndelse ogsaa den Betydning, at man derigennem ligesom kan angive selve Lovens Grundtone, i Korthed antyde dens bærende Princip, som er den fulde Ligestillethed mellem Mand og Hustru. Det skal ikke mere være Manden, der er Familiens Hoved, ikke Hustruen, der alene har Pligt til Lydighed og Indordnelse under hans Villie, men begge skal som frie, ligestillede Personer virke i Fællesskab til Opfyldelse af de Pligter, som den mellem dem indgaaede Forbindelse medfører.

At indlede Loven med en saadan Programbestemmelse har ogsaa Betydning af den Grund, at den foruden sine positive Regler har et stort negativt Indhold, idet den afskaffer alle vore væsentlig paa Praksis grundede Regler om Mandens Fortrinsstilling, f. Eks. med Hensyn til Valg af Bolig og Opholdssted, og det er da praktisk, at Modsætningen til den nugældende Ret ikke udtrykkes alene gennem Lovens Tavshed. De store europæiske Kodifikationer indeholder ogsaa alle en saadan program-mæssig Bestemmelse. Code civil § 212 ud-

taler saaledes: »Les époux se doivent mutuellement fidélité, secours, assistance«, hvor alene Udtrykket »secours« gaar paa den særlige Underholdspligt. B. G. B. § 1353 siger mere bestemt: »Die Ehegatten sind einander zur ehelichen Lebensgemeinschaft verpflichtet«. I Schw. Lov § 159 hedder det udførligere: Les époux s'obligent mutuellement à en (à: Ægteskabets) assurer la prospérité d'un commun accord... Ils se doivent l'un à l'autre fidélité et assistance«. Endelig fastsætter Østrigsk B. G. B. § 90 »Vor allem haben beide Teile eine gleiche Verbindlichkeit zur ehelichen Pflicht, Treue und anständigen Begegnung«.

I ingen af de tre nordiske Lande haves der for Tiden nogen saadan almindelig Bestemmelse. Medens man i Norge ikke har ment at burde optage den, allerede fordi man ikke opfatter den af Kommissionen for Norge udarbejdede Lov som nogen kodificerende Ægteskabslov men kun som omfattende det formueretlige, har man i den svenske og danske Kommission, hvor man mere tilstræber at skabe sammenhængende Lovbestemmelser ogsaa om det personlige Forhold, fundet det ønskeligt at give en Regel af denne Art. Den danske Paragraf er formuleret saaledes, at den skal udtrykke, at Ægtefællerne ikke blot skæl have det fælles Tarv for Øje ved deres Handlinger, men ogsaa saavidt muligt handle i Overensstemmelse med hinanden og overlægge og forhandle de fælles Anliggender med hinanden, alt dog naturligvis saaledes at deres Handlingers retlige Betydning ikke er afhængig af, om de opfylder denne Pligt. Man har vel nok næret nogen Betænkelighed ved, med det svenske Udkast, ogsaa at optage en Regel i Lighed med Schw. Lovs Bestemmelse om »fidélité et assistance«, særlig fordi det første Ord stærkt leder Tanken hen paa den kønslige Troskab, om hvilken man ikke finder Grund til at give en særlig Regel, navnlig ikke i Lovens 1ste Paragraf. Naar man alligevel har medtaget Ordene, er det sket for at give Reglen større Fylde, idet de skal give Udtryk for det inderlige og intime Samarbejde

mellem Ægtefællerne. Man vil udtrykke, at de skal kunne stole paa hinanden og kræve gensidig Støtte med Raad og Daad, naar der er Brug derfor. Desuden opnaas herved en Lighed med den svenske Formulering, hvilket er saa meget mere ønskeligt, som Reglerne i begge Udkast skal udtrykke nøjagtig det samme.

ad § 2.

Efter gældende dansk Ret paahviler der Manden Pligt til at forsørge Hustruen fuldt ud, og Pligten paahviler ham saavel overfor hende personlig som overfor det offentlige (Fattiglov 9. Apr. 1891 § 2, L. 7. Apr. 1899 § 23 og Lov Nr. 131, 27. Maj 1908 § 2), medens der kun er paalagt Hustruen en begrænset Pligt til at bidrage til Mandens Underhold, nemlig dels en Pligt overfor det offentlige, naar hun har »særegne Midler eller Indtægter«, (Fattiglovens § 12), dels en Pligt til (Lov 1899 § 23), naar hun har Særeje, at bidrage heraf til Udgifterne ved Husholdningen, »forsaavidt disse ikke kunne afholdes af Fællesboet«, og denne sidste Pligt forudsætter vistnok (jfr. Ordet »Husholdningen«), at Ægtefællerne samlever. Den almindelige europæiske Ret staar ogsaa paa det Standpunkt, at det er Manden der er den forsørgelsespligtige, og at Hustruen kun har en begrænset eller subsidiær Pligt. Dette er Reglen efter Code civil § 214, det udtales udtrykkelig i B. G. B. § 1360, og Schw. Lov § 160, jfr. § 161, nævner kun Mandens Underholdspligt, omend der i Udtrykkene i § 161 forudsættes at ligge en subsidiær Underholdspligt for Hustruen. I Italien, Østrig og Ungarn skal Manden underholde Hustruen, medens denne kun skal bidrage til hans Underhold, naar han ikke selv har de fornødne Midler dertil; i Holland og England er alene Manden underholdspligtig, i Belgien gælder samme Regler som i Frankrig. I Norge er Ægtefællerne indbyrdes forpligtede til at yde hinanden et passende Underhold. I Sverige, hvor udtrykkelig Bestemmelse om Forholdet mangler, forudsættes det ogsaa, at Ægtefællerne er gensidig underholdspligtige.

Skal Mand og Hustru ligestilles, maa Underholdspligten paalægges dem begge principielt i lige Grad. Dette vil imidlertid ikke sige, at det bør paalægges hver af dem at yde samme Pengetilskud til Hjemmets Drift; thi dette vilde ikke blive en ligelig Fordeling af Underholdsbyrden, da Arbejdet mellem Ægtefællerne som oftest er saaledes fordelt, at det er Manden der fortjener Pengene, og Hustruen der styrer Huset og udfører det daglige Arbejde med Børnenes Pasning og Opdragelse. Af saadanne Hustruer at forlange et Pengetilskud til Hjemmet vilde være en aabenbar Uretfærdighed. Imidlertid er det ligesaa misvisende og uretfærdigt, hvis man ud fra den gældende Lovgivning, der alene paalægger Manden at forsørge Familien, vilde hævde, at han alene bærer denne Byrde, fordi han af sin Arbejdsfortjeneste yder de fornødne Tilskud til Husets Førelse, naar man samtidig gaar ud fra, at Hustruen er pligtig til at arbejde i Hjemmet. Thi herved ses der ganske bort fra den meget betydelige økonomiske Værdi, som Hustruens Arbejde i Hjemmet repræsenterer, en Værdi som ofte fuldt ud opvejer Værdien af Mandens Tilskud.

Naar man derfor nu vil stille Mand og Hustru lige med Hensyn til Underholdspligten, maa det betyde, baade at Pligten skal fordeles mellem dem efter samme Grundprincip nemlig enhvers Ydeevne, og at der ved Bedømmelsen af, hvorvidt Pligten opfyldes, tages Hensyn til, hvad hver af dem virkelig yder til det fælles Formaal, altsaa ikke blot af Penge og Produkter, men ogsaa af personligt Arbejde. Det personlige Arbejde bliver saaledes at tage i Betragtning, saavel ved Afgørelsen af, hvor stor Del af Underholdsbyrden en Ægtefælle skal bære, som ved Bedømmelsen af, hvorvidt den ogsaa fyldestgør denne Skyldighed. Her maa det nu erindres, at i vidt Omfang enhver af Ægtefællerne kan udføre et saadant personligt Arbejde, og at det ikke er Lovens Tanke ubetinget at paalægge den ene af dem at gøre det. Det forudsættes kun, at de helt eller delvis kan opfylde deres

Underholdspligt paa denne Maade; men en Hustru, der f. Eks. foretrækker at passe en Erhvervsvirksomhed og lade Husholdningen besørge ved lejet Hjælp, er berettiget hertil. Det personlige Arbejdes Art vil ogsaa variere efter Ægtefællernes økonomiske og sociale Stilling. Under store Forhold kan det overordnede Tilsyn og Ledelsen være ligesaa betydningsfuldt som under smaa Forhold det direkte fysiske Arbejde. Skik og Brug vil ogsaa betyde meget ved Bedømmelsen af, hvorvidt en Ægtefælle bør udføre personligt Arbejde i Hjemmet, og om den, ved at undlade det og ikke paa anden Maade yde Æquivalent derfor, misligholder sine Forpligtelser. Medens saaledes f. Eks. en Arbejderhustru, der hverken vil lave Mad til Familien eller selv gaa paa Arbejde, ikke opfylder sin Del af Underholdspligten, vil Hustruen f. Eks. ikke kunne forlange, at hendes Mand, naar Familien kan leve af hendes rigelige Rentepenge, skal give sig til at varetage Madlavningen eller reparere Børnenes Klæder. En anden Sag er, om hun kan kræve, at han ved sit Arbejde bidrager til Familiens Underhold paa anden Maade. Medens altsaa den tilvante Forestilling er den, at Hustruen er pligtig at arbejde i Husholdningen, hvilket udtrykkelig udtales f. Eks. i B. G. B. § 1356 og Schw. Lov § 161 (*«Elle dirige le ménage»*), er den Stilling, der stemmer med Lighedsgrundsætningen, den, at hendes Arbejde i Huset er en af de Maader, hvorpaa hun — helt eller delvis — kan fyldestgøre sin Pligt til at bidrage til Husholdningen, men hun kan ogsaa vælge at fyldestgøre den paa andre Maader. Hvor meget dette Arbejde i Huset skal regnes værd, er det umuligt at angive hverken ved nogen absolut Sum for alle Tilfælde eller ved noget procentvis Beløb beregnet i Forhold til Ægtefællernes Indkomster; det maa afgøres efter Skøn i hvert enkelt Tilfælde. I de Tilfælde, hvor Hustruen ingen Indtægter har, hverken af Formue eller Arbejde, vil Virksomheden i Hjemmet i de fleste Tilfælde helt dække hendes Bidragspligt.

Underholdspligtens Omfang maa be-

stemmes efter Ægtefællernes Indtægter og efter deres Stilling i det hele taget, og den er ikke fyldestgjort ved et nødtørftigt Underhold: hver af dem kan forlange et Underhold i Forhold til deres samlede Indtægter og til deres Stilling i Samfundet. Det Underhold, som Ægtefællerne er pligtige at skaffe hinanden, omfatter saaledes alt, hvad der hører med til Livets normale Krav under de Forhold, hvorunder vedkommende Ægtefolk lever. Dette udtrykkes ved Ordene, »det Underhold, som efter Ægtefællernes Livsvilkaar maa anses for passende«. Ved »passende« tilkendegives, at ligesaa lidt som en Ægtefælle kan nøjes med at yde et nødtørftigt Underhold, hvor han er i Stand til mere, ligesaa lidt kan den anden Ægtefælle forlange, at hele Indtægten skal bruges, selv ikke med et forholdsvis Fradrag til Livs-, Syge- og Alderdomsforsikring. Et efter den angivne Maalestok passende Underhold vil nemlig ofte kunne skaffes uden det. Ægtefællerne kan forlange at leve som normalt er i den Livsstilling og med de Indtægter. Naturligvis bliver Spillerummet her ret stort, men det er iøvrigt den nu saavel her i Landet som andetsteds anerkendte Maalestok for Mandens Forsørgelsespligt overfor Familien. Det, der skal skaffes, er naturligvis først og fremmest Føde og Klæder, Bolig, Varme, Pleje osv., Børns Skolegang og Uddannelse; men det passende Underhold omfatter ogsaa andre mere ideelle eller personlige Fornødenheder og Krav, som den ene eller anden Ægtefælle ønsker at fyldestgøre (»Lommepenge«). En Ægtefælles »særlige Behov« betegner, hvad en Mand eller Kvinde i den Stilling naturlig og normalt har Brug for og bør kunne skaffe sig, uden at skarpe Grænser vil kunne trækkes herfor; men det omfatter ikke alt hvad de kan finde paa at anskaffe sig. Hovedsynspunktet ved Bedømmelsen af, hvad en Ægtefælle paa denne Konto skal kunne forlange, maa være det, at den skal kunne skaffe sig de samme af Livets Fornødenheder og Bekvemmeligheder, som den vilde kunne faa som ugift under tilsvarende økonomiske og

sociale Forhold. Det er altsaa ikke just, hvad den faktisk kunde opnaa dengang den var ugift, thi dens økonomiske Kaar kan ved Giftermaalet være forandrede til det værre eller til det bedre. Det er hvad der under de økonomiske Kaar, som Ægteskabet byder den, kan anses for dens naturlige Behov. Det kan være Midler til Anskaffelser til Ægtefællens selvstændige Virksomhed, som f. Eks. en Symaskine, Betaling af Sygekassekontingent eller Forsikringspræmie, til Dækning af Udgifter og Forplejning paa Rejser, til at øve Godgørelse, til at uddanne sig i en eller anden Færdighed, hvad enten denne er beregnet paa at blive indtægtsgivende eller ej, til at holde Blade og Tidsskrifter, købe Bøger eller Kunstværker, drive Sport og mange andre Ting, som nu engang alt efter Folks Forhold føles som Fornødenheder. Meningen er, at Folk indenfor Ægteskabet saavidt muligt skal være ligesaa frit og behageligt stillede i disse Henseender som udenfor dette, og at ikke den af Ægtefællerne, som har den økonomiske Overvægt, skal kunne misbruge denne til at tiltage sig Raadigheden over, hvad den anden skal kunne opnaa af Livets Fornødenheder, eller selv skal kunne skaffe sig disse i et Omfang, der staar i Misforhold til, hvad den anden kan faa. Der skal ogsaa i disse Henseender være Ligelighed i Ægteskabet.

ad § 3.

Det sædvanlige Forhold i de fleste Ægteskaber er det, at den ene af Ægtefællerne, nemlig Manden, alene eller dog hovedsagelig er den, der gennem sit Arbejde skaffer Pengemidlerne til Familiens Underhold, medens det er Hustruen, der anvender en større eller mindre Del af disse Midler til Bedste for Familien ved Indkøb af Næringsmidler og lignende; med andre Ord, det er Hustruen, der forestaar Husholdningen, men det er Manden, der skaffer Midlerne dertil. Hvor stort dette Hustruens Virksomhedsomraade er kan være forskelligt i de forskellige Samfundsklasser, og individuelle Forskelligheder findes ogsaa, men i

Almindelighed kan det siges, at det omfatter i alt Fald Husholdningen i snævrere Forstand, o: Fødens Anskaffelse og Tilberedning, Hjemmets Ordning og Renholdelse, Børnenes Pasning og Beklædning, Opsynet med Hjemmets Tjenestefolk, o. lign. Virksomheden kan karakteriseres, saaledes som sket i B. G. B. og Schw. Lov, hvor det, som allerede ovenfor S. 43 berørt, er gjort til Ret og Pligt for hende, »das gemeinschaftliche Hauswesen zu leiten«, »elle diriger le ménage«. Denne Ledelse af Husholdningen vil i de smaa Husholdninger sige, at hun selv væsentlig udfører Husets Gerning; i de større, at hun fører Tilsyn med de Tjenestefolk, der med eller uden hendes Bistand skal udføre den; og under særlig store Forhold kan den maaske kun bestaa i, at de Ordre, der skal gives paa dette Omraade, udgaar fra hende eller godkendes af hende.

Naar da Manden saaledes er den erhvervende, maa de Midler, der skal anvendes i Husholdningen, leveres af ham. Men efterhaanden som Samfundsforholdene har udviklet sig derhen, at Kvinderne baade modtager den samme almindelige Uddannelse som Mændene og tillige ofte faar en speciel Uddannelse lige saavel som de, og derigennem inden deres Giftermaal tidt vil have beklædt selvstændige Stillinger og været økonomisk uafhængige, har det ikke kunnet undgaas, at Hustruerne ofte har maattet føle det som en Ydmygelse og Uretfærdighed, at de, naar de lægger hele deres Arbejdskraft i Husets og Hjemmets Gerning, skal være henviste til at bede om, hvad de dog nok kan siges at have tjent ved deres Arbejde og derfor synes at kunne fordre som deres Ret. Dette gælder ikke alene med Hensyn til Husets Fornødenheder, men endnu mere med Hensyn til deres egne, personlige Fornødenheder, ganske særlig, hvis de før Ægteskabet har været erhvervende, og derfor har været vant til selv at have Penge at raade over. Det maa ogsaa erkendes, at det er en Uretfærdighed, at en Person, der udfører en stor og om-

fattende Gerning, skal være uden Penge- midler til sin Raadighed. Det bliver derfor en af de første Opgaver ved en Revision af Ægteskabsreglerne at finde en tilfredsstillende Ordning af dette Forhold. Der har i den senere Tid været fremsat forskellige Forslag til disse Spørgsmaals Løsning.

Det maa nu straks understreges, at man i nærværende Forslag under ét har behandlet og løst 2 Spørgsmaal, der ikke i og for sig nødvendigvis hører sammen, nemlig Raadigheden over Midlerne til Husførelsen og over Midler til Hustruens personlige Behov, medens forskellige af de fra andet Hold foreslaaede eller under Forhandlingerne drøftede Løsningsmuligheder har behandlet disse Spørgsmaal hvert for sig.

Den Ordning, der vel først har været fremme i den almindelige Diskussion, er at tillægge Hustruen ligefrem en Løn for hendes Arbejde i Hjemmet, hvilken Manden saa skulde udrede som enhver anden Løn, og herigennem vilde da Hustruen paa samme Maade, som hvis hun var en fremmed Husholderske, faa Midler at raade over til sine personlige Fornødenheder.

Parallellen til den betalte Hjælp er imidlertid uheldig. Sammenstillingen mellem en Hustru og en Tjenestepige er følt stødende for den førstnævnte, og den passer ikke, bl. a. af den Grund, at Hustruens Arbejde i Hjemmet jo ikke blot er et Arbejde for Manden, men ligesaa meget et Arbejde for hende selv. Man kunde heller ikke fikserer Lønnen til en bestemt Sum, da det i mange Tilfælde, hvor Hustruens Arbejde væsentlig vil være lige stort, vil være højst forskelligt, hvad der efter Familiens samlede Indtægter og Udgifter vilde kunne anvendes til hendes personlige Behov, som jo er det, Lønnen skulde dække. Hun vilde saaledes ingenlunde altid kunne faa en Løn, der svarede til den sædvanlige Tyendeløn, men en streng Fastholdelse af Lønbetragtningen som Betaling for det præsterede Arbejde vilde netop føre til, at der i nogle, de smaa, Husholdninger maatte udbetales hende et urimelig højt Beløb,

der langt overgik, hvad den Familie havde Raad til at anvende paa Hustruens Fornødenheder; i større, at der udbetaltes hende et altfor ringe Beløb, der slet ikke kunde dække hendes Behov. Dertil kommer, at i de Tilfælde, hvor Hustruen selv havde Indtægter, f. Eks. Renter af Formue, medens Mandens Arbejdsfortjeneste maaske var ringe, vilde det være urimeligt, at hun skulde have »Løn«, ialt Fald naar den skulde udredes af ham, og skulde den udredes af Ægtefællernes samlede Indtægt, blev det hele jo kun en Konstruktion. Men en Hustrus Stilling i Hjemmet er i det Hele ikke en saadan, at det er passende at tale om at give hende Løn for hendes Arbejde dér, eller er rigtigt at sætte de Midler, hun skal have at raade over, i direkte Forhold til det Arbejde, hun dér udfører. Det er hendes Pligt saavel som Mandens efter Evne at virke til det fælles Tarv, jfr. § 1, men Opfyldelsen af denne Pligt er ikke noget, som nogen af dem direkte kan modtage Betaling for. Da saaledes Arbejdets Størrelse ikke kan blive det for Betalingen væsentlig bestemmende, er hele Lønbetragtningen ubrugelig.

Man vilde snarere være tilbøjelig til ikke at se disse Midler, der saaledes skulde overlades Hustruen, under Synspunktet af Løn for hendes Arbejde, men opfatte dem som en Andel, hun i Kraft af det Fællesskab, hvori hun lever med Manden, har Krav paa at faa i Raadigheden over Familiens samlede Indtægter, idet hun disponerer over sin Erhvervsevne til Bedste for dette Fællesskab uden selv at faa nogen direkte Indtægt heraf og ofte herved i høj Grad bevirker eller bidrager til, at hans Indtægter kan slaa til. Men ogsaa her melder Spørgsmaalet sig om, hvor meget hun skal have. At fiksere et Beløb vilde, foruden straks igen at friste den almindelige Opfattelse til at drage en Parallel til Tyendelønnen, være umuligt, da dets Størrelse som ovenfor nævnt maatte bero paa Ægtefællernes Formuesforhold. Man kunde da tænke sig at give Hustruen visse Procent af Mandens

Indtægter. Men foruden at disse Procent, hvis de alene skulde tjene til Dækning af Hustruens personlige Fornødenheder, ikke vilde kunne sættes ret højt, vanskelig over 5 pCt., saa at man ofte ikke vilde naa den sædvanlige Tyendeløn, vilde en ensartet Procentberegning næppe passe i alle Tilfælde, navnlig ikke ved de meget store eller de meget smaa Indtægter. Det blev saaledes ogsaa umuligt at fiksere Procenten.

Der er da af den svenske Advokat Stjernstedt blevet angivet en anden Maade at løse Vanskelighederne paa. Hans Forslag hviler paa den Betragtning, at naar Mand og Hustru er to ligestillede Personer, der er indgaaede i et Livsfællesskab, bør de ogsaa dele Pligter og Rettigheder lige, og Forslaget gaar derfor i Hovedtrækkene ud paa, at hver af dem skal have Raadigheden over Halvdelen af den samlede Indkomst, hun over Halvdelen af hans og han over Halvdelen af hendes. Deres Ydeevne bliver da lige stor, og de skal følgelig ligelig bidrage til alle Udgifter, og hvad hver faar tilovers kan han bruge til sine egne Udgifter.

Teoretisk er dette baade simpelt og konsekvent. Men mod selve Udgangspunktet for Systemet kan det indvendes, at det kan synes en noget vidtgaaende Følge af Ægteskabet at skulle afgive Halvdelen af alt hvad man tjener til en anden. Det er noget, hvorom Meningerne kan være delte, om Ægtefællers Ligestillethed bør strækkes saa vidt, men mange vil sikkert nok finde det for haardt mod den erhvervende Ægtefælle, at han saaledes uden Hensyn til, hvor meget han erhverver, og uden Hensyn til, hvor lidet hans Ægtefælle bidrager dertil, ja selv om den ved Ødselhed og Uagtpaagivenhed skader ham i hans Erhverv, uden Betingelse skal afgive Raadigheden over Halvdelen af hvad han fortjener. Og samtidig med at han saaledes selv berøves Frugten af sit Arbejde og derved muligvis Betingelserne for at foretage de Udvidelser og Forbedringer af sin Bedrift, der kan være en nødvendig Forudsætning for en Forøgelse af Indtægten, maa han se Raadigheden over

disse Midler gaa over til en Person, der selv maaske vilde være ganske ude af Stand til at skaffe dem til Veje og derfor ofte heller ikke vil formaa at bestyre dem, saa at de bliver anvendt uden Plan og Omtanke, og derfor gaar til Grunde uden Gavn for nogen af Parterne. Evnen til at tjene Penge og til at bestyre dem paa en indbringende Maade hænger jo ofte om ikke altid sammen. Det vil da kunne befrygtes, at denne Indskrænkning i Raadigheden over deres Arbejdes Frugter vil skræmme Mændene, der oftest er de mest erhvervende, fra at gifte sig. Hvor Indtægterne alligevel gaar med til Underholdet og de daglige Udgifter, vil Betydningen af, at Halvdelen først skal afgives til den anden Part, naturligvis være noget mindre, da denne alligevel nødsages til at bruge dem paa samme Maade, som den anden maatte have gjort. Hvor Indtægterne derimod er store, er det mindre velbegrundet og mere haardt for den, der tjener dem, at skulle miste Raadigheden over det halve. Det er rigtigt og rimeligt, at hele Overskudet af en Ægtefælles Virksomhed i det lange Løb deles lige med den anden Ægtefælle (jfr. nedenfor om Fællesejet som Delingsnorm); men det er urigtigt, at selve den giftes økonomiske Virksomhed skal deles med den anden Ægtefælle. Ægteskabet kræver ikke Samvirken paa dette udadvendte Omraade paa samme Maade og i samme Omfang som paa det indadvendte, det personlige Livs.

Om man vil finde, at de ovenanførte Indvendinger og Betæneligheder er af afgørende Betydning mod denne Ordning, eller om man vil mene, at den trods disse kunde være tilstrækkelig begrundet, er et Spørgsmaal om, hvor langt Ligheden og Fællesskabet i Ægteskabet bør strækkes. En afgørende Indvending er det imidlertid, at Systemet praktisk set næppe er gennemførligt, i alt Fald ikke for mange Tilfælde. Det kan nok anvendes, hvor Ægtefællens Indtægter er en Embedsgage; Ægteskabet, som anmeldes for vedkommende Kasse, kunde da uden videre give den anden Ægte-

fælle Ret til at hæve den halve Gage. Det kan ogsaa gaa, hvis Ægtefællen er en lønnet Arbejder, idet den anden Ægtefælle da ogsaa kan anmelde Ægteskabet for Arbejdsgiveren, og derefter hæve den halve Dag-, Uge- eller Maanedsløn. Men saasnart Ægtefællen ikke saaledes har faste og regelmæssige Indtægter, for alle Næringsdrivende, Jordbrugere og Forretningsfolk, lader Systemet sig ikke paa den Maade praktisere. Paa hvilket Tidspunkt skulde for deres Vedkommende Delingen finde Sted, og i hvilket Omfang skulde Tredjemand, Kreditorerne, være forpligtet til at finde sig i, at Halvdelen af deres Debtors Indtægter forsvandt i et andet Formueomraade, uden at de kunde faa fat i dem? Naturligvis kunde man foretage en Aarsopgørelse og dele efter den, men da vilde normalt Indtægten være hovedsagelig forbrugt, og Stillingen blev en helt anden end for Lønarbejderen, hvis Hustru straks fik Raadigheden over hans halve Indtægt. Derhos kunde Reglen opstilles som alene regulerende Ægtefællernes indbyrdes Retsforhold uden at skulle berøre Tredjemand, men da vilde den, som Beskyttelse for den ikke erhvervende Ægtefælle, miste en væsentlig Del af sin Værdi, og dens simple Anvendelighed overfor Lønarbejderen vilde bortfalde. Men selv om Reglen alene skulde gælde mellem Ægtefællerne indbyrdes, vilde den være vanskelig at anvende paa Forretningsfolk o. desl., dels fordi den vilde give den anden Ægtefælle Ret til at deltage i et Aars Overskud uden samtidig at blive ramt af et andet Aars Underskud, der maaske netop staar i nøje Forbindelse dermed, dels fordi det vilde kunne være ødelæggende for en Forretningsmand at se sig Halvdelen af sit Aarsoverskud berøvet som Driftskapital.

Denne Løsning synes derfor at maatte opgives. Man er da for alle tre Lande enedes om en Ordning, som skal gælde for alle Ægteskaber, uafhængigt af det mellem Ægtefællerne bestaaende Formuesystem, og som skal imødekomme den ikke erhvervende Ægtefælles berettigede Ligheds- og Selv-

stændighedstrang. Indenfor Ægteskaberne har hver Ægtefælle som Regel sit særlige Virksomhedsomraade, og dette er for Hustruen, der normalt vil være den ikke eller dog mindre erhvervende Part, den indre Husholdning. Dette Omraade kan som sagt i de forskellige Samfundsklasser og paa de forskellige Steder være noget forskelligt, individuelle Afvigelser kan ogsaa forekomme, men i det store og hele vil en Paavisning deraf ikke være vanskelig. Efter Paragraffens Affattelse skal Omraadet bestemmes »efter Skik og Brug«, hvilket netop peger hen paa de sociale og stedlige Ejendommeligheder. Endvidere er som Retsnorm nævnt »Ægtefællernes Forhold«, hvorved der ikke blot tænkes paa saadanne Ægtefællers Forhold i Almindelighed, men ogsaa paa de paagældende Ægtefællers mere individuelle Forhold, f. Eks. om Hustruen er selverhvervende eller ikke. Indenfor Omraadet bør altid falde Fyldestgørelsen af vedkommende Ægtefælles særlige Behov, saaledes som det nærmere er defineret ovenfor S. 44-45. Udkastets Regel, der som ovenfor nævnt under ét samler Pligten til at udrede de Midler, som det normalt er den anden Ægtefælles Opgave at styre med til Familiens fælles Tarv, og dem, som den samme Ægtefælle skal bruge til sine egne Fornødenheder, er da den, at enhver Ægtefælle har Krav paa at have eller faa disse Midler til sin Raadighed, og kan de ikke skaffes gennem det Bidrag, den selv efter § 2 er pligtig at yde, maa den anden Ægtefælle tilskyde dem. Hvis Hustruen f. Eks. er selverhvervende og som Følge deraf foruden sit Arbejde i Hjemmet skal yde et Pengetilskud til Underholdet, skal de Udgifter, som det efter Skik og Brug tilfalder hende at afholde, først dækkes af, hvad hun saaledes skal tilskyde, og slaar det til, kommer Manden altsaa ikke til at betale hende noget. Naturligvis maa der dog her tages Hensyn til de praktiske Forhold, og hvis f. Eks. Forfaldstiderne for Hustruens Indtægter gør det upraktisk for hende at opsætte Udgiften saa længe, til hun kan oppebære dem, maa Manden træde til, og Hustruen vil da efter Omstændig-

hederne blive nødsaget til senere at udbetale Manden Penge af sine Indtægter for at udligne Forskellen.

Den Ægtefælle, inden for hvis Omraade en Virksomhed falder, maa naturligvis selv bestemme, hvorledes Virksomheden skal udføres, og hvad der skal bruges dertil. Den anden Ægtefælle vil derfor som Regel maatte yde sit Tilskud i Penge, men nogen ubetinget Pligt hertil kan dog ikke paalægges den, og i en Landhusholdning f. Eks. maa Manden i et vist Omfang være berettiget til at yde Naturalier af Bedriftens Produkter, og en Købmand maa kunne levere af sine egne Varer i det Omfang, hvori saadanne Varer naturlig anvendes i Husholdningen. Derimod vilde en Manufaktur- eller Modehandler ikke kunne forlange, at hans Kone skulde tage sit personlige Forbrug hos ham.

Principielt gaar Pligten ud paa at stille Pengemidler til Raadighed; men hvis alt fornødent er ydet, vil der ikke kunne faas Medhold i en Klage over Pligtens Forsømmelse, fordi der i et efter Ægtefællernes Stilling rimeligt Omfang er ydet Naturalier. Fremdeles kan Hustruen (den berettigede Ægtefælle) forlange, at Pengene ikke ydes i Smaabeløb, men i passende Beløb, eftersom Mandens (den forpligtede Ægtefælles) Indtægter falder. Thi hvis hun alligevel hver Gang, hun skulde udgive Penge, maatte henvende sig til Manden for at faa dem, vilde der for hendes Frihed og Selvstændighed ikke være saa meget opnaaet ved, at der var paalagt ham en juridisk Forpligtelse til at stille Midlerne til hendes Disposition.

Imidlertid kunde der tænkes Tilfælde, hvor en saadan Pligt til at stille Penge til den anden Ægtefælles Raadighed vilde medføre en saa alvorlig Tilsidesættelse af den forpligtede Ægtefælles berettigede Interesser, at det vilde være for betænkeligt at opretholde den. Dette kunde saaledes forekomme, hvor den anden Ægtefælle har vist en saadan Uforstand og Udygtighed til at have Penge mellem Hænder, at der kan siges at være Fare for, at Pengene ved at overgives til den ikke bliver anvendt efter deres For-

maal, men bortødsles til Unytte. For den Slags Tilfælde gives der en Undtagelsesbestemmelse, som gaar ud paa, at Pligten i saa Fald ikke ubetinget skal gælde, men den erhvervende Ægtefælle skal være berettiget til selv eller ved andre at afholde Udgifterne. Det er naturligvis ikke vedkommende Ægtefælle selv, hvem det tilkommer at afgøre, om dens Ægtefælles Forhold er saadanne, at Midlerne ikke kan betros den. Kan Ægtefællerne ikke komme til Forstaaelse herom, kan derfor den, der føler sig forurettet, henvende sig til vedkommende Myndighed og forlange sin Ret fyldestgjort, og det bliver da den offentlige Myndighed (jfr. § 5), der kommer til at afgøre, om Betingelserne foreligger for at nægte den dens Rettigheder efter § 3. For at dette skal kunne ske, kræves det efter Udkastet, at en anden Ordning skal være »paakrævet«. Det er altsaa ikke nok, at en Ægtefælle kan have visse berettigede Klagepunkter af den ovenfor nævnte Art mod den anden, men det maa ligefrem kunne anses for paakrævet, at der forholdes med Midlerne paa en fra den normale afvigende Maade. Dette kan være paakrævet saavel paa Grund af den anden Ægtefælles Uduelighed som af andre særlige Grunde. Om en Ægtefælles Uduelighed er talt ovenfor. Ved det sidste Udtryk er nærmest tænkt paa Sygdom o. lign. Forhold, men Grundene maa altid ligge hos den anden Ægtefælle, ellers kan det aldrig være »paakrævet«, at en anden Ordning træffes. Den forpligtede Ægtefælles særlig fortrinlige Dygtighed paa det specielle Omraade kan aldrig berettige den til at forbeholde sig dette Virkeomraade, naar det ellers efter Skik og Brug skulde være den andens Felt. Har Ægtefællerne ved Aftaler fordelt Arbejdet imellem sig paa en fra det normale afvigende Maade, maa en saadan Aftale dog kunne paaberaabes, i alt Fald hvis de Forudsætninger, hvorunder den er sluttet, ikke væsentlig er bortfaldet.

ad § 4.

De Penge, som efter § 3 overlades en Ægtefælle til selve Husholdningens Førelse,

vedbliver at være den andens Ejendom, og den første bestyrer dem kun som en Slags legal Fuldmægtig for Fællesskabet; den andens Kreditorer vil derfor vedblivende kunne søge Fyldestgørelse heri. Forskellige Hensyn kunde tale for at gøre Husholdningspengene til Hustruens Ejendom. Man kunde saaledes finde det rimeligt, at hun fuldt ud forblev Herre over, hvad hun kunde opspare paa sit Virksomhedsomraade, ligesom Manden bliver det over, hvad han opsparer paa sit, og at hun til enhver Tid skulde kunne bestemme, hvorledes disse Penge skulde anvendes. Dette vil jo ogsaa komme til at gælde, hvor hun af sine Indtægter kan udrede, hvad der tilkommer hende efter § 3. At gøre Husholdningspengene som saadanne til Hustruens Ejendom i alle Tilfælde har man dog alligevel anset for at være betænkeligt baade af Hensyn til Mandens Kreditorer, der paa denne Maade faktisk vilde blive unddraget en væsentlig Del af deres Debtors Betalingsmidler, og af Hensyn til Manden selv, da han omend i mindre Grad vilde udsættes for, at Hustruen kneb ham af paa Forplejningen for at opspare Penge selv. Hvad der derimod overlades Hustruen til hendes personlige Udgifter bør blive hendes fuldstændige og selvstændige Ejendom. Det synes selvfølgelig, at de Brugs- eller andre Genstande, som hun anskaffer for disse Penge, bliver hendes Ejendom, og det bør da ikke forringe hendes Stilling, om hun i Stedet for at anvende Pengene til Indkøb straks, lader dem ligge til senere Anvendelse. Dette Tilskud fra Manden skal jo bl. a. være et Surrogat for hendes Arbejdsfortjeneste, og det bør hun efter Forgodtbefindende kunne bruge eller opspare uden at udsætte sig for, at Mandens Kreditorer bemægtiger sig det. Hendes Raadighed over disse Midler er saavel Udtryk for hendes Krav paa en Andel i Ægtefællernes samlede Overskud som et Ækvivalent for, at hendes Arbejde ikke direkte giver hende nogen Indtægt. Hun maa derfor frit kunne bestemme over, hvorledes hun vil anvende Midlerne, f. Eks. ogsaa kunne henlægge dem til senere Benyttelse eller til

Opsparing til Fordel for sine Børn uden derved at udsætte sig for, at hendes Mands Kreditorer skal kunne berøve hende dem. Af Hensyn til Mandens Kreditorer frembyder denne Mulighed for paa en formløs Maade at bringe Midler i Læ for dem ikke nogen Fare, som det er værd at tage Hensyn til, da de Midler, som Manden saaledes kan overføre til Hustruen, altid skal staa i Forhold til Ægtefællernes Indkomster og ikke er mere, end Hustruen har Krav paa at kunne anvende til sine særlige Fornødenheder, og den Omstændighed, at hun vælger at opspare Pengene i Stedet for at bruge dem, giver ikke Kreditorerne noget berettiget Krav paa at faa dem. Hendes Virksomhed i *Hjemmet* kommer jo ogsaa Kreditorerne til Gode ved at spare Manden Udgift til anden Medhjælp, hvis Krav paa Betaling tilmed er privilegeret efter Konkursloven. Heller ikke kan det befrygtes, at Kreditorerne skal forfordes ved, at Ægtefællerne vil skyde sig ind under, at en for nylig til Hustruen overført større Sum er Penge, som hun har opsparet af disse særlige Midler igennem mange Aar; thi hvis ikke de objektive Forhold, f. Eks. ved successive Indskud paa en Sparekassebog paa Hustruens Navn, sandsynliggør et saadant Anbringende, vil det være vanskeligt for Ægtefællerne at trænge igennem dermed. Har Hustruen nemlig ingen anden Indtægtskilde, vil hendes Besiddelse af en større Pengesum, hvis Fremkomst hun ikke kan gøre Rede for, tyde paa en nylig sket Overdragelse, da det ikke nu til Dags er Skik at opbevare sine Sparepenge i en Kommode-skuffe. Har Manden i Stedet for at betale Hustruen Penge til hendes Fornødenheder direkte forsynet hende med selve de Ting, hun har Brug for, maa disse selvfølgelig saa meget mere blive hendes Ejendom. Om disse Ting gælder det imidlertid ligesom om Pengene, at de kun i det Omfang, hvori de udgør en Fyldestgørelse af Mandens Pligt efter §§ 2 og 3, bliver Hustruens Ejendom, men gaar de paa Grund af deres Værdi eller Tal ud derover, maa de betragtes som Gaver, og de særlige Gave-

regler kommer da til Anvendelse, hvorom nærmere nedenfor under Kap. V. Det skal dog bemærkes, at Brugsgenstande som de her omhandlede oftest vil falde ind under Begrebet »sædvanlige Gaver« og derfor kunne gives uden Ægtepagt.

Det kunde ganske vist mod hele denne Sondring med Hensyn til Ejendomsforholdet mellem Bidragene til Husholdningen og Bidragene til en Ægtefælles personlige Behov indvendes, at disse Bidrag jo netop efter Udkastets Regler tænkes udredede under eet. Hertil er imidlertid kun at sige, at for overhovedet at kunne beregne Bidragenes Størrelse maa der anstilles et Skøn over, hvad der udkræves til hver af de Fornødenheder, Bidragene skal dække, og det samme Skøn maa da foretages, hvis der skulde opstaa Tvivl om, hvorvidt et tilstedeværende Beløb var bestemt til det ene eller andet Formaål. Om nogen egentlig Regnskabspligt for de modtagne Penge vil der iøvrigt ikke kunne være Tale.

Der er her hele Tiden talt om Hustruen, da det praktisk set oftest vil være hende, hvem denne Regel kommer til Gode, men den gælder iøvrigt ogsaa til Fordel for Manden, hvor det er ham, der skal modtage Tilskud af Hustruen.

ad § 5.

§ 2 i Lov Nr. 131 af 27. Maj 1908 bestemmer, at det i visse Tilfælde, naar Ægtefæller samlever, kan paalægges Manden at yde Bidrag til »Husholdningen og til Hustru og Børns øvrige Fornødenheder, saaledes at Hustruen faar Raadighed over Bidraget«. Denne Bestemmelse, der ikke haves i Sverige, og i Norge kun gælder, hvis Hustruen kommer i Trang eller falder Fattigvæsenet til Byrde, og som saavidt vides heller ikke kendes noget andet Sted, er ikke blevet meget anvendt herhjemme, men den blev indsat i Loven, fordi der i visse Tilfælde var følt Savnet af en saadan Regel, og dens Formaål maa ogsaa siges at være mere at virke som en Trusel overfor den modvillige end just at komme direkte til Anvendelse. Den skal gøre Man-

dens Pligt til under Ægteskabet at sørge forsvarlig for Hustru og Børn mere effektiv.

For at give tilstrækkelig Effektivitet til Reglerne i Udkastets §§ 2 og 3, der ellers i Samlivstilfælde vilde staa som en *lex imperfecta* — i alt Fald indtil Misligholdelsen naaede en saadan Grad, at man kunde tale om en saa grov Krænkelse af Ægtefællens Pligter, at der i den Anledning kunde gives Separation efter Udkast 1913 § 55 — har man nu i alle 3 Udkast været enig om, at der maatte have en Bestemmelse af lignende Art som i Lov Nr. 131 af 1908 § 2. At Reglen maa omfatte baade Mand og Hustru følger af, at Reglerne i §§ 2 og 3 omfatter begge. Der har været en Del Tvivl til Stede, om ogsaa Forsømmelse af Pligten til at stille Midler til Raadighed efter § 3 bør medføre Adgang til at faa den skyldige Part sat i Bidrag. Da imidlertid Reglen i § 3 kun vilde faa pædagogisk Betydning, hvis den slet ikke udstyredes med Gennemførelsesmidler — bortset fra Separationsadgangen —, og da navnlig saadanne er nødvendige med Hensyn til Udbetalingspligten af Midler til den anden Ægtefælles særlige Behov, har man fundet, at der bør gives Retsmidler til Gennemførelse af Reglerne i begge Paragrafer. Men naturligvis er ikke enhver Ikke-lagttagelse af Lovens Bud tilstrækkelig til, at der skal kunne gribes til Tvangsmidler. Det udtales udtrykkelig, at der skal foreligge en »Forsømmelse«, og hermed forstaaes saavel noget objektivt betydeligt som noget subjektivt dadelværdigt, og i Praksis vil Overøvrigheden ogsaa kræve en grovere Forsømmelse, hvor der er Tale om de mere intime og ømtaalige Forhold efter § 3, end hvor selve Underholdspligten er tilsidesat. Derimod bør der ikke kræves en saa høj Grad af Forsømmelse, som man efter Udkast 1913 § 55 udkræver til at give Separation. Naar nu imidlertid den forudsatte Forsømmelse foreligger, kan den forurettede Ægtefælle klage til Overøvrigheden, og denne paalægger da den skyldige at udrede bestemte Pengebidrag til den anden. Grænsen for, hvor store Bidrag der overhovedet kan paalægges, er angivet i

§ 2, men da § 3 forudsætter en vis almindelig Maalestok for, hvilke Udgifter det skal tilkomme hver Ægtefælle at afholde, vil det ofte findes rimeligt, at det ikke paalægges den skyldige Ægtefælle at betale den klagende mere, end denne efter § 3 ellers vilde have Krav paa at disponere over, uanset om den skyldiges samlede Underholdspligt efter § 2 ikke er udtømt hermed: den vil fremdeles kunne faa Lov til selv at raade over Midlerne til de øvrige Udgifter. Dette vil naturligvis særlig gælde, naar det kun er Pligten til at bidrage til visse Udgifter, der er tilsidesat, eller navnlig naar der alene foreligger Forsømmelse af at stille Midler til den anden Ægtefælles Disposition. Det siges derfor, at et Pengebidrag skal paalægges i Overensstemmelse med Reglerne i § 3. Men der tilføjes »eller i saadant videre Omfang, hvori det efter Omstændighederne maa anses for rimeligt«, og dette betyder, at Overøvrigheden ved Paalæget af Bidrag kan gaa ud over Reglerne i § 3 og paalægge Ægtefællen at fyldestgøre hele sin Underholdspligt efter § 2 gennem bestemte Pengebidrag eller dog udrede saadanne i større Omfang, end den efter Reglerne i § 3 vilde være pligtig til. Saaledes faar altsaa den klagende Ægtefælle flere Midler til Raadighed, end den efter § 3 har Krav paa. Er Forholdet mellem Ægtefællerne nemlig først blevet saaledes, at den ene maa gaa til Myndighederne for at faa sin Ret, vil det ofte være ufyldestgørende for den, at den anden Ægtefælle vedblivende skal forestaa en Række af de begge vedrørende Udgifter, og en Løsning af Forholdet gennem Fiksering af hele Ægtefællens Ret kan være nødvendig. Skal et inddriveligt Bidrag først paalægges, kan det saaledes være praktisk, at det omfatter hele Ægtefællens Underholdspligt.

Bidragene kan inddrives ligesom andre Bidrag, jfr. § 9.

Reglerne i § 2 danner imidlertid som sagt Grænsen for Bidragspligten. Dette betyder, at Bidragenes Størrelse skal bestemmes efter Ægtefællernes Livsvilkaar, altsaa deres økonomiske Kaar, Livsvaner og sociale

Stilling. Det betyder ogsaa, at hvers Evne til at bidrage skal bedømmes paa samme Maade, og der kan selvfølgelig ikke være Tale om, at den forurettedes Pligt til selv at skaffe Midler bliver større, fordi den anden forsømmer sin Pligt. Derimod vil en saadan Misligholdelse mulig kunne bevirke, at den forsømmelige Ægtefælle ikke i samme Omfang som hidtil vil kunne yde sit Bidrag gennem personligt Arbejde eller gennem Tilskud af Naturalier, idet Nødvendigheden af Bidragets Inddrivelighed medfører, at det maa omsættes i rede Penge. Dette Hensyn kan føre til saavidt muligt ikke at fiksere Bidraget i større Omfang, end den skete Forsømmelse nødvendiggør.

Hvad selve Bidragets Størrelse angaar, skal den som sagt bestemmes efter Ægtefællernes Livsvilkaar. Det er naturligvis ikke Meningen, at Øvrigheden skal skønne detailleret over, hvor meget et Ægtepar bør bruge til sin Husholdning. Paa den anden Side er Forbruget selv indenfor de samme Samfundsklasser og Indtægtsgrupper saa forskelligt, at en almindelig Regel ikke kan gives. Øvrigheden maa naturligvis foruden til Indtægtens Størrelse først og fremmest tage Hensyn til, hvad Ægteparret har plejet at bruge, naar det da ikke netop oplyses, at den ene Ægtefælle har knebet den anden utilladelig af. Den maa dernæst høre, hvad hver Part selv finder rimeligt, at der skal ydes; efter Omstændighederne kan den ogsaa skaffe sig Oplysninger gennem andre. Til Oplysning om Ægtefællernes Indtægt kan bl. a. den Indkomst, hvoraf de svarer Skat tjene, omend denne naturligvis ikke er en absolut tryk Basis. Paa Grundlag heraf maa Øvrigheden saa fastsætte et Beløb, som den skønner passende i det foreliggende Tilfælde.

ad § 6.

Efter § 2 kan hver af Ægtefællerne forlange, at den anden Ægtefælle i et bestemt Forhold bidrager til Familiens Underhold. Detté er en Ret, som er tillagt hver Ægtefælle imod den anden. Den Situation, at den ene Ægtefælle yder mere end sin

Skyldighed, den anden mindre, vil imidlertid meget let kunne indtræffe. Den vil kunne bero paa, at Tredjemand, hos hvem Ægtefællerne har gjort Husholdningsgæld, indtaler hele sin Fordring hos den ene af dem, hvad han jo kan gøre, da de efter Reglen i § 12 hæfter solidarisk for denne Gæld. Men Forholdet kan ogsaa være det, at den enes Midler er lettere disponible end den andens og derfor anvendes til de løbende Udgifter, og det kan ogsaa tænkes, at Ægtefællerne tærer paa den enes Kapital, medens den anden f. Eks. uddanner sig til den Virksomhed, som skal danne Familiens fremtidige Levevej. Hvis det i et saadant Tilfælde skulde komme til en Opløsning af Ægteskabet, naar Kapitalen var forbrugt og Uddannelsen maaske lige tilendebragt, vilde det kunne være baade haardt og uretfærdigt, at den ene Ægtefælle alene skulde have baaret Underholdsbyrden. Men Tilfældet kan tænkes endnu grellere, idet den ene Ægtefælle har afholdt Underholdsudgifterne, fordi den anden modvillig har unddraget sig sin Pligt hertil eller maaske endog har fordulgt Størrelsen af sine Indtægter, saa at den første har manglet de fornødne Oplysninger for at kunne henvende sig med en Klage til Øvrigheden. Desuden vil det kun være naturligt, at en Ægtefælle, medens Samlivet bestaar, i det længste vil udsætte en saadan Henvendelse til Øvrigheden for at undgaa Splid og Rivninger i Hjemmet.

Har saaledes den ene Ægtefælle ydet for stort et Tilskud til Husholdningen, bliver der Spørgsmaal om et Regreskrav mod den anden. Et saadant Krav møder nu store Vanskeligheder. For det første vil det ofte være meget tvivlsomt, om det ikke har været en Overenskomst mellem Ægtefællerne eller dog stiltiende forudsat, at det skete ikke skulde give Anledning til noget Krav imellem dem. Dernæst vil Beviset for Kravet ofte være vanskeligt at føre, og navnlig vil Modbeviset, d: Beviset fra den anden Ægtefælles Side for, at den paa sin Side har opfyldt sin Pligt, være yderst vanskeligt, fordi denne Ægtefælle ikke har

tænkt paa at sikre sig noget Bevis, hvad den første maaske har gjort. Desuden vil et saadant Krav, rejst muligvis endog lang Tid efter, kunne ramme den anden Ægtefælle særlig haardt, fordi den nu har mindre Midler til at imødekomme det.

Stod Reglen i § 2 alene, kunde det maaske ligge nær at antage, at den Ægtefælle, som kunde godtgøre, at den havde ydet for stor en Part af Underholdet, medens den anden havde ydet for lille en Part, maatte have en Ret til Refusion af det for meget ydede Tilskud, en Ret, som den om fornødent kunde gøre gældende ved Domstolene. Det er dog tvivlsomt, om et saadant Regreskrav paa Grundlag af Reglen i § 2 overhovedet vilde kunne antages at eksistere uden udtrykkelig Hjemmel, idet det snarere uden saadan Hjemmel maatte antages, at Retsvirkningerne af § 2 var udtømmende angivet med Reglerne i §§ 5 og 7.

Reglen i § 2 om Underholdspligtens Fordeling har ikke nogen præceptiv Karakter. Selve de almindelige Udtryk, hvori Reglen er holdt, ogsaa naar den sammenholdes med § 3, giver Parterne baade Lejlighed og Opfordring til ved indbyrdes Aftale at ordne, hvorledes Forholdet skal være mellem dem, og en saadan Aftale vil i det store og hele kunne ventes respekteret, jfr. dog nedenfor Bemærkningerne til § 10, selv om den fuldstændig fraviger de Principer, der ligger til Grund for §§ 2 og 3. Den ene Ægtefælle kan derfor godt have afholdt langt over sin Part af Underholdsudgifterne efter udtrykkelig eller stiltiende Aftale herom, uden at dette bliver at opfatte som en Gave til den anden Ægtefælle i den Forstand, at de særlige Regler om Gaver mellem Ægtefæller bliver anvendelige paa Forholdet, og ikke heller skal den som Følge deraf have nogen Ret til Regres mod den anden. Ægtefællerne kan ogsaa indrette sig saaledes, at de til Underholdet anvender langt mere, end der efter § 2 kan forlanges, og navnlig ogsaa saaledes, at den ene yder den anden et Underhold, der langt overstiger, hvad denne

efter § 2 har Krav paa. Heller ikke dette skal i sig selv give Anledning til Regres. Paa den anden Side kan det forekomme, at den ene Ægtefælle til en Tid paatager sig hele Underholdspligten eller en væsentlig Del af den, men saaledes at den udtrykkelig har forbeholdt sig — eller at Parterne er enige om —, at den til sin Tid skal have Vederlag derfor hos den anden. For saadanne Tilfælde tiltrænges heller ingen særlig Regel. En saadan gives blot for de Tilfælde, hvor den ene Ægtefælle, uden at der foreligger nogen særlig Aftale eller Forudsætning mellem Parterne, har ydet en større Part af de samlede Underholdsudgifter, end den efter § 2 skulde udrede. Er dette Tilfældet, skal den, der har ydet for meget, have Regres mod den anden, dog kun for det, der er medgaaet til et Underhold i Overensstemmelse med Reglerne i § 2, ikke derimod hvis den har anvendt langt mere, end hvad der udgør et passende Underhold for Ægtefæller af deres Stand og Vilkaar. Da det dernæst skønnes uheldigt, om en Ægtefælle ad denne Vej skulde kunne tiltvinge sig Betaling hos den anden for sit Arbejde i Hjemmet, er der kun hjemlet Regresret for »Udgifter« ikke derimod for Tilskud til Underholdet i Form af personligt Arbejde, selv om dette maatte overstige Ægtefællens Forpligtelse efter § 2, og selv om det er blevet nødvendiggjort ved den anden Ægtefælles Forsømmelse af at gøre sin Skyldighed. Derimod er det uden Betydning, om det, der er ydet, er Penge eller Naturalier. Bedømmelsen af, om hver har gjort sin Pligt, sker paa Grundlag af de Tilskud, der er gjort, i Løbet af den naturlige Periode som Kalenderaaret udgør. Den Ægtefælle, som i Løbet af denne Periode har tilskudt for meget, har Krav paa Udligning hos den anden. Dog skal naturligvis ikke en hvilkensomhelst Overskridelse af det pligtsmæssige Tilskud være tilstrækkeligt Grundlag for et Udligningskrav. Overskridelsen skal være »aaabbar«, hvilket vil sige, at den baade skal være af betydeligere Omfang og paa viselig. Om den Udgift, der er afholdt, virkelig vedrørte

det paagældende Kalenderaar eller f. Eks. tjente til Dækning af en gammel Regning fra tidligere Aar, er uden Betydning. Netop for saadanne Udgifter er Regreskravet allermest nødvendigt, idet saadanne Krav paa Grund af Ægtefællernes solidariske Ansvar for Husholdningsgælden, hvorom der skal tales nærmere i Bemærkningerne til § 12, kan gøres gældende fuldt ud mod hver enkelt af dem, og det vilde da være en Uretfærdighed og et ligefrem Brud paa Grundsætningen i § 2, om et Regreskrav var udelukket.

Imidlertid synes det rimeligt, at den Ægtefælle, som vil benytte sin Adgang til Regres hos den anden, gør dette indenfor en kortere Tid efter Udgifternes Afholdelse, da den anden Ægtefælle ellers med Rette vil kunne gaa ud fra, at Kravet ikke vil blive gjort gældende mod ham, og ærfor indrette sine Dispositioner derefter, ligesom det, jo længere Tid der hengaar, vil kunne være vanskeligere for ham at godtgøre, hvor meget han paa sin Side har ydet. Det forlanges derfor, at Kravet skal fremsættes inden 1 Aar efter Udløbet af det Kalenderaar, hvori Udgiften er afholdt. Naturligvis kunde heraf flyde den Ulempe, at den ene Ægtefælle fremsætter sit Krav for eet Aar, efter at den andens tilsvarende Krav for et tidligere Aar er forældet, men i saadanne Tilfælde vil det i Reglen kunne siges, at »noget andet er forudsat mellem Parterne«, saaledes at Begæringer vil kunne afslaas.

Man har ment, at Kravet efter nærværende Paragraf ligesom andre Underholds krav bør afgøres af Overøvrigheden, hvilket udtales i § 9. Naar der udtrykkelig tages Forbehold om mulige Aftaler, mellem Ægtefællerne, er Meningen ikke hermed den, at saadanne Aftaler ubetinget skal respekteres, men kun at den særlige Regel i nærværende Paragraf ikke skal finde Anvendelse, hvor en Aftale mellem Parterne ordner Forholdet, men det forudsættes selvfølgelig, at dette er en iøvrigt gyldig Aftale. Om Aftalen iøvrigt er gyldig, maa bedømmes dels efter den særlige Bestemmelse nedenfor

i § 10, dels efter almindelige Regler, navnlig Aftalelovens § 31. Naturligvis vil en blot Forudsætning mellem Parterne ikke kunne forbinde videre end en udtrykkelig Aftale. Særlig skal endnu bemærkes, at saafremt Regresretten er blevet gjort til Genstand for ligefrem Aftale mellem Ægtefællerne, saaledes at den er slaaet fast ved en indbyrdes Overenskomst, rammes den ikke af den korte Forældelsesfrist. Paa den anden Side maa den da i fornødent Fald gøres gældende ved Domstolene.

Kravet efter § 6 skønnes at burde være et rent personligt Krav, der kun skal kunne gøres gældende af Ægtefællen selv, ikke derimod af dens Arvinger eller Kreditorer. Paa den anden Side bør det da ogsaa staa tilbage for andre Krav mod den forpligtede Ægtefælle. Dette udtrykkes i Paragrafens sidste Stykke.

§ 6 slutter sig til de foregaaende §§ 2—5, der alene angaar Forholdet under Ægtefællernes Samliv, medens der først i § 7 tales om Stillingen, naar Samlivet er ophørt. Ved denne Opstillingsmaade tilkendegives det, at Kravet kun skal kunne gøres gældende, naar en Ægtefælle, medens Ægtefællerne har levet sammen, har maattet yde mere, end den efter Loven skulde; men det kan ikke rejses, hvis det er efter at Samlivet mellem Ægtefællerne er hævet, at den ene har maattet tilskyde for meget. Thi det er kun saa længe Samlivet bestaar, at en Ægtefælle har den særlige Anledning til at forholde sig afventende og tøve med at rejse sit Krav, medens den, naar Ægtefællerne dog ikke mere lever sammen, har mere Grund til straks at gaa til Øvrigheden og faa Bidrag fastsat. Derimod er Samlivets Ophævelse selvfølgelig ikke til Hinder for at rejse et Krav, naar blot Grundlaget for dette ligger forud for Ophævelsen.

Det svenske og norske Udkast stemmer i Hovedsagen med det danske, dog at det efter det norske beror paa Øvrighedens Skøn, om Regres skal gives, jfr. Ordet »kan«, medens Regresspørgsmaalet efter det svenske Udkast afgøres af Domstolene.

ad § 7.

Naar Ægtefæller ikke samlever, uden at de dog gennem en Separation eller Skilsmisse har faaet fastslaaet Retsforholdet imellem sig, kan de ikke derved alene blive fri for deres gensidige Underholdspligt, men efter Hovedprincippet i § 2 maa denne fremdeles paahvile dem, indtil særlige Omstændigheder bevirker dens Bortfald.

Det bestemmes derfor her i § 7, at hvis Ægtefæller paa Grund af Uoverensstemmelse ikke lever sammen, finder Reglerne i § 2 tilsvarende Anvendelse. Reglen angaar saaledes ikke enhver faktisk Ikke-Samboen, men Udtrykket »paa Grund af Uoverensstemmelse«, hvilket er det samme Udtryk, der anvendes i Udkastet til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning, § 57, viser hen til, hvad man populært kalder faktisk Separation. I gældende dansk Ret er Reglen ogsaa den, at det kan paalægges den Mand, som forlader sin Hustru, at udrede Underholdsbidrag til hende, og det samme antages, naar han ved sit Forhold har givet hende gyldig Grund til at forlade ham. Efter Udkastets Princip maa begge Ægtefæller naturligvis i denne Henseende stilles lige, og Pligten maa derfor paahvile dem begge.

Derimod passer den særlige Ordning efter § 3 ikke paa disse Tilfælde, da Parterne jo ikke samlever, og den underholdspligtige Ægtefælle vil derfor ikke kunne forlange selv at afholde de Udgifter, der under Samlivet normalt vilde falde paa ham, eller at opfylde en Del af sin Pligt ved personligt Arbejde. Hvis Parterne ikke enes om Forholdets Ordning, maa det offentlige da paalægge fuldt Underholdsbidrag efter § 2.

I disse Tilfælde vil der altsaa kunne paalægges den Ægtefælle, som har de væsentlige eller dog de største Indtægter, at udrede Underholdsbidrag til den anden Ægtefælle, selv om der ikke kan lægges den nogen Art af Forsømmelse til Last; men selve den Omstændighed, at Parret ikke samlever, og at Underholdet saaledes ikke kan ydes gennem Afholdelse af Ud-

gifterne til den fælles Husholdning, bevirker, at Ægtefællerne kan sættes i Bidrag.

Nu vilde det imidlertid være haardt, om enhver Ægtefælle ved vilkaarlig at ophæve Samlivet i Strid med Ægteskabets Forudsætninger og Formaal kunde paalægge sin Ægtefælle den forøgede Udgift at skulle betale til 2 Husholdninger, og dette vilde føles som en Uretfærdighed overfor den, hvem Pligten kom til at paahvile. Paa den anden Side vilde det være at give den Ægtefælle, som ingen Indtægter har, en praktisk Underlegenhed, hvis man for at tillægge den Underholdsbidrag vilde kræve Forsømmelse fra den andens Side i samme Forstand som efter § 5. For at undgaa disse 2 Yderligheder har man til Hovedreglen føjet den Begrænsning, at den Ægtefælle, som væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, f. Eks. ved uden gyldig Grund at forlade den anden, ikke kan tvinge denne til alligevel at underholde sig. Men ogsaa denne Undtagelse har man fundet det nødvendigt at begrænse, dels fordi det, som nedenfor fremhævet, er et vanskeligt Spørgsmaal, hvad man her skal forstaa ved skyldig, dels for at Reglen ikke skal komme til at virke altfor haardt, idet selv den skyldiges Forhold kan være saaledes, at den ikke bør henvises helt til sig selv eller endog til Fattigvæsenet, og man har derfor taget Forbehold for det Tilfælde, at særlige Omstændigheder foreligger.

Man bliver her stillet overfor det tidligere indledningsvis berørte Spørgsmaal, i hvilket Omfang Ægtefæller er forpligtede til at leve sammen. Dette antages i gældende svensk og dansk Ret, uden at nogen Lovbestemmelse derom haves, og Manden er den, der bestemmer, hvor Samlivet skal finde Sted, dog at Hustruen ikke er pligtig at følge ham udenfor Kongerigets Grænser. Dette er ogsaa den almindelige europæiske Rets Grundsætning. I norsk Ret er det tvivlsomt, hvad der gælder. Code civil § 214 udtaler udtrykkelig, at Hustruen skal bo hos Manden og følge ham overalt, hvor han finder for godt; i B. G. B. § 1353 hedder det, at Ægtefællerne er gensidig forpligtede

til det ægteskabelige Livsfællesskab, og § 1354 tillægger Manden Afgørelsesretten i alle derhen hørende Anliggender, særlig angaaende Bosted og Bolig; Schw. Lov § 161 fastslaaar ligeledes, at Manden bestemmer den ægteskabelige Bopæl. Lignende Regler gælder i alle Europas øvrige Lande.

Naar man imidlertid som nærværende Udkast tager sit Udgangspunkt i Ægtefællernes principielle Ligestillethed, har man ikke uden videre kunnet knæsatte den Regel, at Manden bestemmer Bopælen, men har maattet undersøge, om der til Grund for denne ligger saadanne reelle eller praktiske Forskelligheder i Parternes Forhold, at de kan danne det fornødne retlige Grundlag for en saadan Regel. Det maa da straks fremhæves, at da Manden normalt er den, der tjener det nødvendige til Familiens Underhold ved sit Arbejde, og da dette som Hovedregel er bundet til et bestemt Sted, er det naturligt, at det oftest bliver ham, der bestemmer Bostedet. Dette kunde jo nu strengt taget i Almindelighed kun føre til, at han skulde vælge den By, hvor Ægtefællerne skulde bo, men ikke just hvor i Byen det skulde være; men naturligvis kunde man af Hensyn til Vanskeligheden ved Afgrænsningen ogsaa udstrække Retten til Valget af selve Boligen. Hele dette Grundlag passer imidlertid ikke i Tilfælde, hvor Hustruen ogsaa er erhvervende, eller hvor ingen af dem er det, eller hvor deres Erhverv er uafhængig af deres Bopæl.

En anden Betragtning, som ses anført til Støtte for Reglen, er den, at det er Ægteskabets naturlige Følge, at Ægtefællerne bor sammen, og kan de ikke enes om hvor, maa en Afgørelse træffes, og denne tilfalder da naturlig Manden. Det er imidlertid dette sidste, som under Nutidens Forhold ikke længere passer. Ægtefællerne skal vel bo sammen, men vil hver have Bopælen sit Sted, maa de se at blive enige, og kan de ikke blive det, har den ene ikke mere Ret end den anden til at faa sin Vilje sat igennem, medmindre han kan anføre særlige Grunde for, at det Sted, han ønsker, skal være Bopælen, f. Eks. netop Erhvervs-

hensyn, Helbredshensyn, økonomiske Hensyn o. lign., uden at den anden har ligesaa vægtige Grunde for sit Valg.

Der bør derfor ikke opstilles nogen Regel om, at den ene eller den anden skal kunne vælge Bopælen, men er der Uenighed, kan Spørgsmaalet mere indirekte forebringes det offentlige i 3 Forbindelser, nemlig:

1. naar den ene forlanger Underholdsbidrag hos den anden,
2. naar den ene gør Fordring paa Børnene,
3. naar den ene paaberaaber sig den deraf følgende Adskillelse som Grundlag for et Separations- eller Skilsmissekrav.

Vedkommende Domstol eller anden offentlige Myndighed maa da i alle disse Tilfælde undersøge, om den ene under de foreliggende Omstændigheder burde have lempet sig efter den anden, og om dens Nægtelse heraf er saa forkastelig, at den anden bør kunne paaberaabe sig den ved Afgørelsen i den enkelte Relation. Særlig med Hensyn til Underholdspligten giver nærværende Paragraf den Regel, at kun den, der væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, normalt skal miste sit Underholdskrav, saa at altsaa en mindre Fejl ikke er nok; og selv i disse Tilfælde kunde der tænkes Grunde, som kunde bevirke, at den alligevel skulde have Underhold, f. Eks. hvis den skyldige er syg og skrøbelig og er ganske uden Midler og Erhvervsevne, medens den anden har rigeligt nok til begge. Underholdspligten er da en Konsekvens af Ægteskabsbaandet og kan udstrækkes, saa langt dette holder.

Med Hensyn til Bedømmelsen af, om en Samlivsophævelse saaledes er berettiget, vil det naturligvis have stor Betydning, under hvilke Forudsætninger Ægteskabet er indgaaet. Er begge Ægtefæller erhvervende fra Ægteskabets Begyndelse, maa de regne med hinandens Erhverv og respektere dettes Krav, dog at det ene Erhverv, hvis det i Forhold til det andet er ganske ubetydeligt, naturlig i uløselige Konflikts-tilfælde bør vige for dette. Er Manden derimod Eneerhverver fra Ægteskabets Be-

gyndelse, vil det gøre en betydelig Forskel, om et af Hustruen senere paabegyndt Erhverv f. Eks. skyldes hans Indkomsters Utilstrækkelighed eller maaske et hos hende senere udviklet særligt Talent eller Anlæg, eller endelig en blot hos hende opstaaet Lyst til Beskæftigelse. Det vil ogsaa have Betydning, om Konflikten beror paa en Skiften af Erhverv, som maaske ikke er nødvendig, eller om den hidrører fra en Forflyttelse af Erhvervsstedet, som der maatte regnes med fra Ægteskabets Indgaaelse, f. Eks. for Officerer eller Arbejdere i særlige Erhvervsgrene. Alle den Slags Omstændigheder maa oplyses og overvejes, for at Forholdet kan bedømmes retfærdigt, og hvis man da kommer til, at begge har gode Grunde for deres Standpunkt, bliver det ikke mere Mandens Vilje, som sejrer, men begge vil kunne gøre Krav paa de Rettigheder, som Ægteskabet giver dem, forsaavidt disse da kan nydes uanset en Adskillelse mellem deres Opholdssteder, og om at »bære Skylden« efter § 7 bliver der da ikke Tale. For at imidlertid ikke et saadant Ægteskab, hvori det for Ægteskabet saa væsentlige Livsfællesskab er ophevet uden den ene Parts Vilje, skal kunne forlænges i det uendelige, aabnes der i Udkast 1913 § 57 hver af Parterne Adgang til at faa Skilsmisse efter 3 Aars Forløb. Desuden vil efter samme Udkasts § 55 Separation undertiden kunne faas forinden.

Det Bidrag, der efter § 7 udredes til en Ægtefælle, der ikke samlever med sin Ægtefælle, bliver Modtagerens Ejendom, hvorover han frit raader uden at skyldes den anden Regnskab herfor. Forfaldne Krav paa saadant Bidrag er stillet som alle andre Fordringer, og hvis Modtageren sammensparer Penge af Bidraget eller køber noget for det, er det alene hans egne og ikke hans Ægtefælles Kreditorer der kan søge Fyldestgørelse heri.

ad § 8.

Ophæves Samlivet mellem Ægtefæller, kan det let ske, at den ene af dem kommer til at mangle det nødvendigeste af Møbler,

Husgeraad, Sengetøj eller lignende, som den selv og de Børn, den har hos sig, ikke kan undvære. Naar nemlig efter det i Udkastet indeholdte Formuesystem Hovedreglen bliver den, at hver Ægtefælle alene raader over, hvad den selv erhverver, vil det ofte kunne ske, at det er den ene af dem, oftest Manden, der har erhvervet disse Genstande, og hvem Raadigheden over dem derfor tilkommer. Det samme vil ogsaa kunne gælde Ægtefællernes nødvendige Arbejdsredskaber. For nu at beskytte Ægtefællen og de Børn, der er hos den, mod at komme i Nød, medens den ulovordnede faktiske Samlivsophævelse varer, har man fundet det nødvendigt at aabne Adgang for en saadan Ægtefælle til at forlange sig overladt Løseregenstande af den angivne Art til midlertidig Benyttelse. Det er overflødigt her at nævne Ting til Ægtefællens personlige Brug, da saadanne Ting, jfr. særlig § 4, som Hovedregel maa være dens Ejendom. Ikke heller behøver Børnenes Brugsgenstande, Klæder o. lign. særlig at nævnes, da det kan forudsættes, at de maa følge med Børnene. Reglen er af beslægtet Indhold med Reglen i Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning § 66 og tænkes bragt til Anvendelse i Tilfælde af samme Art. Det er ikke nogen ubetinget Ret, der tillægges Ægtefællen, men dens Ret beror paa en skønsommæssig Overvejelse af, hvad der i det foreliggende Tilfælde maa skønnes passende, og dette Skøn maa, hvis den anden Ægtefælle ikke godvillig gaar ind paa at udlevere Løsøret, træffes af Overøvrigheden som den Myndighed, der normalt vil have med Ægtefællernes Forhold i den paa-gældende Situation at gøre. For Skønnet vil det naturligvis ogsaa kunne have Betydning, hvem der væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, men det er kun et Hensyn blandt flere andre. Det er selvfølgelig kun saadant Løsøre, som Ægtefællerne har benyttet, medens de samlevede, som saaledes kan forlanges udleveret, ikke derimod saadant som en af dem senere har erhvervet. Det maa ogsaa kræves, at

det endnu ved Samlivsophævelsen hørte til det fælles Bohave, saaledes at de Ting, der allerede tidligere er afhændede, naturligvis ikke nu kommer i Betragtning, hvorved dog bemærkes, at en rent midlertidig Anbringelse af Tingene paa et Laanekontor ikke kan udelukke Brugsretten, kun at Ægtefællen da efter Omstændighederne kan blive nødsaget til at indløse Tingen for at faa fat i den.

For at forebygge, at den anden Ægtefælle, som har Ejerraadigheden over det omtalte Løsøre, skal gøre Brugsretten betydningsløs ved at overdrage Genstanden til Tredjemand, er det nødvendigt udtrykkelig at bestemme, at saadanne Aftaler ikke skal kunne gøre nogen Indskrænkning i Brugsretten. Dette gælder selvfølgelig kun fremtidige Aftaler ikke derimod dem, der allerede er truffet, f. Eks. ældre Pantsætninger. For at sikre Ægtefællen, at den virkelig ogsaa kan faa fat i Tingene paa en let og billig Maade, hvis den ikke allerede har dem i sin Besiddelse, bestemmes det endelig, at den kan forlange sig dem udleveret gennem en umiddelbar Fogedforretning. For Fogden behøver den kun at forevise Udskrift af Overøvrighedens Resolution og paavise Tingenes Identitet.

ad § 9.

Fastsættelsen af Bidragspligt henlægges i det danske og norske Udkast til Overøvrigheden, medens den i Sverige tilfalder Domstolene. Dette er for saa vidt stemmende med gældende Ret hos os, som Bidraget ogsaa nu fastsættes af Overøvrigheden; men Spørgsmaalet om det retlige Grundlag for en Bidragspligt kan efter gældende Ret bagefter bringes til Domstolenes Afgørelse, f. Eks. ved Udpantningen eller dennes Appel. Da man nu finder det hensigtsmæssigt, at kun een Myndighed skal have Afgørelsen baade af Pligtens Grundlag og af dens Omfang, har man ment, at Overøvrighedens Afgørelse ikke skal kunne underkendes af Domstolene under eventuelle Fogedforretninger, men Fogden skal være pligtig at efterkomme den formelt gyldige

Resolution. Afgørelsen af Tvivlsspørgsmaal efter § 3, f. Eks. om en Ægtefælle er uegnet til at afholde de Udgifter, som ellers efter Skik og Brug henhører under dens Omraade, tilfalder saaledes ogsaa Overøvrigheden. Hvis Ægtefællerne selv indbyrdes har truffet Aftale om Underholdsbidragets Størrelse eller om Forholdets Ordning iøvrigt, bør Overøvrigheden naturligvis som Regel rette sig efter denne Aftale og fastsætte Bidraget derefter, ligesom den maa vægre sig ved at fastsætte Bidrag, hvis en Ægtefælles Krav herom er i Strid med en Aftale mellem Parterne, f. Eks. gaaende ud paa, at den anden Ægtefælle selv skal forestaa disse Udgifter, og Forudsætningerne for denne Aftale, f. Eks. et fortsat Samliv mellem Ægtefællerne, ikke er bortfaldet. Dog skal Overøvrigheden undtagelsesvis kunne fravige saadanne Aftaler, og herom gives der en særlig Regel i § 10, hvortil derfor henvises.

Overøvrigheden skal altid være beføjet til at ændre sin Afgørelse, naar Forholdene har forandret sig, fordi Grundlaget for Bidragspligtens Beregning ofte vil skifte, og et paalagt Bidrag derfor let senere kan blive enten altfor højt for den udredende, eller for ringe i Forhold til hans nuværende Ydeevne eller den andens forandrede Kaar.

De særlige Paalæg, som hjemles ved §§ 6 og 8, har man ligeledes henlagt til Overøvrigheden, fordi de staar i saa nær Forbindelse med Underholdet, at det vilde blive upraktisk, om de skulde gives af en anden Myndighed end den, der fastsætter Underholdsbidraget. For Paalægene efter § 8 frembyder dette heller ikke nogen som helst Betænkelighed, da det Skøn, hvorefter Paalæget gives, er af ganske samme Art, som det Overøvrigheden udøver ved Bestemmelsen af Underholdsbidrag, og den fornødne Effektivitet faar Paalæget ved Reglen i § 8 om, at det kan være Grundlag for en umiddelbar Fogedforretning. Derimod er Paalæget efter § 6 af den Slags Afgørelser, der ellers normalt er henlagt til Domstolene, men ogsaa her gælder det dog, at Afgørelsen forud-

sætter en Undersøgelse af hele Underholdsspørgsmaalet, navnlig af hvor meget hver Ægtefælle rettelig bør bidrage til Underholdet og ofte tillige af, paa hvilken Fod enhver af dem kan forlange, at de skal leve. Man har derfor ment at kunne overlade ogsaa Haandhævelsen af denne Bestemmelse til Administrationen. At det svenske Udkast i disse Tilfælde har lagt Afgørelsen til Domstolene beror paa, at i Sverige tilkommer ogsaa alle Afgørelser i Underholdsspørgsmaal Domstolene.

De særlige fra gældende Ret kendte Inddrivelsesmidler, Udpantning, Forbud mod Udbetaling af Løn og Afsoning skal kunne anvendes paa Bidrag baade efter § 5 og § 7.

Da Reglen i § 6 ikke skal finde Anvendelse, naar Samlivet er ophævet, men der ogsaa i saadanne Tilfælde om end af andre Grunde kan hengaa længere Tid, inden en Ægtefælle faar rejst Begæring om Bidrag, uden at denne Tøven kan lægges Ægtefællen til Last, f. Eks. hvis den er uvidende om sin Ægtefælles Opholdssted, har man fundet det rigtigt at aabne Adgang til Fastsættelse af Bidrag for en Tid, der ligger indtil 3 Aar forud for Begæringen. Denne Adgang gælder derimod ikke for Bidrag efter § 5.

ad § 10.

Det er Tanken med nærværende Udkast at stille Ægtefællerne som to frie ligestillede Personer overfor hinanden, og som det nærmere skal udvikles nedenfor, skal dette ogsaa gælde i formueretlig Henseende. I fuld Konsekvens hermed er det som Lovens Hovedregel tænkt, at Ægtefællerne frit skal kunne træffe Aftaler med hinanden, idet den Hovedgrund, som nu staar til Hinder for deres indbyrdes Aftalefrihed, nemlig at den ene kan befrygtes at have et saadant Overtag over den anden, at han for let kan udnytte Aftalefriheden til sin Fordel, med Samfundsforholdenes Udvikling og specielt efter nærværende Lovs Ligestilling af Ægtefællerne maa antages at være væsentlig svækket, medens det omvendt maa antages at være en Betingelse for virkelig at skaffe

Kvinderne fuld Ligestillethed med Mændene, at de kommer til at føle deres Ansvar og til at optræde selvstændig uden Læ af kunstige Beskyttelsesregler. Naar det alligevel, som det nedenfor under Ægtepagter (Kapitel V) skal omtales, findes nødvendigt at lægge visse Baand paa Aftalefriheden, skyldes dette væsentlig andre Hensyn, særlig til Kreditorerne.

Man har imidlertid stærkt diskuteret, hvorvidt det ogsaa burde staa Ægtefæller frit for ved Aftaler at regulere deres Underholdsforpligtelser. At de ikke kan gøre dette, forsaavidt det offentliges Ret angaar, følger af sig selv. Tvivl kan alene opstaa, forsaavidt angaar deres Rettigheder og Pligter overfor hinanden. Saadanne Aftaler er der allerede nu praktisk Brug for, og der vil sikkert blive det endnu mere efter Reglerne i Udkastet, som netop paalægger dem begge en forholdsmæssig Del af Udgifterne og indeholder Bestemmelser om, efter hvilke Synspunkter Dispositionsretten i Husholdningsanliggender skal fordeles. Ægtefæller har derfor ofte Anledning til ved Overenskomst at fastslaa, hvorledes Forpligtelses- og Berettigelsesomraadet skal ordnes i deres Ægteskab, f. Eks. hvilket Tilskud til Husholdningen Manden skal yde, hvilke Indkøb han skal forestaa, og til hvilket Beløb Hustruens Arbejde i Hjemmet skal regnes. At en saadan Aftale foreligger, vil i Konflikts-tilfælde kunne være en stor Behagelighed for Parterne selv, og det vil ogsaa kunne være en meget værdifuld Vejledning for den Myndighed, der skal dømme dem imellem. Et Spørgsmaal er det da kun, om en saadan Aftale skal være ligesaa bindende som enhver anden formueretlig Aftale, eller om den paa Grund af Emnets Beskaffenhed bør undergives andre særlige Regler, navnlig om der skal aabnes den Part, som føler sig brøstholden ved Aftalen, en lettere Adgang til at blive frigjort for denne. Herom giver nu Lov om Aftaler af 8. Maj 1917 § 31 den almindelige Regel, at naar nogen har udnyttet en andens Nød, Enfoldighed, Uformuenhed eller et mellem dem bestaaende Afhængighedsforhold, er den anden ikke bundet ved

Aftalen, og det samme er Tilfældet efter dens § 33, hvis det vilde stride mod almindelig Hæderlighed at gøre Aftalen gældende. Lovens Motiver udtaler vel Pag. 15, at Loven ikke gælder familieretlige Forhold, men det siges samtidig, at den ofte vil være analogisk anvendelig paa disse, og for en saadan Analogi vil der sikkert ofte være Plads ved Aftaler mellem Ægtefæller angaaende Underhold. Imidlertid vil Analogien ikke altid være tilstrækkelig. Aftalen vil kunne være ubillig for den ene Part, uden at der vilde kunne siges at foreligge en Udnyttelse fra den andens Side, som i Aftalelovens § 31 forudsat, særlig fordi de subjektive Betingelser hos den anden Part mangler, idet f. Eks. denne ikke selv har det fornødne Kendskab til den andens Forhold. Deruden kan det befrygtes, at disse Bestemmelser, netop fordi de er rent formueretlige, vil blive fortolket ret snævert, saa at de ikke vil forslaa til at yde den fornødne Beskyttelse paa Familierettens Omraade.

At en saadan Aftale mellem Ægtefæller er blevet ubillig vil ofte bero paa, at Forholdene siden Aftalens Tid væsentlig har forandret sig, saaledes at en oprindelig rimelig Aftale nu er blevet ubillig for den ene, f. Eks. naar Forholdet mellem Ægtefællernes Indkomster stærkt har forskudt sig. Af Hensyn til Aftalelovens Utilstrækkelighed paa Familierettens Omraade har man fundet det nødvendigt i § 73 i Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning at give en særlig Regel om Omstødelse af Overenskomster med forestaaende Separation eller Skilsmisse for Øje, og dette vil netop som oftest være Overenskomster af samme Art som de her omhandlede, nemlig angaaende det fremtidige Underhold foruden om Formuens Fordeling. Saadanne Overenskomster kan efter denne Regel faas omstødte, naar de er aabenbart ubillige for en af Parterne, dog kun indenfor en vis bestemt Frist. Desuden bestemmes det i samme § 73, 2det Stykke, at en Aftale mellem Forældrene om Fordelingen af Underholdspligten overfor Børnene ikke hindrer Overøvrigheden i at træffe anden Afgørelse, naar Forholdene væsentlig har

forandret sig eller Børnenes Tarv tilsiger det. De Underholdsftaler mellem Ægtefæller, hvorom der i nærværende Udkast er Tale, kan foruden Underholdet til Ægtefællen selv ogsaa angaa, hvad denne skal have til Underhold af de hos den værende Børn, hvorimod de naturligvis ikke angaar Ægtefællens Pligt overfor Barnet selv. Det er saaledes i det væsentlige Overenskomster af samme Art, der omhandles i de to Udkast, og der vil i begge Tilfælde foreligge den samme Trang til Beskyttelse mod Fordeling fra den ene af Siderne. Dog maa det bemærkes, at *den* Trang til en Særregel, som foreligger ved Aftaler angaaende Separation og Skilsmisse, og som beror paa, at den ene Del af det, Aftalen omfatter, nemlig selve Separationen eller Skilsmissen, ikke kan omstødes, ikke er til Stede ved Aftaler under det bestaaende Ægteskab. Man har saaledes fundet det nødvendigt paa dette Omraade at gribe ind i Grundsætningen om Parternes Aftalefrihed.

Betænkeligheden herved er nu ikke saa stor, som det rent umiddelbart kunde synes. Det er ovenfor paapeget, at det særlig efter Udkastets Regler kan ligge nær for Ægtefæller ved Aftaler at ordne deres gensidige Underholdspligt. Selv hvor saadanne Aftaler foreligger, vil det imidlertid ofte slet ikke have været Meningen med dem at træffe en juridisk bindende Overenskomst, men alene at skabe en praktisk Ordning mellem Parterne, som skal give Rettesnoren for Fordelingen af Indtægter og Udgifter mellem dem indtil videre, men som enhver af dem til enhver Tid kan sige sig fri fra. og som under alle Omstændigheder skal vige for den kompetente Myndigheds Afgørelse. Selv om nu Ægtefællerne har tilsigtet at skabe en virkelig retsgyldig Overenskomst, er det stemmende med moderne Retsanskuelser og med, hvad der gælder paa andre beslægtede Omraader f. Eks. om Overenskomster angaaende Bidrag til uægte Børn, at denne ikke uden videre kan opnaa Gyldighed, uden at det offentlige har ydet en vis Medvirken.

Noget tilsvarende kendes ogsaa fra L. 7. April 1899 § 15 om Nødvendigheden af Overøvrighedens Stadfæstelse af Hustruens Kautionsløfter for Manden. Ogsaa den retfærdige Fordeling af Ægtefællernes indbyrdes Underholdspligt er et Forhold, hvori Samfundet har en saadan Interesse, at det ikke helt kan overlades til Parternes frie Selvbestemmelse. Udkastet hjemler derfor det offentlige en vis Ret til Kontrol, medens det samtidig som Hovedregel opretholder Sætningen om Aftalefriheden. Den foreslaaede Regel gaar ud paa, at Overøvrigheden ved sine Afgørelser i Henhold til §§ 5 (Underholdsbidrag), 6 (Refusion af for store Bidrag til Underholdet), 7 (Underholdsbidrag mellem Ægtefæller, der lever faktisk adskilte) og 8 (Udlevering af Nødvendighedsgenstande) ikke skal være ubetinget bunden ved Parternes Aftale, men kan fravige denne, dels hvis den er aabenbart ubillig for nogen af dem, herunder at den ved senere indtrufne Begivenheder er blevet det, dels hvis Forholdene iøvrigt væsentlig har forandret sig. Naar Parterne altsaa kan henvise til en virkelig iøvrigt gyldig Aftale, vil Overøvrighedens Bestemmelse saaledes normalt være at træffe i Overensstemmelse med den, og for at dette ikke skal ske, maa det kunne paavises, at den er aabenbart ubillig, eller at Forholdene nu er blevet helt andre, end de var, da Aftalen blev truffen. Om disse Betingelser foreligger, maa bero paa Overøvrighedens Skøn. Man har ikke ment herom at burde henvise til Domstolene, da det ellers er Overøvrigheden, der skal træffe Afgørelserne vedrørende Underholdsspørgsmaal, og det baade vilde besværliggøre Sagen for Parterne eventuelt at skulle søge to forskellige Myndigheder, og tillige vilde skabe Mulighed for vanskelig løselige Konflikter mellem Domstole og Administration. I Sverige, hvor denne Vanskelighed ikke foreligger, er Afgørelsen henlagt til Domstolene. Derimod vil det ogsaa efter det norske og danske Udkast tilkomme Domstolene at afgøre, om de almindelige Betingelser for

Aftalers Gyldighed foreligger, særlig med Hensyn til Svig og Tvang, og Domstolenes Afgørelse af disse Spørgsmaal vil naturligvis blive bindende for Overøvrigheden. Nærværende specielle Regel vil antagelig i de fleste Tilfælde udelukke Analogien fra Aftalelovens §§ 31 og 33. Forsaaavdt Aftalerne allerede er opfyldte, vil der som Regel ikke blive Plads for nogen Tilsidesættelse af dem. En Undtagelse herfra gælder med Hensyn til de i § 6 hjemlede Refusionskrav, idet Overøvrigheden indenfor den stærkt begrænsede Tidsfrist, indenfor hvilken Refusion efter § 6 overhovedet kan finde Sted, ogsaa vil kunne fravige aabenbart ubillige Aftaler -- Forbeholdet om de forandrede Forhold passer selvfølgelig ikke i dette Tilfælde -- og det er ikke Meningen med Tilføjelsen i § 6 »medmindre andet er aftalt eller maa antages at være forudsat« at ville udelukke denne Fravigelsesret. Endvidere kan Indgreb i fortidige Aftaler ske overfor ikke samlevende Ægtefæller, idet Bidrag her kan paalægges indtil 3 Aar tilbage, altsaa ogsaa uanset en ubillig Aftale.

ad § 11.

Det har været et fra flere Sider stærkt rejst Krav, at Ægtefællerne skulde have en Pligt til at give hinanden Oplysning om deres økonomiske Forhold, bl. a. for at en Ægtefælle ikke skulde være udsat for skæbnesvangre Overraskelser paa dette Punkt. Det af Dansk Kvindesamfund udarbejdede og i 1908 til Justitsministeriet indsendte Lov-Udkast indeholdt da ogsaa i sin § 2, 7de Stykke en Bestemmelse af dette Indhold, hvorefter den ene Ægtefælle skulde have Ret til at gøre sig bekendt med den andens Regnskaber.

Denne Bestemmelse gaar formentlig vel vidt. Det er altid en betænkelig Ting at paalægge frie og selvstændige Individier, som er rede og i Stand til at opfylde de økonomiske Krav, der med Rette stilles til dem, at give andre et nærmere Indblik i deres økonomiske Forhold og i de Metoder, de anvender for at sikre og udvikle deres

Økonomi. Det er et Indgreb, som normalt kun tillades — og da med stor Varsomhed —, hvor Statens Beskatningsinteresser gør det strengt nødvendigt, og selv overfor en saa nærstaaende Person som en Ægtefælle maa der vises den yderste Varsomhed med at gøre en saadan Redegørelse til retlig Pligt, fordi Ægtefællen netop, ofte som staaende udenfor og fremmed overfor den paagældende Art af Næringsvirksomhed, ikke vil kunne bedømme denne, og derfor let vil kunne komme til ved uforsigtig Indgriben eller Omtale at skade deres fælles Økonomi. Det Ægtefællen efter Principet i nærværende Udkast har Krav paa er, at der gives den det nødvendige Grundlag for Bedømmelsen af dens egen og dens Ægtefælles Underholdspligt. For denne Bedømmelse er det naturligvis først og fremmest Indkomsternes Størrelse der har Betydning; men ogsaa deres Art og navnlig deres Stabilitet har Indflydelse paa denne Bedømmelse, f. Eks. hvis Virksomheden er af den Beskaffenhed, at den giver sine Indtægter rykvis, maaske med lange Mellemrum, eller hvis den er en hurtig ophørende, eller endog kun giver den enkelte foreliggende Indtægt. Det kan derfor ikke altid være nok at give en blot summarisk Oversigt over Aarsindkomsten, men ofte behøves der ganske vist ikke andet. I Udkastet er det blot foreslaaet, at hver Ægtefælle skal give den anden de Oplysninger om dens økonomiske Forhold, som kræves til at bedømme dens Underholdspligt. Hvor omfattende disse skal være, vil bero paa det enkelte Tilfælde, men normalt behøves kun Oplysninger om Indtægterne, og intet om deres Kilder.

Nogen direkte Fremtvingelse af denne Pligts Opfyldelse kan næppe finde Sted efter Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916, men den berettigede Ægtefælle vil dog antagelig kunne komme til sin Ret ved at gaa frem efter nævnte Lovs § 499.

Det følger iøvrigt af sig selv, at Ægtefællernes moralske Forpligtelser til at holde hinanden underrettede om deres økonomiske Forhold efter Omstændighederne gaar langt videre end i nærværende Regel udtalt.

ad § 12.

Det hedder i Danske Lov 5—1—13, jfr. Lov 7. April 1899 § 13, 1ste Stykke, at »Husbond er ej pligtig at svare til den Gæld eller Kontrakt, som hans Hustru gør, medmindre saadant er sket med Husbondens Villie og Videnskab, eller ogsaa til fælles Nytte og uomgængelig Fornødenhed«. En tilsvarende Bestemmelse indeholdes i Norske Lov 5—1—13 og er nu optaget i Lov 29. Juni 1888 § 17. I Svensk Giftermålsbalk, Kapitel 11 § 2 (Lov 1. Juli 1898) udtales det, at »har hustrun för det gemensamma boets räkning gjort gäld under sådane förhållanden, att det kunnat antagas ske med mannens samtycke« hæfter Fællesboet og begge Ægtefæller for Gælden. Code civil § 1420 (vedrørende Formuefællesskab) siger: »Toute dette qui n'est contractée par la femme qu'en vertu de la procuration générale ou spéciale du mari est à la charge de la communauté; et le créancier n'en peut poursuivre le paiement ni contre la femme ni sur ses biens personnels«, og Bestemmelsen omfatter selvfølgelig ogsaa stiltiende Fuldmagt. B. G. B. § 1357 udtaler: »Die Frau ist berechtigt innerhalb ihres häuslichen Wirkungskreises die Geschäfte des Mannes für ihn zu besorgen und ihn zu vertreten«. Saadanne Retshandler gælder som foretagne i Mandens Navn, naar ikke andet fremgaar af Omstændighederne. Og Schw. Lov § 163 bestemmer: »L'union conjugale est représentée pour les besoins du ménage par la femme comme par le mari. Le mari est tenu des actes de la femme, en tant qu'elle n'excède pas ses pouvoirs d'une manière reconnaissable pour les tiers.«

Det er de paa saadanne Bestemmelser hvilende Beføjelser for Hustruen, der paa svensk er blevet kaldet *Hustrudömet*.

Dette paa Grundlag af Danske Lov 5—1—13 opbyggede »Hustrudømme« har i Danmark udviklet sig gennem Praxis og har givet Hustruerne en ret betydelig Dispositionsfrihed. Medens Bestemmelserne »fælles Nytte og uomgængelig Fornødenhed« efter

selve Udtrykkes Art maa forstaas noget mere begrænset, er det navnlig gennem en Præsumption om »Husbondens Vilje«, at man har naaet til at udstrække Hustruens Raaderum. Men herved klæber jo den Ulempe, at naar Beføjelsen saaledes hviler paa Mandens formodede Villie, vil han ved udtrykkelig at forbyde Hustruen at disponere og ved at kundgøre dette Forbud for andre (»Ingen maa betro min Hustru noget i mit Navn, da saadant ikke bliver betalt«, som det undertiden læses i Aviserne) delvis kunne berøve Hustruen hendes naturlige Ret til frit at handle inden for sin Virksomhedssfære.

Dette stemmer ikke med Ægtefællernes Ligestillethed, der netop fordrer, at begge inden for deres Omraade skal være frie og selvstændige Personer. Naar derfor Hustruen leder Husvæsenet og den indre Husholdning, maa hun ogsaa have fuld Handlefrihed til at foretage, hvad hun indenfor disse Omraaders naturlige Grænser skønner fornødent, og saaledes at hendes Retshandler ogsaa bliver bindende for Manden, som den der sidder inde med Pengemidlerne. I modsat Fald vilde Beføjelsen være betydningsløs, naar hun selv ingen Midler havde, da hun saa ingen videre Kredit vilde faa. Da imidlertid Husholdningens Førelse i videre Forstand ogsaa gaar udover det Hustruen sædvanlig forbeholdte Omraade, og da den saa vel som Børnenes Opdragelse under alle Ægteskaber er et fælles Anliggende, synes det naturligt at give hver af Ægtefællerne en legal Beføjelse til, altsaa uafhængig af nogen udtrykkelig eller stiltiende Bemyndigelse fra den andens Side, at repræsentere Fællesskabet og binde den anden Ægtefælle.

Bestemmelser af dette Indhold¹ er optaget i alle 3 Udkast. Der gives hver af Ægtefællerne en vis Beføjelse til i Retslivet at optræde paa begges Vegne, »paa begges Ansvar« som det udtrykkes, altsaa med forpligtende Virkning for dem begge. De bliver begge ansvarlige overfor Tredjemand ved de paagældende Handlinger. I det benyttede Udtryk ligger vel nok strengt taget kun, at Tredjemand faar en

Ret mod begge Ægtefæller; men dette maa involvere at de ogsaa begge *overfor Tredjemand* maa kunne gøre de af Retshandlen udspringende *Rettigheder* gældende, saaledes f. Eks. kræve, at et Tyende tiltræder sin Tjeneste. Om det *mellem Ægtefællerne* indbyrdes af en saadan Retshandel udspringende Retsforhold siges intet paa dette Sted, og hvem af dem der f. Eks. bliver Ejer af en paa Kredit indkøbt Genstand maa noget bero paa Omstændighederne. Det naturligste vil dog antagelig være at anse begge for Købere, indtil Betaling er erlagt, og naar dette er sket, at lade Ejendomsforholdet bero paa, hvem der endelig udreder Købesummen.

Beføjelsen gælder kun, saalænge Ægtefællerne samlever. Er Samlivet ophævet, tør man ikke længer formode en saadan fælles Interesse hos dem, at det gaar an at lade den ene forpligte den anden. Ganske vist kan ogsaa i saadanne Tilfælde en Ægtefælle have Brug herfor, f. Eks. Hustruen som Manden har forladt, men hende maa man henvise til at skaffe sig Underholdsbidrag fastsat efter § 7. Det kan ogsaa ske, at Medkontrahenten ved denne Indskrænkning kan komme til at lide Tab, idet han er uvidende om Samlivsophævelsen og netop yder Kredit i Tillid til den anden Ægtefælle; men hertil maa siges, at det er umuligt at beskytte mod ethvert Tab ved Handel paa Kredit, der efter sin Natur altid maa indeholde et vist Risikomoment, hvormed der ogsaa faktisk regnes, og det er mere betænkeligt at lade de ikke samlevende Ægtefæller kunne forpligte hinanden. end at lade Forretningsfolkene løbe denne Risiko. Derimod vil naturligvis blot den Omstændighed, at Ægtefællerne midlertidig ikke bor sammen, ikke udelukke Anvendelsen af § 12, naar der ikke kan siges at foreligge nogen Samlivsophævelse, f. Eks. hvis Hustruen ligger paa Landet, medens Manden er blevet tilbage i Byen, eller Manden midlertidig er bortrejst paa Arbejde (Sæsonarbejde) eller Forretning (Handelsrejsende). § 12 gælder ogsaa, selv om der maatte være paalagt den ene Ægtefælle at yde Bidrag til den anden efter § 5.

Det er kun en Beføjelse, der tillægges Ægtefællen, ikke derimod nogen Ret overfor den anden Ægtefælle; dens Ret overfor denne beror paa Reglen i § 3 og paa, hvad der maatte være aftalt eller forudsat mellem Ægtefællerne. Men Beføjelsen gælder uafhængig heraf som en Ret overfor Tredjemand, en Legitimation udadtil. Da dansk Retssprog ikke saaledes som svensk i den nye svenske Aftalelov har bestemte Udtryk for en saadan Legitimation udadtil i Modsætning til en egentlig materiel Ret, har man udtrykt Forholdet ved, at Ægtefællen »i Forholdet til Tredjemand er berettiget«.

Det er dernæst kun ved visse Retshandler, at Beføjelsen gælder. Dette er saadanne Retshandler, som har Husholdningens Tarv for Øje. De skal gaa ud paa at anskaffe, hvad der sædvanlig skal anskaffes i en saadan Husholdning. Dette gælder først og fremmest Fødemidler, Husgeraad, Brændsel, Gas og Elektricitet og deslige, kort sagt saadanne Ting, der sædvanligvis tages paa Kredit i en Husholdning, ligeledes Antagelse af sædvanligt Tyende og Medhjælp. Det gælder ikke alle Slags Fødemidler, hvis disse efter Familiens Kaar maa siges at være usædvanlige, f. Eks. Indkøb af Vin eller kostbare Fødevarer i en Arbejderfamilie. Reglen omfatter ogsaa Indkøb af Klæder, Skolerekvisiter og lignende til Børnene. Det er imidlertid kun den daglige Husholdnings Fornødenheder, Bestemmelsen skal omfatte: saadanne Ting, som købes om ikke just hver Dag saa Dag efter Dag og ret jævnlig. Den giver en Beføjelse til at paadrage Ægtefællerne Pligt til at dække, hvad man kalder løbende Udgifter. Derimod rammer den ikke de Retshandler, der vel vedrører Familiens Fornødenheder, men som dog hører til de mere sjældent forekommende, f. Eks. Indkøb af kostbarere Møbler, Piano, Pelsværk og lignende, Køb eller Leje af Bolig. Paa dette Punkt vilde det være for betænkeligt at lade den ene Ægtefælle kunne binde den anden; med Hensyn til Forskaffelse af Bolig gælder dette saa meget

mere, som den ene ikke har nogen retlig Pligt til at følge den anden til den af denne valgte Bolig. Endvidere kræves det, at det anskaffede virkelig skal være købt til Brug i den fælles Husholdning. Den anden Ægtefælle bliver derfor ikke medansvarlig, hvis dens Ægtefælle har købt Husholdningsvarer, men bragt dem andet Steds hen, og ladet dem bruge der, f. Eks. til sine Forældre eller Slægtninge. Dog maa det her gælde, at naar Sælgeren har oplyst, at det er sædvanlige Husholdningsvarer, han har leveret en Ægtefælle, bliver det Modpartens Sag at godtgøre, at Varen alligevel ikke er kommet Familien til Gode. Endelig kræves det, at Retshandlen umiddelbart skal gaa ud paa saadanne Anskaffelser, som ovenfor er omtalt, og en Ægtefælle kan saaledes ikke binde sin Ægtefælle ved Optagelse af et Laan, selv om det sker for at bruge de laante Penge til Indkøb af Familiens Fornødenheder, og selv om Pengene virkelig er blevet anvendte paa denne Maade. At udstrække Reglen saa vidt vilde nemlig betyde væsentlig at ophæve hver Ægtefælles økonomiske Selvstændighed, da det bagefter aldrig vilde kunne konstateres, om en af en Ægtefælle paataget Gældsforpligtelse ikke netop var blevet indgaaet for at skaffe Penge til Husholdningen. Det vilde betyde ofte praktisk at stille Ægtefællerne som 2 Interessenter i et navngivet Interessentskab med Signatur for begge Interessenterne.

Selv om nu alle disse Betingelser foreligger, tør man dog ikke lade den anden Ægtefælle blive bundet, saaledes som Manden bliver det nu efter Danske Lov 5—1—13, blot ved at Hustruen indgaar en saadan Retshandel. Naar Ægtefællerne skal stilles lige, gaar det ikke an, at den ene skal kunne forpligte den anden uden selv at løbe nogen Risiko derved. Det maa derfor være en Betingelse for den andens Forpligtelse paa Grundlag af denne Regel, at den Ægtefælle, som indgaar Retshandlen, ogsaa selv forpligtes ved denne. Dette udtrykkes i Lovteksten ved Ordene »paa *begges* Ansvar«. Det har navnlig den Betydning, at den umyndige eller umyndiggjorte Ægtefælle

ikke efter de heranførte Regler kan forpligte sin Ægtefælle. Nu kan det ikke bestrides, at særlig hvor Talen er om den paa Grund af ung Alder endnu ufuldmyndige Hustru, er der praktisk Behov for saaledes at kunne forpligte Ægtefællen, hvilket nu fyldestgøres af Reglen i Danske Lov 5—1—13. Man kan imidlertid, selv om 5—1—13 ophæves, alligevel til Dels falde tilbage paa en Side af dennes Regel, nemlig den om »Husbondens Vilje«. Det følger nemlig af almindelige Fuldmagtsregler, at hvis Ægtefællen her optræder med sin Ægtefælles Samtykke, ligger deri en Bemyndigelse til paa hans Vegne at indgaa Retshandlen, en Bemyndigelse, som altsaa foreligger stiltiende. I et meget stort Antal Tilfælde vil denne Fuldmagtsregel derfor være tilstrækkelig til at skaffe Ægtefællen Kredit og Medkontrahenten Sikkerhed. Dernæst vil de heromhandlede Retshandler være af den Art, at den umyndige ofte selv vil kunne forpligte sig af den Grund, at den kan præsumeres at have sin Værges Samtykke. Retshandlen bliver da forbindende for den efter de almindelige Myndighedsregler, og saaledes bliver den tillige bindende for dens Ægtefælle. Hvorvidt man bør gaa et Skridt videre og lade selve Ægteskabet faa Indflydelse paa Parternes Myndighedstilstand, saaledes som det sker efter visse fremmede Love, maa det overlades til den kommende Myndighedslovgivning at afgøre.

Det er endvidere gjort til en Betingelse for, at Tredjemand skal erhverve Ret ogsaa mod den anden Ægtefælle, at han ikke indsaa eller dog efter Omstændighederne burde indse, at det, som Retshandlen angik, ikke var paakrævet af til Husholdningens eller Børnenes Fornødenheder. Retshandlen skal tage sig ud som et naturligt og dagligdags Led i Familiens Økonomi, men det forlanges selvfølgelig ikke, at den skal opfattes som paatrængende nødvendig. Den maa blot ikke være noget ekstraordinært eller noget overflødigt.

§ 12 giver Ægtefællen en Beføjelse, men deraf vilde det jo ikke absolut nød-

vendig følge, at han benytter sig heraf, og det kunde tænkes, at han bagefter vilde sige, at han ikke har villet optræde paa begges men kun paa eget Ansvar. For at beskytte Tredjemand mod Tab herved bestemmes det udtrykkelig, at Retshandler af den i Paragrafen omhandlede Art altid skal anses for indgaaede paa begges Ansvar, altsaa at der skal være Præsumption for Benyttelsen af Beføjelsen, naar ikke andet fremgaar af Omstændighederne.

De Omstændigheder, der kan vise, at der ikke handles paa begges Ansvar, kan, foruden Ægtefællens udtrykkelige Bemærkning derom, f. Eks. være det Sted, hvorefter Varen skal sendes, eller Varens Mængde eller særlige Art. Endelig kan den kontraherende Ægtefælle lægge for Dagen, at den selv alene vil staa som Debitor; den har da ikke benyttet sin legale Fuldmagt til at optræde for den anden, og denne kommer da ikke til at hæfte. Det skal endnu blot bemærkes, at § 12 i det praktiske Liv mest vil faa Betydning for Indgaaelsen af Gældsforpligtelser, sædvanlige Kreditkøb; men Bestemmelsen giver Ægtefællen en videre Beføjelse, nemlig ogsaa til at foretage andre i Husholdningen sædvanlige Retshandler, saasom Tilkaldelse af Lægehjælp, Antagelse af Medhjælp til Husgerning o. lign. Derimod hjemler Bestemmelsen ikke i Almindelighed den ene Ægtefælle Ret til at modtage Betaling paa den andens Vegne.

Ud fra den Betragtning, at det stadig normalt er Manden der er den væsentlig erhvervende, medens Hustruen holder sig til det ikke direkte pengegivende Arbejde i Hjemmet, har man fundet det nødvendigt at lade denne sædvanlige faktiske Forskel mellem Mands og Hustrus Stilling faa sit retlige Modstykke i en ganske vist for alle Tilfælde gældende Særregel for Hustruen, med det Formaal at hun paa Kredit kan skaffe sig, hvad hun behøver til sit særlige Behov, selv om hun ingen Penge har. Det foreslaas derfor, at Hustruens Retshandler, der gaar ud paa Anskaffelser til hendes særlige Behov, skal være bindende for Man-

den. Ogsaa disse Anskaffelser maa efter Ægtefællernes Forhold være paakrævede. Om hvad der forstaas ved »særlige Behov«, henvises til Bemærkningerne ovenfor til § 2; men alt hvad der her er nævnt kan naturligtvis ikke altid anses for »paakrævet«, og navnlig er Tredjemand ikke altid berettiget til at opfatte det saaledes. Medens et Hospitalsophold f. Eks. til Foretagelse af en vigtig Operation kan være paakrævet, vil dette ikke i samme Grad gælde en Baderejse. Klæder hører i og for sig til de umiddelbare Fornødenheder; men om Anskaffelsen af nye Klæder kan kaldes paakrævet, vil naturligtvis altid bero paa et Skøn, og hvilke Klæder der er paakrævet endnu mere. Medens det sidste nu væsentlig maa bero paa Ægteparrets almindelige Kaar, tør det antages, at man, hvad det første angaar, i Reglen vil være tilbøjelig til at anerkende Sælgerens Ret til at opfatte Indkøbet som paakrævet, naar ikke ganske særlige Omstændigheder viser det modsatte eller giver ham Anledning til at udvise Forsigtighed, f. Eks. Indkøbets Omfang eller hans Ukendskab til Kunden. Det maa her erindres, at Forretningsfolk i stort Omfang er tilbøjelige til at yde Kredit, selv uden at de faar noget juridisk Baand paa den Person, i hvis Navn Indkøbet foretages, blot for at opnaa at gøre Forretningen, f. Eks. hvor umyndige Personer ekviperer sig med eller uden Henvisning til deres Værger, eller myndige Børn paa samme Maade henviser til deres Fædre. I Almindelighed betales Gælden, og det samme vil blive Tilfældet med Ægtefællerne; men sker det ikke, og Tredjemand derved mister sine Penge, er det oftest ikke fordi han har stolet paa en juridisk Ret, som viser sig at glippe, men fordi han har regnet med en praktisk statistisk Sandsynlighed, som kan slaar fejl. Det kan ogsaa særdeles godt tænkes, at Krediten er ydet alene i Tillid til den købende Ægtefælle, f. Eks. en Hustru, der har Særeje, og først naar denne Tillid skuffes, finder Kreditor paa at forsøge at faa Penge hos Manden.

Nogen tilsvarende Bestemmelse for de Mænd, der ikke selv har Midler til Raadig-

hed, har man allerede af lovtekniske Grunde ikke ment at burde opstille, se herom nærmere de S. 163 anførte Betragtninger.

ad § 13.

Det er ovenfor ad § 12 bemærket, at en Ægtefælles Beføjelse til at optræde paa begges Vegne ikke er tilstrækkelig betrygget, hvis den anden vilkaarlig kan tilbagekalde den. Baade B. G. B. § 1357 og Schw. Lov § 164 hjemler Manden Ret til at fratage Hustruen den hende givne Beføjelse; men Domstolen kan dog tilbagegive hende den, hvis Fratagelsen skønnes ubeføjet. For vor nordiske (ligesom for fransk) Ret følger denne Tilbagekaldelsesret af Fuldmagtssynspunktet; her og i Norge gælder den følgelig kun, forsaavidt der ikke er Tale om »fælles Nytte og uomgængelig Fornødenhed«. Beføjelsen efter § 12 er imidlertid saa omfattende, at en letsindig eller hensynsløs Ægtefælle i høj Grad vilde kunne fortrædige sin Ægtefælle derigennem. Det er derfor fundet nødvendigt at give en Bestemmelse til Sikring mod Misbrug af Reglen. Man kunde naturligvis henvise til at lade Ægtefællen umyndiggøre; men ofte vil Betingelserne herfor ikke foreligge, og desuden er dette et saa indgribende Skridt, at det vanskelig vil blive taget. Det er da mere hensigtsmæssigt, og ogsaa mindre haardt for den skyldige Ægtefælle, at give Overøvrigheden Ret til at fratage den Beføjelsen efter § 12. Ægtefællen kan efter den her foreslaaede Regel faa Beføjelsen igen, naar den anden Ægtefælle samtykker deri, eller Grunden til Fratagelsen iøvrigt maatte være bortfaldet.

Det maa navnlig erindres, at § 12 gælder ved Siden af § 3. Det vil saaledes staa i en Ægtefælles Magt, samtidig med at den af sin Ægtefælle modtager alt hvad den behøver til sig selv og Husholdningen, alligevel at stifte Gæld, som den anden Ægtefælle — foruden den selv — er pligtig at betale, saaledes at den anden Ægtefælle herigennem kan komme til at afholde disse Udgifter 2 Gange. At dette vilde være et Misbrug, er aabenbart. Ligesom nu en

Ægtefælle ved sit uheldige Forhold kan forspilde sin Ret efter § 3, bør den da ogsaa kunne fratages Retten efter § 12, hvilken sidste Ret er saa meget farligere, som den gaar ud paa Gældsstiftelse i et efter Omstændighederne vidtstrakt Omfang. Hertil kommer for Hustruens Vedkommende Begrænsningen i hendes egen Hæften efter § 35, hvorefter gammel Gæld alene rammer Manden.

Da Beføjelsen til at forpligte den anden Ægtefælle har stor Interesse for Tredjemand, maa der drages Omsorg for en Kundgørelse af, at den inddrages. Først naar saadan Kundgørelse har fundet Sted, bør den anden Ægtefælle kunne paaberaabe sig Beføjelsens Bortfald. Kundgørelsen skal ske paa samme Maade som ved Ægtepagter, nemlig ved Indtegning i Ægtepagtsbogen, hvorom nærmere nedenfor ad Kap. IX, og Optagelse i Ægtepagtsregistret. Ved Bestemmelsen af Indtegningens Retsvirkninger følges de samme Principer som i Fr. 10. April 1841, idet det heromhandlede Skridt er væsentlig beslægtet med Umyndiggørelse. Berøvelsen af Beføjelsen efter § 13 faar saaledes Virkning overfor Tredjemand, der er i ond Tro, uafhængig af Indtegningen, der alene har Betydning for den godtroende Tredjemand, hvilket staar i Modsætning til, hvad der i andre Tilfælde gælder om Indtegningens Retsvirkninger jfr. nedenfor ad § 90.

ad § 14.

Det er en saavel i dansk Ret som i de fleste andre Retsforfatninger sædvanlig gældende Regel, der ganske vist oftest ikke er udtrykkelig udtalt i nogen Lovbestemmelse, at hvis nogen er forhindret i selv at varetage sine Interesser, er andre under visse Omstændigheder berettiget til at gøre det. Denne Virksomhed betegnes med det fra Romerretten hentede Udtryk »negotiorum gestio« (uanmodet Forretningsførelse). Medens det Omfang, hvori Indgreb paa dette Grundlag kan gøres i fremmedes Formueomraade, naturligvis maa være ret begrænset, kan der i betydelig videre Omfang være Anledning til saadanne Indgreb for ens

Ægtefælle. I Lov 11. September 1839 § 7 indeholdes en Regel om, at naar en Person er forsvundet, kan der beskikkes en Værge for ham, og denne skal da i Forbindelse med den tilbageværende Ægtefælle bestyre den herværende Fællesformue. Men dels skaber denne Regel jo kun Udvej, hvor Ægtefællen er forsvundet, ikke derimod hvis den blot er syg eller midlertidig fraværende, dels forudsætter den en særlig Værgebeskikkelse. Det bliver da kun i Forbindelse med Værgen og ikke paa egen Haand, at den anden Ægtefælle kan bestyre den fraværendes Sager, og det antages, at hvis Ægtefællen selv beskikkes til Værge, kan den kun bestyre Formuen efter de almindelige Regler om en Værges begrænsede Raadighed, og saaledes at de almindelige Regler om umyndiges Formues Indsættelse i Overformyndernet m. m. kommer til Anvendelse. Da denne Regel saaledes synes utilstrækkelig, indeholder § 14 en Regel om en særlig negotiorum gestio for Ægtefæller. Er den ene Ægtefælle midlertidig forhindret i at varetage sine Anliggender, det være sig nu paa Grund af Sygdom eller Fraværelse, er den anden som Regel den der er nærmest til at bestyre dem, og da er det praktisk, at Loven umiddelbart giver den Beføjelse dertil, uden at der i Forvejen behøver at være truffet særlige Foranstaltninger af den fraværende eller syge. Anser Ægtefællen ikke sin Ægtefælle for egnet til at repræsentere sig, f. Eks. ved visse særlige Forretninger, kan den i Reglen drage Omsorg for i Forvejen at indsætte en anden Stedfortræder, og i saa Fald skal den legale Fuldmagt for Ægtefællen ikke gælde. Det samme vil selvfølgelig være Tilfældet, saasnart en anden end Ægtefællen bliver beskikket til Værge, jfr. § 97.

Paragrafen indeholder en Opregning af de vigtigste Beføjelser, som i de paagældende Tilfælde tillægges Ægtefællen, idet der samtidig trækkes visse Grænser for disse. Navnlig fremhæves det, at en Ægtefælle ikke i den andens Fraværelse uden tvungne Grunde bør kunne sælge eller pantsætte dens Ejendele, hvorved naturligvis

ikke er tænkt paa saadanne Ejendele, som netop er bestemt til hurtig Videreforsælgning, saasom Varer i en Forretning eller Frugter eller andre Produkter af en Virksomhed, til hvis Drift Salget netop hører. Dernæst har man fundet, at fast Ejendom i Reglen vil have en saa betydelig Værdi og udgøre en saa vigtig Del af en Persons Formue, at dens Ægtefælle ikke alene i Kraft af en saadan legal Fuldmagtsregel som den her foreslaaede bør kunne afhænde den, og det bestemmes derfor, at der til Salg eller Pantsætning af fast Ejendom kræves Overørighedens Samtykke. Dette stemmer godt med den almindelige Værgemaalsregel, at til Dispositioner over fast Ejendom kræves Pupilautoriteternes Samtykke, og iøvrigt med de Regler, der nedenfor i nærværende Forslag opstilles til Sikring af Ægtefolks Besiddelse af fast Ejendom.

Det skal tilføjes, at de almindelige Regler om negotiorum gestio vedbliver at gælde ved Siden af denne særlige Regel, forsaavidt de ikke kommer i Konflikt med hinanden.

Beføjelsen efter § 14 gælder ikke, hvis Samlivet mellem Ægtefællerne i Forvejen var hævet, idet man da ikke kan gaa ud fra, at den ene Ægtefælle vilde have sine Anliggender varetaget af den anden, og Reglen netop hviler paa en Formodning om, at den syge eller fraværende Ægtefælle normalt vilde have bemyndiget sin Ægtefælle til at optræde paa sine Vegne.

Det svenske Udkast indeholder i sit tilsvarende Kapitel en Regel om Ægtefællernes Navn, men en saadan Regel mener man, som omtalt i Indledningen Pag. 36—37, ikke at burde optage i det danske Udkast.

ad § 15.

Da det særlig med den i Udkastet foreslaaede Formueordning let vil kunne forekomme, at en Ægtefælle i sin Næringsvirksomhed benytter Genstande, som den anden

Ægtefælle har indført deri, og som derfor tilhører denne, for Eksempel at Manden paa sin Landejendom benytter Maskiner eller Trækdyr, som tilhører Hustruen, vil det være vanskeligt for Tredjemand, der kontraherer med en saadan Mand, at vide, *hvad* der virkelig er hans, og efter gældende dansk Ret vil Tredjemand, uanset i hvor god Tro han er, vistnok ikke ved Retshandler med Laantageren kunne erhverve nogen Adkomst til de saaledes udlaante Genstande. Paa Grund af det nære økonomiske Fællesskab, der eksisterer mellem Ægtefæller, synes det imidlertid uretfærdigt, at den Ægtefælle, der ved at overlade sine Ejendele til Anvendelse i den anden Ægtefælles Næringsvirksomhed selv har givet denne Skinnen af at være dispositionsberettiget, skulde kunne vælte Tabet ved Ægtefællens ulovlige Dispositioner over paa Tredjemand, som er i god Tro. Derfor foreslaas det her, at den Ægtefælle, som lader sine Ejendele indgaa i den andens Bedrift, selv skal bære Risikoen herved, saaledes at der skal være Præsumption for, at den Ægtefælle, der bruger Tingene, ogsaa kan disponere over dem, forudsat at Medkontrahenten ikke vidste eller efter Forholdene burde vide bedre. At Ægtefællen derimod har udlejet eller udlaant visse Ejendele for enkelte bestemte Tilfælde til den anden Ægtefælle, skaber ikke Præsumptionen. Denne gælder heller ikke, hvis den anden Ægtefælle egenmægtig har sat sig i Besiddelse af Tingene, og Ejeren da ikke tolererer den derved opstaaede Tilstand. Præsumptionen gælder kun til Fordel for Overdragelsesretshandler, Pantsætning og desl., hvori- mod Bestemmelsen ingen Særret hjemler for den ikke ejendomsberettigede Ægtefælles Kreditorer.

Det svenske Udkast har ingen tilsvarende Bestemmelse, idet den samme Regel følger af den svenske Rets almindelige Grundsætninger om Vindikation og Godtroserhvervelser.

Kapitel II.

Regler om Forældremyndigheden.

I nærværende Lov omhandles alene Forholdet mellem Ægtefæller med Hensyn til Forældremyndighedens Fordeling imellem dem, hvorimod der ikke her skal gives Regler om Forældremyndighedens nærmere Indhold eller Udstrækning, hvilket snarere hører hjemme i en Myndighedslov. Tilsvarende Regler til de her foreslaaede indeholdes i det svenske Udkast til lag om barn i æktenskap.

Reglen i nugældende nordisk Ret er den, at begge Ægtefæller har Forældremyndigheden over deres fælles Børn. Men det antages samtidig, at Faderens Myndighed er den overvejende, og at han derfor har Afgørelsesretten i Tilfælde af Uenighed mellem Ægtefællerne, saaledes at han er berettiget til endog uden at raadspørge Hustruen at træffe Bestemmelser angaaende Børnene, selv saadanne, der griber dybt ind i Moderens Forhold til dem, f. Eks. ved at de anbringes udenfor Hjemmet. For dansk Rets Vedkommende støttes denne Faderens overvejende Forældremyndighed ikke paa nogen direkte Lovbestemmelse, men den er fast antaget i Praksis, der har draget ret vidtgaaende Konsekvenser af den (jfr. særlig H. R. Dom af 20. Juni 1900, U. f. R. Pag. 561), og den er ogsaa indirekte støttet ved enkelte Lovbestemmelser, der gør Undtagelser fra den, navnlig L. 13. April 1851 § 9 angaaende Børnenes religiøse Opdragelse og til en vis Grad L. Nr. 133, 27. Maj 1908 § 5 om Moders Samtykke til Ægteskab.

I Sverige følger Mandens overvejende Forældremyndighed af hans Stilling som Familiens Overhoved og Hustruens Maalsmand.

I Norge gælder fra gammel Tid de samme Retsgrundsætninger som i Danmark og Sverige, men Retsanvendelsen har her været mere imødekommende overfor Hustruens Krav, og desuden har Lov om Forældre og Ægtebørn af 10. April 1915 § 3 i de vigtigste Tilfælde bødet paa Ulemperne.

Denne Lovbestemmelse er imidlertid direkte kun anvendelig paa Forældre, der ikke samlever, og Praxis har formentlig endnu ikke lagt for Dagen, om den vil følge denne Lovs Princip ogsaa for samlevende Ægtefæller, og saaledes ogsaa her give Overøvrigheden Afgørelsen ud fra et konkret Skøn over »Børnenes Tarv«.

Reglen om Faderens overvejende Forældremyndighed er almindelig gældende i evropæisk Ret. Code civil § 373 bestemmer saaledes: Faderen udøver alene denne Myndighed (nemlig Forældremyndigheden) under Ægteskabet. B. G. B. § 1634 udtaler, at ved Meningsforskel mellem Forældrene har Faderens Mening Fortrinet, og i Schw. Lov § 274 siges det samme. Begge de sidstnævnte Love udtaler iøvrigt, at begge Forældrene udøver Forældremyndigheden.

Betydningen af, at Forældremyndigheden tilkommer begge Forældrene, er naturligvis for det første den, at Barnet skal lyde hver af Forældrene (forudsat at deres Ordre ikke er modstridende), og at hver af dem kan foretage det daglige Livs Handlinger med Barnet, f. Eks. ogsaa iredsætte det og revse det. Endvidere kunde det ligge nær at antage, at Faderen som Følge af Moderens Andel i Forældremyndigheden ikke kan foretage mere indgribende Foranstaltninger med Hensyn til Barnet uden at raadføre sig med hende, men dette gælder i alt Fald ikke i dansk Ret, og antages heller næppe efter nogen af de omtalte fremmede Lovgivninger.

Paa denne Maade bliver Hensynet til Moderen i høj Grad tilsidesat, og vil man bestræbe sig for at stille Ægtefællerne lige, er en Reform paa dette Punkt paastrængende nødvendig. I det af dansk Kvindesamfund udarbejdede Forslag af 1908 foreslaas det i § 10, at hver af Forældrene skal have den fulde Forældremyndighed over de fælles Børn, og at i Tilfælde af Uenighed, Afgørelsen skal træffes af en Voldgift med en Øvrigheds-person som Formand og et af hver af Parterne valgt Medlem. I Foraaret 1916 er dansk Kvindesamfund paany indgaaet til Regeringen med et Andragende om en

snarlig Reformering af de gældende Regler om Forældremyndighed paa Grundlag af begge Forældres Ligestillethed.

Vanskeligheden ved Gennemførelsen af Ægtefællernes Ligestillethed paa dette Omraade beror jo især paa, at her, hvor der er Tale om en tredje Persons, Barnets, undertiden vitale Interesser, er det ofte nødvendigt, at der træffes en Afgørelse, og man kan ikke blive staaende ved, at der ingenting sker, fordi de to Personer, der skal træffe Afgørelsen, ikke kan enes, og derfor ingen Beslutning kan tages.

Den finske Lagberedning har i en i 1913 afgivet Betænkning angaaende Ordningen af Ægtefællers Retsforhold ret indgaaende behandlet dette Spørgsmaal, men er kommet til det Resultat, at en Afgørelse kun kan opnaas ved at overlade den til en af Ægtefællerne, og skal den overlades en af dem, maa det blive Manden, da han, alt vel overvejet, dog i de fleste Tilfælde maa anses for den bedst egnede, og da det desuden er ham, hvem alle andre evropæiske Retsforfatninger overlader den endelige Afgørelse af disse Spørgsmaal. Lagberedningen drøfter forskellige andre Løsningsmuligheder, f. Eks. at dele Forældremyndigheden mellem Forældrene efter Børnenes Køn, saa at Faderen fik Myndigheden over Drengene, Moderen over Pigebørnene, eller efter deres Alder, saa at Myndigheden skulde tilkomme Faderen, naar de kom over en vis Alder, 7 Aar, og før den Tid Moderen. Men alle disse Løsninger forkastes som upraktiske eller endog skadelige, og en Henvendelse til Statens Myndigheder for at faa en Afgørelse i Stridigheder mellem Forældrene om disse Spørgsmaal finder Lagberedningen, at man ikke kan tænke sig (jfr. her i samme Retning Motiverne til Lov Nr. 133 af 27. Maj 1908). Kun i Tilfælde af saadanne Misbrug, at en truffen Bestemmelse kan siges at stride mod Barnets aabenbare Fordel, mener Lagberedningen, at en Henvendelse til Myndighederne bør kunne ske.

Det synes nu dog at være noget af et Postulat, at offentlige Myndigheder skulde være ude af Stand til at træffe Afgørelser

i Tvistigheder om Forældremyndigheds Udøvelse,¹ naar de dog kan afgøre saa mange andre baade stærkt personlige og moralsk betydningsfulde Tvistigheder, særlig ogsaa mellem Ægtefæller. Og det synes at være en svag Begrundelse blot at henvise til, at en Afgørelse maa fremskaffes, og at Manden da gennemsnitlig er den bedst egnede til at træffe den.

Det er vel utvivlsomt, at det kan være vanskeligt at udfinde en hensigtsmæssig Indretning af de Myndigheder, til hvem disse Afgørelser skal henlægges. Men de tekniske Vanskeligheder paa dette Punkt kan ikke være afgørende. Forholdet til Børnene er i Ægteskabet en saa vigtig Sag, næsten den vigtigste af alle, at det ikke er forsvarligt herom at give en uretfærdig Regel blot af tekniske Grunde, og en Regel, der tillægger Manden den overvejende Forældremyndighed, blot fordi han er Mand, eller blot fordi der skal være en som skal have den, er uretfærdig mod Hustruen. Reglen om Mandens overvejende Forældremyndighed kan heller ikke begrundes ved en Henvisning til, at det for det meste er ham, der skal afholde Udgifterne ved Børnenes Opdragelse og derfor bør kunne bestemme, hvilken denne skal være. For det første blev det en Gennemsnitsregel, der allerede efter sin Begrundelse erkendtes at være ubillig mod de Hustruer, der lige med eller fremfor Manden bidrager til Underholdet. For det andet hviler den paa en Undervurdering af den i Hjemmet arbejdende Hustrus Indsats for Familiens Underhold. For det tredje passer den ikke paa alle de Foranstaltninger til Forældremyndighedens Udøvelse, der ikke medfører positive Udgifter.

Men det er heller ikke nogen naturlig Ordning, at Faderen skulde have mere at sige over Børnene end Moderen, og den stemmer lidet med de faktiske Forhold. I de fleste Ægteskaber er det Kvinden, der bærer den væsentlige Del af Byrderne ved Børnenes Pleje og Opdragelse, navnlig saa længe de er smaa, hvor det oftest udelukkende er hende, der beskæftiger sig med og

har Indsigt i deres Behandling; men ogsaa, naar Børnene bliver større, er de fleste Hjem saaledes ordnede, at Børnene mest er henviste til Moderen. I det daglige Livs Forhold vil det da ofte ogsaa være hende, der træffer Bestemmelser om dem. At Faderen saa efter Behag skal kunne gribe ind og ændre disse Forhold og i vigtigere Sager være den, der eneældig tager Bestemmelsen, er som Retsregel urimeligt. Skulde Fortrinsretten endelig ligge hos nogen, laa det nærmere, at det blev hos Moderen. I det virkelige Liv er dette da ogsaa ofte faktisk Tilfældet; om det er det oftest, er umuligt at afgøre, da disse Forhold i Reglen unddrager sig Iagttagelse udefra. Her som ellers bliver det vel den personlig stærkeste, der faar Afgørelsen, og dette er vel ikke sjældnere Kvinden end Manden. Men Manden har i alt Fald nu Retsreglen paa sin Side, og den vil han efter Omstændighederne kunne benytte sig af. I dansk Retsliv har man i alt Fald oplevet en Række groffe Tilfælde af Misbrug af Retsreglen fra Mandens Side; og selv om Autoriteterne efterhaanden maatte blive noget mindre villige til at gaa hans Ærinde, er det efter hidtidig herskende Opfattelse af gældende Ret deres Pligt at gøre det.

Det er imidlertid ikke naturligt, at den ene Ægtefælle paa dette Omraade af Loven skal udrustes med en større Myndighed end den anden. Er der noget, som Ægtefællerne i egentligste Forstand er fælles om, er det dog deres fælles Børn, og de bør da ogsaa i Fællesskab tage Bestemmelse angaaende disse. Har de forskellige Meninger og Planer om dem, maa de tale sammen om Sagen og se at blive enige. Men det beforder ikke deres Udsigt til at blive enige, naar de ved, at den ene kan sætte sin Villie igennem uden Hensyn til den andens Ønsker. De vil være langt mere tilbøjelige til at imødekomme hinanden, naar de ved, at den ene ikke mere end den anden kan sætte sin Villie igennem, at det gælder om at overbevise, efter Omstændighederne rette sig efter hinanden, hvis der overhovedet skal opnaas noget. De allerfleste Ægtefæller vil

under disse Omstændigheder komme til Forstaaelse, og det er ikke usandsynligt, at der med den nye Lovgivning næsten aldrig vil blive Brug for at blande Myndighederne ind i disse Sager. Spørgsmaalet om Forældremyndighedens Udøvelse mellem samlevende Ægtefæller vil blive et intimt Spørgsmaal, som næppe mere vil komme til at beskæftige Domstole eller Politi i nogen nævneværdig Grad.

Dog vil det kunne indtræffe, at Forældre ikke kan komme overens om deres Børn, selv om de ikke ophæver deres Samliv, og at deres Uoverensstemmelse naar saa vidt, at der for Børnenes Skyld maa kunne skaffes en Afgørelse udefra. Saa længe Børnene ikke derved bliver Genstand for Vanrøgt eller kommer til at lide Nød, vil det Offentlige vel ikke af sig selv have Anledning til at gribe ind. Men Forældrene, eller den ene af dem, kan selv ønske at faa en Afgørelse sig imellem, for at Barnets Udvikling ikke skal hemmes eller standses, og derfor maa Loven aabne Adgang til at tilvejebringe den. Da denne Adgang som berørt kun i meget ringe Omfang kan antages at ville blive benyttet, kommer det mere an paa, at den findes, end hvorledes den nærmere indrettes, naar den blot indeholder den størst mulige Sikkerhed for, at Afgørelsen ikke bliver vilkaarlig, men retfærdig.

En saadan Afgørelsesmyndighed kan nu tænkes indrettet paa forskellige Maader. Det kunde være en særlig Domstol, der skulde beskæftige sig med alle Ægteskabs-sager, herunder ogsaa med de heromhandlede, og som derfor foruden en juridisk Bestanddel skulde bestaa af læge Bisiddere, der kunde tænkes gennem Lokalkendskab og særlig Erfaring at have Betingelser for at kunne bidrage til at gøre Afgørelsen i disse Sager praktisk og formaalstjenlig. Som Retsplejen inidertid iøvrigt er anordnet i Ægteskabssager, kan der neppe antages at være særlig Brug for saadanne Domstole; de vilde dernæst formentlig være vanskelige at tilvejebringe, og for de heromhandlede, sjældent forekommende Sager alene tør de

neppe indføres. Det kunde ogsaa tænkes at udnytte Værgeraadenes Erfaring og henlægge Afgørelsen til dem, men da de mest er vant til og er indstillede paa at have med forbryderiske og forsømte Børn at gøre, vil det maaske ikke være saa heldigt at lade dem træffe Afgørelsen her. Parterne kunde ogsaa selv vælge en Voldgiftsdomstol, hvori en Øvrighedsperson kunde være Formand, eventuelt Opmand. Det var det, der var foreslaaet af Dansk Kvindesamfund. Dette Forslag er imidlertid fra anden Side blevet stærkt kritiseret, og navnlig frygter man herved blot at trække Slægt og Venner ind i Striden og saaledes udvide dennes Omfang. Endelig var det muligt indenfor saa smaa Distrikter, at fornøden Personalkendskab kunde forudsættes at være til Stede, at vælge en upartisk og indsigtfuld Mand eller Kvinde til at være Opmand i saadanne Stridigheder; men naar man ikke hertil vilde udpege Præsten, hvilket af Hensyn til religiøse Uoverensstemmelser mellem ham og den ene eller den anden af Parterne kunde have sine Betænkeligheder, vilde det formentlig være vanskeligt overalt at finde dertil egnede Personer.

Man har da ment helst at burde henlægge Afgørelsen af disse Tvistigheder til den Myndighed, der ellers plejer at træffe Bestemmelse om Fordeling af Børn mellem Forældre, der ikke samlever, nemlig i Danmark Overøvrigheden, i Sverige Retten. Om Mægling se nedenfor i § 24.

ad § 16.

I § 16 udtales blot Grundsætningen og Hovedreglen, at Forældremyndigheden tilkommer begge Ægtefæller i Forening. Ingen af dem har mere nogen Fortrinsstilling fremfor den anden. Hver af dem har fuld Forældremyndighed og er i Udøvelsen af denne alene begrænset af Hensynet til den anden. Det er naturligvis ikke Meningen, at de skal spørge hinanden til Raads i alle Detailler; i det praktiske Liv ordner dette sig af sig selv. Men den ene maa ikke handle bevidst mod, hvad han ved er den andens Villie, og i vigtigere Spørgsmaal skal de først for-

handle med hinanden. Har de hver sin Mening, bør de se at enes, men lykkes det ikke, kan de gaa til Overøvrigheden med Tvisten, hvis de ikke hellere vil lade hele Sagen falde, hvad de selvfølgelig altid bør gøre, naar Spørgsmaalet er ubetydeligt, og hvad de fleste Mennesker ogsaa kan antages at ville gøre.

ad § 17.

§ 17 handler om stridende Forældres Rekurs til Overøvrigheden. Nogen formel Fremgangsmaade foreskrives ikke. Alene betydelige Spørgsmaal er Overøvrigheden pligtig at tage sig af, andre kan den straks afvise. Dette udtrykkes ved, at den »kan« træffe visse Bestemmelser, den *skal* ikke gøre det, og dens Afgørelse kan kun paa kaldes, naar Børnenes Tarv tilsigter det.

Øvrighedens Afgørelse kan være en Afgørelse af den enkelte Tvist, saaledes at den dekretterer, at den ene eller den anden af Forældrene her skal have Fortrinet. Denne Afgørelse kan vælges, hvor Strids-spørgsmaalet har en mere isoleret Karakter, saaledes at det ikke maa antages at gribe ind i Forældrenes almindelige Forhold til Barnet. Det er den mest lempelige, og den er derfor mindst egnet til at vække Strid og Bitterhed mellem Parterne, og skønnes den forsvarlig, anbefaler den sig altsaa ogsaa af den Grund. Men Overøvrigheden kan ogsaa træffe en almindeligere Afgørelse og bestemme, at den ene af Forældrene, hvis Forhold lader antage, at den bedst egner sig til at bestemme over Barnets Anliggender, skal have Afgørelsesretten i alle Tvistigheder vedrørende Barnet, altsaa indtage samme Retsstilling, som Faderen nu indtager. Den anden mister ikke derved sin Forældremyndighed, men den maa blot bøje sig for den første. Denne dybere indgribende Afgørelse maa naturligvis anvendes med Varsomhed. Heller ikke den er iøvrigt endelig forbindende; men ændrer Forholdene sig, kan den omgøres, se § 25. For at den skal vælges, maa Tvisten have indgribende Betydning for Barnets hele Stilling, eller den maa røbe, at Forældrenes Karak-

ter ikke egner sig til i Samdrægtighed at træffe vigtigere Afgørelser om Barnet, eller at den ene af Forældrene ikke ret egner sig til lige Bestemmelsesret med den anden. Under alle Omstændigheder maa Indskrænkning kun ske i Forældremyndigheden med Hensyn til det ene Barn, hvorom Tvist er rejst, selv om der ogsaa findes andre Børn. Forældremyndigheden over disse bliver den samme som hidtil, indtil Tvist er rejst og Afgørelse er truffet om hver enkelt. Thi det gaar ikke an uden videre at slutte, at fordi Forældrene ikke kan forliges om det ene Barn, kan de det ikke om noget af Børnene, da Tvisten jo snarest vil rejse sig om et særlig vanskeligt eller særlig foretrukket Barn. Derimod er det selvfølgelig ikke Meningen at udelukke, at Tvist samtidig rejses om dem alle, men det maa ogsaa kræves for at en Afgørelse for dem alle kan opnaas, og selv da er der intet til Hinder for, at Afgørelsen kan blive forskellig for de forskellige Børn.

Det maa imidlertid overfor hele denne nye Regel altid erindres, at Lovens principielle Udgangspunkt er Forældrenes Ligestillethed med Hensyn til Pligter mod og Rettigheder overfor Barnet, og heri sker der ingen Forandring, selv om Paragrafens Regel bringes til Anvendelse. Begge Forældre vedbliver ikke destomindre at have Forældremyndigheden over det og Ansvar for dets Opdragelse, og Barnet staar i samme Lydighedsforhold til dem som før. Den eneste Forskel er den, at hvis en Tvist opkommer mellem Forældrene, afgøres denne i Overensstemmelse med den Ægtefælles Villie, hvem Overøvrigheden for det enkelte eller for alle opkommende Tilfælde har tillagt Afgørelsesretten. Den anden Parts Stilling bliver altsaa væsentlig som f. Eks. Hustruens efter tysk Ret, som jo netop udtrykkelig tillægger begge Forældre Forældremyndigheden, skønt Faderen afgør Tvivlsspørgsmaal. Den Fortrinsstilling, som efter Paragrafens Regel kan tillægges en af Forældrene, beror alene paa, at en Afgørelse skal kunne træffes, og at den paagældende da af den kompetente Myndighed er skønnet

at være den af de to, der bedst egner sig til at træffe den. Derimod er der intet afgjort om, at den anden i og for sig skulde være uværdig eller uegnet til at have Forældremyndighed over sine Børn, og naar f. Eks. den første dør, bliver den efterlevende alene om Forældremyndigheden.

Udgifterne ved de Foranstaltninger, som den Ægtefælle, hvem Afgørelsen er tillagt, herefter træffer med Hensyn til Barnets Opdragelse og Uddannelse, er begge Ægtefæller pligtige at bære i det Forhold, hvori de iøvrigt efter § 2 skal bidrage til Familiens Udgifter.

Overøvrigheden skal aldrig af sig selv gribe ind, men kun naar nogen af Ægtefællerne begærer det. Offentlige upaakaldte Myndigheds-Indgreb i Forældrenes Forhold til deres Børn finder kun Sted efter Børnelov 14. April 1905. Forældrene kan altsaa lade deres indbyrdes Tvistigheder om deres Børn afgøre paa anden Maade, f. Eks. gennem en af dem selv valgt Voldgift, eventuelt gennem en enkelt Tredjemand. Et Spørgsmaal bliver det da, hvad Betydning en saadan Afgørelse faar. Da denne Afgørelsesmaade hviler paa en Aftale mellem Parterne, er det i Virkeligheden Spørgsmaalet om, hvor vidt en Aftale mellem Forældrene angaaende Forældremyndighedens Udøvelse er bindende for dem, eventuelt for Overøvrigheden, hvis Sagen forelægges denne, og herom henvises til Bemærkningerne nedenfor til § 25.

Det er allerede tidligere bemærket, at hele den her anordnede Myndighedsrekurs mere tilstræber at udgøre det nødvendige Slutningsled i den Forhandlingernes Kæde, der skal danne den egentlige praktiske Forældremyndighed, end at være et ej sjældent i de enkelte Tilfælde benyttet Afgørelsesmiddel. Men selve Bevidstheden hos Parterne om, at den findes, og at det er uvist, hvem af dem der herved vil faa Medhold, vil være egnet til at bringe dem til Forstaaelse og Enighed. Paa denne Maade fremmer man formentlig baade Børnenes Interesser og Ægtefællernes samdrægtige Samliv, som en altfor hyppig Indgriben

udefra ellers kunde frygtes at ville forstyrre, men som dog endmere vilde lide Skade, hvis den ene havde Følelse af, at dens fornuftige Forholdsregler forspildtes ved den andens Vilkaarlighed i Afgørelsen.

Øvrighedspersonen bør naturligvis forhandle med Parterne, saa vidt muligt personlig. Disse maa derfor møde frem hos ham, og den, som nægter at gøre dette, maa vente, at dens Vægning fortolkes imod den. En særlig Mægling skal desuden finde Sted, hvorom tales i § 24.

ad § 18.

Er den ene af Forældrene midlertidig forhindret i at træffe Bestemmelser i Barnets Anliggender, maa den anden i Kraft af sin selvstændige Forældremyndighed alene kunne gøre det, særlig for at dettes vigtige Anliggender ikke skal opsættes til dets Skade. Indgribende Foranstaltninger, saasom Barnets Anbringelse udenfor Hjemmet i Skole, Lære eller Tjeneste, bør derimod ikke ske i Kraft af saadan midlertidig Forældremyndighed, undtagen hvor det af Hensyn til Barnets Tarv er uopsættelig nødvendigt, f. Eks. hvis en Indmeldelses- eller Ansøgningsfrist ellers udløber, og den paagældende Anbringelse skønnes at være af stor Vigtighed for Barnet. Og medfører en saadan Foranstaltning, at den anden Ægtefælle for længere Tid mister det personlige Samkvem med Barnet, bør der ikke blot udvises særlig Varsomhed med at iværksætte den, men den anden Ægtefælle maa ogsaa, hvis ikke Tredjemands Ret f. Eks. efter en Lærlingekontrakt er til Hinder derfor, kunne forlange Bestemmelsen omgjort.

Herom gives Regler i nærværende Paragraf, hvis enkelte Udtryk ikke giver Anledning til særlige Bemærkninger.

ad § 19.

Bestemmelserne om, hvorledes der skal forholdes med Børn og med Forældremyndigheden over dem, naar de vanrøgttes, indeholdes i Børneloven 14. April 1905. Denne hjemler imidlertid ikke Adgang til i

de Tilfælde, hvor alene den ene af Forældrene vanrøgter, mishandler eller demoraliserer Barnet, medens den anden i og for sig er vel skikket til at opdrage det, at overgive Forældremyndigheden til denne sidste Ægtefælle alene, i alt Fald ikke naar Ægtefællerne stadig lever sammen. En hertil sigtende Bestemmelse tiltrænges derfor, hvorved det maa erindres, at der naturligvis ikke vil blive fordret saa grove Forseelser fra en Ægtefælles Side for at overføre Forældremyndigheden til den anden Ægtefælle, som der nu faktisk kræves for at tage den helt fra begge Forældre.

Desuden behøves der en Regel for saadanne Tilfælde, hvor en af Forældrene, uden at noget kan lægges den til Last, for længere Tid er forhindret i at deltage i Forældremyndighedens Udøvelse, f. Eks. paa Grund af Sindssygdом. For alle saadanne Tilfælde bestemmer nu § 19, at Overøvrigheden, og ikke Værgeraadet, kan overdrage Forældremyndigheden til den anden Ægtefælle alene.

Den svenske § 8 indeholder en noget anderledes formuleret Regel, der dog hovedsagelig svarer til nærværende Paragraf.

ad § 20.

§ 20 handler om Forældremyndighedens Fordeling mellem Ægtefællerne i de Tilfælde, hvor de ikke samlever. Man har ment, at Reglen for de Tilfælde, hvor Ægtefæller blot faktisk lever adskilte, burde formuleres ganske i Overensstemmelse med § 70 i Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning angaaende fraskilte og fraseparerede, og da det saaledes bliver samme Regel, der kommer til at gælde i de to Grupper Tilfælde, og det skønnes praktisk at have Forældremyndighedsreglerne samlede paa eet Sted, har man fundet det rettest at samle dem i nærværende Kapitel, saaledes at de tilsvarende Bestemmelser i fornævnte Lov kan bortfalde ved denne Lovs Ikrafttræden. Herom er Bestemmelser optagne i § 106.

Da den her optagne Fællesregel er den samme som indeholdes i fornævnte § 70, kan man indskrænke sig til om Reglens

Motivering at henvise til Bemærkningerne til denne Bestemmelse i Kommissionens Betænkning af 30. Sept. 1913, Pag. 257—261, og Tillægsbetænkning af Januar 1916, Pag. 4—5.

ad § 21.

Ved en af Forældrenes Død bør den anden have Forældremyndigheden alene. Dette er gældende dansk Ret og er for Enkens Vedkommende udtalt i Lov Nr. 133 af 27. Maj 1908, medens det for Enkemandens Vedkommende forudsættes som selvfølgeligt.

Er begge Forældre døde, maa paa samme Maaade Forældremyndigheden tilfalde Børnenes Værge, og det kan derfor være nødvendigt at faa en saadan beskikket, hvis han ikke allerede findes.

Det forudsættes her, at Forældrene, medens de levede, har samlevet og haft Forældremyndigheden i Forening, og at saaledes den enes eller begges Død overhovedet kan øve nogen Indflydelse paa Forældremyndighedsforholdet, hvad den selvfølgelig ikke kan, hvis Forældremyndigheden allerede i Forvejen i Henhold til Børneloven eller foranstaaende § 19 var dem begge eller den afdøde frataget. I saa Fald bliver Forældremyndigheden blot, hvor den allerede er, enten hos fremmede eller hos den anden Ægtefælle. Ikke heller er det fundet nødvendigt udtrykkelig at udtale, at hvis begge Forældre ved Sygdom, Fraværelse eller lignende for længere Tid er forhindret i at udøve Forældremyndigheden, saaledes som det omtales i § 19 for den enes Vedkommende, maa der ligeledes til Udøvelse af Forældremyndigheden beskikkes en særlig Værge, og det samme maa gælde, hvis en af Ægtefællerne befinder sig i en saadan Tilstand, og den anden dør. Befinder den efterlevende sig i nogen af de øvrige i § 19 omhandlede Tilfælde, kommer Børnelovens Regler umiddelbart til Anvendelse.

Den tilsvarende svenske Regel i § 11 er noget udførligere udformet, men er iøvrigt af samme Indhold som den danske.

ad § 22.

Megen Tvivl frembyder Spørgsmaalet om Ordningen af Forældremyndigheden i de i § 20 omhandlede Tilfælde, naar den af Forældrene, hvem den i sin Tid blev tillagt, senere dør og overlever af den anden. Skarpest træder det naturligvis frem ved Skilsmisse, hvor Forholdet mellem Forældrene er endelig opløst, men det melder sig ogsaa ved Separation og ved faktisk Adskillelse, hvor Bruddet mellem Forældrene ofte vil være lige saa uløseligt. Vanskeligheden beror paa, at Barnet i disse Tilfælde er kommet bort, ofte fuldstændig bort, fra den ene af sine Forældre og hele dennes Kreds, det er blevet knyttet til den andens Familie og Omgangskreds, dets Venner og dets Vaner, og dets Hjemstavnsfølelse er blevet bestemt heraf, og hvis det nu paa een Gang skal rives bort fra alt dette, vil det ofte for det betyde et smerteligt Brud, som om det pludselig skulde sættes ud imellem fremmede. Der-til kommer i Skilsmissetilfældene den Ulempe, at dets Fader eller Moder, som det er kommet bort fra, ofte i Mellemtiden vil have indgaaet et nyt Ægteskab, og det skal saa pludselig føres ind til en Stedfader eller Stedmoder og Stedsøskende, som ikke kender det, ikke holder af det og hvem det tilmed ofte vil være højst uvelkomment, medens den Familiekreds, som det engang er kommet ind i, baade ønskede og var i Stand til at beholde det under de tilvante Forhold.

Paa den anden Side vil der være adskillige Tilfælde, hvor Adskillelsen fra den ene af Forældrene er langt mindre indgribende, idet der stadig har været opretholdt en Forbindelse mellem denne og Barnet gennem Besøg og Brevveksling. Adskillelsen kan derhos have været ganske kort, begge Forældre bor maaske stadig i samme By, saa deres Kreds er væsentlig den samme, den Part, der ikke har faaet Barnet, har ikke indgaaet nyt Ægteskab, medens dette maaske endog er Tilfældet med den anden, kort sagt Tilbageførelsen til den efterlevende af Forældrene vil ikke

volde nogen skadelig Forstyrrelse i Barnets hele Stilling. Hertil kommer saa to meget vigtige Omstændigheder, som man stadig maa holde sig for Øje: For det første er den efterlevende af Forældrene den, der efter Naturens Orden staar Barnet nærmest af alle. For det andet vil Fordelingen af Børnene mellem Forældrene jo som Regel ikke bero paa, at den ene af dem har vist sig uegnet eller uværdig til at opdrage sine Børn, men den beror alene eller væsentlig derpaa, at naar Forældrene skilles, kan Barnet jo ikke være hos begge, og den ene af dem maa derfor tage det. Men netop heri ligger det, at den enes Forældremyndighed ikke behøver at være udsluit for bestandig, men alene at være midlertidig hvilende til Fordel for den anden. Her staar man altsaa ved Spørgsmaalets teoretiske Kerne: Skal man opfatte den ved § 20 stedfindende Fordeling af Forældremyndigheden som en endelig henholdsvis Tildeling og Berøvelse af denne, eller skal man mere i Analogi med § 17 opfatte det som en midlertidig Tilbagetræden af den enes Forældremyndighed til Fordel for den andens. Paa visse Punkter maa man af praktiske Grunde anerkende den enes definitive Forret. Man har saaledes gjort dette med Hensyn til Samtykke til Ægteskab og til Adoption, i det sidste Tilfælde dog efter gældende Ret kun, hvor Talen er om fraskilte, efter Kommissionens Adoptionslovudkast tillige, hvor det gælder fraseparerede. Hvis Adoption saaledes har fundet Sted, vil den efterlevende Ægtefælle altsaa ikke kunne genvinde sin Forældremyndighed ved den andens Død. Men det kan ikke siges, at disse af praktiske Hensyn dikterede Undtagelsesregler indeholder en Anerkendelse af, at den ene Ægtefælles Forældremyndighed er endelig bortfaldet.

I nuværende dansk Ret er det tvivlsomt, hvad der gælder. Det sker undertiden, om end ikke ofte, at Ægtefællerne allerede ved Skilsmissen eller Separationen træffer Bestemmelse om, hvorledes der ved eventuelt Dødsfald skal forholdes med Forældremyndigheden, og en saadan Overenskomst

maa nu anses for at være gyldig. Er en Overenskomst ikke truffet, vides der ikke at foreligge nogen egentlig retlig Afgørelse af, hvem Forældremyndigheden tilkommer, naar den, hvem den ved Separationen eller Skilsmissen blev tillagt, er død, og i Teorien hersker der Uenighed derom, idet nogle hævder, at den tilkommer den længstlevende, andre at den længstlevende ikke kan have nogen Forret i saa Henseende. I Sverige er Retsopfattelsen den, at Forældremyndigheden tilfalder den længstlevende. I Norge er Spørgsmaalet vistnok ligesom i Danmark uafgjort.

Da Reglen efter Kommissionens forskellige Udkast er den, at Afgørelser om Forældremyndighed aldrig er absolut endelige, men at de altid senere kan ændres, naar Hensynet til Barnets Tarv kræver det, synes det rimeligt ogsaa i de her omhandlede Tilfælde at lade det bero paa, hvad Barnets Tarv tilsiger, hvem der efter Indehaverens Død skal have Forældremyndigheden. Da nu baade den længstlevende af Forældrene er den, der ved Naturens Baand er knyttet nærmest til Barnet, og der desuden paa Forhaand er Grund til at antage, at Barnets Tarv bedst varetages af den, bestemmes det, at den længstlevende skal have Forældremyndigheden tillagt, hvis ikke Barnets Interesser tilsiger noget andet. Ved Bedømmelsen af, hvad Barnets Tarv kræver, maa der naturligvis først tænkes paa, hvad Virkning en Løsrivelse fra tilvante Forhold kan have paa dets aandelige og legemlige Trivsel, og hvilke de Forhold er, som det ved Forandringen vil blive undergivet. Herved vil der kunne tages Hensyn til alle de ovenfor berørte Omstændigheder. Desuden maa der naturligvis som Fingerpeg i den Retning fra de nærmest interesserede, nemlig Forældrenes Side lægges betydelig Vægt paa, hvilke Aftaler disse har truffet indbyrdes om Barnets fremtidige Stilling, særlig da saadanne Aftaler, der er truffet i Forbindelse med Samlivsophævelsen; men bindende er saadanne Aftaler naturligvis ligesaa lidt som andre Aftaler vedrørende disse Forhold.

Ogsaa maa der tages Hensyn til, hvilke Dispositioner den afdøde iøvrigt kan have truffet med Hensyn til Barnet, særlig ogsaa angaaende dets Anbringelse hos andre, saaledes at fornuftige med Barnets Velfærd stemmende Foranstaltninger saavidt muligt ikke forrykkes.

ad § 23.

Svarende til Reglen i Kommissionens Udkast af 1913 § 70, 2det Stykke, saaledes som dette er foreslaaet ændret i Tillægsudkastet af Januar 1916, bestemmes det her, at den af Forældrene, hvem Forældremyndigheden herefter ikke tilkommer, har Ret til at faa et vist personligt Samkvem med Barnet, naar da ikke ganske særlige Grunde foreligger, navnlig at den maa antages at have en fordærvelig Indflydelse paa Barnet enten aandelig eller legemlig.

Angaaende den nærmere Begrundelse af denne Regel kan henvises til Bemærkningerne til nævnte Ændringsforslag.

ad § 24.

I denne Paragraf anordnes en særlig Mægling mellem Parterne i Forældremyndighedsstridigheder af beslægtet Art med den, der baade nu og efter Udkastet af 1913 skal finde Sted i Skilsmisse og Separationsager. Parterne bør ogsaa her kunne tvinges til at indfinde sig personlig hos den offentlige Myndighed. Nærmere Detailforskrifter angaaende denne Mægling kan det overlades til Administrationen, o: Justitsministeriet, at fastsætte, hvis de skønnes fornødne.

ad § 25.

Ligesom Forældremyndighedsafgørelserne efter Udkastet 1913, og af tilsvarende Grunde som der angivet, bør Afgørelserne paa dette Omraade ogsaa efter nærværende Lov kunne forandres af Overøvrigheden, hvis væsentlig forandrede Forhold kræver det, o: af Hensyn til Børnenes Tarv eller efter Omstændighederne til Forældrene.

Som ovenfor ad § 17 bemærket kan der ogsaa her foreligge en Aftale mellem Par-

terne, og denne er naturligvis af stor Betydning ved disse Afgørelser.

Hovedprincippet for dansk Ret er det, at voksne, myndige Personer bindes ved deres Tilsagn; men det maa dog her erindres, at der ikke alene er Tale om at overdrage den anden Part en Ret, men tillige om samtidig at frasige sig en Pligt, og det tilmed en Pligt, i hvis Opfyldelse Samfundet er i særlig Grad interesseret. Det er derfor rimeligt, at Samfundet paa dette Omraade ikke absolut kan anerkende Parternes Autonomi. Paa den anden Side er hele Ordningen af Forældremagtsspørgsmaalet efter Udkastet baseret paa, at Forældrene skal blive enige om, hvorledes der skal forholdes, og det bliver derfor af største Vigtighed baade for dem selv, der skal træffe Forholdsregler, og Børnene, hvis Interesser skal varetages, at den ene Part kan stole paa, at den anden staar ved, hvad der er aftalt. Den ene Ægtefælle kan derfor ikke uden videre tage et givet Tilsagn tilbage eller gaa fra en truffet Aftale, men den anden maa indtil videre kunne handle efter denne. Dette maa gælde, saa længe der er Tale om Aftaler vedrørende specielle, enkelte Tilfælde. Hvis derimod en Ægtefælle for Eks. ved Ægteskabets Indgaaelse er gaaet ind paa, at den anden Ægtefælle skal have hele Forældremyndigheden, kan dette Tilsagn ikke anses for bindende for dem, allerede af den Grund, at en saadan Aftale maa siges at være mod Lov og Ærbarhed.

Baade disse Aftaler og de førstnævnte specielle Aftaler bør imidlertid enhver af Ægtefællerne, da det her drejer sig om Børnenes Tarv, kunne indbringe for Overøvrigheden til Prøvelse. Denne er da ikke bundet af Aftalen, altsaa heller ikke af en i Henhold til en saadan Aftale afgivet Voldgiftskendelse, hvis Aftalen f. Eks. gik ud paa, at Tvistigheder mellem Parterne skulde afgøres ved Voldgift; men naturligvis vil Aftalen og Voldgiften i høj Grad kunne være vejledende for Overøvrigheden, og denne bør ikke uden særlig Grund afvige derfra.

En Afgørelse, som er truffet ved Dom,

bør ikke kunne ændres af Øvrigheden, men kun af Domstolene; Bestemmelse herom gives i § 25, sidste Punktum.

K a p i t e l I I I.

Om Formuen.

Hovedafsnittet af Loven er det, der behandler Ægtefællernes Formueforhold.

Efter gældende dansk og norsk Ret (Lovene af 7. April 1899 og 29. Juni 1888) er Hovedreglen den, at der mellem Ægtefæller bestaar fuldstændigt Formuefællesskab, d. v. s., at alt, hvad Ægtefællerne ejer ved Vielsen eller senere erhverver, bliver deres fælles Ejendom, saaledes at det ved Ægteskabets Ophør skiftes lige enten mellem de to Ægtefæller eller mellem den ene Ægtefælle og den andens Arvinger. Men Raadigheden over denne fælles Ejendom tilkommer i Hovedsagen Manden alene. I Sverige gælder det samme i Henhold til G. B. Kapitel 10, §§ 1 og 2, dog at Fællesskabet her ikke omfatter fast Ejendom, som er erhvervet før Vielsen eller er arvet. Iøvrigt gælder der ogsaa i Norge visse Undtagelser som Følge af den Fortrinsret til at overtage eller udløse fast Ejendom, som er hjemlet gennem de saakaldte Aasædes- og Odelsrettigheder.

Fælles for de tre Lande er det dernæst, at Hustruen selv alene raader over, hvad hun erhverver ved selvstændig Virksomhed, som ikke grundes eller vedligeholdes væsentlig ved Mandens eller Fællesboets Midler; men forøvrigt hører ogsaa dette Selverhverv med til Fællesboet.

I den normale Ordning kan der i alle tre Lande gøres Forandringer, saaledes at en eller begge Ægtefæller faar noget af Formuen som sit Særeje, eventuelt saaledes, at alt, hvad hver af dem ejer eller erhverver, bliver hans Særeje (fuldstændigt Særeje); dels kan Særejet indføres ved Ægtepagt, der dog i Sverige kun kan oprettes før Vielsen, dels kan Tredjemand som Giver eller Arvelader bestemme, at Gaven eller Arven skal være Modtagerens Særeje.

Endelig kan Rettighedens særegne Beskaffenhed hindre, at den omfattes af Fællesskabet.

Man kan herefter sige, at Nordens Ret muliggør tre Formueordninger:

Fuldstændigt Formuefællesskab (med eller uden Hustrus Selverhverv); Formuefællesskab med delvis Særeje; fuldstændigt Særeje.

I de øvrige europæiske Lande kendes der forskellige Ordninger, og de fleste Lovgivninger giver Ægtefællerne Valget mellem flere. Efter Code civil § 1391, jfr. § 1529, har Ægtefællerne Valget mellem Formuefællesskab, Dotalordning og Særejeordning, saaledes at det førstnævnte indtræder, naar ikke andet er bestemt. Formuefællesskabet kan igen indrettes paa flere Maader: Det legale, som indtræder uden Ægtepagt, omfatter alt Løsøre, hvad enten det erhverves før eller under Ægteskabet, alle Indtægter under Ægteskabet og al fast Ejendom, som erhverves under Ægteskabet, medmindre den hidrører fra Arv eller er skænket til den ene Ægtefælle. Manden raader over Fællesformuen. Fra dette Formuefællesskab kan der, ved Ægtepagt oprettet før Vielsen, gøres forskellige Undtagelser, navnlig saaledes, at det kun omfatter visse Erhvervelser, at Hustruen skal have Ret til at udtage sit indbragte Gods, at Fællesformuen ikke skal deles lige, eller at Formuefællesskabet skal omfatte hele deres Formue, altsaa ogsaa alle faste Ejendomme, Code civil § 1497.

Vedtager Ægtefællerne fuldstændigt Særeje, bestyrer hver af dem sin egen Formue, Code civil § 1536. Vedtager de Dotalordningen, bliver den Formue, som udgør Hustruens »dot« (Medgift), undergivet Mandens Bestyrelse, men han skal tilbagelevere den ved Ægteskabets Ophør, Code civil §§ 1549 og 1564 ff. Den Del af Hustruens Formue, som ikke hører til hendes »dot«, raader hun selv over, dog med visse Indskrænkninger, jfr. Code civil § 1574.

Endelig har Hustruen i Frankrig efter Lov 13. Juli 1907 under alle Formuesystemer Raadigheden over sit Selverhverv, over sit personlige Arbejdes Frugter.

B. G. B. har 5 Hovedsystemer: Verwaltungsgemeinschaft, Gütertrennung, Gütergemeinschaft, Errungenschaftsgemeinschaft og Fahrnisgemeinschaft. Det første er det principale System, der indtræder, naar ikke andet er vedtaget, B. G. B. § 1363, jfr. § 1432. Hustruens Formue undergives herved Mandens Bestyrelse, men han er nærmest stillet som en Fuldmægtig eller Væge for hende, og til vigtigere Dispositioner skal han have hendes Samtykke; han oppebærer Indtægterne af Formuen og kan bruge disse til Familiens Udgifter, men er tillige ansvarlig for en Række, Hustruen paahvilende Forpligtelser. Hustruens indbragte Gods hæfter ikke overfor Mandens Kreditorer; ved Fællesskabets Ophør skal han tilbagelevere det til Hustruen, og han skal da gøre hende Regnskab for sin Bestyrelse. Ordningen er nærmest beslægtet med den franske Dotalordning. Hvad angaar de øvrige fire Ordninger — som Loven opstiller til eventuel Vedtagelse gennem Ægtepagt — er Gütertrennung en Særejeordning, Gütergemeinschaft et Formuefællesskab under Mandens Raadighed, Errungenschaftsgemeinschaft er det samme, men omfattende alene Erhvervelser under Ægteskabet, medens Hustruens øvrige Formue behandles som hendes indbragte Gods under Forvaltningsfællesskabet, og endelig er Fahrnisgemeinschaft væsentlig det samme som det legale Formuefællesskab efter Code civil. Ved Ægtepagter, som ogsaa kan oprettes under Ægteskabet, B. G. B. § 1432, kan Ægtefællerne imidlertid endvidere i det væsentlige frit ordne deres Formueforhold, og de kan navnlig mere eller mindre kombinere de foran angivne Systemer. De fire sidstnævnte er optaget i Loven for at give Ægtefolk en let Adgang til at ordne sig ved blot at henvise i deres Ægtepagt til det af Lovens Systemer, som passer bedst for enhvers Forhold, hvilket sidste ved Lovens Givelse forudsattes navnlig at blive praktisk i saadanne Dele af Riget, hvor den hidtidige legale Ordning laa nær ved en af Lovens 4 subsidiære Ordninger.

Den schweiziske Lov har 3 Hoved-

ordninger: union des biens, communauté de biens og séparation de biens, der imidlertid kan kombineres indbyrdes, medens andre Ordninger slet ikke er tilladte, § 179. »Union« indtræder i Mangel af Ægtepagt og ligner væsentlig det tyske Verwaltungsgemeinschaft; »communauté« og »séparation« stemmer i Principet med de tilsvarende tyske og franske Systemer og indtræder, naar Ægtepagt oprettes herom.

Den engelske Lov af 1882 indfører i det væsentlige fuldstændigt Særeje, der er traadt i Stedet for en Formueordning, som i Hovedsagen gav Manden fuldstændig Ene- raadighed over Ægtefællernes samlede Formue.

I Italien bestaar der efter Loven Særeje med Hensyn til alt, hvad hver af Ægtefællerne indbringer i Ægteskabet. Ved Ægtepagt kan derhos vedtages en Dotalordning eller et Fællesskab med Hensyn til hvad der erhverves under Ægteskabet.

I Østrig er den principale Ordning en Dotalordning. Medgiften staar under Mandens Forvaltning, men over sin øvrige Formue raader Hustruen frit. Ved Ægtepagt kan indføres Formuefællesskab, der dog i Tvivlstilfælde først skal antages at faa Virkning ved den ene Ægtefælles Død og altsaa ikke at faa Indflydelse paa dens Raadighed over Formuen, saa længe den lever.

Den øvrige europæiske Lovgivning varierer mere eller mindre de fra Hovedlandene kendte Systemer; men intet Sted gælder et virkeligt Forvaltningsfællesskab, hvor begge Ægtefæller skal deltage i Forvaltningen (kollektiv Procura), og heller intet Sted har hver af dem Dispositionsret over hele Formuen (som for Eksempel Interessenter i et fuldt ansvarligt Selskab). Heller ikke kendes nogetsteds Formuefællesskab som Norm for Skifte, medens under Ægteskabet hver Ægtefælle er raadig over, hvad den har indført i Ægteskabet.

Naar man nu mener, at Mand og Hustru principielt bør være ligestillede, ligger det nær først at undersøge Muligheden for den Ordning, at Ægteskabet ikke har nogen som helst Indflydelse paa Ægte

fællernes Formueforhold. Hver Ægtefælle vilde da vedblive at eje, hvad han før havde ejet; hvad han tjente, blev hans alene, og ligeledes, naturligvis, hvad han arvede eller paa anden Maade erhvervede. Overfor sin Ægtefælle stod han i formueretlig Henseende som overfor enhver fremmed: han kunde erhverve Ejendom i Fællesskab med denne ligesom med en Tredjemand, og Ægtefællerne kunde indgaa Interessentskab og lignende med hinanden ganske som med andre Personer. Selve Ægteskabet var blot for disse Forhold ligegyldigt. En saadan Ordning vilde imidlertid ikke stille Ægtefællerne virkelig lige, men kun skabe en mekanisk Lighed, der reelt var en Ulighed. Den vilde navnlig blive i høj Grad ufordelig og uretfærdig for den Ægtefælle, der ikke — eller kun i en mindre Grad — har selvstændige Indtægter, men lægger sine væsentlige Kræfter i Hjemmets Arbejde, altsaa i Reglen Hustruen. Skulde alt, hvad hver ejede og erhvervede, blive dens Særeje, vilde de formueløse Hustruer — og de er langt de fleste — intet som helst komme til at eje, selv om de ved Arbejde og Sparsommelighed og en fornuftig Husførelse bidrog meget væsentlig til, at der blev oplagt Kapital. Det kunde ikke nytte at henvise til, at de skulde have Underholdsbidrag og Bidrag til deres personlige Behov, thi det var jo ikke mere, end der maatte beregnes at gaa med til disse Udgifter. De vilde ved Ægteskabets Ophør staa ganske uden opsparet Formue og være udsatte for, at Manden eller hans Arvinger fik Eneret over, hvad de ved deres Flid havde været med til at skabe. Disse Ulemper kunde vel søges afbødet ved at give den ene Ægtefælle en Ret til Andel i den andens Opsparinger eller Indtægter; men en saadan Ordning vilde foruden at skabe stor Vanskelighed ved Fastsættelsen af denne Andel, naar man ikke vilde sætte den til Halvdelen, i Virkeligheden være et væsentligt Brud med hele Særejeprincippet.

Hertil kommer, at en saadan Særejeordning i mange Henseender vilde være i Strid med de reelle Forhold i de fleste

Ægteskaber. Ægteskabet bevirker jo netop et Fællesskab om mange Ting, i Arbejde og Interesser, hvortil et Fællesskab om Formuen passer særdeles godt, men hvormed en fuldstændig Adskillelse mellem Ægtefællernes Økonomi kun daarlig stemmer.

Den historiske Udvikling hos os har da ogsaa ført bort fra et oprindeligt, først fuldstændigere senere mere begrænset Særeje over til et fuldstændigt Formuefællesskab, og tilmed var det oprindelige Særeje, navnlig til fast Ejendom, væsentlig begrundet i Slægtens Interesser, ikke i et Hensyn til Ægtefællerne selv. Samtidig kom Formuen ganske vist, allerede paa Grund af Hustruens Umyndighed, under Mandens udelukkende Raadighed; men den senere Retsudvikling har igen bødet herpaa ved først, i Loven af 1880, at give Hustruen Raadighed over sit Selverhverv, og derefter, i Loven af 1899, desuden at give hende en vis Medraadighed over det øvrige Fællesbo, alt i praktisk Sammenhæng med, at hun nu fik samme Myndighed som Manden, saaledes som den ugifte Kvinde allerede havde faaet i 1857. Hvis man altsaa skal karakterisere Udviklingen paa dette Omraade, gaar den ikke i Retning af at ophæve det økonomiske Baand mellem Ægtefællerne, men snarere af, med Bibeholdelse af et vist Fællesskab om Formuen (som »Delingsnorm«), at stille dem som ligeberettede ved Siden af hinanden med Hensyn til Raadigheden over Formuen.

Naar man skal lovgive om Ægtefællers Formueforhold her i Norden, kan man ikke finde nogen væsentlig Vejledning i den Maade, hvorpaa de nyeste Love har ordnet disse Forhold andetsteds, thi man har her vedblivende forfordelt Hustruen stærkt. Man maa, ud fra en Betragtning af hvorledes Forholdene historisk har udviklet sig hos os, og hvortil denne Udvikling er naaet, skønne over, hvad der maa kræves for at give vor hidtidige Ret en naturlig Udvikling og skabe en retfærdig Nutidsordning. Naar man da har gjort sig klart, at det, Udviklingen først og fremmest bærer henimod og mest bydende kræver,

er den principielle Ligestillethed mellem Mand og Hustru, maa man ogsaa søge dette Lighedsprincip lagt til Grund for Formueordningen.

Idet nu Ægteskabet i saa mange Henseender medfører et faktisk Fællesskab mellem Ægtefællerne: fælles Børn, fælles Bolig, fælles Arbejde, fælles Interesser, fælles Hjemstavn, fælles Benyttelse af mange Ting o. s. v., er det rimeligt heri ogsaa at søge Udgangspunktet for den retlige Ordning af deres Formueforhold. Man kunde da tænke sig at ordne dette paa lignende Maade som det saakaldte tilfældige Sameje: de ejer begge hele Formuen og skal derfor være enige for at kunne foretage sig noget med den, med andre Ord, enhver Disposition, enhver Retshandel skal de foretage i Fællesskab. Selv om en saadan Ordning nu nok til en vis Grad kunde gennemføres for Ægtefæller, som ifølge deres Livsstilling ikke skal træde noget videre i Forbindelse med det omsættende og erhvervende Samfund, ses det let, at Ordningen konsekvent gennemført vilde lægge et aldeles ulideligt Baand paa de fleste gifte Menneskers Handlefrihed og ofte praktisk umuliggøre deres Stilling i Næringslivet. Ordningen vilde derfor kun være praktisk brugbar suppleret med vidtgaaende Præsumptionsregler, gaaende ud paa, at den anden Ægtefælles Samtykke formodedes i et meget stort Antal Tilfælde, som det dog vilde være yderst vanskeligt nærmere at afgrænse. Hermed nærmer man sig i Virkeligheden til en anden, ligeledes paa det faktiske Fællesskab bygget Ordning, der gaar ud paa en Efterligning af Reglerne for det navngivne Interessentskab: Hele Formuen er fælles Ejendom; men ligesom to sideordnede Interessenter saaledes har hver af Ægtefællerne Ret til frit at raade over den paa egen Haand. Dette vilde være at give enhver af Ægtefællerne en meget vidtgaaende Raadighed over den andens Ejendele og Anliggender. En saadan Ordning kunde nu nok maaske uden større Risiko indføres for smaa Husholdninger, der væsentlig bæres af den ene eller begge Ægtefællers Arbejdsfortjeneste; men lige-

som den allerede her, saa snart der blot bliver Grundlag for lidt større Kreditgivning, bliver ret betænkelig, vilde det for Forretningsfolk være en fuldstændig umulig Stilling, at deres Ægtefælle skulde kunne gribe ind i deres Forretningsanliggender. Der maatte da trækkes en Grænse mellem Ægtefællernes almindelige Erhvervsanliggender og deres egentlige ægteskabelige Anliggender, indenfor hvilke sidste alene der kunde gives dem hver især Beføjelse til at optræde paa Helhedens Vegne. En saadan Grænse er det imidlertid vanskeligt eller umuligt at trække, og det vil derfor ikke kunne lade sig praktisk gennemføre at give Raadigheden fuldt ud til hver af Ægtefællerne.

En ny Ordning særlig angaaende Raadigheden maa derfor søges opstillet uden at komme bort fra det foran som retningsangivende anførte Lighedsprincip.

Allerede paa de første nordiske Juristmøder i 1872 og 1875 har Goos stærkt taget Ordet for en Formueordning, hvorefter hver af Ægtefællerne beholder Raadigheden over, hvad den indfører i Ægteskabet — før eller efter Vielsen —, medens iøvrigt Fællesskabet vedblivende skal bestaa, saa at Formuen altsaa deles lige ved Ægteskabets Ophør. I Sverige har derefter i 1886 Præsident Berg i Lagberedningens Betænkning angaaende Forslag til Lov om Ændring af de paagældende Dele af Giftermaalsbalken afgivet en Mindretalsindstilling, der gaar ud paa en tilsvarende Formueordning som den af Goos foreslaaede. Og endelig foreslaas der i det af Dansk Kvindesamfund udarbejdede, i 1908 til Justitsministeriet indleverede Forslag til Ændringer i Lov 1899 i § 2 følgende Grundregel: »Hvad en Ægtefælle indfører i Ægteskabet, eller hvad den under Ægteskabet erhverver ved Arv, Gave eller lignende Adkomst, raader den alene over«. Samme Regel findes iøvrigt i det tidligere omtalte Forslag af svensk Advokat Stjernstedt.

En saadan Formueordning kan bibeholde Formuefællesskabets væsentligste Fordele, hver Ægtefælles lige Andelsret til den

samlede Formue, navnlig lige Deling af denne ved Ægteskabets Ophør. Et formueretligt Interessefællesskab vil saaledes fuldt ud vedblive at bestaa. Samtidig opnaas den Fordel, som en Særejeordning kan frembyde, nemlig at hver af Ægtefællerne, saa længe Ægteskabet bestaar, selv beholder Bestyrelsen af, hvad han forinden har ejet, og af, hvad der under Ægteskabet tilfalder ham. Han mister saaledes ikke ved Giftermaalet sin økonomiske Selvstændighed, men staar som en Eneejer af, hvad der hører ind under hans Raadighed. Set i Forhold til vor nugældende Ret betyder en saadan Ordning, at medens Formuen nu hovedsagelig staar under Mandens Forvaltning, og der under Hustruens Forvaltning kun hører, hvad der kan paavises særlig Hjemmel for at henhøre herunder (hendes Selverhverv og Særeje), vil Formuen herefter staa under Mandens eller Hustruens Forvaltning, eftersom den ene eller den anden har indbragt eller erhvervet den. For Hustruens Vedkommende vil dette praktisk taget betyde, at den nuværende Regel om hendes Raadighed over hendes Selverhverv under Ægteskabet udstrækkes til at gælde alt hendes ved Vielsen indbragte Gods, og hvad der senere tilfalder hende ved Arv eller Gave, og Reglen bliver saaledes kun et Skridt videre ad samme Vej som den, ad hvilken vor Ret er gaaet med Selverhvervsreglen. Men samtidig har Reglen dog en betydelig vidererækkende Betydning, idet den nugældende Grundregel, hvorpaa man i Mangel af Bevis for noget andet maa falde tilbage, nemlig at Manden raader over Fællesformuen, maa falde bort. Tillige bortfalder den Indskrænkning for Selverhvervsreglen, at den kun omfatter den Virksomhed, som »ikke grundes eller vedligeholdes væsentlig ved Mandens eller Fællesboets Midler«. Den nye Regel maa nemlig medføre, at Indtægten af enhver Virksomhed, som en Ægtefælle driver, maa tilfalde den og saaledes falde indenfor dens Raadighedssfære. Om »Fællesboets Midler vil der ikke mere i egentlig Forstand blive Tale, idet disse Midler efter den her omtalte Regel falder i Mandens og

Hustruens Raadighedsmidler. Hvis Hustruens Virksomhed bliver grundet ved Mandens Raadighedsmidler, vil dette efter almindelige civilretlige Regler kunne give Manden et Krav paa Hustruen eventuelt som Kommanditist, Panthaver eller Kompagnon; men forsaavidt Virksomheden er en saadan, at den maa betegnes som Hustruens Erhvervsvirksomhed, maa Indtægten falde paa den Del af Fællesskabet, hvorover hun raader.

Naturligvis vil det under disse Omstændigheder være noget vanskeligere end nu for Tredjemand og særlig for Kreditorer at bedømme, hvad der hører til hver Ægtefælles Midler; men dels vil Vanskeligheden ikke være større, end den allerede nu er, naar Ægtefæller lever i fuldstændigt Særeje, dels vil i det praktiske Liv Vanskelighederne utvivlsomt vise sig betydelig mindre, end det teoretisk kunde synes. Der vil jo nemlig under alle Systemer saavel som nu gøre sig en Præsumption gældende til Fordel for den Ægtefælle, som er den væsentlig erhvervende, saaledes at der altid maa foreligge et eller andet særligt, for at det skal kunne antages, at en omstridt Genstand tilhører den anden; og hvor Ægtefællernes Erhvervsvirksomhed omtrent staar lige, har Tredjemand, — der jo skal kende Reglen i nærværende Paragraf, — al Anledning til at se sig for.

Naar derfor en saadan Deling i Raadigheden iøvrigt skønnes formaalstjenlig og retfærdig, kan Hensynet til Tredjemand ikke føre til at opgive den. Den har dernæst, som ovenfor paavist, den Fordel, at den bevarer Kontinuiteten i den nordiske Retsudvikling, idet den blot betyder et — ganske vist betydeligt — Skridt længere frem ad den Vej, som man allerede er slaaet ind paa, i Danmark med Lovene i 1880 og 1899, i Norge med Loven 1888 og i Sverige med Lovene 1874 og 1898. Den forener Formuefællesskabets nøje Sammentømring af Ægtefællernes Økonomi med Særejets Selvstændighed for hver af Parterne, og den synes saaledes vel egnet til paa een Gang at skabe Lighed og Retfærdighed in-

denfor Ægteskabet uden samtidig at gøre Vold paa dettes naturlige, faktiske Konsekvenser.

Selv om flere af disse Fordele ogsaa kunde opnaas gennem andre i det foranstaaende behandlede Formueordninger, synes ingen af disse at forene saa mange som den sidst omtalte, og i Kommissionen er man derfor enedes om at bringe denne i Forslag som Grundlag for Nordens fremtidige ægteskabelige Formueret.

Udkastets Grundregel bliver altsaa den, at hver Ægtefælle raader over, hvad den ejede ved Ægteskabets Indgaaelse eller senere erhverver. Medens altsaa Forholdet tidligere var det, at Manden raadede over hele den fælles Formue undtagen Hustruens Selverhverv, skal Reglen nu være den, at hver af Ægtefællerne raader over den Del af den fælles Formue, som den erhverver eller paa anden Maade indbringer eller har indbragt i Fællesskabet. Denne Raadighed er en fuldstændig Ejerraadighed, saa at hver Ægtefælle med sin Raadighedssfære staar overfor Omverdenen som en helt selvstændig, retlig Personlighed, og den enes Forpligtelser kan, bortset fra særlige Undtagelsesregler, ikke søges fyldestgjorte i den andens Gods. Samtidig bibeholdes dog indadtil Fællesskabet om Formuen; dette viser sig dels i visse Indskrænkninger og Baand paa Forvaltningsfriheden, dels og navnlig ved at hver Ægtefælles Netto beholdning ved Ægteskabets Ophør — og ved Separation og Bosøndring — deles lige mellem Ægtefællerne.

Der kunde nu spørges, om ikke denne formelle Ligestillethed mellem Ægtefællerne paa Grund af visse hyppige faktiske Forskeligheder i Livsvilkaarene dog vil føre til praktisk Ulighed paa samme Maade som ovenfor med Hensyn til Særeje paaapeget, ligesom der kan henvises til, at da Hustruen oftest intet fortjener, og Ægtefællerne i Reglen ingen Formue har, faar hun intet at raade over. Hertil maa nu siges, at forsaavidt dette Forhold maatte medføre nogen Uretfærdighed, nemlig ved at Hustruens Arbejde, skønt lige saa betydnings-

fuldt som Mandens, ikke som hans er direkte indtægtsgivende, men ordnende og konserverende, er der taget Hensyn hertil, *dels* ved, at hvers Bidragspligt til den fælles Husholdning ifølge Kapitel I, § 2, er sat i Forhold til hvers Ydeevne, *dels* ved Reglen i Kapitel I, § 3, om at Hustruen skal forvalte de Midler, hvis Anvendelse naturlig hører under hendes Omraade, og om at hun skal have Midler til sit særlige Behov overladt til Ejendom. Tilbage bliver saa ganske vist den Vanskelighed, at hvis der herefter bliver noget tilovers af Indkomsten, som kan opspares til Fremtiden, vil denne Opsparing udelukkende falde paa Mandens Part, skønt det maaske snarere er Hustruen, der ved Flid, Dygtighed og Sparsommelighed har gjort den mulig. Denne Vanskelighed er i det oftnævnte Stjernetedske Forslag overvundet ved, at hver faar Halvdelen af den andens Indkomst; thi de faar saaledes begge samme Opsparingsmulighed. Men af de allerede ovenfor anførte Grunde har man ikke turdet gaa saa vidt, og det er ikke lykkedes at finde en almindelig Opsparingsregel, der saaledes kan siges at passe for de fleste Ægteskaber, at man tør anbefale den til at blive fremtidig skandinavisk Lov. Man har derfor i alle tre Forslag maattet indskrænke sig til at henvise dette til Parternes egen Overenskomst, se nærmere Kapitel V, § 40.

Derimod er der den større og grundvæsentlige Forskel fra Særejeordningen, at ved Ægteskabets Ophør kommer hele den forhaandenværende Formue begge Ægtefæller til gode, idet hver har Ret til Halvdelen. At Raadigheden i deres levende Live ikke saaledes fordeles imellem dem, kan derhos retfærdiggøres ved den ovenfor berørte Betragtning, at den, der har tilvejebragt Midlerne, ogsaa oftest baade vil være bedst skikket til at forvalte dem og have mest Brug for at kunne disponere over dem.

Ved Siden af denne Ordning, som saaledes er Udkastenes principale, kunde der være Spørgsmaal om i Lighed med de tidligere omtalte fremmede Love at opstille

subsidiære Systemer, som Parterne kunde vedtage ved Ægtepagt blot ved at henvise til vedkommende Lovbestemmelser. Her maa imidlertid stærkt fremhæves, at Forholdene i Norden i denne Henseende er ganske forskellige fra franske, schweiziske og tyske Forhold. I Frankrig, Schweiz og Tyskland har nemlig de gældende borgerlige Love paa een Gang indført ensartede Regler for en Række Landsdele, i hvilke Forholdene ved ældre Love var ordnede paa indbyrdes forskellig Maade, saaledes at hver Landsdel havde sin Formueordning som den sædvanlige og historisk nedarvede. Naar man derfor vilde indføre en fælles legal Ordning for hele Riget, maatte man nære Betænkelighed ved at paatvinge alle dets enkelte Dele denne, og derfor blev det anset for nødvendigt at aabne Ægtefæller en simpel og bekvem Adgang til at opnaa deres nationale tilvante Ordninger, ved at man optog dertil svarende subsidiære Systemer i Loven. Saaledes er Stillingen aldeles ikke i Norden. Af de i Code civil, B. G. B. og Schw. Lov indeholdte Systemer kendes her kun Formuefællesskab og Særeje. Da imidlertid den i Udkastene foreslaaede Ordning som ovenfor berørt væsentlig er en Videreudformning af det ældre Formuefællesskab med Bortskæren af, hvad dette indeholder af uretfærdigt og utidssvarende, vilde det synes urimeligt samtidig som subsidiært System at bibeholde den Del deraf, som man selv har erkendt at være ubillig og ikke mere stemmende med Tidens Krav.

Hvad Særeje angaar, er det, som under gældende Ret i Reglen søges opnaaet gennem Indførelse af Særeje, stiftet ved Ægtepagt eller ved Arveladers eller Givers Bestemmelse, at beskytte vedkommende Ægtefælle mod den andens Gældsstiftelse eller Dispositioner; men netop denne Beskyttelse følger umiddelbart af Udkastets System. Det tør derfor antages, at den praktiske Trang til at oprette Særeje, som fremtidig altsaa væsentlig vil faa den Betydning, at Godset undtages fra Delingen, i høj Grad vil formindskes. Paa den anden Side kan

Ægtefællerne have saa vægtige Grunde til at ønske en saadan Deling udelukket, at Lovgivningen ikke tør hindre dem deri. Det maa saaledes fremhæves, at netop Delingsreglen bevirker, at den Beskyttelse mod den anden Ægtefælles Kreditorer, som haves, saa længe Ægteskabet bestaar, for saa vidt bortfalder ved dets Ophør, som hver Ægtefælle da maa afstaa Halvdelen af sin Nettoformue til den anden, eventuelt dennes Kreditorer. Og Ægtefæller kan ogsaa have andre rimelige Grunde til at ønske at undgaa Delingen. Det kan f. Eks. tænkes, at en Enke eller Enkemand med flere Børn gifter sig og ønsker, at hans Formue skal forbeholdes hans Børn, medens hans Ægtefælles Fremtid er tilstrækkelig betrygget gennem deres Erhverv eller gennem Formue, Pension eller Livsforsikring. Dette kan maaske endog have stor direkte Betydning for ham selv, idet Børnene f. Eks. kan betinge et foreløbigt Afkald paa Udbetaling af deres Arv af, at han opretter Særeje.

Særeje bør derfor ikke udelukkes ved Loven. Derimod fremgaar det af det ovenfor udviklede, at Loven ikke behøver udførlig at beskæftige sig med Særejespørgsmaalet ved at opstille en Række Særregler for Særeje, saa meget mindre som de fleste af Udkastets Regler vil passe direkte ogsaa for en Særejeordning. Forsaavidt Lovens Regler om Gifteeje ikke kommer til Anvendelse paa Særeje, bliver det de almindelige civilretlige Regler, der kommer til at gælde for saadanne Ægtefællers Formueforhold.

ad § 26.

Denne Paragraf indeholder Udkastets Hovedregel om Formueordningen i Ægteskabet. Som foran nævnt gaar denne ud paa et vist Fællesskab om Formuen, men med en mellem Ægtefællerne delt Raadighed over denne, saaledes at enhver af Ægtefællerne overfor Omverdenen staar som Eneejer af den Del, hvorover han raader. Da de nu brugelige Udtryk: »Formuefællesskab« om Formueordningen og »Fæl-

lesbo« om Formuen har faaet deres bestemte tilvante Betydning, og Udtrykkene derved har faaet et andet Indhold, end der maatte lægges ind i dem, hvis de skulde benyttes om Udkastets Fællesskab og Fællesformue, har man ment, at man ikke bør benytte disse Udtryk i nærværende Lov. Ved Formuefællesskab (med Fællesbo) har man nu en Gang vænnet sig til at forstaa en Ordning, hvorved Formuerne slaas sammen under en fælles Bestyrelse, nemlig af Manden, og det staar derfor allerede som et Brud paa det nedarvede Synspunkt, naar siden 1880 Hustruen raader over sit Selverhverv, og dette dog iøvrigt behandles som hørende til Fællesboet. Paa den anden Side er denne Ordning et Skridt i Retning af det System, man nu vil gennemføre. Udkastets Fællesskab er af mindre indgribende Art. Formuerne skal nok en Gang slaas sammen, men først ved den endelige Opgørelse mellem Ægtefællerne, og Ægtefællernes Formuer holdes skarpt adskilt fra hinanden i to Omraader, et for hver Ægtefælle, selv om der bestaar nogen Samraaden og en Pligt for hver Ægtefælle til at bestyre sin Part ogsaa i den andens Interesse. Saaledes dækker de gamle Betegnelser ikke mere over det retlige Indhold, og der bliver Brug for nye Udtryk til at betegne det ejendommelige nye Retsforhold og de Formueomraader, som indtager den ejendommelige nye, ved Udkastet skabte Stilling: de er Genstand for et vist Fællesskab, men hvert under forskellig Forvaltning, og saa dybt adskilte, at Kreditorer for det ene Omraade ikke kan holde sig til det andet.

I Sverige har man tidligere udtrykt en Ægtefælles Rettighed overfor Fællesboet ved, at den havde »Gifto rätt« i Boet. Dette Udtryk har man dér ment at kunne beholde, saaledes at man lægger de nye Reglers Betydning ind i Ordet. Idet det svenske Udkast nemlig udtaler, at hver af Ægtefællerne skal have »Gifto rätt« i det Gods, som den anden ejer eller senere erhverver, kommer »Gifto rätt« saaledes til at betegne den ejendommelige nye Ret overfor den Formue, hvorover den anden Ægtefælle

raader, og hvis væsentligste Virkning er, at den ved en Opgørelse skal slaas sammen med det af Ægtefællen selv indbragte eller erhvervede Gods, og den samlede Masse derefter deles lige. I Tilslutning hertil kaldes saa Ægtefællens eget Gods, som saaledes er Genstand for den anden Ægtefælles Gifto rätt, den førstes Gifto rättsgods. I Danmark og Norge kendes intet Ord, der svarer til Gifto rätt. Imidlertid er det klart, at med Indførelsen af dette nye Begreb, den nye Ret for den ene Ægtefælle overfor den anden, vil der være en tilsvarende Trang til et Ord, der kan dække Begrebet. Denne Trang er sikkert saa stærk, at hvis ikke Loven selv gav en Betegnelse herfor, maatte Videnskaben, der skal forklare og fortolke Loven, gøre det. Men ogsaa for Loven selv betyder det en Tydeliggørelse, at den giver et Navn til et saadant nyt Begreb, den indfører, og dette vil ogsaa komme den til Gode ved Formuleringen af Detailreglerne. Ganske vist skal man altid, og da særlig i en Lov, være varsom med Dannelsen af nye Ord, men dette kan kun gælde, saa længe der ikke skabes andre nye Begreber end dem, der kan dækkes ved allerede kendte Ord; naar dette ikke er Tilfældet, maa Lovsproget ligesaavel som andet teknisk Sprog kunne give et Navn til de nye Opfindelser. Naar man da skal udfinde et saadant Navn, maa det erkendes, at et Ord som det svenske »Gifto rätt«, paa Dansk »Gifteret«, frembyder store Fordele. For Juristerne er det et gennem Arbejdet med svensk Ret allerede kendt Ord, og selve dets Sammensætning viser, at der er Tale om en Ret, der opstaar ved Giftermaal, og det er jo netop det, der er det ejendommelige for Udkastets Gifteret: det er den Ret, som den ene Ægtefælle ved Giftermaalet erhverver med Hensyn til den andens Ejendele. Ligesom man under den nugældende Ret har kaldt den Formue, der er Genstand for det ægte-skabelige Formuefællesskab, for Fællesbo og Fælleseje, saaledes følger det næsten af sig selv, at man maa kalde den Formue, der er Genstand for Gifteret, Gifteeje. I det norske Udkast, hvor man ogsaa har op-

taget sidstnævnte Ord, har man dog veget tilbage for tillige at optage det nye Ord Gifteret, og man mener at kunne undvære et saadant Ord, idet man udtrykker den ene Ægtefælles almindelige Rettigheder med Hensyn til den andens Formue ved, at den bliver »medberettiget« i denne. Hvori denne Medberettigelse nærmere bestaar udvikles ligesom Gifterettens Indhold i de følgende Paragrafer. Ogsaa fra dansk Side har man vel næret visse Betæneligheder ved Optagelse af de nye Ord »Gifteret« og »Gifteeje«. Ordet »medberettiget« kan imidlertid næppe anvendes paa Dansk, i alt Fald ikke i denne Forbindelse, og et særligt Ord for selve den Formue, der skal undergives de nye ejendommelige Regler, ses ikke at kunne undværes. Ved at bruge Ordet Gifteeje faar man paa dette Punkt Overensstemmelse med Norge. Ordet Gifterets-eje, der ligger nærmere det svenske »Gifterättsgods«, synes ikke at kunne anvendes, da det snarest vilde lede Tanken hen paa Ejendom, hvori man selv har Gifteret, medens det er Ejendom, hvori en anden nemlig Ægtefællen har Gifteret. Man har ogsaa overvejet Ord som »Fælligret« og »Fælligeje« men heller ikke fundet dem brugelige. Derimod kunde Ordet Gifteret naturligvis nok undgaas i Loven, og man har ogsaa en Tid haft under Overvejelse en saalydende Redaktion af § 26, 1ste Stk.: »Alt hvad en Ægtefælle ejer ved Ægteskabets Indgaaende eller senere erhverver udgør dens Gifteeje, for saa vidt det ikke er gjort til Særeje«. Af de foranførte Grunde har man imidlertid endt med at foretrække at give et særskilt Navn baade til den nye af Ægteskabet flydende Ret og til den Formue, der er Genstand for Retten.

Udkastets Hovedregel er, at Formuen skal blive Gifteeje, og derfor nævnes det først. Det er imidlertid, som ovenfor nævnt og nedenfor ved § 32 nærmere udviklet, ingenlunde Meningen at udelukke Særeje. Naar det derfor her udtales, at alt bliver Gifteeje, maa der gøres den Undtagelse: forsaavidt det ikke — efter Bestemmelserne i

§ 32 — er gjort til Særeje. Men herom skal der altsaa foreligge en positiv Bestemmelse.

I Lov 7. April 1899 § 18 udtales det:

»Uden for Formuefællesskabet ere ikke blot personlige Rettigheder, omend de kunne afgive Indtægt, saasom Forfatterrettigheder og lignende Rettigheder, men ogsaa saadanne Formuerettigheder, som ere uadskillelig knyttede til den berettigede Person, saasom Pensioner, Livrenter, Overlevelsenter, Aftægtsrettigheder, fideikommissariske Rettigheder, uoverdragelige Brugsrettigheder, derunder Fæsterettigheder, Næringsrettigheder, personlige Privilegier og desl. Dog indgaa de Indtægter, som nævnte Rettigheder afføde under Ægteskabet, i Fællesboet, medmindre andet er bestemt ved Lov, Ægtepagt eller anden gyldig Viljesbestemmelse«.

I Motiverne til denne Bestemmelse udvikles det, at det er Hensynet til disse Rettigheders særlige Natur, væsentlig deres Uoverdragelighed, der bevirker, at de maa holdes udenfor Formuefællesskabet, og at derfor Indtægter af dem eller Surrogater for dem henhører til Fællesboet.

Efter Udkastets System vil der, saalænge Ægteskabet bestaar, ikke i disse Rettigheders særlige Beskaffenhed være noget til Hinder for, at de bliver Gifteeje, idet Gifteejet i Hovedsagen er undergivet de samme Regler som Særejet, men det er først ved Spørgsmaalet om Delingen, at disse Rettigheders Ejendommelighed giver Anledning til særskilt Behandling. Det samme er iøvrigt Tilfældet under det nuværende System. Forsaavidt Rettighederne ombyttes med andre Værdier eller udnyttes saaledes, at de giver Indtægter, er der ingen Anledning til, at Loven skulde underkaste de herfra hidrørende Midler en særskilt Behandling, og det er heller ikke Tanken med den nugældende § 18. Forholdet er blot det, at naar man opstiller den Grundregel, at Ægtefællers Formue enten er Særeje eller Gifteeje, er man nødsaget til at forudsætte visse Særregler for disse Rettigheder, der ikke umiddelbart og naturlig lader sig indføje i disse Rammer.

Den udførlige Opregning af Rettighederne, som findes i § 18, har man ikke fundet det nødvendigt at give, men Ud-kastets kortere Udtryk omfatter de samme Rettigheder. Da det, der karakteriserer disse Rettigheder, er deres Tilknytning til den berettigedes Person, særlig deres Uoverdragelighed, har man fundet det rettest at betegne dem som »Rettigheder, som er uoverdragelige eller iøvrigt af personlig Art«. Ved denne Forandring i Udtryk fra Lov 1899 er ikke tænkt paa nogen Forandring i det, man vil udtrykke. Først og fremmest er der tænkt paa Rettigheder, der henhører under den saakaldte ideelle Produktion (Forfatterret, Kunstnerret, Patentret og lign.) men dernæst paa Pensioner, Overlevelserefter, Aftægtsrettigheder, fideikommissariske Rettigheder, personlige Brugsrettigheder saasom Fæste- og Lejerettigheder, personlige Privilegier, Servituter m.m. Om disse Rettigheder udtaler man da, at Reglerne om Gifteeje kun faar Anvendelse paa dem i den Udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse Rettigheder gældende særlige Regler. Som et praktisk Eksempel skal her nævnes Betydningen af denne Bestemmelse for en Ret som Forfatterretten. De særlige Regler om denne Ret indeholdes i Lov 1. April 1912. Herefter tilkommer Retten til et Værk Forfatteren personlig, saalænge han lever, og et ikke offentliggjort Værk kan ikke gøres til Genstand for Kreditorers Retsfølgning. Derimod kan han overdrage Offentliggørelsesretten til andre, saaledes at Forfatterretten omsættes i en Formueret; i et saaledes offentliggjort Værk kan der tages Udlæg paa sædvanlig Maade. Naar Forfatteren er død, kommer Arvelovgivningens almindelige Regler til Anvendelse paa hans Ret, L. §§ 11 og 12, dog med en særlig Forret for hans efterlevende Ægtefælle til at træffe Bestemmelse om Offentliggørelse af ikke offentliggjorte Værker. Det vil ses, at med disse Regler lader det sig særdeles let forene, ikke blot at alle ved Forfatterrettens Udnyttelse og Overdragelse allerede indvundne Værdier behandles som Gifteeje og

indgaar i Delingen, men ogsaa at selve Retten, naar Skifte finder Sted efter Forfatterens Død, behandles paa samme Maade uden Hensyn til, om Værket har været offentliggjort eller ikke. Dette kan derimod ikke siges, hvor Værket ikke har været offentliggjort og Skiftet sker i Forfatterens levende Live, thi da vilde der blive gjort Skaar i de ham ved Loven af 1912 hjemlede Rettigheder. Det kunde ganske vist hævdes, at man i saadanne Tilfælde kunde beregne Forfatterrettens Værdi som paa Skiftet tillagt Forfatteren paa hans Part af Gifteejerne, men foruden at det i de Tilfælde, hvor der i Borne ikke fandtes andet end Forfatterretten, kunde bevirke, at Forfatteren nødsagedes til en økonomisk Udnyttelse af denne, som laa uden for hans Hensigt, for at kunne tilsvare den anden Ægtefælle den denne tilkommende Værdi, vilde det medføre en hyppig yderst vanskelig Beregning af Rettighedens Værdi, og det vilde betyde et stærkt Indgreb i Forfatterens Rettigheder. En Beregning af Værdien paa den endnu levende Forfatters Lod bør derfor ikke finde Sted. Det vil da af ovenstaaende ses, at det ikke vil være rigtigt at betegne Forfatterretten hverken som Gifteeje eller Særeje.

Tilsvarende Bemærkninger vil kunne gøres om de andre i denne Paragraf omhandlede særlige Rettigheder. Man har derfor formuleret Reglen som sket med Afvigelse fra Lov 1899 § 18. Bestemmelsen vil ogsaa være anvendelig paa Kapitaler, der til Fordel for en af Ægtefællerne er baandlagte under Overformynderiet eller andetsteds. For saadanne Kapitaler faar Reglen den Betydning, at de vel paa Skiftet kan deles mellem Ægtefællerne — og altsaa for saa vidt behandles som Gifteeje — men de maa trods Delingen vedblive at være baandlagte, idet en Frigørelse af dem vilde være uforenelig med de for dem særlig givne Regler.

De følgende Paragrafer indeholder de særlige Regler, der gælder for Gifteejet.

ad § 27.

Her gives den almindelige Regel om Raadigheden over Gifteejet. Den gaar ud

paa, at, forsaavidt ikke særlige Indskrænkninger er gjort i Loven, raader en Ægtefælle frit over sit Gifteeje, det vil sige har samme Raadighed over det, som en ugift Person har over sin Formue. Ægtefællen raader *frit* over det (jfr. dog § 28), og den raader *alene* over det; undtagelsesvis hjemles der i det følgende den anden Ægtefælle en vis Medraadighed, men hvor dette ikke særlig er sket, har den anden Ægtefælle ikke anden Raadighed over sin Ægtefælles Formue end, hvad denne selv vil indrømme den, for Eksempel gennem Fuldmagt. Her maa det erindres, at den nære Forbindelse mellem Ægtefællerne og deres normale Interessesfællesskab ikke sjældent vil skabe en saadan Situation, at der maa gaas ud fra, at den ene Ægtefælle er bemyndiget til at optræde paa den andens Vegne, og naar da Ægtefællen ikke har gjort, hvad den burde, for at fjerne dette Præg af Fuldmagt, vil den blive bunden ved sin Ægtefælles Handlinger. En positiv Regel for en særlig praktisk Gruppe Tilfælde af denne Art indeholdes i Kap. I, § 15.

Raadighedsreglen har iøvrigt sin Betydning saavel i Forholdet mellem Ægtefællerne indbyrdes som udadtil i Forhold til Tredjemand. I førstnævnte Henseende er der imidlertid gjort flere Indskrænkninger i den end i sidstnævnte, idet Fællesskabet mellem Ægtefællerne gør det baade hensigtsmæssigt og forsvarligt at paalægge dem videregaaende indbyrdes Forpligtelser, end man af Hensyn til Omsætningen og Tredjemands Betryggelse tør paalægge dem med Virkning ogsaa udadtil. Dette gælder navnlig den almindelige Diligentiapligt, som omtales i § 28, og de til dens Overtrædelse knyttede retlige Følger: Bosondringsadgang og Vederlagskrav. Tredjemands Ret bliver her uanfægtet af, at Pligten er overtraadt, selv om han var klar herover. Derimod er de Indskrænkninger, der omhandles i §§ 29 og 30, ogsaa Baand paa Ægtefællens Handlefrihed udadtil; Tredjemand vil derfor ikke kunne støtte noget Krav paa en i Strid med disse Regler indgaaet Retshandel, i alt Fald ikke naar han var i ond Tro.

Dernæst har Raadighedsfordelingen den store Betydning, at hver af Ægtefællernes Kreditorer til sin Fyldestgørelse kan holde sig til sin Debtors Gifteeje uden Hensyn til Forpligtelsens Art eller Grundlag. Derimod kan de ikke angribe den anden Ægtefælles Gifteeje, undtagen hvor særlig Hjemmel derfor foreligger. En Følge heraf vil det være, at der ved en Retsforfølgning vil kunne opstaa Tvist om, hvorvidt de forefundne Formuegenstande er Debtors eller hans Ægtefælles Gifteeje. Som ovenfor nævnt kan de heraf opstaaende Vanskeligheder imidlertid ikke i og for sig anses for større end dem, som nu fuldstændigt Særeje kan forvolde, selv om Tilfældene efter Udkastets System maa antages at blive langt hyppigere, fordi Adskillelse mellem Ægtefællernes Formueomraader herefter bliver Reglen.

Foruden Raadighedsreglen indeholder § 27 Udkastets anden Hovedregel paa Familieformuerettens Omraade, nemlig Reglen om, at den fælles Formue, d. v. s. begge Ægtefællers sammenlagte Gifteejer med Fradrag af den paa hver af dem hvilende Gæld, ved Ægteskabets Ophør, altsaa ved Død eller Skilsmisse, saavel som ved Bosondring eller Separation, deles lige imellem dem eller imellem den længstlevende og den først afdødes Arvinger. De nærmere Regler for denne Deling indeholdes i Skifte- loven og i nærværende Udkasts Kapitel VII. Da denne lige Deling imidlertid er et klart og utvetydigt Udtryk for Fællesskabet og ligesom under den nugældende Ordning er dettes betydningsfuldeste Udtryk, optages selve Reglen herom allerede i de første Paragrafer om Formueforholdene. Paa denne Maade viser det sig, at Ægtefællernes Økonomi er samhörende, og at Fællesskabet i Interesser og Livsforhold ogsaa strækker sig til det økonomiske. Det samlede Resultat af deres økonomiske Virksomhed, af deres Stræbsomhed og Spar-sommelighed eller af deres uheldige Dispositioner, bliver til sidst i lige Grad af Betydning for dem begge. Det vil derfor ikke betyde saa meget, om Forholdene og

Omstændighederne har ført med sig, at Gevinsten væsentlig er faldet paa den enes Gifteeje, Tabet endog maaske paa den andens; ved det sluttelige Opger deles Gevinst og Tab lige. Idet denne Samhörighed opfattes som en umiddelbar Følge af selve Ægteskabet, maa den gøre sig gældende uden Hensyn til, hvad der hidfører Opøsningen, naar det engang gyldig er kommet i Stand, og den lige Deling af Gifteejemidlerne indtræder derfor baade ved Skilsmisse og Separation, ved Bosondring og Dødsfald. Derimod skal den ikke ubetinget indtræde ved Ægteskabs Omstødelse, da denne sker som Følge af Brist paa det Grundlag, hvorpaa hele Ægteskabet og dermed Fællesskabet hviler.

Det kunde imidlertid spørges, om det ikke vilde være naturligt samtidig med at indføre delt Raaden med Hensyn til Ægtefællernes Formue at lade Delingen af Formuen ved Skilsmisse (og Separation) foretage efter væsentlig samme Princip, idet det kunde synes besynderligt, at to Ægtefæller, saa længe de samlever, hver kan raade frit over sin Formue, men i det Øjeblik, de skilles, maa dele med hinanden. Man kunde derfor lade Delingen foregaa paa samme eller væsentlig samme Maade som i Udkast 1913 foreslaaet for Ægteskabs Omstødelse, nemlig saaledes at hver af sit Raadighedsomraade udtog, hvad han havde indført, og kun Resten deltes lige mellem Ægtefællerne. Herved toges ogsaa Hensyn til deres fælles Virksomhed for Tilvejebringelsen af mulige Opsparinger. For denne Ordning kunde endvidere paaberaabes det stødende i, at en Ægtefælle, der ved sit slette Forhold giver Grund til Skilsmisse, skal kunne tvinge den uskyldige Ægtefælle til at dele sin Formue med sig; ja, man kunde endog tænke sig, at Eventyrere og Svindlere kunde misbruge Loven i den Grad, at de først skaffede sig en rig Ægtefælle for derefter at gøre den Livet saa utaaleligt, at den søgte Skilsmisse, saaledes at de kunde faa fat i Halvdelen af dens Formue. Man vilde da se det mærkelige Resultat, at samtidig med, at Udkastet væsentlig fjerner

det nu saa velkendte Forhold, at »gifte sig til Penge«, indfører den i Stedet for Lejlighed til at »skille sig til Penge«.

Mod denne Argumentation maa det nu indvendes, at en saadan Deling vilde være et alvorligt Indgreb i Reglen om Fællesskab efter lige Andele. Ved Omstødelse er dette Indgreb naturligt, da selve den Omstændighed, hvorpaa Fællesskabet hviler, nemlig det gyldige stiftede Ægteskab, angribes i sin Grundvold; det burde overhovedet aldrig være kommet i Stand og kan principielt behandles som ikke eksisterende. Men ved Skilsmisse er det en efterfølgende Omstændighed, der bringer det i sig selv fuldtud gyldige Ægteskab til Ophør. Netop paa Grund af denne Forskel i selve Anledningerne, er Omstødelse noget, som normalt maa forventes at indtræffe kort Tid efter Ægteskabets Stiftelse paa et Tidspunkt, hvor Ægtefællernes hele Forhold endnu ikke er saa nøje forbundet. Skilsmisse derimod kan indtræde i Ægteskaber, der har været i mange Aar, og her kan det være yderst vanskeligt, ofte umuligt, at udrede, hvad hver har indbragt i Ægteskabet. Desuden maa det erindres, at naar der ikke er Særeje, har Ægtefællerne ikke nogen stærk Interesse i at vaage over, at Grænserne mellem de to Formueomraader samvittighedsfuldt overholdes. De anvender de lettere realisable Værdier og gemmer de illikvide uden Hensyn til, paa hvis Formueomraade de falder, og derved kan den ene paa et givet Tidspunkt have sit indbragte Gods i Behold, medens den andens er forbrugt, uden at det iøvrigt kan paavises, hvorledes det nærmere er gaaet til. Fremdeles kan en Ægtefælle af Hensyn til sin Ægtefælles Overflod have opgivet Indtægtskilder, som ikke nu kan genvindes, og hvis Ægteskabet saa pludselig ophørte, vilde det være uretfærdigt, at han skulde staa med tomme Hænder. Endnu mere stødende blev det, naar den formuende Ægtefælle var den, som var Skyld i Skilsmissen, og saaledes ikke blot berøvede sin Ægtefælle dens moralske, men ogsaa dens økonomiske Vel-

være, om der end noget kunde bødes herpaa ved Underholdsbidrag og Erstatning. Det første er alligevel ikke fyldestgørende, og for det sidste kan Grundlaget være vanskeligt at godtgøre. Hvad endelig Faren for en bevidst dreven Spekulation i Skilsmisse angaar, maa det bemærkes, at et Ægteskab er en saa alvorlig og betydende Ting, at Folk dog ikke ganske letsindig og uovervejete skal styrte sig ud deri, og gør de det alligevel, er det ikke saa urimeligt, om de undertiden maa tage Skade for Hjemgæld. Retsordenen kan ikke raade Bod paa alting. Desuden er der jo Adgang til at sikre sig gennem Oprettelse af Ægtepagt om Særeje, og vil Ægtefællen ikke selv tænke herpaa, vil den vel som oftest have Familie til at tænke for sig. Et saadant Ægteskab er dog ogsaa langt farligere nu for Kvinderne, hvor Manden straks faar Raadigheden over hele deres Formue, medens han efter Udkastet først ved Skilsmissen faar Raadigheden over den halve. Ligeegyldigt hvilken Ordning man vælger, vil der altid være Mulighed for at misbruge den til Spekulation i Skilsmisse.

Den lige Deling skal altsaa gælde i alle Tilfælde undtagen ved Omstødelse. Fra dette almindelige Princip gøres dog visse Undtagelser, hvorom skal henvises til de følgende, særlig Bemærkningerne til de enkelte Paragrafer i Skiftekapitlet, Kap. VII. Hovedreglen er, at Formuen deles lige. Det bør formentlig ikke mellem Parterne kunne vedtages, at den skal deles efter et andet Forhold; thi der har i Retslivet ingen Trang vist sig til saadanne Ordninger, og de vilde i Praksis let føre til uretfærdige Resultater. Vil Parterne opnaa dette, maa de skabe et delvis Særeje. Naturligvis kan en Ægtefælle under Skiftet give Afkald paa en Del af den ham tilkommende Anpart eller til den hele, men dette bliver en Gave, der maa bedømmes efter Gaverreglerne. Med Skiftegrundens Indtræden bliver hans Anpartsret i den andens Formue aktuel, og denne Ret kan han ikke ubetinget raade over, hvor det vilde stride mod Tredjemands berettigede Interesser.

ad § 28.

Denne Paragraf indeholder en Indskrænkning i Ægtefællernes frie Raadighed over deres Gifteeje, som alene gælder i Forholdet mellem Ægtefællerne indbyrdes, hvorimod den er uden Betydning for deres Forhold til Tredjemand. Denne kan ganske uden Hensyn til denne Bestemmelse kontrahere med enhver af Ægtefællerne eller foretage Retsforfølgning i hans Ejendele. Paragrafen udtaler ikke, at en Ægtefælle skal gøre visse bestemte Ting eller ikke maa gøre andre Ting; men den giver en ganske almindelig holdt Regel om, at en Ægtefælle ved Forvaltningen af sit Gifteeje skal tage saa meget Hensyn til den anden Ægtefælles Tarv, at den ikke utilbørlig udsætter det for en Forringelse, som vil være til Skade for den anden Ægtefælle. Derimod har man ikke fundet at kunne paalægge Ægtefællen en legal Pligt til at arbejde for Gifteejets Vækst og Trivsel, hvilket jo ogsaa er af største Betydning for den anden Ægtefælle, men en Ægtefælles Pligter i denne mere positive Retning kan kun være af ethisk Art. Det givne Paabud har foruden sine ethiske og personlige Formaal sin retlige Begrundelse i den Interesse, som enhver af Ægtefællerne har i den andens Gifteeje, der ikke blot skal danne Grundlaget for det fælles Underhold — hvad jo ogsaa Særejet skal —, men tillige er bestemmende for, hvor stor en Formue der bliver til hver ved en kommende Deling. Ægtefællen bør saaledes paa en vis Maade forvalte sit Gifteeje ud fra det Synspunkt, at det ikke alene er hans egne Interesser, hvorom det drejer sig, men tillige den andens, og at Midlerne saaledes til en vis Grad er ham betroede. Han bør derfor ikke blot afholde sig fra en urimelig Ødslen med Midlerne; men han bør, naar der er Tale om at bruge eller risikere betydelige Værdier, raadføre sig med sin Ægtefælle, forsaavidt ikke forretningsmæssige eller andre Hensyn er til Hinder derfor. Han bør heller ikke bortskænke Gaver, der er meget betydelige, sete i Forhold til Ægtefællernes Formuesomstændigheder,

uden at raadføre sig med sin Ægtefælle, selv om Formaalet med Gaven iøvrigt er rosværdigt; men naturligvis kan han tillade sig paa egen Haand at give større Gaver til fornuftige og agtværdige Formaal end til overflødige eller endog umoralske. Medens det saaledes vanskelig vil kunne blive en Overtrædelse af nærværende Bestemmelse at udstede en Veksel til et rimeligt Beløb for en trængende Slægtning, vil det langt lettere blive det, hvis det er for en tilfældig Bekendt, og en Kavtion for en Forretningsforbindelse kan bedre forsvares end en Kavtion for en Medspillers Spillegæld. Ligeledes vil den samme Gave, der maa anses berettiget, hvis den for Eksempel skænkes i velgørende Ojemed, kunne blive uberettiget, hvis den gives til en Elskerinde. Det vil ogsaa kunne være en uforsvarlig Tilsidesættelse af den anden Ægtefælles Interesser at afslaa en betydelig Arv; men dette vilde være Mangel paa Omhu for Formuens Forøgelse, ikke derimod en direkte Forringelse af den forhaandenværende Formue, og Bestemmelsen i nærværende Paragraf kan derfor ikke finde Anvendelse i saadanne Tilfælde.

Saa vel Loven af 1899 som forskellige fremmede Love indeholder specielle Bestemmelser om flere af de foran eksempelvis anførte Tilfælde, Lov 1899 saaledes i § 11 en Regel om Indskrænkning i Adgangen til at give Gaver. Der er ogsaa fra visse Sider fremsat Ønske om, at Kavtion og kavtionslignende Forpligtelser ikke skal kunne indgaa uden den anden Ægtefælles Samtykke. Saadanne Særregler indeholder Udkastet dog ikke. Dels synes Begrænsningen til Kavtion at være ret vilkaarlig, idet anden Gældsstiftelse, f. Eks. Vekselgæld, kan være lige saa farlig for Fællesskabet, dels synes disse Regler i det hele ikke at stemme med en Ordning, hvorefter Mand og Hustru principielt ligestilles, idet hver af dem faar Raadigheden over sit. Navnlig en Særregel som den, der indeholdes i Lov 1899, § 11, om Gaver søger væsentlig sin Begrundelse i Mandens Raadighed over hele Fællesboet. Hermed er det imidlertid som ovenfor paapeget

ikke givet, at de omspurgte Handlinger bliver frit tilladelige. Det er de kun, forsaavidt de ikke maa siges utilbørlig at udsætte Gifteejet for at forringes. De Retsmidler, som Loven hjemler mod Overtrædelser af § 28, bestaar dels i Krav paa Bosondring, dels i Krav paa Vederlag ved Skiftet, hvorom nærmere skal blive talt i Bemærkningerne til Kapitlerne VI og VII. Endelig vil Overtrædelsen kunne være saa betydelig, at den kan siges at være en grov Krænkelse af Ægtefællens Pligter, og i saa Fald kan der opnaas Separation efter Udkast 1913, §. 55.

Et særligt Spørgsmaal er det, om det vil kunne siges at være i Strid med Paa-budet i § 28, enten at en Ægtefælle lader sig fledføre, d. v. s. afstaar hele sit Gifteeje til en Tredjemand mod livsvarigt Underhold, eller navnlig at han anvender hele sit Gifteeje eller dog en betydelig Del deraf f. Eks. til Forsikring af sig selv. Hvad Fledførslen angaar, kan man vistnok sige, at i alt Fald hvis Kontrakten ikke omfatter Underhold ogsaa til den anden Ægtefælle, vil den indeholde en utilbørlig Tilside-sættelse af Hensynet til dennes Tarv, og det er under alle Omstændigheder et Forhold, hvorom Ægtefæller bør raadføre sig med hinanden.

Hvad Forsikring angaar, kan man se bort fra alle saadanne Forsikringer, der først efter Forsikringstagerens egen Død er bestemt til at give Udbytte. De frembyder nemlig ingen særlig Fare, og deres Forsvarlighed maa bedømmes paa samme Maade som andre Retshandler. Langt vanskeligere er Forholdet med saadanne Forsikringer, for Eksempel Livrenter, som straks giver Ægtefællen selv Udbytte, men paa den anden Side bortfalder ved hans Død. Her maa det bero paa en Bedømmelse af den konkrete Situation. Medens det for Eksempel vil kunne være ganske uforsvarligt, at en gammel Mand anvender hele sin Formue til Livrente for sig selv, saa at hans Hustru ved hans Død bliver subsistensløs, kan det være forsvarligt, at en ung Mand, der nu kun tjener lidt, men om

nogle Aar kan vente at tjene meget, bruger af sin ved Arv eller paa anden Maade erhvervede Kapital til derfor at købe en hurtig ophørende Livrente. Efter Omstændighederne vil det samme gælde direkte Formueforbrug.

ad § 29 (og § 31).

Raadighedsbegrænsningen i denne Paragraf er en af de Bestemmelser i Udkastet, som giver et særligt positivt Udtryk for Fællesskabet. I Lov 7. April 1899, § 11, er det bestemt, at Manden ikke uden Hustruens Samtykke maa afhænde, pantsætte eller for usædvanlig lang Tid overdrage Brugsrettigheder over fast Ejendom, om hvilken Adkomstdokumenterne oplyser, at den er indført i Fællesboet af Hustruen. Tilsvarende Regel indeholdes i norsk Lov 29. Juni 1888, § 14, for fast Ejendom paa Landet; og i Sverige er, som tidligere nævnt, fast Ejendom som Hovedregel Særeje. Finsk Lov af 15. April 1889 forbyder Manden uden Hustruens Samtykke at sælge, udskifte, bortgive eller pantsætte fast Ejendom, som hører til Fællesboet. B. G. B. § 1445 kræver Hustruens Samtykke til Disposition over et til Fællesboet hørende Grundstykke samt til Forpligtelser hertil, og Schw. L. § 217 kræver begge Ægtefællers Beslutning eller den anden Ægtefælles Samtykke til Dispositioner over Ejendele under Formuefællesskabet, naar Dispositionerne gaar ud over den sædvanlige Forvaltning; dog kan Tredjemand som Regel forudsætte, at Samtykke foreligger. Af det foran givne Referat af fransk Ret vil det ses, at ogsaa der fast Ejendom er underkastet særlige Regler.

Naar fast Ejendom i ældre Ret er blevet behandlet paa en særlig Maade, beroede dette ganske vist paa en Opfattelse af Slægtens Forret fremfor Ægtefællen og *dennes* Slægt til saadanne Ejendomme, hvilken Opfattelse man hos os i Nutiden ikke mere deler. Nogen i og for sig tvingende Grund til at behandle fast Ejendom anderledes end Løsøre kan derfor næppe mere gives, og det er langt mere paakrævet i gældende Ret at indskrænke *Mandens* Raa-

dighed over *Hustruens* faste Ejendom, over hvilken han ellers vilde faa fri Raadighed, end det fremtidig vil være at indskrænke hver Ægtefælles Raaden over de af *den selv indførte* faste Ejendomme. Der skal da selvfølgelig tungtvejende Grunde til for at lægge et Baand, som det her omhandlede paa Dispensationsbeføjelsen over egen Ejendom, idet saavel Ejeren som hans Familie i Almindelighed er bedst tjent med, at Ejendommen staar under en enkelt Persons Ledelse. Det er saa meget mere betænkeligt at indføre en Samforvaltning, som det kan lægge Hindringer i Vejen for fuldt legitime Dispositioner, hvis Udførelse maa-ske ikke taaler Opsættelse. Naar man tiltrods for saadanne Betænkeligheder dog har søgt at gennemføre en vis Samraadighed i Forvaltningen af fast Ejendom, som hører til en Ægtefælles Gifteej, er dette fremkaldt af Hensyn til den fremtrædende Betydning, som fast Ejendom ofte har for Familiens hele Velfærd. Ser man udelukkende hen til den Værdi, som stikker i en Formuegenstand, vil der vistnok ikke under Nutidens Forhold kunne siges at være nogen Væsensforskkel mellem fast Ejendom og Løsørgenstande. Men endnu danner den faste Ejendom for en talrig og vigtig Klasse af Befolkningen det væsentlige Grundlag for deres Livsvirksomhed og hele Stilling. Herved tænkes selvfølgelig først og fremmest paa Jordbrugerne. Ejer disse fast Ejendom, har Familien sit Hjem og Virksomhed der, idet ofte baade begge Ægtefæller og deres hjemmевærende Børn paa den ene eller anden Maade deltager i Driften af Jordbruget og bidrager til Forbedringen af hele Familiens Kaar. Afhænder en Gaardejer sin Ejendom, er dette noget, som kan have afgørende Betydning for Familiens senere Livsforhold, og som kan have uheldige Følger for hele Familien. Og man kan heller ikke undlade at tage i Betragtning, at der blandt Landmændene hersker en stærk og berettiget Interesse i at bevare en Gaard for kommende Generationer. Udenfor de egentlige Gaardejere vil der vistnok ikke i Almindelighed knytte sig

saa stærke økonomiske eller ethiske Interesser til Bevarelsen af en fast Ejendom. Men det er heller ikke her udelukket, saaledes vil Salg af et Hus, som har tjent Familien til Bopæl, kunne forrykke dennes senere Levevis paa en uheldig Maade. Særlig om Landejendomme gælder det, at der ofte i Aarenes Løb vil være nedlagt et betydeligt Arbejde i Ejendommen af begge Ægtefæller, og det vilde derfor føles som en Uretfærdighed, om den ene ensidig skulde kunne raade over dette Arbejdes Resultat. Lignende Forhold kan ogsaa gælde ved Byeendomme, og til at gøre nogen retlig Forskel paa Ejendomme i By og paa Land skønnes der ikke at være tilstrækkelig Grund, selv bortset fra, at Afgrænsningen mellem saadanne Ejendomme rent praktisk er vanskelig at gøre.

Af Hensyn til de her fremhævede Omstændigheder, har man fundet at burde kræve den anden Ægtefælles Samtykke til visse Dispositioner over fast Ejendom, naar denne tjener til Bopæl, eller naar begge Ægtefællers Erhverv er knyttet til den. Det vil maaske med adskillig Føje kunne anføres mod denne Lovbestemmelse, at den vil kunne fremkalde Vanskeligheder i den praktiske Anvendelse, fordi den ikke indeholder nogen skarp Begrænsning, og man har derfor nøje overvejet den Tanke at lade Reglen om begge Ægtefællers Medvirkning omfatte al fast Ejendom. Men en Regel af denne Udstrækning vilde gaa videre, end det tilstræbte Formaal tilsiger, og den vilde i Praxis fremkalde endnu større Vanskeligheder end den snevrere Regel. En Regel, som i Almindelighed krævede Samtykke til Afhændelse af fast Ejendom, vilde vistnok møde en afgørende Modstand fra Forretningsverdenen, medens der ikke antages at ville være væsentlige Betæneligheder ved den her foreslaaede Regel. Det svenske Udkast har ganske vist ikke fundet at kunne begrænse Regelen saaledes som sket i det danske og norske, men dette beror for en væsentlig Del paa Vanskeligheden ved at forlige en saadan Regel med de almindelige

svenske Regler om Erhvervelse af Rettigheder over fast Ejendom og disse Rettigheders Registrering.

Den foreslaaede Regel medfører en temmelig stærk Indskrænkning i Ejerens Raadighed, og man har derfor fundet det nødvendigt dels at begrænse Kredsen af de Dispositioner, hvortil Samtykke kræves, og give Retsmidler mod uberettiget Nægtelse af Samtykke, dels at underkaste Adgangen til Omstødelse af en stedfunden Retshandel visse Restriktioner, for at ikke Ejendomsforholdene skal blive for usikre.

De Dispositioner, til hvilke Samtykke kræves, er først og fremmest Afhændelse og Pantsætning. Det er de vigtigste og de mest indgribende. En Pantsætning griber ganske vist ikke direkte ind i Bopæls- eller Erhvervsforholdene, men den vil let kunne give Anledning til et saadant Indgreb og vil ogsaa kunne foretages med dette umiddelbart for Øje, altsaa benyttes til Omgaaelse af et Forbud mod Afhændelse. Lov 1899 § 11 medtager under sin Regel Stiftelse af Brugsrettigheder »for usædvanlig Tid«, men dette Udtryk skønnes for ubestemt, og en saadan Bestemmelse er derfor ikke optaget i Udkastet. Dettets Regel søger jo imidlertid sin Begrundelse i, at en Ægtefælle ikke ensidig skal kunne berøve sin Ægtefælle Bolig og Arbejdsfelt paa sin faste Ejendom, og dette kan ske ikke blot ved Ejendommens Afhændelse, men ogsaa ved dens Bortleje eller Bortforpagtning. Stiftelse af saadanne Rettigheder kunde endvidere benyttes til Omgaaelse af Hovedreglen, idet Ejendommen først udlejedes, og naar Ægteparrets Bopæl derefter som Følge af Lejemaalet var flyttet, bortsolgtes, idet Familiens Bopæl jo nu ikke mere var knyttet til den. Man har derfor fundet det nødvendigt ogsaa at kræve Samtykke til Bortleje og Bortforpagtning af saadanne faste Ejendomme, men kun for saa vidt Brugsretten vilde medføre, at Ejendommen ikke mere kunde tjene til fælles Bolig eller danne Grundlag for Erhvervsvirksomheden. Heri ligger, at saadanne Lejemaal eller Bortforpagtninger, der hører til den sæd-

vanlige Udnyttelse af Ejendommen, kan ske uden Samtykke. Da det svenske Ud-kast ikke har den dansk-norske Begrænsning i de Ejendomme, der er Genstand for Samtykkereglen, har det heller ikke Brug for nærværende Supplement til Reglen.

Indgaas en Retshandel uden det fornødne Samtykke, bør den være ugyldig; men af Hensyn til Omsætningens Sikkerhed maa det kræves, at den, som i god Tro indgaar Retshandlen, ikke skal tabe sin Ret. Der tages derfor det Forbehold, at Retshandlen kun kan faas omstødt, hvis Medkontrahenten indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberettiget til at indgaa den paa egen Haand. Det er altsaa ikke nok til at beskytte Tredjemand, at han ikke vidste, at Ægteparret beboede Ejendommen, naar dette dog var noget, som han meget let kunde faa at vide eller ved lidt Omtanke maatte være klar over. I alt Fald ved Salg maa det vistnok kunne forlanges, at han spørger om det. At han ved, at hans Sælger er gift, er ikke ubetinget nok til at udelukke hans gode Tro, da Ejendommen jo ikke behøver at høre til den særlige Kategori af Ejendomme, men hvis den interesserede Ægtefælle — for Eksempel ved at lade Vielsesattest tinglyse eller ved at tinglyse en Paategning paa Adkomstdokumentet eller paa anden Maade — har draget Omsorg for, at det af Pantebøgerne kan ses, at Ejendommen tilhører en gift Person, vil dette være en Omstændighed, der er egnet til at henlede hans Opmærksomhed paa Forholdet, og han bør da ikke uden nærmere Undersøgelse slaa sig til Ro med Sælgerens Forsikringer, da han maa gaa ud fra, at disse Foranstaltninger maa have et eller andet fornuftigt Formaål, som netop maa antages at være at beskytte mod ensidige Dispositioner. I saadanne Tilfælde maa han derfor forlange Bevis for, at det fornødne Samtykke foreligger — eller selv bære Risikoen ved at undlade det. Desuden maa der sættes en kort Forældelsesfrist for Kravet om Retshandlens Omstødelse, og denne Frist skønnes passende at kunne sættes til 3

Maaneder fra det Øjeblik, den forurettede Ægtefælle fik Kundskab om Retshandlen, og 1 Aar fra dennes Tinglæsning.

Reglen i § 29 beror væsentlig paa et personligt Hensyn til Ægtefællen, men skal tillige beskytte dennes økonomiske Interesser. Det er derfor naturligt at fordre Værgens Samtykke, hvor Ægtefællen er umyndig, og da Umyndigheden aldeles gennemgaaende vil bero paa Umyndiggørelse, skønnes det upraktisk i noget Tilfælde tillige at kræve den umyndiges eget Samtykke. Derimod kræves der ikke Samtykke af Pupilautoriteterne, og den mindreaarige kan selv give Samtykket.

Som en Nødhjælp, hvis det bliver for besværligt, for Eksempel paa Grund af Fraværelse, Sygdom eller lignende, at faa en Udtalelse fra Ægtefællen selv, er der hjemlet Adgang til at henvende sig til Overøvrigheden.

Nægtelse af Samtykke kan ogsaa, ifølge § 31, indankes for Overøvrigheden, som kan tillade Retshandlen, hvis der ikke findes at være skellig Grund til Nægtelsen. Paa denne Maade beskyttes den Ægtefælle, til hvis Raadighedsomraade Ejendommen hører, i passende Omfang.

ad § 30 (og § 31).

Navnlig smaa Hjem har ofte lidt under, at Manden i Kraft af sin Raadighed over Fællesboet hensynsløst har afhændet eller pantsat nødtørftigt Bohave og Husgeraad. Da nu saadanne Genstande uden Hensyn til, hvilken af Ægtefællerne de egentlig tilhører, er bestemte til at anvendes i Fællesskab og til hele Familiens Brug, bør Ægtefællerne ogsaa være enige for, at de skal kunne afhændes. Endvidere gælder det om hele Indboet i det fælles Hjem, selv om det ikke alene er det nødtørftige, at det uden Hensyn til, hvem der har tilvejebragt det, nu en Gang er indgaaet i den fælles Benyttelse og i lige Grad er Brugs-genstand for begge. Dertil kommer, at saadanne Genstande slides, istandsættes og ombyttes med andre, saaledes at det efterhaanden ofte vil være vanskeligt at sige,

hvem der egentlig har indbragt dem. En Samraadighed over disse Ting vil derfor være naturlig. Det samme gælder Børnenes eller den anden Ægtefælles Arbejdsredskaber og Børnenes Brugsgenstande. (Ting til den anden Ægtefælles personlige Brug nævnes ikke i denne Forbindelse, da de som Hovedregel, jfr. særlig Kap. I § 4, maa tilhøre den, der bruger dem, og da raader den naturligvis frit over dem). For alle disse Tings Vedkommende har man derfor foreslaaet, at de ikke skal kunne afhændes eller pantsættes uden den anden Ægtefælles Samtykke, forudsat at de hører til Gifteejerne. Ægtefæller, der vil undgaa dette Baand paa deres frie Raadighed over deres Ejendele, kan altsaa opnaa dette ved at oprette Ægtepagt om Særeje. Det skønnes derhos ikke fornødent, at der hos den samtykkende foreligger Retshandelsmyndighed, naar han blot har Fornuftens Brug. Rent praktiske Hensyn tilsiger ogsaa, at Samtykket kan undværes, naar det er for vanskeligt at indhente, særlig paa Grund af Fraværelse, Fængsling eller lignende.

Af Hensyn til Omsætningen har man dog ment, at Reglen, der er ny hos os og heller ikke kendes andetsteds, kun mellem Ægtefællerne indbyrdes skal gælde absolut, medens den overfor Tredjemand ikke faar Virkning, naar han er i begrundet god Tro; Bevisbyrden herfor skal dog efter Bestemmelsens Affattelse nærmest paahvile ham. En skriftlig Erklæring, der udgiver sig for at hidrøre fra den anden Ægtefælle, vil ikke altid være nok til at retfærdiggøre god Tro, dette gælder heller ikke ubetinget Tredjemands Uvidenhed om Ægteskabet, naar Genstandens Art eller Retshandlens Sted, for Eksempel i et Hjem, leder Tanken hen paa, at Personen maa være gift. Navnlig professionelle Pantelaanere bør sikkert, hvor Genstanden er en Indbogenstand eller et Stykke Husgeraad, i det mindste spørge, om Pantsætteren er gift; men af Hensyn til Haandpantsætningens Vigtighed for store Klasser af Befolkningen tør man ikke gøre den altfor besværlig. En skriftlig Fuld-

magt fra den anden Ægtefælle vil derfor i Reglen dække Pantelaaneren, naar han ikke efter dens Form, Skrifttrækkene eller lignende har Grund til at nære Mistanke. Reglen faar i Danmark og Norge noget videre Betydning paa Grund af den uindskrænkede Vindikationsret ogsaa for Løsøre, medens man i Sverige væsentlig har fastholdt det Synspunkt, som udtrykkes i Sætningen: *En fait de meubles possession vaut titre.* (Haand skal Haand faa). For Eksekution har Reglen ingen Betydning, og Kreditor kan gøre Udlæg i de heromhandlede Effekter ganske uden Hensyn til, om den anden Ægtefælle har samtykket i Gældsstiftelsen. Dette kan ganske vist være haardt, men afbødes bedst ved en Udvidelse af Størrelsen af det Beløb, der kan undtages fra Eksekution (Reglerne om *beneficium competentiae*). Dette Beløb er efter Dansk Ret uforholdsmæssigt lavt, 60 Kr. (efter Retsplejeloven 75 Kr.), og burde formentlig forhøjes. I Sverige er det saaledes 150 Kr., og kan i Norge endog naa 600 Kr., se norsk Lov om Tvangsfuldbyrdelse af 13. August 1915 § 70 Nr. 4. Saadanne Regler ligger imidlertid udenfor nærværende Kommissions Omraade.

En lignende kort Forældelsesfrist som i § 29 er ogsaa her foreslaet.

§ 31 hjemler for disse Tilfælde den samme Rekurs til Overøvrigheden som ved § 29.

ad § 32.

I denne Paragraf gives Reglerne om, hvad der er Særeje.

Man fastholder de nugældende Regler om, at Ægtefællerne ved Ægtepagt kan indføre Særeje, og at den Tredjemand, fra hvem de faar noget som Arv — herunder Tvangsarv — eller Gave, skal kunne gøre Arven eller Gaven til Særeje. Hvad der træder i Stedet for saadant Særeje, for Eksempel Salgs- eller Assurancesummer, bliver da ogsaa Særeje, medmindre andet udtrykkelig er bestemt eller dog maa anses for forudsat.

Derimod stemmer det med de foran

ad § 2 og i Indledningen til nærværende Kapitel udviklede Betragtninger over det mellem Ægtefællerne bestaaende Fællesskab, at Indtægterne ogsaa af Særeje normalt bør blive Gifteeje og Genstand for den endelige Deling, naar Ægtefællerne ikke har aftalt andet i deres Ægtepagt, f. Eks. ved en Bestemmelse om, at intet som helst Gifteeje skal findes, eller at alt, hvad de erhverver, skal være Særeje. Paa samme Maade skal Arvelader eller Giver i Testamentet eller Gavebrevet have bestemt, at ogsaa Indtægten af Arven eller Gaven skal være Særeje, for at den ikke skal blive Gifteeje.

ad § 33.

For at det skal kunne faa virkelig Værdi for Ægtefællerne, at deres Formueomraader retlig holdes ude fra hinanden, er det nødvendigt, at det ogsaa kan paavises, hvad der tilhører den ene, og hvad der tilhører den anden, da Resultatet ellers let vil blive det, at hvor Tvivl opstaar, kan Bevis ikke føres for, hvem en Formuegenstand tilhører, og Formodningen vil da let kunne blive i Ejerens Disfavør. Som allerede tidligere berørt er imidlertid det faktiske Fællesskab i de fleste Ægteskaber saa gennemgribende, at en faktisk gennemført Udsondring af den ene Ægtefælles Ting fra den andens vil være praktisk uigennemførlig, og den blotte Omstændighed, at en Løsøregenstand, særlig hvor Talen er om Værdipapirer, befinder sig i den ene Ægtefælles Gemmer, vil i Reglen ikke kunne faa synderlig Betydning i Konfliktstilfælde med Tredjemand, Arvinger og især Kreditorer, naar Forholdet er det, som det i Reglen vil være, at Ægtefællerne med Lethed, hvis de trues af en Eksekution eller en Konkurs, vil kunne flytte Værdierne fra den enes Gemmer til den andens. Besiddelsesforholdet kan derfor ikke have afgørende Betydning, og om mange af Ægtefællernes Sager, saasom Møbler, Husgeraad og andet Indbo, maa det siges, at de er i begges Besiddelse.

Man har derfor overvejet, hvorledes man skulde kunne give Ægtefællerne Midler til at sikre sig Bevis for, hvad der tilhører hver af dem.

Under gældende Ret er det almindeligt ved Oprettelse af Ægtepagt om Særeje at udfærdige en Fortegnelse over, hvori Særejet bestaar, og efter norsk Lov 29. Juni 1888 § 6, er en saadan Fortegnelse endog i visse Tilfælde obligatorisk. Naar Loven umiddelbart bestemmer, at hvad hver Ægtefælle indfører i Ægteskabet, skal vedblive at være hans Ejendom, kan den ikke godt samtidig paalægge Ægtefællerne at holde en Fortegnelse over, hvad de ejer, men den kan give dem Anvisning herpaa som en praktisk Maade til at sikre sig Beviset for, hvad hver ejer. Herom har der været Enighed i alle tre Lande, men i den praktiske Udformning af Reglen er man gaaet forskellige Veje. I det svenske Forslag har man bestemt, at hvis Fortegnelsen er oprettet i en vis Form og indenfor visse nærmere fastsatte Frister, skal der være Præsumption for dens Rigtighed. Det norske Forslag indeholder en lignende Regel med Tilføjende om, at hvis Tvist opstaar inden Fristernes Udløb, afgør Retten efter Skøn, hvilken Beviskraft der kan tillægges Fortegnelsen. Fra dansk Side har man næret nogen Betænkelighed ved udtrykkelig at udtale noget almindeligt om, hvad Beviskraft der kan tillægges en saadan Fortegnelse, og særlig har man frygtet for, hvis man tillagde en i visse Former oprettet Fortegnelse en vis legal Beviskraft, at aabne Plads for farlige Mod-sætningsslutninger med Hensyn til Fortegnelser, der ikke opfyldte disse Former. Man har derfor ment i Lighed med B. G. B. § 1528 alene at burde give hver af Ægtefællerne Ret til at forlange sin Ægtefælles Medvirken til Oprettelse af en saadan Fortegnelse, idet man tilføjer, at det beror paa Domstolenes Skøn, hvad Beviskraft der kan tillægges den. Det vil da være klart, at jo omhyggeligere den er udarbejdet, og jo bestemtere Tidspunktet for dens Oprettelse kan slaas fast, samt jo længere det ligger forud for det Tidspunkt, da Tvisten opkommer, jo større Betydning vil der som Regel kunne tillægges Fortegnelsen, naar ikke andre Omstændigheder giver Grund til at formode, at der efter

dens Oprettelse har fundet Forskydninger Sted mellem Ægtefællernes Formueomraader. Men noget bestemt eller almen gyldigt vil ikke kunne siges om saadanne Fortegnelser Beviskraft.

K a p i t e l I V.

Om Gældsansvaret.¹

ad § 34.

I nærværende Kapitel omhandles Ægtefællers Gæld.

Ifølge Lov 7. April 1899, § 12, kommer Manden til at hæfte for Hustruens før Ægteskabet paadragne Forpligtelser ved Siden af hende, medmindre andet er bestemt ved en før Ægteskabet oprettet Ægtepagt, hvoraf kan sluttes, at denne Medhæften ikke skal indtræde, hvor der ved Ægtepagt før Ægteskabet er indført fuldstændigt Særeje mellem Ægtefællerne. Paa samme Maade hæfter Fællesboet ved Siden af Hustruen for de ved hendes Delikter under Ægteskabet opstaaende Forpligtelser. Hustruens med Hjemmel i D. L. 5—1—13 indgaaede Forpligtelser vil normalt, som hvilende paa en præsumeret Fuldmagt fra Manden eller en legal Repræsentationsret for denne, alene paahvile Manden; men visse af dem vil dog som fyldestgørende Hustruens egne Fornødenheder vistnok tillige paahvile hende, idet hun antages at have overtaget et personligt Ansvar herfor. Men uden saaledes udtrykkelig eller stiltiende at have paataget sig et Medansvar, kommer Hustruen efter gældende Ret aldrig til at hæfte for Gæld ved Siden af Manden.

I Norge kan ifølge Lov 29. Juni 1888, § 17, Forpligtelser af sidstnævnte Art kræves fyldestgjorte af Fællesboet, og det samme gælder Hustruens deliktmæssige Forpligtelser.

Ifølge svensk Lov 1. Juli 1898 skal Gæld, som en Ægtefælle har gjort før Ægteskabet, betales med hans Giftorätt i Boet og med hans Særeje. For Gæld af den i D. L. 5—1—13 omhandlede Art hæfter hele Fællesboet og begges Særeje,

dog at Hustruens Særeje kun skal svare for Halvdelen af, hvad der ikke kan dækkes af Fællesboet. Samme Regel gælder for Gæld, gjort af begge Ægtefæller i Forening. Har Hustruen paadraget sig Skadeserstatningsansvar eller Bøder, svarer hendes Giftorätt og Særeje derfor.

Efter Code civil, § 1409, hæfter Fællesboet — under det legale Formuefællesskab — for alle Ægtefællernes Forpligtelser fra før Vielsen, for Mandens under Ægteskabet paadragne Forpligtelser eller Forpligtelser, som Hustruen har indgaaet med hans Samtykke, og for Forpligtelser vedrørende Familiens Underhold og Børnenes Opdragelse.

Under B. G. B.s legale System, Forvaltningsfællesskabet, er Hovedreglen den, at hver af Ægtefællerne hæfter for de Forpligtelser, han selv har paadraget sig, hvorved dog maa erindres den for alle Ægteskaber og Formuesystemer gældende Regel i § 1357 om, at Hustruens Retshandler paa Husholdningens Omraade normalt gælder som indgaaede i Mandens Navn. Mandens Kreditorer kan ikke søge Fyldestgørelse i Hustruens indbragte (under Mandens Forvaltning staaende) Gods, § 1410; men Hustruens Forpligtelser kan heller ikke søges fyldestgjorte heri, naar de hidrører fra en Retshandel, som hun kun med Mandens Samtykke har kunnet indgaa, og hun ikke har indhentet dette Samtykke, § 1412, jfr. § 1395; ikke heller, naar Forpligtelsen hidrører fra en under Ægteskabet som Særeje erhvervet Arv, eller iøvrigt vedrører hendes Særeje.

Ifølge Schw. Lov §§ 206 og 207 hæfter under det legale System hver af Ægtefællerne for de af ham paadragne Forpligtelser, dog at Manden tillige hæfter for Hustruens paa Fællesskabets Vegne (d. v. s. i Husholdningsanligger, § 163) indgaaede Forpligtelser; og Hustruen hæfter kun for disse saavel som for de tilsvarende, af Manden indgaaede Forpligtelser, naar Manden ikke kan fyldestgøre disse. Hustruen hæfter desuden alene med sit Særeje, ikke med det indbragte Gods, for For-

pligtelser, som hun enten udtrykkelig stifter alene som Særejeforpligtelser, eller som hun indgaar uden Mandens Indvilligelse, eller som overskrider hendes Repræsentationsret for Husholdningen.

Det vil straks ses, at den skandinaviske og franske Ordning af Gældsansvaret hænger nøje sammen med Mandens Raadighed over Fællesboet, og naar man fremtidig lader hver Ægtefælle raade over, hvad den indfører i Boet, maa Hæftelsen for Forpligtelser ordnes paa en anden Maade. Grunden til, at den ene Ægtefælle skal hæfte for den andens ældre Gæld, falder saaledes væsentlig bort, naar den ikke faar Raadighed over dens Formue. Ubetinget kan dette dog ikke siges at gælde, da f. Eks. Hustruen, selv om hun ikke opgiver sin Formueraadighed ved at indgaa Ægteskab — hun har maaske ingen Formue —, ofte opgiver sin økonomiske Erhvervsevne, som hun maaske har skaffet sig gennem Gældsstiftelse, og ved Hjælp af hvilken hun igen har beregnet at dække sin Gæld. At Manden i saadanne Tilfælde paatager sig Hustruens Gæld som sin egen, er naturligt; men nogen Grund til at opstille en legal Pligt hertil er der dog næppe, naar iøvrigt det modsatte System følges og maa følges.

I Overensstemmelse med de ovenstaaende Betragtninger indfører Udkastet da den nye Gældsansvarsregel, at hver af Ægtefællerne med hele sin Formue hæfter for sin egen Gæld og for den alene. For begge Ægtefæller betyder dette en væsentlig Forandring set i Forhold til den nugældende Retstilstand. For Hustruen er det en betydelig Udvidelse af hendes retlige Virkefelt. Da Manden nemlig nu har Raadigheden over Fællesboet, kan de Forpligtelser, Hustruen paatager sig, ikke søges fyldestgjorte heri, skønt hun kaldes Ejer af det halve Bo. Til denne hendes Uraadighedstilstand passede det derfor i Virkeligheden godt, at hun var formueretlig umyndig; og da Loven 1899 tillagde hende formueretlig Myndighed, var det for en stor Del kun de af Myndigheden følgende

Ulemper, hun opnaaede, idet hun fik Evne til at forpligte sig, men ikke samtidig noget at fyldestgøre sine Forpligtelser med, eftersom hun ikke samtidig fik Raadigheden over sin Del af Fællesboet — bortset fra det stærkt begrænsede Selverhverv, som langt fra kommer alle Hustruer til Gode.

Naar nu Udkastet tillige tillægger hende Raadigheden over alt, hvad hun iøvrigt ejer og erhverver, er dette blot det naturlige Komplement til hendes formueretlige Myndighed. Denne faar herved først sin fulde Værdi, idet de Forpligtelser, hun gyldig paatager sig, ogsaa kan søges fyldestgjorte i hendes Formue. Dette vil naturligvis øge hendes Kredit, og ydermere vil denne øges ved, at *Mandens* Forpligtelser, der nu paahviler hele Fællesboet uden Hensyn til Hustruens Anpartsret, ikke vil kunne søges fyldestgjorte i Hustruens Gifteeje. Dette kommer saaledes alene til at hæfte for hendes egne Forpligtelser, og naar en Opgørelse af Gifteejerne skal finde Sted, bliver de hver Ægtefælle paahvilende Forpligtelser først at fradrage i dens Gifteeje, inden de to Gifteejer deles med Halvdelen til hver. Samtidig bortfalder saa naturligvis de særlige Regler om Mandens Ansvar for Hustruens Forpligtelser, som var en Følge af, at Raadigheden over hendes Ejendele overgik til ham som Styrer af Fællesboet. Dette gælder den nuværende Regel om Mandens Ansvar for Hustruens Gæld fra før Ægteskabets Indgaaelse samt om det under Mandens Raadighed staaende Fællesbos Ansvar for Gæld, som hun under Ægteskabet paadrager sig ved Forbrydelser eller andre skadegørende Handlinger udenfor Kontraktsforhold. For disse Forpligtelser maa hun efter Udkastet svare alene, og da hun faar det samme at svare med, som hun har haft før Ægteskabet, kan hendes Kreditorer ikke besvære sig herover, lige saa lidt som hun selv kan have noget rimeligt Krav paa, at Manden skal paatage sig Ansvar. Ganske vist kan det være, at hun opgiver et lønnet Erhverv og derved bliver mindre betalings-

dygtig; men dels vil hun jo i saa Fald selv være interesseret i gennem særlig Aftale med Manden at faa denne til at overtage hendes Forpligtelser, dels vil hun gennem Bidraget til hendes personlige Behov have nogle Midler til at dække disse med, dels endelig er dette kun en Risiko, som enhver Kreditor maa løbe, at hans Debitor ikke tjener nok til at betale sin Gæld. Det er alene det, at Debitor har Midler, som kan unddrages fra at tjene til Dækning for Gælden, hvorover Kreditor kan beklage sig.

For Manden betyder den nye Ordning, at medens han hidtil som Grundlag for sine Dispositioner har haft det samlede Fællesbo, alene med Undtagelse af Hustruens Selvehverv, maa han fremtidig nøjes med sin egen indbragte Formue og sit eget Selvehverv. Heller ikke dette ses imidlertid at frembyde nogen Betænkelse. Tredjemand vil gennem selve Loven faa den fornødne Besked om Forholdet, paa samme Maade som han nu i Tilfælde af Særeje gennem Ægtepagtens Tinglæsning advares om, at en Mand helt eller delvis ikke raader over sin Hustrus Formue.

Er det i Ægteparrets fælles Interesse, at Mandens Kredit udstrækkes udover, hvad hans egne Midler formaar at bære, kan Hustruen enten paatage sig et Medansvar eller, hvis hun nærer Betænkelse herved, paa samme Maade som en Tredjemand gennem Laan eller gennem Interessentskabskontrakt stille en begrænset Sum til hans Raadighed. Den nye Regel er nemlig ikke til Hinder for, at Ægtefællerne udtrykkelig paatager sig et Medansvar for hinandens Forpligtelser, saa at derved begges Formuer kommer til at hæfte for disse. Man har endog ment at burde udelade og ophæve den nugældende Regel i Lov 1899*), § 15, om at Kavtion eller kavtionslignende Forpligtelser, som Hustruen indgaar for Manden, kun med Overøvrighedens Samtykke bliver gyldige. Denne særlige Beskyttelsesregel for Hustruen, som ogsaa var foreslaaet ophævet i Dansk

*) Lign. Regel indeholdes i norsk Lov 1888, § 13.

Kvindesamfunds Udkast af 1908, § 6, skønnes nemlig ikke at være rigtig paa sin Plads under det nye System, som skal stille Ægtefællerne lige, idet den er en Levning fra en Tid, hvor man betragtede Hustruen som ikke værende i Stand til selv at varetage sine Interesser. Dertil kommer, at Reglen ikke vides at have haft synderlig praktisk Værdi, da det altid vil være yderst vanskeligt for en offentlig Myndighed at afgøre, om en Kavtion, som en Hustru ønsker at indgaa for sin Mand, ikke er økonomisk forsvarlig eller maaske endog paakrævet. Den Frygt for et Pres fra Mandens Side, som i sin Tid har motiveret Reglen, maa med Hustruernes større økonomiske og øvrige Selvstændighed anses for i alt Fald stærkt formindsket; og desuden synes Fjernelsen af saadanne særlige Beskyttelsesregler at være en nødvendig Forudsætning for denne Selvstændigheds fulde Udvikling.

Hvad særlig de deliktsmæssige Forpligtelser angaar, kan det ganske vist synes stødende, at en Person kan paadrage en Tredjemand et stort Tab ved sin uforsvarlige Handling og ikke desto mindre, uden at der betales nogen Erstatning, vedblive at leve i Velstand og Velvære, nemlig i Kraft af sin Ægtefælles Formue og Indtægter, medens den selv ingenting har. Noget saadant kan imidlertid ogsaa forekomme med Hensyn til Børn, der lever hjemme hos deres Forældre, eller Personer, hvis Formue er baandlagt. Det kunde ogsaa med nogen Føje gøres gældende, at den skadegørendes Ægtefælle var nærmere til at bære Tabet end den skadelidte Tredjemand. Paa den anden Side er netop den skadegørende Handling ofte kun en Følge af Ægtefællens Næringsvirksomhed, en Driftsrisiko, som der ikke er nogen Grund til at lade den anden Ægtefælle bære. Det kunde endvidere tage sig ilde ud, om en Mand lod sin Hustru blive underkastet Udlæg for et saadant Erstatningskrav eller endog roligt saa hende blive hensat til Afsoning af en Bøde, skønt han var i Stand til at betale for hende. Hertil kommer, at det

meget godt kunde tænkes, at den anden Ægtefælle, direkte eller indirekte, havde haft Fordel af Deliktet eller maaske endog var medansvarlig, uden at dette dog kunde godtgøres. Det har derfor været stærkt overvejet indenfor Kommissionen at opstille en særlig Regel for det deliktmæssige Ansvar, saaledes at dette skulde paahvile begge Ægtefæller med en eventuel Regres paa Skiftet for den ikke skyldige Ægtefælle, eller dog saaledes, at der paalagdes denne et subsidiært Ansvar.

Ud fra den Betragtning, at hver Ægtefælle jo er andelsberettiget til den samlede Formue, kunde Vanskeligheden ved, at en Ægtefælles Kreditor ikke destomindre skulde mangle Dækning for sit Krav, skønt den anden Ægtefælle laa inde med store Midler, klares ved, at man tillagde Kreditor Ret til at forlange Bosondring, naar han ikke kunde faa Dækning hos sin Skyldner for et saadant Krav, hvorefter der vilde kunde foretages Udlæg i Skyldnerens nu udskilte Formuepart. En saadan Regel er givet i Schw. Lov, § 185, og den vilde virke som et Middel til at tvinge den formuende Ægtefælle til at betale for at undgaa Bosondringen. Den vilde imidlertid betyde en meget alvorlig Indskrænkning i Særraadigheden, selv om den kun skulde gælde for Deliktskreditorer, der for saa vidt er daarligere stillede end Kontraktskreditorer, som de ikke i Forvejen kan tage sig i Agt.

Man har imidlertid ikke ment at kunne give en Regel som nogen af de ovenfor skitserede. Det synes betænkeligt at strække Konsekvenserne af Fællesskabet saa vidt, naar man iøvrigt gennemfører en delt Raaden over Formuen og et delt Gældsansvar. Det vilde være et Brud paa dette klare og enkle Princip, og det vilde kunne være en betydelig reel Uretfærdighed mod den ikke skyldige Ægtefælle. Hertil kommer, at det samme faktiske Fællesskab, den Adgang til vedblivende at nyde godt af en Formue, skønt man har paadraget sig en stor Gæld, man ikke betaler, som skulde begrunde det særlige Deliktsansvar, forekommer ligesaa vel, hvor der er fuld-

stændigt Særeje, som hvor der kun er de to Gifteejer; men hvor der er Særeje, vil man heller ikke nu gøre den ene Ægtefælle ansvarlig for den andens Delikter. Det vilde da være saa meget vanskeligere at gøre det i Fremtiden, og paa den anden Side bliver Forskellen mellem Særeje- og Gifteejeordning efter Udkastet ikke saa stor, at en saa gennemgribende Forskel som den, at i det ene Tilfælde hæfter begge Ægtefæller for Deliktsgælden, i det andet ikke, synes at kunne begrundes. Har Ægtefællen virkelig et Medansvar, maa dette dog i de fleste Tilfælde antages at ville kunne konstateres tilstrækkelig, og desuden maa man gaa ud fra, at Ægtefællen netop i de grølle Tilfælde ofte, maaske oftest, vil føle sig moralsk forpligtet til at dække sin Ægtefælles Forpligtelser. Men nogen retlig Pligt dertil tør man altsaa ikke paalægge ham.

Reglen om den retlig set gennemførte Adskillelse af Ægtefællernes Økonomi medfører dernæst, som ogsaa ovenfor berørt, den Fordel, at de vil kunne indgaa alle Slags Kontraktsforhold indbyrdes. Den ene vil kunne paatage sig lønnet eller ulønnet Arbejde for den anden, der derved efter Omstændighederne kan blive ansvarlig for dens Forpligtelser efter Grundsætningen i D. L. 3—19—2 eller efter almindelige Fuldmagtsregler. Ægtefællerne vil ogsaa kunne erhverve en Ting i Sameje, og de vil kunne indgaa indbyrdes Interessentskaber med Indskud af Kapital eller Arbejde eller begge Dele. Herved kommer de almindelige civilretlige Regler til Anvendelse paa deres heraf opstaaende Ansvar og Forpligtelser.

Men endelig medfører Livsfællesskabet og deres gensidige Underholdspligt, at der maa opstilles en Særregel om deres Ansvar paa et bestemt Omraade, nemlig vedrørende Underholdet, se herom ovenfor Bemærkningerne til § 12 og nedenfor ad §§ 35 og 36.

ad §§ 35—37.

Som ovenfor omtalt er det i § 12 bestemt, at Mand og Hustru gensidig kan binde hinanden ved sædvanlige Retshandler vedrørende den fælles daglige Hus-

holdning. Dette medfører, at ogsaa den ikke erhvervende Ægtefælle bliver solidarisk ansvarlig med den anden for Familiens daglige Forbrug, altsaa at Hustruen kommer til at hæfte ved Siden af Manden for alle de i D. L. 5—1—13 omhandlede Forpligtelser, medens Hovedreglen nu er, at Manden hæfter alene for disse. En saadan Medhæften maa anses for det rette efter hele Udkastets Formuesystem og for i det Hele stemmende med Nutidens Retsopfattelse. Om Forbruget er Ægtefællerne fælles, og skulde Manden alene hæfte for den hertil stiftede Gæld, vilde det jo betyde, at den ene Part af Ægtefællernes Formueomraade, nemlig det Hustruen raader over, uden Hensyn til om det var stort eller lille, blev fritaget for alt Ansvar for denne Gæld, skønt begge nyder godt af dens Stiftelse. Dette vilde være uretfærdigt baade mod Manden og mod Kreditor, og det vilde heller ikke stemme med Reglen i § 2, om, at begge Ægtefæller skal deltage efter Evne i Udgifterne ved Familiens Underhold. Efter nu gældende Ret har Mandens Eneansvar sin naturlige Begrundelse i, at han alene raader over Fællesboet. Vilde man i den nye Lov falde tilbage paa Hovedreglen, at hver Ægtefælle kun hæfter for sine egne Forpligtelser, vilde dette faa yderst uheldige Virkninger for Hustruen, idet det i høj Grad vilde svække hendes egen Kredit, navnlig i de Tilfælde, hvor hun mest har den behov, nemlig hvor hun hverken har noget Selverhverv eller nogen Formue, og Kredit derfor er hende ganske uundværlig. Hun vilde derfor ikke kunne undvære en Regel om, at hun kan forpligte Manden ved Retshandler til bedste for Husholdningen; og hun bør da ogsaa selv forpligtes, baade fordi der derved lægges et Baand paa hendes mulige Tilbøjelighed til letsindige og vidtgaaende Forpligtelser, og fordi hun selv i Forholdet mellem Ægtefællerne efter fornævnte § 2 er pligtig at bære sin Part af disse og nyder godt af deres Afholdelse. Men ogsaa Manden bør da kunne binde Hustruen ved Forpligtelser af tilsvarende Art. Dette

stemmer desuden bedst med Ligheden mellem Ægtefællerne. Hvor Hustruen har Formue eller selvstændigt Erhverv, synes hun ikke at kunne beklage sig over en saadan Regel, og det er praktisk vanskeligt at gøre nogen retlig Forskel mellem disse og andre Tilfælde. Ogsaa Hensynet til Tredjemand taler stærkt for at gøre Reglen gensidig.

Reglen bliver imidlertid derfor ingenlunde uden Betænkelighed. Medens den nye Formueordning væsentlig kun medfører en Forbedring af de Hustruers Retsstilling, som indfører noget i Ægteskabet, bevirker den saaledes en Forringelse af alle Hustruers Retsstilling ved at paalægge dem et videregaaende Gældsansvar. Og medens Hustruens Hæftelse for ældre Gæld, Uddannelsesgæld og deslige, (og for deliktmæssige Forpligtelser) ikke har saa stor praktisk Betydning, idet det vil være de færreste Kvinder, hvem saadan Gæld paahviler, saa at det kan forsvares at henvise disse til en særlig kontraktmæssig Ordning (Ægtepagt), er Husholdningsgælden derimod af den Beskaffenhed, at den opstaar i praktisk set alle Ægteskaber. Nu vil det ganske vist kun være i en forholdsvis ringe Brøkdelen af Ægteskaber, hvor dette Ansvar for den ikke erhvervende Hustru faar praktisk Betydning; men dets Ulemper viser sig netop i det Øjeblik, hvor Hustruen hører op med at være ikke-erhvervende og, maaske just fordi Manden ikke har kunnet sørge fornødent for Familien, har maattet paatage sig ved sit Arbejde at gøre Udveje for dens Underhold. Maaske har Manden endog forladt hende og ladet hende i Stikken med Hjem og Børn, eller han kan være død. I saadanne Tilfælde vil det altid være vanskeligt for en Kvinde, der aldrig har prøvet at drive selvstændig Erhvervsvirksomhed, eller som har glemmt sin Uddannelse og mistet Øvelsen i sit Fag, at forsørge Familien; men dette vil end yderligere besværliggøres for hende, hvis hun skal have den fra ældre Tid stammende Gæld tyngende paa sig. Nu kan man ganske vist med Føje sige, at Hustruen baade har været med til at nyde Under-

hold af disse Midler, og at hun maaske ved uklog eller uøkonomisk Forvaltning af disse selv er medskyldig i Gældens Opkomst, hvorfor det er rimeligt, at hun bærer sin Part deraf. Dette mener man, som ovenfor anført, ogsaa, at hun bør gøre, og navnlig kan det for de Tilfælde, hvor hun er formuende eller har selvstændige Indkomster, ikke gaa an helt at fritage hende for saadant Ansvar. Men man har kun ment, at dette i Henhold til de ovenfor anførte Betragtninger ikke bør gælde ubetinget, men maa kunne lempes noget. Som en saadan Lempelse har man overvejet at gøre hendes Ansvar subsidiaert, som det er efter Hovedsystemet i svejtsisk Ret, saaledes at Manden altid maatte søges først; men det er klart, at dette ikke vil hjælpe hende stort, naar Manden ingenting har, udover at det vil skaffe hende en vis Betalingshenstand. Hvis man desuden kombinerede denne Regel med en kort Forældelsesfrist, vilde hele Ansvar et let blive gjort illusorisk, idet Fristen vilde udløbe, inden Kreditor naaede at faa Dom over Manden. En Regel om subsidiaert Ansvar synes derfor ikke at kunne anbefales. At lade Hustruen hæfte udadtil i Forhold til sine Indkomster eller snarere i Forhold til sin Tilskudspligt til Fællesskabets Udgifter vilde i og for sig være rationelt; men det vilde være en ganske upraktisk Regel, der kun kunde bruges ved Konkurs, da den forudsætter en samlet Opgørelse af hele Gælden, og den stiller Kreditorerne ganske paa det uvisse.

Man har da valgt den Udvej, samtidig med at lade begge Ægtefæller hæfte solidarisk for de heromhandlede Forpligtelser, at indføre en særlig kort Forældelse af Hustruens Ansvar, en Forældelse, som iøvrigt undergives de almindelige Regler i Forældelsesloven 22. December 1908, saaledes at navnlig en skriftlig Anerkendelse af Gælden afbryder Forældelsen og bringer Kravet ind under den almindelige 20aarige Forældelse.

I de fleste Tilfælde, hvor det er Mandens Indtægter, der er Basis for Kreditgivningen til Ægtefællerne, vil Kreditor slet ikke

interessere sig for Hustruens Medansvar, og Kravet paa hende vil da ikke blive aktuelt, idet det, hvis hun senere faar egne Indtægter, vil være forældet. Forældelsesfristen er, af Hensyn til alt det anførte, foreslaaet gjort ret kort, 1 Aar, medens Forældelsesfristen efter Lov 1908 er 5 Aar. Hvis derimod Hustruens Erhverv er væsentlig medvirkende til Familiens Underhold, vil den Kreditor, der ikke tør stole paa frivillig Betaling, kunne sikre sig ved at skaffe sig skriftligt Bevis for Gælden inden Etaarsfristens Udløb, hvilket praktisk taget kun kan antages at ville ske, naar Gælden begynder at ophobe sig. Og det maa mærkes, at en løbende Kontrabog med Familien ikke altid er en saadan skriftlig Aerkendelse fra Hustruens Side, selv om Bogen lyder paa hendes Navn. I § 37 bestemmes udtrykkelig, at Begrænsningen af Hustruens Ansvar ikke gælder, naar hun — paa den ene eller anden Maade — har paa taget sig et videregaaende Ansvar.

Foruden denne hurtige Forældelse har man imidlertid ment yderligere at burde opstille den Begrænsning i Hustruens Ansvar, at hun, naar Fællesskabet først er ophørt, enten Ægteskabet nu helt er ophørt ved Død, Skilsmisse eller Omstødelse, eller der er indtruffen Bosondring eller Separation, ikke skal slæbe videre paa den gamle Husholdningsgæld udover, hvad hun paa Ophørets Tidspunkt kunde dække enten med sine Særmidler, eller med de Gifteejemidler, der er tilfaldne hende ved Delingen, og som netop er de Værdier, der som oftest har dannet det berettigede Grundlag for Kreditens Givelse. Den Gæld, der her er Tale om, er alene den, der er stiftet, forinden de for nævnte Begivenheder har faaet retlig Gyl-dighed. Efter nugældende Ret vil Hustruen i Reglen slet ikke hæfte for denne Gæld, saa hendes Stilling i Fremtiden bliver for saa vidt kun den samme som nu. Efter selve Begrundelsen af den foreslaaede Regel kan det afgørende for, hvor stor en Del af Husholdningsgælden der ogsaa i Fremtiden skal hvile paa Hustruen, ikke bliver Størrelsen af den Bruttoformue, der til-

falder hende paa Skiftet eller tilhører hende efter dette. Det maa komme an paa, hvor store Midler hun da raader over til at imødegaa Kravene. Dette er ikke Bruttomassen, der skal anvendes til at dække ogsaa anden hende paahvilende Gæld, men det er den Nettomasse, der bliver tilovers, naar hendes andre Forpligtelser er fradragne Bruttomassen. At Reglen bør være saaledes, hvis den virkelig skal hjælpe Hustruen, vil særlig være klart, hvis man tænker sig, at der paa Skiftet tillægges hende en højt prioriteret, maaske overprioriteret Ejendom: denne vil ikke med sin hele Værdi forøge hendes Betalings-evne, men kun med et ringe Beløb eller slet intet. Medens man i det svenske Udkast har nøjedes med at tage Forbehold for saadanne grelle Tilfælde, men ellers lader Hustruen hæfte med Bruttomidlerne, har man i det danske og norske Udkast ganske i Almindelighed bestemt, at hun kun hæfter med de paagældende Midler »med Fradrag af anden Gæld, som da maatte paahvile hende«. Denne videregaaende Begrænsning i hendes Ansvar vil ganske vist medføre, at i alle saadanne Skiftetilfælde bliver Hustruens øvrige Gæld privilegeret fremfor Husholdningsgælden, idet der ikke bliver Midler til denne, før det fornødne er afsat til den øvrige Gæld, og er Hustruen insolvent, bliver der da ikke Dækning for Husholdningsgælden. Da saadanne Tilfælde imidlertid ikke kan antages at blive synderlig praktiske, har man slaaet sig til Ro hermed for at opnaa en i andre Henseender tilfredsstillende og haandterlig Beskyttelsesregel for Hustruen. Eventuelt vil Husholdningskreditorerne kunne faa hende erklæret fallit inden Skiftet, men om det vil lykkes dem, vil naturligvis meget bero paa Tilfældigheder.

Ogsaa denne Begrænsning i Ansvaret mener man derhos bør vige, hvis Hustruen selv paatager sig en videregaaende, almindelig Hæftelse, se § 37. Dels maa hun som selvstændig og myndig Person kunne paatage sig Ansvar efter de almindelige Regler, dels kan hun faa Kredit med Henblik paa

sin Erhvervsevne, eller det kan undertiden være legitimt, at Tredjemand giver Kredit i Tillid til Værdier, der en Gang fremtidig skal tilfalde Ægtefællerne. Ellers kunde det forekomme, at hvis disse Værdier for Eksempel var en fremtidig Arv til Hustruen, og Ægteskabet ophørte, inden Arven faldt, vilde Tredjemand staa uden Mulighed for at faa sit Krav dækket. Men nægtes kan det ikke, at denne Undtagelse, navnlig hvis den bliver misbrugt af overforsigtige Næringsdrivende, i væsentlig Grad vil kunne formindske Hovedreglens Værdi.

Det kunde nu spørges, om det ikke ud fra Udgangspunktet: Mands og Hustrus Ligestillethed i Ægteskabet, og efter den ovenfor givne Begrundelse af de her foreslaaede Særregler er irrationelt at opstille saadanne Indskrænkninger i *Hustruens* Ansvar, naar det rigtigste synes at være at opstille Indskrænkninger for den ikke erhvervende eller lidet erhvervende Ægtefælles Vedkommende, denne være sig Manden eller Hustruen. Berettigelsen af denne Indvending her som andet Steds i Loven kan ikke bestrides, og det har da ogsaa været overvejset indenfor Kommissionen, om det ikke vilde være muligt i Loven her helt at undgaa at tale om Mand og Hustru og alene at tale om, hvad der i de forskellige Henseender egentlig er afgørende, nemlig hvem der erhverver — d. v. s. væsentlig erhverver — og hvem der ikke erhverver udadtil. Et saadant Grundlag for Reglerne har imidlertid af tekniske og praktiske Grunde vist sig uopnaaeligt. Udadtil at regne med, hvem der saaledes var »Hovederhververen«, vilde af Hensyn til de mange Mellem- og Overgangstilfælde være umuligt, selv om man tog sin Tilflugt til en almindelig Formodningsregel, hvorefter Manden i Tvivlstillfælde skulde anses for Hovederhververen. Det var heller ikke en Gang Erhvervet alene, det kom an paa, men hvem der har Indtægterne, derunder for Eksempel ogsaa Rentepenge, og et sammenfattende sprogligt Udtryk for disse Ting har man ikke engang kunnet finde. Man har da maattet nøjes med den endnu grovere Præsumptions-

regel, der ud fra den Betragtning, at Manden endnu som Regel er Hovederhververen, Hustruen uden Erhverv, knytter Reglerne til Stillingen som Mand og Hustru.

Reglerne i §§ 35, 36 og 37 tager alene Sigte paa Forholdet til Tredjemand, hvori- mod de er uden Betydning for Stillingen mellem Ægtefællerne indbyrdes. Hvem af dem, der i Forhold til den anden endelig skal bære Gælden, maa bero paa § 2, og den ene vil følgelig ved at betale Gælden kunne erhverve Regresret overfor den anden i Henhold til § 6.

K a p i t e l V.

Om Ægtepagter og andre Retshandler mellem Ægtefæller.

ad § 38.

En af de Fordele, der tilsigtes opnaaet med Udkastets System, er, at Ægtefællerne, hvis Formuer ikke mere er samlede under en Fællesbestyrelse, kan optræde helt selvstændig hver for sig og som andre fuldmyndige Personer indgaa Retshandler og paatage sig Forpligtelser; og som Følge heraf kan de ogsaa frit kontrahere med hinanden indbyrdes. De kan med juridisk Gyldighed bytte deres Ejendele med hinanden, de kan købe hinandens Genstande og Produkter, de kan give dem i Haandpant eller underpantsætte dem til hinanden, og de kan ogsaa med hinanden indgaa bindende Arbejdskontrakter. Det har været overvejet, om Loven skulde give et direkte Udtryk for denne Ægtefællernes almindelige Aftalefrihed. Man er dog endt med at anse dette for undværligt og har nøjedes med at udtale visse Indskrænkninger i Aftalefriheden.

Det skønnes saaledes nødvendigt af Hensyn til Tredjemand at lægge visse Baand paa Ægtefællernes Frihed til at indgaa Retshandler med hinanden. Selv om Ægtefællerne nemlig er 2 retlig adskilte Personer, medfører den faktiske nære Forbindelse mellem dem et saadant Interessesfællesskab, at de ofte vil se deres Fordel ved, at den enes Formue forskydes til Gunst for den

anden, men til Skade for den førstes Kreditorer; og for at disse ikke skal staa retsløse og prisgivne den Slags Transaktioner, er det nødvendigt at stille strengere Krav til disse end til andre Menneskers Formue-dispositioner af tilsvarende Art.

Der er derfor gjort den Indskrænkning i Ægtefællernes frie Ret til at kontrahere indbyrdes, at visse Kontrakter, ligesom det nu er Tilfældet hos os og i de fleste andre Lande, skal indgaas i en bestemt Form, nemlig som Ægtepagter. Om Ægtepagts-formen vil der blive talt nærmere i det følgende. Her skal omhandles, hvilke Arter af Kontrakter der skal underkastes denne Form.

Da Formen væsentlig er nødvendig af Hensyn til Tredjemand, maa den kræves for saadanne Kontrakter, for hvis Vedkommende Tredjemand har en særlig Interesse i, at baade deres Indhold er offentlig tilgængeligt og at Tidspunktet for deres Indgaaelse staar fast. Dette kan gælde saavel Kontrakter, der indgaas før Vielsen, men med Ægteskabet for Øje, som saadanne, der afsluttes mellem Ægtefæller.

Før Vielsen staar de vordende Ægtefæller formueretlig set som to hinanden ganske uvedkommende Personer. Der kan kontraheres med en af dem, og hele hans Formue tjener da som Sikkerhed for hans Forpligtelser, som Basis for hans Kredit. Medens efter gældende dansk Ret dette Forhold ganske forandres ved Vielsen, idet derefter Hustruens Formue indgaar under Mandens Raadighed, og hendes fremtidige Kontrakter ikke kan søges fyldestgjorte i den, skulde Forholdet efter Udkastet i denne Henseende vedblive at være ganske det samme, som det var før Vielsen — bortset fra de særlige Regler i §§ 29 og 30. Det vil heraf ses, at medens det nu har den største Betydning for Tredjemand at vide, om der før Ægteskabet er oprettet en Kontrakt mellem Parterne om, at en Ægtefælle forbeholder sig visse af sine Ejendele som Særeje, vil en saadan Kontrakt efter Udkastet ikke gøre anden Forskel i Raadighedsforholdet udadtil, end

at §§ 29 og 30 ikke kommer til Anvendelse. Af Hensyn til disse to Bestemmelser vil imidlertid eventuelle Medkontra- henter stadig kunne have Interesse i at være bekendte med Kontrakten, hvorimod denne under Ægteskabet ingen Betydning faar for Parternes Kreditorer. Derimod er der en anden Gruppe Tredjemænd, der er stærkt interesserede i saadanne Kontrakter, nemlig Ægtefællernes Arvinger. En Kon- trakt om Særeje betyder jo nemlig, at de paagældende Ejendele unddrages fra De- lingen ved Skiftet, og er en Ægtefælle først død, kunde den efterlevende let give det Udseende af, at en saadan Kontrakt var oprettet til Skade for den først afdødes Arvinger, hvis ikke særlige Formregler sikrer Paalideligheden af, at Kontrakten virkelig er behørig indgaaet. Men ogsaa Ægtefæl- lerne selv har i Virkeligheden som Følge af den store Betydning, som Reglen om den lige Deling har for deres egen Fremtid, Interesse i, at en Overenskomst, hvorved denne Regel fraviges, skal indgaas under særlig faste og betryggende Former.

Men Aftalen kan ogsaa have et andet Indhold. Den kan nemlig gaa ud paa, at ved Ægteskabet skal noget af den ene Ægtefælles Formue overføres til den anden som dennes Særeje eller maaske som dens Gifteeje. Hvis der for det overførte Gods ydes sædvanlig Betaling eller andet Veder- lag, knytter der sig ikke nogen særlig Inter- esse til Kontrakten, der maa behandles som andre Købe- eller Byttekontrakter, og det vil ikke heri kunne gøre nogen Forskel, om den ene Ægtefælle har gjort en særlig god Forretning eller endog narret den anden, naar dog Kontrakten er gyldig. Hvis deri- mod Kontraktens Formaal er, at Ejen- dele helt eller delvis vederlagsfrit skal overføres fra den ene (vordende) Ægtefælle til den anden, bliver Forholdet anderledes. Saadanne Kontrakter har nemlig en stor og indgribende Betydning for Ægtefællernes Stilling udadtil, idet de forskyder deres økonomiske Basis. Den Ægtefælle, som lader Værdier overføre til den anden, for- mindsker sit Raadighedsomraade, medens

den andens forøges tilsvarende, og dette virker tilbage baade paa eventuelle Medkontrahenter og paa Kreditorerne. For disse sidste er Stillingen væsentlig ens, hvad enten Overførelsen sker til Særeje eller til Giftæje: Den overdragende Ægtefælles Kreditorer faar i begge Tilfælde et mindre Formueomraade at søge deres Fyldestgørelse i, og den andens et større. For den overdragendes Medkontrahent bliver Stillingen ogsaa den samme; men for den modtagendes gør det den Forskel, at hvis det overførte Gods bliver Giftæje, skal Reglerne i §§ 29 og 30 iagttages. For Ægtefællernes Arvinger bliver en Overføring til Giftæje uden Interesse, medens der om en Overføring til Særeje, fra Arvingernes Synspunkt set, gælder det samme som ovenfor er sagt om Forbehold af Gods som Særeje. Betydningen for Ægtefællerne selv er ligeledes givet med det foran udviklede. Men det skal blot paapeges, at en Ægtefælle vil kunne have Interesse i at foretage saadanne Overdragelser for at bringe sin Formue i Læ for sine Kreditorer, medens han dog vedblivende selv kan nyde godt af den, da det er hans Ægtefælle, der har faaet Midlerne, og denne baade er pligtig og oftest ogsaa beredvillig til at underholde ham, ligesom han ofte kan forvente en Tilbageførelse til sit Raadighedsomraade (Giftæje eller Særeje), naar han atter ønsker det. Maaske har endog begge Parter fra først af været enige om, at hele Transaktionen var pro forma, uden at dette vilde kunne paavises af udenforstaaende. Da der kun er Tale om Aftaler med et forestaaende Ægteskab for Øje, betyder Muligheden for, at selve Ægteskabet skal glippe, jo ikke noget, da dets Indgaaelse i hvert Fald er en Betingelse for, at Aftalen overhovedet skal blive virksom mellem Parterne selv.

Er Ægteskabet først indgaaet, vil Ægtefællerne kunne træffe Aftaler af ganske tilsvarende Art, og da deres Stilling udadtil efter Udkastet vedblivende skal være den samme som ugiftes, vil Aftalerne faa samme Betydning. De kan bestemme, at f. Eks.

en Arv, der skal tilfalde den ene, og som jo efter Udkastets Hovedregel skal være hans Gifteeje, i Stedet herfor skal være hans Særeje; eller de kan overføre noget fra den ene til den anden. For Tredjemand har Aftalen samme Betydning, som hvis den var truffet mellem vordende Ægtefæller. Desuden kan Ægtefæller tænkes helt eller delvis at ophæve en mellem dem før Ægteskabet eller efter dette indgaaet Overenskomst om Særeje eller om Overførelse, og derved frembringe en Forskydning i omvendt Retning. Faren for Medkontrahenter og Kreditorer er ganske tilsvarende som ved den oprindelige Transaktion, kun at Rollerne er ombyttede. Endelig kan Ægtefæller ved Aftale under Ægteskabet atter ophæve et efter Loven, paa Grund af indtraadt Bosondring, opstaaet Særeje, og indføre Lovens sædvanlige Gifteretsystem. En saadan Aftale er den omvendte Bevægelse af en Overenskomst før Ægteskabet om, at Ægtefællerne forbeholder sig deres hidtidige Formue som Særeje, og tilsvarende Bemærkninger kan gøres herom. Det er altsaa navnlig Medkontrahenter med Hensyn til de i §§ 29 og 30 nævnte Formuegenstande samt Arvinger, der er interesserede i denne Aftale, medens Kreditorerne væsentlig ikke berøres af den, idet hver Ægtefælles Kreditbasis vedbliver at være den samme.

Under Hensyn til de mange og vigtige Interesser, der efter det ovenfor anførte knytter sig til Aftaler af den der omhandlede Slags, maa disse Aftaler udsondres fra andre Kontrakter og undergives de særlige Regler om Ægtepagter.

Man mener at alle disse Aftaler bør kunne træffes ved Ægtepagt. Der kunde rejses det Spørgsmaal, om ikke Udkastets Ordning gør de fleste Ægtepagter overflødige, idet Loven selv umiddelbart medfører, hvad der under nugældende Ret oftest søges opnaaet ved Ægtepagt, saa at der fremtidig ikke behøvede at være Adgang til at oprette andre Ægtepagter end dem, der gaar ud paa at overføre fra den ene Parts nuværende eller blivende Gifteeje til den

andens. Det er imidlertid allerede i Indledningen til Kap. III paavist, at den praktiske Trang til Indførelse af Særeje vel i høj Grad vil formindskes, men at Særejet stadig har den Betydning, at det, foruden at sætte §§ 29 og 30 ud af Kræft, udelukker Formuens Deling ved Ægtefælles Ophør. Ægtefællerne kan have deres gode Grunde til at ønske dette, bl. a. for at hindre at den ene muligvis insolvente Ægtefælles Kreditorer efter Delingen kunde holde sig til Halvdelen af den anden Ægtefælles Nettoformue. Ægtefællerne bør derfor ogsaa selv kunne vedtage Særeje, og dette bør da ske ved Ægtepagt.

At en enkelt af Loven opstillet Formueordning mellem Ægtefæller er den eneste mulige, kendes heller ikke fra andre Lande, og det synes ogsaa at være baade et for dybt Indgreb i Folks Frihed og et for skarpt Brud med det overleverede. En anden Sag er, at man stærkt kan begrænse de Afvigelser fra Lovens Hovedsystem, der kan gøres selv ved Ægtepagt.

Ligesom Schw.-Lov. af 1912 kun tillader union des biens, communauté de biens og séparation de biens og Kombinationer af disse Ordninger, saaledes tillader Udkastet kun: a) sit Hovedsystem: Gifteretsordningen; b) Særeje og c) Forbindelser af disse Systemer. Det kan saaledes aftales, at der skal være fuldstændigt Særeje uden ethvert Fællesskab. Hvers Indtægter bliver da ogsaa hans Særeje, og de særlige Raadighedsindskrænkninger i Kap. III falder bort. Men Ægtefællerne kan ogsaa aftale, at bestemte Formuegenstande skal være Særeje, og da falder al den øvrige Ejendom, som ikke rammes af Aftalen, ind under Lovens Hovedregel. Gifteretsordningen med alle dertil knyttede Særregler er saaledes ikke til Hinder for, at en Ægtefælle forbeholder sig sine fremtidige Erhvervelser eller sine Indtægter som Særeje. Selv om Indtægterne hidrører fra Formuegenstande, der er Gifteje, kan saadant Forbehold tages. Der er nemlig ingen af disse Aftaler der har nogen praktisk Interesse for Parternes Kreditorer; thi disse kan altid i samme Omfang holde

sig til deres Debitors Formueomraade, hvad enten det er Gifteeje eller Særeje. Derimod har saadanne Aftaler som ovenfor omtalt Interesse for Parternes Arvinger. Ægtefællerne kan imidlertid ogsaa bestemme, at Ejendele, som er, eller — hvis Bestemmelse træffes før Vielsen — vilde blive den enses Gifteeje, eller som allerede er dens Særeje, skal være den andens Gifteeje eller Særeje, og en saadan Bestemmelse faar Betydning ogsaa for Kreditorerne; en saadan Disposition bliver en Gave og herom tales der i § 39.

Ægtefællerne kan ikke gøre andre Afgørelser fra Lovens Formuesystem end de nu nævnte. De kan saaledes først og fremmest ikke vedtage den gamle Lovs Formuesystem med Mandens Eneraadighed over hele Fællesboet. Hustruen kan give Manden Fuldmagt til at bestyre hendes Formue, og det kan endog være en Generalfuldmagt; men hun kan ikke derved udelukke sine egne Kreditorer fra at søge Fyldestgørelse i hendes Ejendele. I det hele udelukker Udkastet alle Aftaler om, at den ene skal eje, medens den anden skal raade — i den nu anvendte Betydning af dette Udtryk. Lige saa lidt som Systemet fra Loven af 1899 kan Ægtefællerne naturligvis vedtage fremmede Loves Systemer, heller ikke ved udtrykkelig at nævne deres Regler. De kan fremdeles ikke aftale, at Reglerne i §§ 29 og 30 skal anvendes paa fast Ejendom eller Løsøre, der er Særeje, eller omvendt, at de ikke skal anvendes paa disse Ejendele, der er Gifteeje. Dette sidste har dog mindre Betydning, da Samtykket efter disse §§ maa kunne afgives en Gang for alle, og dette kan tilmed ske uden Ægtepagt. Et saadant almindelig holdt Samtykke maa ganske vist igen kunne tilbagekaldes; men det bliver da den samtykkende Ægtefælles Sag at sørge for, at Tilbagekaldelsen kommer til de sammes Kundskab, som er blevne bekendte med Samtykket. De Ejendele, som en Ægtefælle har faaet som Arv eller Gave fra en Tredjemand med den Bestemmelse, at de skal være enten dens Gifteeje eller dens Særeje, kan den

ikke ved Ægtepagt bringe i et andet formueretligt Forhold til sig. Dette maa gælde, selv om vedkommende Tredjemand har bestemt, at Tingen skal være Gifteeje, skønt der iøvrigt slet intet Gifteje findes i Ægteskabet. Hvis nemlig en Fader eller en anden i Ægtefællernes Vel interesseret Person finder, at denne Formueordning, f. Eks. paa Grund af Raadighedsindskrænkningerne med Hensyn til fast Ejendom, er den for Ægtefællen mest betryggende, bør Loven formentlig ikke hindre det eller give det i Ægtefællernes Magt at afskære det ved en forinden eller senere oprettet Ægtepagt. Arvelader og Giver vil ogsaa kunne bestemme, om Indtægterne af Arven eller Gaven skal være Gifteeje eller Særeje. Hvis intet siges, bliver Indtægterne Gifteeje; men selv om man i saa Fald kunde sige, at det da er Giverens Bestemmelse, at de skal være Gifteeje, og at dette derfor ikke kan forandres ved Ægtepagt, er det dog oftest en naturligere Fortolkning at forlange en udtrykkelig Udtalelse i saa Henseende, saaledes at Forandring ellers kan ske ved Ægtepagt. Bestemmelsen om Ejendomsforholdet behøver ikke at være samtidig med Arve- eller Gavebestemmelsen; men den maa ligge forud for Arvefaldet eller det Tidspunkt, da Gaveløftet bliver bindende (i svensk Ret Gavens Fuldbyrdelse). Udtrykkelig er intet sagt i Loven om Overførelse fra Gifteeje til Særeje; men det ovenfor udviklede maa siges at være en Følge af almindelige civilretlige Regler om Virkningen af, at der til en Erhvervelse er knyttet en Betingelse, i Forbindelse med Reglen i nærværende §'s 2det Stk sammenholdt med § 32 om, hvad der er Særeje. Det skal dog endnu paapeges, at ved den Ægtefællerne nedenfor i § 49 indrømmede Adgang til at faa Bosondring efter Overenskomst, er der aabnet dem Mulighed for til en vis Grad, uanset Arveladers eller Givers modstaaende Bestemmelse, at gøre noget fra Gifteeje til Særeje; men dette kan jo kun opnaas ved en fuldstændig Deling af begge Gifteejer.

Er der en Gang ved Ægtepagt gjort

en Ændring i Lovens Formueordning, kan Forandring heri, selv om den kun gaar ud paa en Tilbageførelse til Lovens Ordning, kun ske ved Ægtepagt. At saadanne Forandringer kan foretages under Ægteskabet ved en ny Ægtepagt, er gældende dansk og norsk Ret, medens svensk Ret derimod staar paa samme Standpunkt som Code civil, se § 1394, og adskillige andre europæiske Lovgivninger, hvorefter Ægtepagt kun kan oprettes før Ægteskabet. Grunden til et saadant Forbud mod Ægtepagter under Ægteskabet maa dels søges i den Fare, som der altid kan være for, at den stærkeste og i forretningsmæssige Forhold mest kyndige af Ægtefællerne benytter sig af denne sin Overvægt til at formaa den anden til at indgaa Transaktioner, der kan være uheldige for den; dels kan det ogsaa noget være af Hensyn til Tredjemand, hvis Interesser altid kan tænkes udsatte for Fare, naar to i hinandens Forhold saa stærkt interesserede Parter som to Ægtefæller frit kan kontrahere indbyrdes. Det sidste Hensyn vejer imidlertid ikke stærkt, naar man paa andre Maader, som sket baade ved Lov 1899 § 5 og ved Udkastets § 42, beskytter Tredjemands Interesser; og det første Hensyn er netop et af dem, som Udkastet vil bort fra ved at stille Mand og Hustru lige. I Sverige har man ogsaa hidtil ved Hjælp af Bosondringsinstituttet kunnet bøde paa de værste Ulemper ved ikke at kunne oprette Ægtepagt under Ægteskabet, idet man ved Hjælp af dette Institut har kunnet skabe Særeje, som er det, der i Praksis oftest er Trang til under det nugældende Formuesystem. Baade B.G.B. § 1432 og Schw.-L. § 179 tillader ligeledes Oprettelse af Ægtepagt saavel før som under Ægteskabet.

Da Udkastet, som det nedenfor skal omtales nærmere under Kap. VI., foruden ved Ægtepagt tilsteder Indførelse af Særeje gennem Bosondring, vil der, som ovenfor berørt, ogsaa i disse Tilfælde kunne blive Spørgsmaal om senere Tilbageførelse til det oprindelige System. Ogsaa hertil kræves Ægtepagt, hvilket udtales i § 38, 1ste Stk.,

2det Pkt., hvor det i al Almindelighed bestemmes, at Ægtefæller til enhver Tid ved Ægtepagt kan aftale, at Særeje skal være Gifteeje.

ad § 39.

§ 39 omhandler Gaver mellem Ægtefæller eller vordende Ægtefæller og bestemmer, at saadanne Gaver kun kan gives ved Ægtepagt. Den nærmere Begrundelse heraf er givet ovenfor i Bemærkningerne til § 38. Almindelige Gaver mellem Forlovede, der ikke direkte tager Sigte paa det tilstundende Ægteskab, omfattes ikke af Reglen.

Efter Lov 1899 § 25 og norsk Lov 29. Juni 1888 § 24 kræves der Ægtepagt til Gaver mellem Ægtefæller. Undtagelse gøres begge Steder for Genstande til personligt Brug, hvis Værdi ikke staar i Misforhold til Giverens Kaar, samt i Danmark tillige for Livsforsikring. Overlevelserente eller lignende Forsørgelse, der af Manden sikres Hustruen, i Norge for Livsforsikringssum og Livrente, der sikres Hustruen. Den første Undtagelse skyldes den Betragtning, at man ikke bør besværliggøre det daglige Livs naturlige Udveksling af Smaagaver mellem Ægtefolk, da dette ikke kræves af Hensynet til Tredjemand. Denne Undtagelse er ogsaa optaget i Udkastet, men samtidig er den udvidet saaledes, at den omfatter alle »sædvanlige Gaver« mellem Ægtefæller, altsaa uden Hensyn til, hvori Gaven bestaar, kun med den Begrænsning at dens Værdi ikke maa staa i Misforhold til Giverens Kaar. Undtagelsen kommer da ogsaa til at gælde Pengegaver, og man undgaar derved den Ulempe, som følger af den gældende Regel, nemlig at hvis en Mand f. Eks. giver sin Hustru 10 Kr., vil Retsreglen blive forskellig, eftersom han udtrykkelig nævner en personlig Brugsgenstand, som tænkes anskaffet for Pengene, eller han ganske overlader disses Anvendelse til Hustruens frie Skøn. Nogen praktisk Fare for, at Bestemmelsen skal misbruges til at overføre større Beløb fra den ene Ægtefælle til den anden til Skade for førstnævntes Kreditorer, rummer Reglen ikke,

da Gavernes Værdi jo alt i alt ikke maa staa i Misforhold til Giverens Kaar.

Undtagelsen vedrørende Forsikring i Loven 1899 begrundes i Motiverne til denne Lov med »det naturlige og ønskelige i, at Manden, der i de fleste Tilfælde baade legalt og faktisk er Hustruens Forsørger, søger . . . at sikre hendes Eksistens efter hans Død«, og at dette derfor bør lettes ham. Da nærværende Udkast stiller Mand og Hustru lige, ogsaa med Hensyn til Forsørgelsespligten, er det rimeligt, at samme Lettelse indrømmes Hustruen til at sikre Mandens Eksistens. Det siges derhos i Loven 1899, at Forsikringen skal være »sikret« Hustruen, og man har i Udkastet derfor ment at burde benytte det samme Udtryk, skønt dette hverken i sig selv er klart, eller i Motiverne til den nugældende Lov har faaet nogen nærmere Forklaring, idet disse blot udtaler, at det maa bero paa Ordningen i det enkelte Tilfælde, om Forsikringen kan siges at være »sikret«, og iøvrigt henviser til Lov 18. Juni 1870 om Statsanstalten for Livsforsikring § 6. Dette kan vel altid siges at være Tilfældet med Hensyn til en til Fordel for Ægtefællen tegnet Overlevelserente eller Livsforsikring, saa snart dens Tegning er meddelt Ægtefællen saaledes, at denne har faaet en selvstændig Ret, selv om f. Eks. Livsforsikringen maatte kunne komme til Udbetaling i Forsikringstagerens levende Live, naar han har naaet en vis Alder. Saa længe derimod Forsikringstageren endnu har Herredømmet over Forsikringen, raader over Oppløsningsretten, kan der næppe siges at foreligge en Gave, der er »sikret« den forsikrede. Men naturligvis maa det bero paa Ordningen i det enkelte Tilfælde og paa de almindelige Forsikringsregler, som iøvrigt nu ogsaa tænkes gjort til Genstand for fællesskandinavisk Lovgivningsarbejde, hvorledes Forholdet i det hele skal bedømmes. Efter de nugældende Forsikringsregler i Lov 1. April 1914 § 39 kan Forsikringssummer og Livrentebeløb ikke gøres til Genstand for Arrest, Beslag eller Eksekution eller indtages i Konkursboer — bortset fra den ved Konkurslovens § 27 aabnede Adgang

til indenfor et Aar at gøre den Skyldneren selv tilkommende Opløsningsret gældende —, medmindre det efter Forsikringsdokumentets Indhold maa antages, at de ikke er bestemte til at tjene i Forsørgelsesøjemed. Der er herved skabt en ret vidtgaaende Beskyttelse for Ægtefællers indbyrdes Forsikren af hinanden, og der er da ingen Grund til i Loven om Ægteskabets Retsvirkninger at tage bestemtere Stilling til Spørgsmaalet.

At kræve Forsikringen sat i Forhold til Ægtefællernes Kaar er der ingen Grund til. Præmiebeløbenes Størrelse vil bedst regulere dette Forhold, og det vilde desuden være næsten umuligt at afgøre, hvad der var en rimelig Forsikring efter vedkommende Ægtefællers Kaar. Livrente, som den norske Lov 1888 har medtaget, har man udeladt af samme Grund som det er sket i Lov 1899, nemlig fordi Livrenter ogsaa vil komme Giveren selv til gode.

Gaver mellem Forlovede med Ægteskabet for Øje faider nu ind under den almindelige Regel i Lov 7. April 1899, § 1; heller ikke paa dette Punkt indeholder Udkastet saaledes noget nyt.

Om Gaven bliver Modtagerens Gifteeje eller Særeje, er for Tredjemands Retsstilling uden Betydning. I Loven 1899 § 25 maa der vistnok antages nærmest at være tænkt paa Gaver, der skal være Særeje; men dette har her langt større Betydning, da Manden raader over Fællesboet. Efter den almindelige Regel i § 26, jfr. § 32, Nr. 1, maa Gaven efter Udkastet blive Gifteeje, medmindre andet er bestemt ved Ægtepagt. De Gaver, der kan gives uden Ægtepagt, bliver saaledes Gifteeje.

§ 39, 2det Stk. indeholder til en vis Grad en Ændring i Lov 1899 § 4, 2det Stk., der forbyder Vedtagelser om, at den ene Ægtefælles hele saavel nuværende som tilkommende Formue skal være den andens Særeje, eller at dens Særeje skal være den andens udelukkende Raadighed underkastet, eller at det, som den ene erhverver ved selvstændig Virksomhed, skal være den andens Særeje eller udelukkerende Raadighed underkastet. Denne Bestemmelse er uheldig

affattet. Dens Formaal er, at den ene Ægtefælle ikke helt maa fædfore sig til den anden eller praktisk berøve sig selv den Myndighed og Raadighed, som Loven tillægger den dels af Hensyn til Tredjemand, men ogsaa af Hensyn til Ægtefællen selv, for at ikke en Ægtefælle skal misbruge sin Indflydelse paa den anden Ægtefælle til ganske at skaffe sig Raadighed over Ejendele, som f. Eks. Tredjemand for at beskytte den har gjort til dens Særeje.

Det kan imidlertid ikke anses for tilstrækkeligt at forbyde Overførelsen af hele saavel nuværende som tilkommende Formue, men en Overførelse af tilkommende Formue alene bliver allerede mistænkelig, i Særdeleshed hvis Ægtefællen ikke har nogen Formue i Øjeblikket. Dernæst er Bestemmelsen om, at det skal være »hele« Formuen, uheldig, allerede fordi den anviser en bekvem Vej til at omgaa Reglen ved blot at undtage en mindre betydelig Del af Formuen. Det, som Bestemmelsen efter sin Tendens vil undgaa, er Overførelsen af de ubestemte Værdier; men dette fører konsekvent til et Forbud mod enhver generelt holdt Overdragelse af fremtidige Erhvervelser. Tillige bliver Overførelsen af bestemt angivne fremtidige Erhvervelser mistænkelige ud fra samme Synspunkt, da Overdrageren let undervurderer deres Betydning, og Tredjemand let paa Grund af, at der ligger lang Tid mellem Overdragelse og Fuldbgyrdelse, kan komme til at miste sin Ret. At underlægge sit Særeje under en andens udelukkende Raadighed i den Forstand, at heller ikke ens Kreditorer kan søge Fyldestgørelse deri, er i Strid med Ejendomsrettens Begreb, og maa anses for udelukket, naar det ikke udtrykkelig er tilladt. Noget tilsvarende vil efter Udkastets Regler gælde Selverhverv; men under ældre Ret kunde det særlige Forbud i § 4 have Mening, fordi Selverhverv hørte til Fællesboet, hvorover Manden ellers udelukkende raadede.

Udkastets Hovedprincip er at stille Ægtefællerne frit overfor hinanden: de kan gensidig overdrage hinanden deres Formue, og kun, hvor Overdragelsen er en Gave,

kræves der Ægtepagt. De kan ogsaa meddele hinanden Fuldmagt til at bestyre hinandens Formue, og en saadan Fuldmagt er altid genkaldelig efter almindelige Regler. Er der gjort ugenkaldelig, vil dette oftest indeholde en Omgaaelse af Gavereglen og derfor være ugyldigt. At en Ægtefælle dernæst ikke i den Forstand kan fraskrive sig Raadigheden over sin Formue, den være sig Gifteeje eller Særeje, at den ikke kan tages til Fyldestgørelse af dens Forpligtelser, følger som nævnt af almindelige Retsgrundsatninger og behøver da ikke at udtales her. En Ægtefælle bør ogsaa være berettiget til at sælge sin Ægtefælle sine fremtidige Produkter eller Erhvervelser, dog at den ligesaa lidt som andre bør kunne sælge samtlige sine fremtidige Erhvervelser garske generelt bestemt. Ligeledes kan en Ægtefælle paatage sig fremtidige Arbejdsforpligtelser overfor sin Ægtefælle under Erstatningsansvar for Ikke-Opfyldelse. For derimod at forebygge, at en Ægtefælle bringer sine fremtidige Erhvervelser i Ly for eventuelle Kreditorer ved at forære dem til den anden Ægtefælle, eller at denne misbruger sin Indflydelse til at faa sin Ægtefælle til at skænke sig en denne senere, f. Eks. som Arv tilfaldende Formuegenstand, hvis Værdi Giveren maaske slet ikke selv er klar over, har man fundet det nødvendigt at optage den Del af den gamle § 4, 2det Stk., som forbyder Bortskænkning af fremtidig Formue eller Erhverv, idet man samtidig har udvidet Reglen derhen, at enhver Bortskænkning af noget endnu ikke erhvervet er forbudt. Noget berettiget Hensyn til Ægtefællernes Interesser bliver ikke herved tilsidesat.

Det, der udelukkes, er altsaa saadanne Aftaler, der umiddelbart og uden Vederlag overfører fremtidige Erhvervelser fra den ene Ægtefælle til den anden. De bliver ugyldige, og Erhvervelsen tilfalder, naar den engang kommer, den Ægtefælle, som den uden Ægtepagten vilde være tilfaldet, og der maa derfor foretages en ny Disposition for at overføre den til den anden Ægtefælle. Derimod tager Bestemmelsen her

ikke Sigte paa Aftaler af obligatorisk Art gaaende ud paa, at en Ægtefælle engang i Fremtiden vil overdrage noget, den da erhverver, til sin Ægtefælle. En saadan Aftale frembyder nemlig ingen Fare for Ægtefællens Kreditorer, da Muligheden for dens Opfyldelse vil bero paa Forholdene til den Tid, Erhvervelsen finder Sted. Om Aftalen er bindende for Ægtefællerne selv, vil bero paa Omstændighederne. Kan den ses blot at tilsigte en Omgaaelse af nærværende Bestemmelse, er den simpelthen ugyldig. Det samme vil den imidlertid ogsaa kunne være af andre Grunde som stridende mod Lov og Ærbarhed, D. L. 5—1—1, eller mod Aftaleloven 8. Maj 1917 §§ 31 og 33. Om Ægtepagt kræves vil bero paa, om Aftalen indeholder en Gave. Lover f. Eks. den ene Ægtefælle den anden et fast maanedligt eller aarligt Beløb, vil dette naturligvis kunne være en ren Gave, men det vil ogsaa kunne være Vederlag for et Arbejde, efter Omstændighederne for at opgive et Arbejde, som f. Eks. Hustruen har haft. Om Aftalen eller dens Opfyldelse skal kaldes Gave vil ganske bero paa hele den foreliggende Situation. Som Regel maa saadanne Aftaler antages at være saa nøje knyttede til bestemte Forudsætninger, at de maa anses for uforbindende i Fremtiden, naar de Forhold, hvorunder de er truffet, i nogen Grad forandrer sig, selv om intet Forbehold herom er taget. Desuden maa erindres, at forsaavidt de indeholder Gaver, maa de efter Konkursordenen staa tilbage for andre Forpligtelser.

De svenske og norske Udkast afviger med Hensyn til Reglerne i denne Paragraf noget fra det danske. Det svenske Udkast gør ingen Undtagelse med Hensyn til Forsikring, og Undtagelsen i det norske omfatter kun *Tegning* af Forsikring, ikke derimod en senere Overførelse af en saadan. Ogsaa med Hensyn til Forbudet mod Overførelse af fremtidige Erhvervelser er der Forskel mellem de danske og norske Udkast paa den ene Side og det svenske Udkast paa den anden Side, idet dette sidste ogsaa erklærer fremtidige *Gaveløfter* for ugyldige,

selv om disse er fastslaaede ved det saakaldte »benefike skuldebrev«, hvilket efter svensk Ret kræves, for at et Gaveløfte overhovedet skal have retlig Betydning.

ad § 40.

Denne Bestemmelse er et Udtryk for den Opfattelse, at hvilken Formueordning et Ægtepar end vælger, medfører det normale Ægteskab et saadant faktisk Fællesskab mellem dem, at de, uden Hensyn til hvem der formelt eller juridisk staar som Erhverver og Forsørger, er fælles om Erhvervet og Forsørgelsen, og at det derfor, naar Indtægten ikke helt og holdent medgaar til Dækning af Underholdsudgifterne, hyppig kan være rimeligt, at de deler, hvad der bliver tilovers. Som tidligere ad Kapitel III, S. 123 anført, har man imidlertid ikke turdet opstille en præceptiv Lovregel i Overensstemmelse hermed, dels af Hensyn til at en saadan Delingsregel ikke altid vil passe og vil kunne virke baade uheldig og uretfærdig, dels paa Grund af de tekniske Vanskeligheder ved Reglens Formulering og Gennemførelse. Man har da ment at maatte nøjes med at henvise Parterne til selv at træffe Overenskomst om en saadan Ordning, idet man giver dem Adgang til at afslutte den paa en særlig nem og praktisk Maade, der paa een Gang er simplere end en almindelig Ægtepagt og dog samtidig ikke prisgiver Kreditorernes Interesser.

Ifølge selve Begrundelsen af Reglen maa dens første Forudsætning være, at der foreligger et Indtægtoverskud. Da det er upraktisk at regne med for korte Tidsfrister, har man valgt den sædvanlige Regnskabsperiode 1 Aar og for Nemheds Skyld henvist til Kalenderaaret. Naar et saadant Overskud foreligger, kan Ægtefællen overdrage Halvdelen deraf til sin Ægtefælle, hvis han samtidig med Overdragelsen opretter et Dokument, hvori han angiver Overskuddets Beløb. Af Hensyn til Kreditorerne har man dog fundet det nødvendigt ogsaa at forlange, at Ægtefællen bevislig ved den skete Overførelse ikke gør sig selv insolvent eller mere insolvent end han var i Forvejen.

Bestemmelsen af, hvad der skal forstaaes ved Indtægt, kan frembyde visse Vanskeligheder, og det kan i denne Henseende ikke være afgørende, hvad der f. Eks. skatteretlig anses for at være en Mands Indkomst, ikke heller hvad han regnskabsmæssig opfører som sit Aarsoverskud. Det vil navnlig kunne gøres gældende, at den Statusfremgang, der beror paa Værdistigning af Formuegenstande, ikke skal regnes som Indtægt i de her omhandlede Tilfælde. Da imidlertid hele Paragrafens Regel forudsætter en Overenskomst mellem Parterne, er det ikke nødvendigt i Loven at fastslaa Begrebet Indtægt med større Skarphed, idet man kan henvise Parterne til selv at gøre dette i deres Overenskomst, og for Tredjemand vil Solvensbetingelserne skabe tilstrækkelig Tryghed. I hvilket Omfang en saadan Overenskomst skal kunne binde Ægtefællerne selv overfor hinanden ogsaa ud i Fremtiden vil bero paa de almindelige Regler om Kontrakters Gyldighed, særlig D. L. 5—1—1 og Aftalelovens §§ 31 og 33; kun maa det erindres, at det ved saadanne familieretlige Aftaler særlig let vil kunne indtræffe, at Forudsætningerne for Aftalen senere bortfalder paa Grund af forandrede Forhold.

De ovenfor nævnte Betingelser er Betingelser for, at Retshandlen overhovedet skal have nogen Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer. Sammenlignet med Overdragelser ved Ægtepagt gør det den Forskel, at hvis en Ægtefælle herved har gjort sig insolvent, er det alene de Kreditorer, der havde Krav paa ham paa det Tidspunkt, da Ægtepagten blev gyldig, der ved deres Retsforfølgning vil kunne tilsidesætte Ægtepagten; men i de i nærværende § omhandlede Tilfælde bliver hele Dispositionen ugyldig, hvis Beviset for Solvens ved dens Foretagelse svigter, og da vil ogsaa de senere opstaaede Kreditorer kunne gaa frem uden Hensyn til Overdragelsen. Grunden hertil er, at Ægtepagten er blevet publiceret ved Indtegning, saa at Tredjemand derigennem er blevet advaret mod at give Kredit; men Dispositionerne efter § 40 skal netop ikke publiceres, og det

er navnlig heri Fordelen ved § 40 bestaar. Paa den anden Side hjemler § 40 ikke saaledes som § 42 noget personligt Ansvar for den modtagende Ægtefælle ved at modtage Midler efter § 40, uden at de foreskrevne Betingelser er fyldestgjorte. Dette har dog næppe stor praktisk Betydning, da Ægtefællen, hvis det er Penge den har modtaget, dog maa svare til det modtagne med de Penge den har, men ganske vist heller ikke med mere, og hvis det er individuelt bestemte Ting, hjemler ogsaa § 42 Ansvarsfrihed i Tilfælde af Tingens tilfældige Undergang.

Derimod kan de overdiagne Ting kun efter de almindelige Regler om eksstinktive Erhvervelser erhverves ved Retshandler i god Tro med Overdrageren, selv om Betingelserne efter § 40, 2det Pkt. ikke er opfyldte.

ad §§ 41 og 42.

Loven af 1899 § 5 indeholder Bestemmelser, der tilsigter at beskytte Tredjemand mod Formueforskydninger mellem Ægtefæller. Den vedrører ganske vist kun de Formueforskydninger, der finder Sted ved Ægtepagt; men da Ægtepagt kræves til alle Afgivelser fra det sædvanlige Formuefællesskab saavel som til alle Gaver af nogen Betydning mellem Ægtefæller, kommer § 5 til at hjælpe Tredjemand i alle de Tilfælde, hvor der er Trang dertil, hvis den paa-gældende Transaktion mellem Ægtefællerne overhovedet har nogen som helst Gyldighed. Og har den ikke det, er Tredjemand jo stillet som om den ikke var indgaaet. § 5 vedrører saavel de Tredjemænd, som indgaar Retshandler med Ægtefællerne, som dem der har Krav paa nogen af dem, idet den overfor begge Grupper giver Regler for, hvornaar en Ægtepagts Gyldighed mod Tredjemand begynder, og hvilken Retsstilling Tredjemand faar, naar Transaktionen ikke har fuld Gyldighed overfor ham.

Hvad den første Gruppe angaar, skal der henvises til Bemærkningerne nedenfor til § 47, der handler om Tidspunktet for

Ægtepagtens Gyldighed. Her skal alene tales om Forholdet til Kreditorerne.

Det skal nu først bemærkes, at den gamle § 5 er noget uheldig affattet, idet det ikke er blevet helt klart, hvilke Tidspunkter der er afgørende i de forskellige Relationer, eller hvilke Indskrænkninger i Ægtepagtens Retsvirkninger der anordnes. Dette har forvoldt i alt Fald Teorien store Tvivl, som endnu ikke er blevet definitivt løste; men i Praksis vides der ganske vist ikke at have vist sig tilsvarende Vanskeligheder. Selve Reglens Hovedindhold er nemlig utvivlsomt og gaar ud paa, at de Kreditorer, hvis Krav er ældre end et vist Tidspunkt (Ægteskabets Indgaaelse, Ægtepagtens Tinglæsning), ogsaa fremdeles, efter forgæves at have søgt Fyldestgørelse hos deres Skyldner, kan søge Fyldestgørelse i det, der fra denne er overført til hans Ægtefælle, medmindre denne kan godtgøre, at Debitor paa det nævnte Tidspunkt havde tilstrækkeligt til at dække sine Forpligtelser. Denne Regel er imidlertid ikke fundet fuldt tilfredsstillende for Kreditorerne (hvis Stilling iøvrigt før Loven af 1899 var endnu bedre, idet der i Konfirmationerne, som den Gang krævedes til alle Ægtepagter uden Hensyn til Tidspunktet for deres Oprettelse, toges et udtrykkeligt Forbehold om deres Ret til at søge Fyldestgørelse uden Hensyn til Ægtepagten, naar deres Krav var ældre end Ægtepagtens Tinglæsning). Fristelsen for Ægtefæller til at begunstige hinanden paa deres Kreditors Bekostning er nemlig saa stor, og deres Muligheder for at forvanske de virkelige Forhold saa rige, at Kreditorerne trænger til en særlig kraftig Retsbeskyttelse for at undgaa Tab ved saadanne Manøvrer fra Ægtefællernes Side. Man har derfor ment, at man i Udkastet bør gaa længere i Retning af at beskytte Kreditorerne end Lov 1899, § 5 har gjort, uden dog at ville give dem en saa fortrinlig Beskyttelse som den ældre Ret gav dem.

Det bestemmes derfor for det første i § 41, at Ægtefællerne, naar de overfor Kreditorerne vil paaberaabe sig en mellem dem truffen Aftale, skal have Bevisbyrden

for, at denne Aftale kunde træffes uden Ægtepagtsform, altsaa at det enten var en sædvanlig gensidig bebyrdende Retshandel eller en sædvanlig Gave eller en af de i § 39 særlig omtalte Forsørgelsesretshandler eller endelig en Disposition efter § 40. Lykkes dette Bevis ikke for Ægtefællerne, kan de ikke paaberaabe sig den i Henhold til Aftalen skete Overdragelse overfor Overdragerens Kreditorer — den bliver altsaa at betragte som en Nullitet —, medmindre Aftalen er sket i Form af Ægtepagt. Overdragelsen behandles med andre Ord som en Gave, der efter § 39 er ugyldig, medmindre den sker ved Ægtepagt. Er der i saadanne Tilfælde ydet et Vederlag, maa naturligvis den Kreditor, som vil omstøde Retshandlen, tilsvare den anden Ægtefælle dette.

Selv om Gaven gyldig er givet ved Ægtepagt, bestemmes det dog i § 42, at den, som »da«, o: paa det Tidspunkt, da Ægtepagten fik Gyldighed, havde Fordring paa Giveren, skal kunne holde sig til Modtageren for Værdien af det overførte, altsaa for Gavens Værdi. Indeholder Retshandlen kun en delvis Gave, idet der vel er ydet noget men ganske utilstrækkeligt Vederlag, bliver det kun til den Del af Værdien, som overstiger Vederlaget, hvortil Kreditorerne kan holde sig, da der kun for saa vidt foreligger en Gave. Kreditorerne kan holde sig til Modtageren, naar Dækning hos Overdrageren maa antages uopnaaelig. Hertil kræves ikke, at de skal have foretaget forgæves Eksekution hos ham, men det er nok, at f. Eks. en anden har gjort det, eller hans Insolvens paa anden Maade er fyldestgørende godtgjort. Modtageren skal dernæst være fri for Ansvar, hvis han kan godtgøre, at Overdrageren ikke var eller har gjort sig insolvent ved Overdragelsen. Dog har man ment ogsaa at burde skærpe dette Krav noget, og det udtales derfor, at Overdrageren skal have beholdt ikke blot tilstrækkelige Midler, men »utvivlsomt tilstrækkelige Midler« til at dække sine Forpligtelser, saaledes som det nu udtales i norsk L. 29. Juni 1888 § 6. Dette betyder, at en kneben Balance ikke er nok, og heller

ikke en Balance opgjort efter en øjeblikkelig, tilfældigvis særlig gunstig Kurs paa de beholdne Værdier; men Opgørelsen maa være en saadan, at der kan gaas ud fra, at der virkelig, naar Tiden kommer, vil være nok til at dække de nu forhaandenværende Kreditorer. I Overensstemmelse med almindelige Retsgrundsætninger bør Modtageren dernæst være fri for Ansvar, dersom de Ting, han har modtaget, uden nogen Skyld fra hans Side gaar til Grunde eller bliver ham frastjaalet eller paa anden Maade gaar tabt, dog at Bevisbyrden for, at Tingene paa denne Maade er forkommet, ligeledes maa paahvile ham.

Det Tidspunkt, paa hvilket Solvens kræves bevislig at skulle foreligge, er det samme, som er bestemmende for, hvilke Kreditorer, der skal have Retten efter § 42, nemlig Tidspunktet for Indtrædelsen af Ægtepagtens Gyldighed. Dette fastsættes nærmere i § 47 til Dagen for Ægtepagtens Anmeldelse til Indtegning i Ægtepagtsbogen.

Udskyder Ægtefællerne Indtegningen, vil Kreditor kunne søge Fyldestgørelse uden Hensyn til Ægtepagten; thi denne har da overhovedet ingen Gyldighed, og enhver Kreditor, hvis Krav opstaar før Anmeldelsen til Indtegning, kan gøre Retten efter § 42 gældende.

Hvor der imidlertid alene er Tale om de ubetydelige Gaver efter § 39, 1ste Stk., 2det Pkt., skal den strenge Afkræftelsesregel efter § 42 allerede paa Grund af Gavernes Ubetydelighed ikke komme til Anvendelse; men for disses Vedkommende gælder da alene Afkræftelsesreglen i Konkursloven § 28.

Det samme skal gælde de sammesteds omhandlede Livsforsikringer m. m. af Hensyn til disse Retshandlers store praktiske Vigtighed for Ægtefællerne. Her kan foruden Konkursloven § 28 efter Omstændighederne ogsaa dens § 27 komme til Anvendelse.

ad § 43.

Her i Norden kan det vistnok antages at være den almindelige Opfattelse, at Hustruen — retlig eller dog moralsk — er

forpligtet til at hjælpe Manden i hans Virksomhed i det Omfang, hvori dette kan siges at være Skik og Brug i Ægteskaber under de paagældende Samfunds- og Formueforhold, og saaledes at hun ikke uden videre har Krav paa noget Vederlag herfor. I Frankrig vil Pligten formentlig følge af de almindelige Regler i Code civil §§ 212 og 213. I B.G.B. § 1356, 2det Stk., udtales den udtrykkelig. I Schw.-Lov omfattes denne Arbejdspligt af den »aide en vue de la prospérité communale«, som hun er pligtig til at yde. Om Vederlag tales der ikke i nogen af disse Bestemmelser.

Medens det nu i mange Ægteskaber er rimeligt, ja nødvendigt, at Hustruen medvirker i Mandens Virksomhed, f. Eks. paa de fleste Landejendomme og hos mange mindre Handlende eller Haandværksfolk, er det ubilligt, at hun skulde have en almindelig Pligt til vederlagsfrit at yde saadan Medhjælp. Udkastet har derfor villet paalægge hende en saadan almindelig Pligt. Paa den anden Side vilde det ogsaa være at gaa for vidt at tillægge hende et ubetinget Krav paa Vederlag, saa snart hun yder Manden nogen Medhjælp. Man har derfor formuleret Reglen i § 43 saaledes, at den samtidig med at forudsætte, at det i sig selv er en rimelig og nærliggende Ting, at en Ægtefælle skal have Betaling for sit Arbejde i den andens Næring, lader det bero paa de nærmere Omstændigheder, om det kan anses for rimeligt, at det udførte Arbejde betales. Foreligger der en Aftale om Betaling, den være sig udtrykkelig eller stiltiende, er det klart, at Betaling maa ydes; men det samme skal ogsaa gælde, hvis den arbejdsgivende Ægtefælle har maattet gaa ud fra, at Betaling vilde blive forlangt, eller den arbejdende Ægtefælle med Rette har forudsat, at Vederlag vilde blive ydet. Grænsen mellem saadanne Forudsætninger og stiltiende Aftaler er i det praktiske Liv ikke skarp, og Stillingen maa altid bedømmes saavel efter de individuelle Forhold mellem Ægtefællerne som efter almindelig Skik og Brug i deres Samfundslag og paa den Egn, hvor de bor.

Samtidig har man indført en etaarig Forældelse af dette Vederlagskrav, idet det under ingen Omstændigheder bør kunne gøres gældende ret længe efter Arbejdets Udførelse, eftersom den anden Part da aldeles gennemgaaende vil være berettiget til at gaa ud fra, at intet Vederlag vil blive forlangt.

For det danske Udkasts Vedkommende er de almindelige Regler i Lov Nr. 274 af 22. December 1908 om korte Forældelser gjort anvendelig paa denne Forældelse, dog at Forældelsesfristen er skønnet at burde sættes ned til 1 Aar.

ad § 44.

I mange europæiske Retsforfatninger gives der en Regel om, at hvis Hustruen, hvor der ikke er Formuefællesskab, overlader Manden sin Formue til Bestyrelse uden nærmere Aftale, kan han raade over denne uden at skulle aflægge Regnskab for sin Forvaltning og er alene pligtig at tilbagebetale Kapitalen, naar hans Bestyrelse ophører. En saadan Regel indeholdes i Code civil § 1539, B.G.B. § 1430 og Schw.-Lov § 242, 2det Stk., samt Ostrigsk B.G.B. § 1239, i hvilken sidste Lovs § 1238 der tilmed indeholdes en Præsumption for, at Hustruen har overladt Manden Bestyrelsen af sin Formue; ogsaa i Ungarn og Italien gælder tilsvarende Regler.

Da Udkastets Gifterets-System med Hensyn til Raadigheden over Formuen er væsentlig beslægtet med de nævnte Lovgivningers Særejesystem, og da en Bestemmelse af det ovenfor angivne Indhold medfører en Formueordning, der bortset fra Gældshæftelse væsentlig skaber det samme praktiske Resultat som det nu bestaaende Formuefællesskab under Mandens Forvaltning, har man ment at burde optage en Regel af beslægtet Art, gældende til Fordel for begge Ægtefæller. Særlig under den nye Lovgivnings første Tid kan det forventes, at Hustruen ofte vil overlade sin Formue til Mandens Bestyrelse, uden at der træffes nogen Art Aftale i den Anledning. Efter det mellem Ægtefællerne sædvanlig bestaaende Tillidsforhold vil en Aftale ikke

være nødvendig, og Meningen vil være, at Indtægterne skal anvendes til Familiens Bedste, til dens Underhold. Reglen i § 44 gaar da ud paa, at naar en Ægtefælle har overladt den anden Ægtefælle Bestyrelsen af sin Formue eller en Del deraf, uden at der er truffet nærmere Aftale imellem dem, skal Formodningen være for, at Indtægterne skal anvendes til Familiens Underhold, og Ægtefællen behøver da ikke at aflægge nærmere Regnskab for, hvorledes de er medgaaet hertil. Den behøver kun at angive, at der er medgaaet saa eller saameget. Hvad der da bliver tilovers, maa den aflægge Regnskab for. Til Beskyttelse for den Ægtefælle, der saaledes maatte have overladt Bestyrelsen af sin Formue til den anden, bestemmes det, at den heri liggende Bemyndigelse til enhver Tid kan tilbagekaldes. Det er dog en Selvfølge, at en Ægtefælle, der har overladt sin Ægtefælle Bestyrelsen af sin Formue, ikke vilkaarlig kan forlange sig denne tilbageleveret, naar Bestyrelsen har medført, at Formuen er blevet bundet i Foretagender, hvorfra den ikke paa staaende Fod kan løsgøres uden Tab for ham. Der maa da gives Ægtefællen en passende Frist til at afvikle Forholdet. Kan Ejeren godtgøre eller dog i en efter Omstændighederne tilstrækkelig Grad sandsynliggøre, at Indtægterne ikke i det angivne Omfang er medgaaede til Underholdet, kan den forlange en Rodegørelse for deres Anvendelse og Erstatning for uberettiget Brug af dem. Det samme maa den efter Omstændighederne kunne kræve, hvis Indtægterne overstiger, hvad den efter § 2 skal bidrage til Underholdet, og der ikke kan siges at være Formodning for, at den har villet yde mere end sin Skyldighed.

Midlerne vedbliver naturligvis at hæfte for Ejers Forpligtelser, og de hæfter ikke for Bestyrers.

Det svenske Udkast indeholder en tilsvarende Regel, medens det norske ingen saadan Regel har optaget. Dette betyder dog ikke nogen egentlig reel Uoverensstemmelse, idet der i Norge uden nogen udtrykkelig Bestemmelse antages ofte at ville

komme til at gælde væsentlig samme Regel, medens man for visse Tilfælde har næret Betænkelse ved at lovfæste en saadan Regel.

ad § 45.

Aftaler om Underhold omhandles i § 10 og om Aftaler i Anledning af forestaaende Skilsmisse eller Separation findes Regler i Kommissionens Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning Kap. VI, §§ 70 og 73. Det er naturligvis ikke Meningen at forandre disse Regler, og Bestemmelserne i nærværende Kapitel kommer derfor ikke til Anvendelse paa de Retsforhold, der beherskes af disse Regler; men da Kapitlet i al Almindelighed omhandler »Retshandler mellem Ægtefæller«, har man skønnet det rettest at gøre en Henvisning til de fornævnte Regler.

ad § 46.

Med Hensyn til Ægtepagtens Form har man i det danske Udkast holdt fast ved den efter Lov 1899 gældende Ret: Der fordres ubetinget skriftlig Oprettelse. Hver af Parterne skal underskrive, men dette behøver ikke at ske samtidig. Vitterlighedsvidner kræves ikke nu, og der ses ikke Grund til fremtidig at opstille Krav herom. Hvad Habiliteten angaar, vil man ogsaa vedblivende, foruden Værgens, kræve den umyndiges egen Medvirken til Ægtepagtens Oprettelse. Som Følge heraf vil den umyndiggjorte, der er sindssyg, være afskaaret fra at oprette Ægtepagt, men dette har næppe nogen praktisk Betænkelse. I alt Fald synes den modsatte Ordning mere betænkelig.

Der vil ikke i noget Tilfælde kunne kræves Pupilautoriteternes Samtykke til en Ægtepagt, heller ikke hvis den vedrører fast Ejendom, eller iøvrigt indeholder en Retshandel, som Værgen for en umyndig, efter vore Regler, ellers ikke kan afslutte uden Pupilautoriteternes Samtykke. Reglen i § 46, 2det Punktum, er i saa Henseende udtømmende, og den stemmer vistnok med

Lov 7. April 1899 § 2. Efter Paragrafens Formulering forlanges det udtrykkelig, at Værge eller Kurator skal give Samtykke i Form af en Medunderskrift, hvilket ogsaa nu kræves efter Praksis uden at være udtrykkelig hjemlet ved Lovens Ord. Ligeledes er det Meningen at tiltræde den af Højesteret statuerede Fortolkning af gældende Rets Regel, at Samtykket fra Værge og Kurator er nødvendigt, ogsaa hvis Ægtepagten blot er erhvervende for den umyndige. § 46 omfatter nemlig alle Ægtepagter uden at gøre Undtagelse for de erhvervende, og deraf følger, at Samtykkekravet maa gælde ogsaa for disse. Denne Regel synes praktisk fornuftig, selv om den ikke stemmer med den almindelige Grundsætning, at der til blot erhvervende Retshandler ikke kræves Myndighed.

Derimod mener man at burde afskaffe Konfirmationen af Ægtepagter oprettede under Ægteskabet. Som fremhævet i Motiverne til § 3 i Lov 7. April 1899 kræves Konfirmationen væsentlig for gennem den offentlige Myndigheds Kontrol at skabe et Værn for den svagere Part, der formodes som Regel at være Hustruen; derimod kun i ringere Grad for at beskytte Tredjemands Interesser. Nogen virkelig Beskyttelse kan Konfirmationen imidlertid næppe siges at yde, idet den praktisk set aldrig nægtes, naar Ægtepagten ikke ligefrem indeholder noget lovstridigt eller selvmodsigende. Der- som en Ægtepagts Indhold synes at være i Strid med Hustruens Interesser, vil Justitsministeriet, hvorigennem Konfirmationen meddeles, ganske vist forlange en nærmere Begrundelse af dens Oprettelse, set fra Hustruens Side; men en saadan Begrundelse kan næsten altid gives saaledes, at det ikke er muligt at forkaste den. Konfirmationen tjener derfor væsentlig til at fremskaffe en klarere Formulering af disse Ægtepagter. Heller ikke i de Tilfælde, hvor Ægtepagten, f. Eks. naar nogen gifter sig igen, aabenbart kun tilsigter at omgaa Livsarvingernes Krav ved at gøre deres Arveladers Formue til den nye Ægtefælles Særeje, har Ministeriet hidtil nægtet Kon-

firmation; og endnu mindre i de sædvanlige Tilfælde, hvor dens Formaal er at unddrage Mandens Ejendele fra hans eventuelle Kreditorer ved at gøre alt hvad han ejer, ogsaa hans personlige Brugsgenstande, til Hustruens Særeje. Dette beror hovedsagelig paa, at efter de foran berørte i Motiverne til Loven 1899 fremsatte Bemærkninger har Ministeriet ikke anset det for sin Opgave under Konfirmationen at varetage disse Interesser. Hvad særlig Arvingerne angaar, maa det ogsaa erindres, at Ægtefællerne som Regel ved en før Ægteskabets Indgaaelse oprettet Ægtepagt vil kunne foretage de af dem ønskede Formueforskydninger til Skade for Arvingerne uden overhovedet at behøve at forelægge Sagen for den konfirmerende Myndighed. Men dette Tilsyn med Hustruens Anliggender, som Konfirmationskravet saaledes efter gældende Ret betyder, kan man efter Indførelsen af den nye Formueordning ikke mere finde at være paa sin Plads. Man formener tværtimod, at Ægtefællerne selv kan og bør bedømme, hvad der bedst tjener deres Tarv, uden nogen Art af Formynderskab. For en udenforstaaende Myndighed vil det altid være yderst vanskeligt at danne sig nogen begrundet Mening om disse Forhold, og det er i det hele Udkastets Princip kun i det ringest mulige Omfang at indblande Myndighederne i Ægtefællernes Anliggender.

ad § 47.

Lov 1899, §§ 3 og 5, sordre skarpt mellem en Ægtepagts Gyldighed mellem Parterne, herunder ogsaa overfor disses Arvinger, og overfor Tredjemand 2: dem, der ifølge Retshandel erhverver Formuegenstande fra nogen af dem, og dem, der paa Grundlag af Retshandel, skadegørende Handlinger eller paa anden Maade har faaet et obligatorisk Krav paa den ene eller den anden, altsaa deres Kreditorer.

I den første Relation gælder Ægtepagten fra dens Oprettelse. I den sidste gælder Ægtepagten som Hovedregel først

fra dens Tinglæsning, hvis Tredjemand ikke bevislig havde Kundskab om Ægtepagten, thi naar han har faaet det, bliver Ægtepagten bindende for ham. Er Ægtepagten oprettet før Ægteskabet faar den derhos først Gyldighed fra dettes Indgaaelse.

Denne Sondring mellem Gyldighed for Parterne og Virkning overfor Tredjemand er der efter Udkastets System ikke Grund til at opretholde. Ægtepagter faar nemlig her-efter ikke tilnærmelsesvis den Betydning, som de nu har, idet alle de Ægtepagter, der kun forbeholder en Ægtefælles Ejendele eller Erhvervelser som Særeje for Ægtefællen selv, ikke ændrer Ægtefællens formueretlige Stilling udadtil og heller ikke forringer den andens Raadighedsomraade indadtil. Ægtepagt bliver saaledes lige saa lidt nødvendig for at beskytte en Ægtefælle (Hustru) mod den anden Ægtefælles mulig uheldige Dispositioner, som for at unddrage dens Ejendele fra den andens Kreditorer. Følgelig faar Begyndelsestidspunktet for dens Gyldighed ikke saa stor Betydning undtagen for de Ægtepagter, hvorved der fra den ene overføres noget til den anden; men dette giver ikke tilstrækkelig Grund til at sætte forskellige Tidspunkter for Gyldigheden i de to Relationer. Ægtepagter af tilsvarende Indhold som de nu almindelig kendte vil fremtidig væsentlig faa Betydning overfor Ægtefællernes Arvinger ved at undtage Formuen fra Delingen; men netop derfor kan man, særlig naar man afskaffer Konfirmation for de efter Vielsen indgaaede Ægtepagter, vanskelig nøjes med Ægtepagtens Underskrift som eneste Gyldighedsbetingelse, da det saa vilde staa i Parternes Magt at oprette 2 Ægtepagter, en der skulde bruges, hvis den ene døde først, og en anden til Brug, hvis den anden døde først, idet Arvingerne vilde savne ethvert Middel til at øve Kontrol hermed. Man maa derfor kræve en offentlig Konstatering af Ægtepagtens Eksistens, for at den overhovedet skal anerkendes som gyldig oprettet, altsaa baade i Forholdet mellem Ægtefællerne indbyrdes (overfor deres Arvinger) og udadtil i Forhold til Tredjemand.

Denne Konstatering opnaas ved Ægtepagtens Indtegnning i Ægtepagtsbogen, der fremtidig skal træde i Stedet for Tinglæsningen. Til denne Indtegnning er knyttet de samme Retsvirkninger som hidtil til Tinglæsningen, og desuden skal den som berørt være bestemmende for Ægtepagtens Gyldighed mellem Parterne. Iøvrigt afgøres det efter vor Rets almindelige Regler, hvilken Betydning Tredjemands gode Tro ved Erhvervelser inden Ægtepagtens Indtegnning skal have. Med Hensyn til de nærmere Regler om denne Indtegnning henvises til Bemærkningerne nedenfor til Kap. IX. Det er imidlertid ikke Meningen med denne Bestemmelse, at en iøvrigt gyldig oprettet Ægtepagt skal være uden al bindende Kraft for Parterne selv, saa længe den ikke er indtegnet, og navnlig til enhver Tid frit skal kunne tilbagekaldes af en af dem. Det følger tværtimod af Reglen nedenfor i § 92, at naar Ægtepagten først er behørig underskrevet, har Ægtefællerne overfor hinanden bundet sig til at lade Indtegnningen ske, saaledes at den ene Part til enhver Tid kan begære denne foretaget, uden at den anden Part kan modsætte sig det. Hver af dem er saaledes i Stand til at hidføre den Begivenhed, der bevirker Ægtepagtens fulde Gyldighed imellem dem, og kun hvis den ene dør, uden at Indtegnning har fundet Sted, mister Ægtepagten sin Betydning. Det maa her yderligere paapeges, at ifølge § 90 skal Indtegnningens Retsvirkninger regnes fra den Dag, da Ægtepagten anmeldes til Indtegnning, hvilket vil sige, at Ægtepagten kan opnaa omtrent øjeblikkelig Gyldighed, idet den ikke mere er afhængig af den kun 1 Gang ugentlig stedfindende Tinglæsning.

Hvad angaar Ægtepagter oprettede før Vielsen, skal de jo ifølge deres Formaal først træde i Virksomhed ved Ægteskabets Indgaaelse. Er Indtegnning imidlertid sket forinden, skønnes der ikke at være nogen Grund til, at Ægtepagten ikke skulde kunne faa Gyldighed straks fra Indtegnningen. Det kan jo godt være praktisk ønskeligt, at en Kontrakt, der oprettes mellem to Personer for at gælde som Ægtepagt

under deres senere Ægteskab, allerede fra et tidligere Tidspunkt skal binde den ene eller anden af dem som en — betingelsesvis — indgaaet Gaveretshandel. Indtræder der derfor faktiske Forskydninger mellem Ægtepagtens Indtegnings og Vielsen, f. Eks. ved at en ved Ægtepagten overført Formuegenstand afhændes, vil Retshandlen eventuelt kunne angribes af den berettigede Ægtefælle efter de almindelige Regler. Nogen praktisk Ulempe kan dette ikke tænkes at ville medføre, selv om der undtagelsesvis maatte hengaa endogsaa meget lang Tid mellem Indtegningen og Giftermaalet, idet Tredjemand jo ved Indtegningen er behørig advaret, og det er yderst upraktisk, at der herved skulde ske en Krænkelser af hans Ret. Imidlertid vil det i det hele sikkert kun yderst sjældent forekomme, at det har praktisk Betydning, om en Ægtepagt faar nogen Gyldighed før Ægteskabet. Efter det svenske og norske Udkast faar Ægtepagten dog aldrig Gyldighed før fra Ægteskabets Indgaaelse.

En Bestemmelse svarende til L. 1899 §§ 7 og 8 har man anset det for overflødigt at optage i Udkastet, og en saadan Bestemmelse findes heller ikke i de norske og svenske Udkast. Det er nemlig en Selvfølge, at de almindelige Regler om Erhvervelse af fast Ejendom, Skibe og negotiable Papirer gælder ved Siden af Reglerne om Ægtepagt.

Kapitel VI.

Om Bosondring.

Loven af 7. April 1899 indførte en i tidligere dansk Ret ukendt Adgang for Hustruen — i et enkelt Tilfælde ogsaa for Manden — til i Ægtefællernes levende Live at faa Formuefællesskabet ophævet og Boet delt, den saakaldte Bosondring. En tilsvarende Regel var i Norge indført med Loven af 1888 og allerede tidligere i Sverige, hvor

Reglerne herom nu indeholdes i Lov 1. Juli 1898, der dog gaar betydelig videre end de danske og norske Love.

Dette Retsinstitut er iøvrigt almindelig kendt i de moderne Retsforfatninger. Code civil § 1443 hjemler Hustruen Ret til Bosondring, naar der er saa stor Uorden i Mandens Sager, at hans Gods maa befrygtes ikke at kunne dække hendes Krav paa Medgiftens Tilbagebetaling, hvorimod den udtrykkelig erklærer enhver Aftale om Bosondring for ugyldig. B. G. B. § 1418 hjemler under den legale Formueordning Hustruen Ret til Bosondring under lignende Betingelser, samt desuden naar Manden forsømmer sin Underholdspligt eller bliver umyndiggjort. Endelig indtræder den af sig selv ved Mandens Konkurs, § 1419. I Tilfælde af (vedtaget) Formuefællesskab giver § 1468 Hustruen Ret til Bosondring, naar Manden uden hendes Samtykke foretager Dispositioner, hvortil hendes Samtykke kræves, naar han formindsker Fællesboet for at forfordele Hustruen, naar han har gjort Fællesboet insolvent, saa at hendes fremtidige Erhvervelser kommer i Fare, og desuden i Tilfælde af hans Umyndiggørelse og Forsømmelse af Underholdspligten. Efter § 1469 kan Manden faa Bosondring, naar Hustruen har gjort Fællesboet insolvent ved Forpligtelser, som i Forholdet mellem Ægtefællerne ikke skulde falde paa Manden, og hans senere Erhvervelser derved kommer i Fare. Schw.-Lov §§ 183 og 184 giver begge Ægtefæller Ret til at faa Bosondring, navnlig i Tilfælde af den andens Insolvens; Hustruen desuden naar Manden forsømmer sin Underholdspligt.

Medens Bosondringsinstituttet har faaet en vis Betydning i Sverige, hvor det ogsaa har dannet et Slags Surrogat for Ægtepagter under Ægteskabet, idet Bosondring kan opnaas alene paa Grund af begge Ægtefællers derom fremsatte Begæring, er det i Danmark kun blevet meget lidt benyttet, og det samme synes ogsaa at være Tilfældet i Norge, dog at Bosondring paa Grund af Konkurs her er hyppigere end i Danmark.

Som det af det foregaaende vil ses, er Bosondringsinstituttet skabt som en Nødhjælp for en Ægtefælle; hvis Formue er givet i den anden Ægtefælles Hænder. Efter Udkastets System er dette imidlertid ikke mere Tilfældet, da hver Ægtefælle herefter raader for sin egen Formue. Derimod vil Opretholdelsen af Bosondringsadgangen være et betydningsfuldt Udslag af det mellem Ægtefællerne, trods den delte Raaden, bestaaende Fællesskab om, hvad begge ejer, idet herigennem den ene Ægtefælles Andelsret i den andens Formue allerede i dennes levende Live, og medens Ægteskabet bestaar, giver sig til Kende. Ægtefællen kan herigennem faa hele Formuen delt i 2 lige store Parter, sit Gifteeje saavel som den andens Gifteeje, og hver af dem faar Halvdelen af, hvad der, naar Passiverne er fradraget, bliver tilovers af hvers Gifteeje. Gifteretsordningen ophører saaledes, og i Stedet herfor indtræder et Særeje, hvorunder hver skal eje Halvdelen af, hvad der tidligere tilsammen udgjorde begge Gifteejer. Desuden vil Bosondringen under det nye Formuesystem kunne have Værdi som en midlertidig Foranstaltning, inden Skilsmisse eller Separation kan komme i Orden, idet den vil kunne sikre en Ægtefælle den Part, som senere ved Separationen eller Skilsmissen skal tilfalde den — noget i Lighed med den foreløbige Sikring af Formuen, som nu kan finde Sted efter Lov Nr. 131 af 27. Maj 1908 § 14. Paa den anden Side kan man ikke være blind for, at Bosondringsinstituttet har store Mangler: For den Ægtefælle, Bosondringen rettes imod, betyder den en meget alvorlig Indgriben i hans Forhold, idet den Formindskelse i hans Raadighedsomraade, den medfører, virker som en i alt Fald delvis Umyndiggørelse og i høj Grad er egnet til baade at svække Ægtefællens sociale Prestige og hans økonomiske Grundlag; hans Kredit vil blive om ikke altid totalt ødelagt saa dog betydelig rystet. For den anden Ægtefælle vil Bosondringen paa den anden Side som Regel ikke medføre tilsvarende Fordele, idet den oftest først vil opnaas, naar den skyldige

Ægtefælle allerede har ødelagt sit Gods, saa at der ved den paatvungne Deling intet er at faa. Naar man giver hver Ægtefælle den fulde Raadighed over dens egen Formue, vil det let ses, at den væsentligste Grund til Bosondringsadgangen samtidig bortfalder, saa meget mere som hver Ægtefælle kun hæfter for sin egen Gæld, bortset fra Husholdningsgælden, og den uskyldige derfor intet har at frygte for sit Raadighedsomraade. Institutet vil desuden ofte skyde over Maalet. Det maa jo nemlig indføre en Deling af Formuen helt igennem, baade den, som er under den skyldiges Raadighed, og den, som staar under Raadighed af den uskyldige, der begærer Bosondringen paa Grund af den førstes Forseeelse. Thi alene at dele den førstnævntes Raadighedsomraade og lade den anden beholde sit ubeskaaret vilde være en Skærpelse af Reglen, som vilde være saa meget mindre paa sin Plads, som hele Reglen er mindre paa krævet.

Det kunde da ligge nær ganske at afskaffe Bosondringen, og dette har ogsaa været noje overvejet. Imidlertid maa det erindres, at selv om hver Ægtefælle fremtidig raader for, hvad han indfører og hvad han tjener, har den Ægtefælle, som Regel Hustruen, der intet selv fortjener, ofte direkte eller indirekte bidraget saa meget til den andens Fortjeneste, at den ikke bør være pligtig til altid at finde sig i, at hvad der saaledes er samlet ved fælles Flid og Arbejde, egenmægtig bortødsles af den ene eller anvendes til dennes Særinteresser. For den Ægtefælle, der selv har noget, vil det ogsaa kunne være af Betydning at faa hidført en Deling, medens den anden endnu har noget, for ikke senere at skulle risikere, naar den anden har forødt alt sit Gods, at skulle dele hele sin Formue med ham eller hans Arvinger. En Bosondring begrundet i disse Betragtninger kunde vel naturlig tænkes begrænset til at omfatte alene, hvad der under Ægteskabet er opsparet; men en saadan Regel er teknisk meget vanskelig baade at formulere og at anvende, og man har derfor opgivet at begrænse Reglen paa

denne Maade. Det kunde ogsaa tænkes at henvise til Umyndiggørelse af den skyldige Ægtefælle; men som allerede i Motiverne til Lov 1899 fræmhævet er Umyndiggørelse et i en Persons Liv langt mere indgribende Skridt, og det vil allerede af den Grund ofte være meget vanskeligt at faa det gjort, ligesom det derfor endnu mere end Bosondring maa befrygtes at komme for sent.

Man har da givet en egentlig Bosondringsregel, men stærkt begrænset dennes Omraade.

ad § 48.

I nærværende Paragraf angives de Grunde, der skal foreligge, for at en Ægtefælle skal kunne opnaa Bosondring selv mod sin Ægtefælles Protest. Dette skal kunne ske, hvis den ene Ægtefælle væsentlig formindsker sit Gifteje eller fremkalder Fare for en saadan Formindskelse ved Forhold, der indeholder en Tilsidesættelse af dens Pligt efter § 28. Tilsidesættelsen kan bero paa, at den ligefrem vanrøgter sine økonomiske Anliggender eller misbruger sin Raadighed over Gifteejet. Herved tænkes særlig paa en Mangel paa Tilsyn, letsindig Bestyrelse eller Bortødslen af Gifteejet til uproduktive Formaal saasom en urimelig kostbar Levevis, Salg og Pantsætning af Ejendele for at skaffe Penge til Svir og Fornøjelser og deslige. Formindskelse af Gifteejet kan imidlertid ogsaa forvoldes ved anden uforsvarlig Adfærd f. Eks. ved at engagere Formuen i tvivlsomme Forretninger, hvorved den ikke blot kan gaa tabt, men hvoraf der kan opstaa omfattende Forpligtelser; og af Hensyn til disse sidste, der jo rammer hele den paagældende Ægtefælles Formue, maa ogsaa saadanne uforsvarlige Dispositioner over Særejet medtages. Hermed er naturligvis ikke sagt, at enhver risikabel Forretning, der viser sig at medføre Tab, skal give den anden Ægtefælle Ret til Bosondring. Der bør altid indrømmes almindelig Forretningsspekulation et vist Spillerum, og det er først saadanne Spekulationer, der er i høj Grad letsindige eller under de foreliggende Omstændigheder maa anses for aabenbart

uforstandige eller uforsvarlige, der skal berettigede den anden Ægtefælle til at kræve Bosondring. Ikke heller begrundes Kravet blot ved en mindre god Formuebestyrelse eller endog ved en vis Grad af Uduelighed, saalænge det ikke stiger til den ligefremme Vanrøgt. Hovedgrundsætningen, at hver Ægtefælle selv raader for sit Gifteeje, vilde ellers ved Bosondringsadgangen ganske tabe sin Værdi.

Fremdeles vil det kunne falde ind under Reglen at foretage de i §§ 29 og 30 omhandlede Retshandler uden at indhente det fornødne Samtykke, og dette kan blive Tilfældet ikke blot, hvor Retshandelen paa Grund af Tredjemands gode Tro eller Forældelsesfristens Udløb bliver gyldig, men ogsaa selv om den kan omstødes, da dette jo efter Omstændighederne kan paadrage Ægtefællen et betydeligt Erstatningsansvar. Det har været overvejet at opstille Tilside-sættelsen af disse Bestemmelser som en selvstændig Bosondringsgrund; men dette er opgivet under Hensyn til, at ikke enhver Tilside-sættelse af disse Paabud bør kunne begrunde en saa stærk Indgriben, som Bosondringen er. Denne bør derfor alene finde Sted, naar Tilside-sættelsen kan karakteriseres som et virkeligt Misbrug af Raadigheden over Gifteejet.

Endvidere rammer Reglen Gaver, forsaavidt det kan betragtes som et Misbrug af Raadigheden over Gifteejet at give dem. Baade Lov 1899, § 11 og den norske Lov 1888, § 14, sætter en forholdsmæssig Grænse for Mandens Beføjelse til at give Gaver af Fællesboet (5 pCt. i eet Aar — 1/10 af Boet). Men medens saadanne Grænser, der iøvrigt altid bliver yderst vilkaarlige og vanskelige at arbejde med, kan være brugelige, naar Manden ogsaa raader over Hustruens indbragte Gods, passer disse Regler slet ikke, naar hver af Ægtefællerne selv raader for sin Formue. Dermed er det imidlertid ikke sagt, at de frit kan bortskænke deres Formue, som de lyster. Medens mange Gaver, f. Eks. til Slægtninge, velgørende eller almennyttige Øjemed, konventionelle Gaver til Bryllup og Barnedaab o. a. lign. kan

være fuldstændig berettigede, ja fornødne, kan baade saadanne Gaver overdrives ved at bringes i Misforhold til Ægtefællernes Kaar, og Ægtefællen kan give andre Gaver, f. Eks. til dadelværdige Formaal, Kautitioner for uvederhæftige Bekendte og lign., som er en Tilsidesættelse af Hensynet til den anden Ægtefælle, og da foreligger der et Misbrug af Raadigheden over Formuen. Hvad navnlig de Gaver angaar, der bestaar i Arveforskud, er der ingen Tvivl om, at den Ægtefælle, der har Raadighed over Midler hertil — hvilket fremtidig altsaa kan være Hustruen lige saavel som Manden, selv om der ikke er Særeje —, vil være berettiget til at give saadanne Forskud i Fremtiden saavel som nu. Derimod kunde det tænkes, at saadanne Gaver bortskænkedes i saa stort Omfang, at det maatte betegnes som et Misbrug af Raadigheden, og den anden Ægtefælle skulde da kunne forlange Bosondring. Naar først dette anerkendes, maatte Resultatet ogsaa blive, jfr. do nedenfor i § 62, udviklede Regler, at Ægtefællens Lod i Gifteejet maatte beregnes, som om Arveforskudsbeløbet endnu fandtes i Boet, altsaa modsat af hvad der nu i Praksis antages at gælde efter Arvefr. 21. Maj 1845, § 10, jfr. Ordene »til Iagttagelse af Billighed mod sine øvrige Børn«. Under Udtrykket: »anden uforsvarlig Adfærd« vil det endelig kunne falde, at Ægtefællen formindsker sit Gifteeje ved at begaa Forbrydelser eller blot ved at foretage andre skadegørende Handlinger, der paadrager Erstatningsansvar. Det fortjener endnu at bemærkes, at det ogsaa vil kunne være en uforsvarlig Adfærd, at en Ægtefælle anvender en større Del af sit Gifteeje til at sikre sig selv en Livrente eller til at erhverve andre saadanne Rettigheder, som ikke ved Gifteejernes Deling kommer begge Ægtefæller til Gode, se ovenfor S. 129 ff.

En Forudsætning for, at den anden Ægtefælle paa nogen af de nævnte Omstændigheder skal kunne støtte et Krav om Bosondring, er som nævnt, at den skyldige Ægtefælle herved væsentlig formindsker sit Gifteeje eller fremkalder Fare

for saadan Formindskelse. Alle uvæsentlige Forsømmeligheder eller Misbrug bliver saaledes uden Betydning. Endvidere kommer ingen Misbrug eller Tab i Betragtning, naar de alene vil gaa ud over Særejet. Dernæst maa en Ægtefælles Færd ses nogenlunde i sin Helhed, saaledes at han ikke er udsat for Bosondring, naar han ved sin Virksomhed snart har Gevinst, snart Tab, blot fordi han rammes af et pludseligt stort Tab, som han maaske nok kan siges selv at have forskyldt ved sin Letsindighed, f. Eks. ved Børsspil, medens han i tidligere Aar har tjent meget herved. Heller ikke et stort Erstatningsansvar kan paaberaabes imod ham, naar han f. Eks. driver en Bedrift, hvorved han kommer til at udsætte sig for saadanne af Konkurrencehensyn eller lign. Endelig er det en Forudsætning for Reglens Anvendelse, at den Omstændighed, der paaberaabes for Bosondring, maa have tildraget sig indenfor en vis nærmere Tid, og Bosondring vil ikke kunne gives paa Grundlag af Tildragelser, der ligger saa langt tilbage i Tiden, at de ikke nu kan siges at motivere Bekymring for en fortsat slet Administration. Nogen bestemt Frist for Begæringens Fremsættelse har man af praktiske Grunde ikke villet eller kunnet sætte; men Begrænsningen finder sit Udtryk i Paragrafens Udtryk »formindsker«, ikke »har formindsket« Gifteejet.

Det kan dernæst fremhæves, at hvis den anden Ægtefælle i Forvejen har samtykket i den paagældende Foranstaltning eller selv har været med til den skadegørende Handling, bør den ikke kunne paaberaabe sig den som Bosondringsgrund. Det samme bør gælde, hvis den selv bestyrer sin Formue ligesaa egennyttig eller uforsvarlig, idet den da ikke vil være bedre skikket til at administrere Boet end den anden er. Saadanne Hensyn kunde tages, hvis man formulerede § 48 saaledes: »Bosondring *kan* gives«, og derved overlod Skifteretten et Skøn, saaledes som nu efter Lov 1899, § 28 modsat § 30. Man har imidlertid ment at kunne overlade disse Spørgsmaal til Løsning i Praxis.

Som en særlig Bosondringsgrund nævnes endelig det Tilfælde, at en Ægtefælles Bo er kommet under Konkursbehandling. En saadan Bestemmelse er ganske vist ikke saa paakrævet som efter gældende Ret, da den ene Ægtefælles Konkurs ikke vil berøre den andens Raadighedsomraade. Ikke heller vil der i selve Konkursen ligge noget dadelværdigt for den fallerede Ægtefælle, medmindre Konkursen netop skyldes saadanne Omstændigheder, som omhandles i nærværende Paragrafs Nr. 1. Alligevel vil der stadig være den samme Grund som nu til at give Bosondring, nemlig den, at der herved aabnes den anden Ægtefælle Adgang til at redde, hvad der senere maatte tilfalde den som Arv, fra — ved en senere Deling — at anvendes til Dækning af den falleredes Kreditorer. Dernæst vil det være en Lettelse i saadanne Tilfælde, hvor Paragrafens Nr. 1 kunde paaberaabes, i Stedet herfor blot at kunne henvise til Konkursen. Baade af bevismæssige og Delikatessehensyn vil dette ofte være at foretrække. Med Hensyn til Ulemperne for den uskyldige Ægtefælle ved at vælge Bosondring gælder det samme i disse Tilfælde som ovenfor er nævnt i Omtalen af Nr. 1.

Der kunde ogsaa spørges, om der ikke kunde være Anledning til at opretholde Adgangen til Bosondring, naar en Ægtefælle ulovlig ophæver Samlivet; men for disse Tilfælde mener man dog at kunne nøjes med den ovenfor omtalte Regel om Bosondring paa Grund af Misbrug og iøvrigt at kunne henvise til Separation som det for slige Tilfælde normale Institut.

ad § 49.

For at en Ægtefælle, naar en Bosondring truer, skal kunne undgaa en offentlig Udredning af begaaede Forseelser ved godvillig at gaa ind paa Bosondringen, har man i § 49 givet en Regel om, at Bosondring ogsaa kan opnaas, naar begge Ægtefæller er enige derom, ja, at den i saa Fald *skal* gives. Naar Ægtepagt kan oprettes under Ægteskabet, vil en saadan Regel vel ikke kunne ventes at finde synderlig praktisk

Anvendelse; men særlig i Sverige, hvor man er vant til at anvende Bosondring paa denne Maade, kan det formentlig have sin Betydning ikke at udelukke den. Den vil ganske vist kunne benyttes til at gøre Halvdelen af Midler, som af Tredjemand er givet som Gifteeje til den ene Ægtefælle, til Særeje for den anden; men syndelig Fare for Misbrug i denne Retning vil der næppe være, netop fordi Midlerne bliver Særeje og ikke den andens Gifteeje. Desuden maa det erindres, at saadanne Særejemidler ofte vil være baandlagte, og Baandlæggelsen vil ikke paavirkes af Bosondringen. Som Følge af den saaledes indrømmede Adgang til at faa Bosondring efter begge Ægtefællers Begæring, bliver Reglen i Lov 1899 § 32 om, at Skifterettens Hjælp kan paa kaldes til Deling af Formuen, naar Formuefællesskabet er ophævet ved Ægtepagt, overflødig, og en tilsvarende Bestemmelse er derfor ikke optaget i Udkastet.

ad §§ 50—52.

Disse Paragrafer indeholder Reglerne om den formelle Fremgangsmaade ved Opnaaelsen af Bosondring.

Naar Parterne er enige, kan denne jo være ganske simpel, og Bosondringen straks meddeles.

Iøvrigt bemærkes, at man har fundet det rettest i alle Tilfælde at lade Bosondringsdekretet afgive af judiciel Myndighed. Dette var under Overvejelse ved Udarbejdelsen af Loven 1899, men blev dengang opgivet af Hensyn til, at man paa den ene Side ikke mente at kunne afskære Appel og paa den anden Side ikke turde udsætte en Ægtefælle for den Forhaling, som en Appel gennem alle Instanser kunde medføre. Efter Retsplejelovens endelige Vedtagelse synes man imidlertid ikke længere at behøve at nære nogen Betænkelighed ved at henlægge disse Afgørelser til Domstolene, hvor de efter deres Natur rettelig hører hjemme, idet man samtidig indskrænker Appellen til kun at kunne naa til Landsretten og sætter Appelfristen til 4 Uger. Endvidere har man gjort den Indskrænk-

ning i Appellens Virkning, at Udførelsen af Skifterettens Beslutning ikke opholdes ved Appellen, udover at ingen af Ægtefællerne kan forlange noget udleveret af den andens Gifteeje, før den endelige Afgørelse er truffet. Saaledes mener man at være kommet udover de i Motiverne til Lov 1899 § 27 (Lovens § 28) paa pegede Vanskeligheder.

Afgørelsen er henlagt til Skifteretten (efter Retsplejelovens § 14, Underretten), uanset at denne ellers ikke efter Retsplejelo-ven skal paakende Retstvistigheder; men dette skønnes mest praktisk, da Delingen af Boet skal foregaa ved Skifterettens Hjælp, saafremt Parterne ikke selv kan enes derom, og det vil da være det simpleste at lade Skifteretten faa hele Afgørelsen.

ad §§ 53—55.

Det, Bosondringen gaar ud paa, er som ovenfor berørt en fuldstændig Adskillelse af de to Ægtefællers Formue-omraader, ikke, som saalænge Gifteretsordningen bestod, i to Gifteejer, men i to hinanden uvedkommende Halvparter af de sammenlagte Gifteejer. Saasnart det derfor er slaaet fast, at Bosondring skal iværk-sættes, altsaa naar Skifteretten har bifaldet Bosondringsbegæringen, maa der finde et Skifte Sted af begge Gifteejerne. Dette Skifte bør foretages efter Reglerne i Skifte-lovens Kap. 6, saaledes at hver især af Ægtefællerne i det mindst mulige Omfang hemmes i Brugen af sit Gifteeje. Hver Ægtefælle beholder derfor uanset Skifte-behandlingen Raadigheden over sit Gifteeje, medmindre Skifteretten finder det nødven-digt i Medfør af Skiftelovens § 64, jfr. § 58 at fratage den Raadigheden og overdrage denne til en Tredjemand. Da Formaalet med Bosondringen jo er at beskytte vedkom-mende Ægtefælle mod Forringelse af dens Gifteret ved dens Ægtefælles daarlige Be-styrelse af Formuen, er det rimeligt, at fra det Øjeblik, da Begæringen om Bo-sondring er fremsat, skal den anden Ægte-fælles skadelige Dispositioner ikke mere komme den begærende Ægtefælle til Skade,

men Opgørelsen skal, hvis Begæringen efterkommes, finde Sted efter Forholdene i det Øjeblik, da Begæringen blev fremsat. Som Følge heraf bestemmes det, at selv om Ægtefællen beholder Bestyrelsen af sit Gifteeje, skal den fra nævnte Øjeblik aflægge Regnskab for sin Bestyrelse, og Hovedreglen bliver da den, at Gæld, som er paa draget efter det nævnte kritiske Tidspunkt, alene skal falde paa dens egen Lod og ikke kan kræves forlods dækket af Boet. Naturligvis gælder dette ikke ubetinget. I selve den Omstændighed, at Ægtefællen beholder Raadigheden over Gifteejet, ligger, at den ogsaa maa kunne paaadrege dette alle løbende Forpligtelser og deraf afholde løbende Udgifter, uden at disse særlig skal belastes dens Lod, ligesom de af de løbende Forretninger flydende Indtægter kommer den under Skifte staaende Formuemasse til Gode. Saadanne Udgifter behandles med andre Ord i Lighed med Masseudgifter under Konkursbehandling. Hvilke Forpligtelser der skal indrømmes denne særlige Karakter vil sikkert i Reglen være ret selvfølgelig, men det maa iøvrigt bero paa Dommerens Skøn. Med Hensyn til Indtægter gives Hovedreglen i § 54 og gaar ud paa, at hvad der tilfalder en Ægtefælle efter Bosondringsbegæringens Indgivelse lige saavel som selve den Lod, der tilfalder den paa Skiftet, bliver dens Særeje. Dette skal imidlertid ikke udelukke, at de løbende Indtægter, der falder under Bobeholdningen og nærmest er Frugten af den daglige Bestyrelse, indgaar i Delingen. Det vil navnlig være de mere tilfældige Indtægter, saasom Arv eller Gaver, der skal holdes uden for denne. Bosondringen kan jo blandt andet være søgt eller aftalt for at holde en saadan Arv eller Gave, som er i Vente, udenfor Delingen. Et andet Brud paa Grundsætningen om, at Formueforholdene ved Begæringens Fremsættelse skal være bestemmende for hver Ægtefælles Rettigheder i Boet, følger ogsaa af Reglen om den fortsatte Raadighed over Gifteejet. En nødvendig Konsekvens af denne Raadighed er det nemlig, at den raadende Ægtefælles Kreditorer stadig kan

søge Fyldestgørelse hos deres Debitor i den under hans Raadighed værende Formue, herunder altsaa ogsaa i Gifteejet. Herved kan det ske, at en Kreditor, hvis Krav er opstaaet saa sent, at det alene skulde falde paa Ægtefællens Lod, gør Eksekution for Kravet, saa at det derefter resterende af Gifteejet ikke bliver nok til at dække baade Gifteretskravet og de ældre Forpligtelser, som skal gaa forud for dette. I denne Henseende er Publikationen af Bosondringen uden Betydning, men mod den heri truende Fare ligger Værnet i Skiftelovens § 64, jfr. § 58, og det bestemmes derfor ogsaa, at denne Regel kan bringes til Anvendelse, altsaa Raadigheden over Gifteejet fratages Ægtefællen, saa snart Begæring om Bosondring er fremsat, uden Hensyn til at den endnu ikke er taget til Følge, og at Skifte derfor endnu ikke er paabegyndt. Det svenske Udkast Kap. IX § 6 indeholder en tilsvarende Regel, idet der her bestemmes, at paa den anden Ægtefælles Begæring skal saa stor en Del af Gifteejet, som svarer til hans formentlige Gifteretskrav, undtages fra Ejerenes Bestyrelse, og sættes under særlig Bestyrelse af Tredjemand, alt forudsat, at der er Grund til at frygte Misbrug af Raadigheden.

Saalænge derimod Ægtefællen frit raader over sit endnu ikke delte Gifteeje, kræver Hensynet til Tredjemand, at denne uden Risiko kan indlade sig i Forretninger med ham. Til Vejledning for Tredjemand skal Begæringen om Bosondring publiceres gennem Indtegning, og de Kreditorer, hvis Krav er opstaaet efter Indtegningen vil, naar de ikke forinden Skiftets Afslutning har gjort Eksekution for deres Krav, efter sidstnævnte Tidspunkt alene kunne holde sig til deres Debitor; er Skiftelovens § 58 bragt til Anvendelse, kan saadanne Kreditorer overhovedet kun gøre Udlæg i, hvad deres Debitor har beholdt, samt i hans Anpartsret i de to Gifteejer. Om en særlig Adgang for visse Kreditorer til i Tilfælde af et fejlagtig opgjort Skifte at holde sig til den anden Ægtefælle henvises til Bemærkningerne nedenfor til § 70. Udkastet bevarer

for saa vidt den fra Lov 1899 kendte Sondring mellem Bosondringens Gyldighed mellem Parterne, hvilken i Hovedsagen kan indtræde straks ved Begæringens Indgivelse under Forudsætning af, at den derefter imødekommes, og dens Gyldighed overfor Tredjemand, hvilken forudsætter en Publikation. Det bestemmes derfor i § 55, at Skifteretten skal sørge for, at den indkomne Begæring om Bosondring anmeldes til Indtegning i Ægtepagtsbogen, hvilket vil kunne ske straks ved dens Modtagelse, og da Skifteret og Indtegning i Reglen forestaas af samme Embedsmand, vil denne Anmeldelse kunne ske næsten øjeblikkelig. Den skal navnlig gøres, inden Afgørelse har kunnet træffes om, hvorvidt Begæringen kan imødekommes. Ganske vist bliver det derved muligt, at en ganske ubeføjet Begæring indtegnes og altsaa siden igen maa udslettes, naar den nærmere Prøvelse har fundet Sted. Men man tør formentlig gaa ud fra, at Indgivelse af saadanne ganske ubeføjede Bosondringsbegæring ikke vil faa nogen praktisk Betydning, og paa den anden Side skønnes Fordelen ved, at det ved den hurtige Indtegning kan opnaas, at Bosondringen faar Retsvirkning overfor Tredjemand omtrent ligesaa hurtigt som mellem Ægtefællerne indbyrdes, at opveje Ulemperne ved, at det undtagelsesvis kunde ske, at der til Skade for en Mands Kredit fandt Indtegning Sted af en ganske ubeføjet og maaske kun af Hævn eller Nag indgivet Bosondringsbegæring. Som foran berørt er det af Hensyn til de Grunde, der hidfører Bosondringen, af Vigtighed, at denne mellem Parterne indbyrdes faar Retsvirkning snarest muligt, og man har derfor ikke ment at kunne forlade den ogsaa efter Loven af 1899 gældende Begyndelsestermin: Begæringens Indgivelse.

Efter det norske Udkast § 42 skal dog først den afsagte Kendelse om Bosondring kundgøres, men dette skal ske uden Hensyn til, om Kendelsen paaankes. Efter svensk Retsopfattelse skaber selve den offentlig afsagte Kendelse om Bosondringen Notoritet om denne.

ad § 56.

Den her givne Gebyrbestemmelse giver ikke Anledning til nogen Bemærkning.

Kapitel VII.

Regler om Skifte.

ad § 57.

Medens Ægtefællerne, saa længe Ægteskabet bestaar, i mange Maader raader over deres Gifteejer, som om det var deres frie, ubeskaarne Ejendom, viser Fællesskabet sin betydeligste Følge ved Ægteskabets Ophør, idet da begge Gifteejer bliver at fordele ligelig mellem de to Parter. Der maa saa finde en Opgørelse Sted, hvorved Værdien af hvers Gifteeje udregnes, og hvers Part bliver da Halvdelen af de sammenlagte Værdier. Denne Opgørelse vil, hvis Parterne ikke enes om et udenretligt Opgør, finde Sted ved Skifteretten.

Dør den ene Ægtefælle, er det saaledes ikke alene den afdødes Bo, omfattende saavel hans Gifteeje som hans Særeje, der kommer under Skiftebehandling, men ogsaa den længstlevendes Gifteeje maa bringes under Skiftebehandling, for at man kan udregne Lodderne. Efter Omstændighederne bliver det endog praktisk paakrævet at inddrage den længstlevendes Særeje under Behandlingen af Hensyn til de særlige Krav mellem Ægtefællerne, som skal afgøres paa Skiftet, hvorom nærmere nedenfor. Den afdødes Formue maa naturligvis skiftes efter de almindelige Regler om Skifte af Dødsbo. Derimod bør den længstlevende lide det mindst mulige Afbræk i Brugen af sin Formue, og dette opnaas bedst ved, at Skiftet for hans Vedkommende foregaar paa samme Maade, som naar nu den efterlevende Ægtefælle, der hæfter for Boets Gæld, skifter med den førstafdødes Arvinger. Efter Udkastets Ordning vil jo nemlig hver Ægtefælles Stilling med Hensyn til dens Gifteeje ganske svare til den Stilling, Manden nu indtager med Hensyn til Fællesboet — bortset fra Hustruens Selverhverv.

Skiftet skal derfor for den efterlevendes Vedkommende foregaa efter Reglerne i Skiftelovens Kapitel 5, saa at han normalt vil beholde Raadigheden over sine Midler.

Er derimod ingen af Parterne døde, men Skiftet er foranlediget ved Separation, Skilsmisse eller Bosondring, er det mellem Ægtefællerne selv, at Delingen skal finde Sted, og da passer Reglerne i Skiftelovens Kapitel 6. Da hver Ægtefælle med Hensyn til sit Gifteeje indtager samme Stilling, som Manden nu har med Hensyn til Fællesboet, bør hver af dem paa Skiftet behandles paa samme Maade som Manden nu, forsaaavdt Skiftet af den paagældendes Gifteeje angaar, og den anden Ægtefælle staar da for saa vidt om trent som nu Hustruen. Hver af dem bør saaledes saa lidt som muligt hemmes i Raadigheden over og Brugen af sin Formue. Ogsaa paa disse Skifter kan det blive paa krævet at inddrage de forskellige Særejer under Behandlingen, men dette skal naturligvis ogsaa her kun ske i det Omfang, hvori det er nødvendigt for at faa de Krav, som skal afgøres paa Skiftet, opgjorte og fyldestgjorte. Reglen har navnlig den Betydning, at hvis en Ægtefælle gør Vanskeligheder paa dette Punkt, og enten ikke vil opfylde, hvad der paalægges ham, eller nægter at give Besked om sine Særmidler, har Skifteretten samme Beføjelser med Hensyn til disse som med Hensyn til den øvrige Formue, og Bestyrelsen af Særmidlerne vil saaledes ogsaa efter Omstændighederne kunne blive Ægtefællen berøvet, om end dette sjældnere vil kunne tænkes at blive fornødent.

Naar hver Ægtefælles Formue saaledes er opgjort for sig, bliver Beholdningen at dele i to lige store Dele, en til hver af Parterne*). Heri gøres der dog visse Modifika-

*) Det kan ogsaa opstilles paa følgende Maade: Naar det efter Opgørelsen af de 2 Formuer, og efter at de forskellige Krav er fyldestgjorte, viser sig, at den ene Ægtefælles Giftejemidler overstiger den andens, medfører denne Andelsret, at det overskydende maa deles mellem dem saaledes, at der fra det større Gifteeje bliver at overføre det fornødne til det mindre.

tioner, dels i Skifteloven, dels i de nedenstaaende Regler, der fastsætter de nærmere Detailler med Hensyn til Delingen.

Iøvrigt bemærkes, at de nærmere Regler om Fremgangsmaaden ved Skifte ogsaa i Fremtiden for Danmarks Vedkommende vil indeholdes i Skifteloven 30. Nov. 1874 (der i det væsentlige forbliver uberørt af Retsplejeloven), og de nedenstaaende Regler danner kun det nødvendige Supplement til Skifteloven. Derved kommer de til noget at afvige fra de tilsvarende Bestemmelser i det svenske og norske Udkast, hvor der maa gives detaillerede Regler for selve Skiftet, fordi man ikke der mener at kunne henholde sig til de gældende Skifteregler.

ad § 58.

Formaalet med Skiftet er at hidføre en Opgørelse mellem de to Ægtefæller, eventuelt mellem den længstlevende og den først afdødes Arvinger, ikke derimod at opnaa en endelig Ordning af deres Forhold udadtil overfor deres Kreditorer. Der bliver derfor heller ikke i disse Tilfælde Spørgsmaal om, at Gælden forfalder ved Skiftet, og den en Ægtefælle paahvilende Gæld vil derfor vedblive at paahvile ham. Naar Ægtefællens Gifteeje skal deles, vil det derfor ikke kunne gøres ved uden videre at halvere Aktiverne og give hver Ægtefælle Halvparten, thi Passiverne — bortset fra Fællespassiverne hvorom nærmere nedenfor — paahviler kun den ene, og Delingen vilde saaledes blive uretfærdig mod denne. For at undgaa en saadan Uretfærdighed maa der først tillægges hver Ægtefælle saa meget af dens Gifteeje, som kræves til at dække dens Gæld, og først hvad der derefter bliver tilovers kommer til Deling mellem Ægtefællerne. Er Gælden altsaa større end Gifteejet, bliver der intet at dele, selv om Gifteejet raader over betydelige Aktiver.

En Opgørelse paa dette Grundlag vil imidlertid kunne være uretfærdig mod den anden Ægtefælle, og der bør derfor gøres visse Undtagelser fra denne Regel. Dette gælder for det første, hvor Gælden er stiftet

ved saadanne Handlinger, som omtales ovenfor i § 48 som Bosondringsgrunde, og som efter de nedenstaaende Regler i § 62 vilde give den anden Ægtefælle Ret til Vederlag, hvis de har voldet Gifteejet Tab. Naar der ikke her som i § 62 blandt disse Handlinger nævnes »Misbrug af Raadighed over Gifteejet«, beror det paa, at et saadant Misbrug vanskelig kan tænkes at ligge i en Gældsstiftelse. Dernæst bør Undtagelse gøres, hvor Gælden er stiftet til Erhvervelse eller Forbedring af Særeje eller af saadanne Rettigheder, som nævnes i § 26, 2det Stykke, og som ikke indgaar i Delingen, jfr. § 63. I saadanne Tilfælde vilde Gældens Udredelse af Gifteejet jo nemlig betyde en Begunstigelse af vedkommende Ægtefælle, der beholdt sit Særeje ubeskaaret, til Skade for den anden Ægtefælle. I disse Undtagelsestilfælde, hvor Gældens Stiftelse altsaa enten indeholder en Krænkelse af den anden Ægtefælles Ret, eller hvor den kommer udenfor Gifteejet staaende Midler til Gode, bestemmes det derfor, at der kun skal afsættes Midler af Gifteejet til dens Dækning, naar den ikke kan udredes af Særejet eller de øvrige udenfor Gifteejet staaende Midler. Nogen videregaaende Beskyttelse kan man ikke give den anden Ægtefælle, da hele en Ægtefælles Formue maa hæfte for dens Gæld, og dens Kreditorer derfor ikke skal finde sig i, at noget af dens Formue udloddes til en Tredjemand (Ægtefællen), saaledes at der ikke bliver tilstrækkelig Dækning tilbage for deres Krav.

Den Gæld, hvorom der her er Tale, og til hvis Dækning der saaledes forlods skal udtages Midler, er kun den Gæld, der er stiftet forud for det Tidspunkt, der i det foreliggende Tilfælde danner Skæringspunktet mellem den gamle og den nye Tingenes Tilstand, med andre Ord Dagen for Dødsfaldet, Bosondringen, Skilsmissen, Separationen eller Ægteskabets Omstødelse. For Bosondring er Tidspunktet positivt fikseret til Bosondringsbegæringens Indgivelse, for de tre sidstnævnte Skiftegrunde bliver det Dommens Dato, eller forsaavidt Bevilling er givet, Bevillingens Dato.

En Ægtefælles Arvinger bør kunne gøre samme Krav som deres Arvelader paa Afsætning af Midler til Dækning af Gæld.

ad §§ 59 og 66.

Naar Overskudet er udfundet efter § 58, skal det altsaa deles lige mellem Parterne. Heri maa dog gøres flere Indskrænkninger. Saaledes hjemler § 66 i Kommissionens Udkast til Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning i visse Separationstilfælde Domhaveren Ret til at udtage Bohave, Arbejdsredskaber og andet Løsøre, selv om hans Lod derved overskrides. Denne Udtagelse foregaar paa Skiftet. Endvidere fastsætter § 67 i samme Lov, at der i visse Tilfælde kan tillægges den ene Ægtefælle en Godtgørelse hos den anden. Denne Godtgørelse kan forlanges udredet paa Skiftet, inden den godtgørelsesskyldige modtager sin Lod, for at den berettigede ikke skal udsættes for at lide Retstab ved senere at skulle inddrive den. Den skyldige faar da i saa Fald kun udbetalt sin Lod med Fradrag af Godtgørelsens Beløb, og dette gælder, hvad enten det er dens eget eller dens Ægtefælles Gifteeje, om hvis Deling der er Tale. Iøvrigt vil et paa Skiftet fremsat Krav om saadan Godtgørelse ogsaa kunne bevirke, at den skyldige Ægtefælles Særeje i fornødent Omfang i Medfør af § 57 inddrages under Skiftet til Kravets Fyldestgørelse, se § 66.

I de følgende §§ gøres yderligere Modifikationer i den lige Deling.

ad § 60.

Denne Paragraf giver hver Ægtefælle en — ogsaa i fremmed Ret kendt — Forret til forlods, altsaa uden Vederlag, at udtage Genstande til personligt Brug. En saadan Ret antages ogsaa nu i Følge Praksis her i Landet at tilkomme den efterlevende Ægtefælle ved Dødsboskifte, men paa andre Skifter gælder den ikke. Udkastet gør den anvendelig paa alle Skifter.

Som Ting, der herefter kan udtages, tænkes nærmest paa Klæder, Smykker og lignende; men da navnlig disse sidste kan have betydelig Værdi, og en Ægtefælle endog med Flid kunde tænkes at have anbragt sit Gifteeje i saadanne Sager, uden at dog egentlig Misbrug af Raadigheden derover kan siges at foreligge, er der gjort den udtrykkelige Begrænsning, at Tingenes Værdi ikke maa staa i Misforhold til Ægtefællernes Formueforhold.

ad §§ 61—62.

§§ 61—64 indeholder Reglerne om Vederlag eller Erstatning mellem Ægtefæller og svarer til de Regler, som nu indeholdes i Lov 7. April 1899, §§ 11, 13, 16, 22 og 24, og norsk Lov 29. Juni 1888, §§ 16—18 og 23, fra hvilke de dog en Del afviger. Gældende svensk Ret, Giftermaalsbalk, Kapitel 11, §§ 8—11, indeholder endnu udførligere Regler af samme Art.

Af de ovenfor gjorte Bemærkninger til § 58 vil det fremgaa, at det undertiden kan blive nødvendigt at tillægge en Ægtefælle Midler af dens Gifteeje til Dækning af Gæld, som ikke burde afholdes deraf, men af dens Særeje (hvis saadant havde været for Haanden). I saadanne Tilfælde tillægges der ved § 61 den anden Ægtefælle Ret til Vederlag for det den derved tilføjede Tab. Dette vil praktisk set sige, at der i Ægtefællens Lod i den anden Ægtefælles Gifteeje eller i de samlede Gifteejer bliver at fradrage et Beløb svarende til Halvdelen af den nævnte Gæld, og dette Beløb tillægges den anden Ægtefælle.

§ 62 har de samme Betingelser som § 48. Den hjemler en Ægtefælle Ret til under Skiftet at faa Erstatning hos den anden Ægtefælle, naar denne ved noget af de i de nævnte Paragrafer omhandlede Forhold i væsentlig Gråd har formindsket sit Gifteeje, og den første Ægtefælle saaledes vilde faa en mindre Lod, hvis Tabet ikke udlignedes gennem en saadan Godtgørelse. Men medens alle Forpligtelser af denne Art, naar de ved Skiftet endnu ikke er fyldestgjorte, kan kræves dækkede af vedkommende

Ægtefælles egen Lod eller hans Særeje, kan Erstatning, naar Forpligtelserne tidligere er opfyldt af Gifteejet, kun forlanges, hvis dette i en væsentlig Grad er formindsket derved. Hermed vil man afskære al Strid om Berettigelsen eller Forvarligheden af de allerede afgjorte smaa og ubetydelige Gældsstiftelser, medens man paa den anden Side mener, at naar en Forpligtelse er af den Art, at den giver den forurettede Ægtefælle Ret til Bosondring, bør denne ogsaa saa vidt gør ligt dækkes mod det den saaledes uberettiget paaførte Tab. Er Skiftet foranlediget ved en paa den ene Ægtefælles Begæring besluttet Bosondring, vil det saaledes paa Forhaand være givet, at der skal ydes Vederlag for det Tab, som foranlediger Bosondringen.

Vederlaget kan kræves enten af de beholdne Gifteejer, hvori Gælden jo er trukket fra, eller af den skyldiges Særeje, af det sidste ligeledes kun, forsaavidt det ikke medgaar til Dækning af anden Gæld, idet Vederlagskravene mellem Ægtefællerne aldrig bør kunne gøres gældende til Skade for deres Kreditorer. Skal Kravet dækkes af Særeje, vil det af selve dets Grundlag, nemlig det af den anden Ægtefælle lidte Tab, følge, at det kun kan gøres gældende med det halve Beløb.

Det er for saadanne Forhold, Lov 1899, §§ 11, 13 og 16 hjemler Ret til Erstatning, men kun i snævrere Omfang, forsaavidt de alene gælder Tab ved »Erstatningskrav udenfor Kontraktsforhold samt Udgifter, bevirkede ved strafbart Forhold«, og omvendt i videre Omfang, forsaavidt de medtager alle saadanne Tab uden Hensyn til, om de er smaa eller store, ligesom Fyldestgørelse nu kan fordres uden Hensyn til, om Skifte finder Sted.

ad §§ 63—64.

I § 62 omhandles Erstatningskrav mod en Ægtefælle paa Grund af Handlinger, der under alle Omstændigheder maa anses for dadelværdige. De Handlinger derimod, der efter §§ 63 og 64 giver Ret til Vederlag, behøver ikke at indeholde noget

dadelværdigt. §§ 63—64 omfatter en Række Tilfælde, hvor Gifteeje og Særeje er blevet saaledes forbundet, at der ved Skiftet maa finde en Opløsning Sted og derfor muligvis maa udbetales et Vederlag for den Værdi f. Eks. af et Særeje, der er ophørt som selvstændigt ved at være forbrugt til Bedste for en Formuegenstand, der hører til Gifte-ejet. Et vist Slægtskab med Tilfældene i § 62 opstaar, naar denne Forening indeholder et Misbrug.

Den Omstændighed, at en Ægtefælle har en væsentlig ubegrænset Raadighed baade over sit Gifteeje og over sit Særeje, medfører, at den, hvis den har baade Gifteeje og Særeje, er i Stand til at forøge eller forbedre den ene Formuemasse paa den andens Bekostning enten ved at anvende den ene til Bedste for den anden eller ved at bruge af den ene og skaane den anden. Da den nu selv beholder Særejet ubeskaaret, medens den skal dele Gifte-ejet med sin Ægtefælle, vil det altsaa sige, at det staar i dens Magt at begunstige sig selv paa sin Ægtefælles Bekostning. Ihvorvel dette rummer en Fare for Misbrug, fortjener det dog at bemærkes, at samme Mulighed i endnu højere Grad under vor nuværende Ordning staar aaben for Manden, der baade raader over sit Særeje og over hele Fællesboet, uden at det vides, at større Ulemper er opstaaet heraf. Muligvis beror dette noget paa, at det er forholdsvis sjældnere, at Manden har noget Særeje, og har han det, er det i Reglen Midler, der indestaar i Overformynderiet, saaledes at han kun raader over Indtægterne.

Imidlertid tør man nu ikke se bort fra den Mulighed for Misbrug, som den anførte Omstændighed indeholder. Rent ud at forbyde en Ægtefælle at anvende den ene Formuemasses Midler paa den anden vilde selvfølgelig baade være praktisk ugørligt og virke i høj Grad skadelig og uretfærdig. Skal en Ægtefælle f. Eks. betale en Gælds-post, anvender han de Penge, han har ved Haanden, og lader ikke sine Veksler protestere eller sin Skat udpante, fordi han tilfældig i Øjeblikket ikke har Penge fra det

Formueomraade, hvortil Udgiften henhører. Det kan ogsaa være baade forsvarligt og praktisk nødvendigt at anvende for Eksempel løbende Indtægter, der er Gifteje, til Reparation af Ting, der maatte være Særeje. Eller hvis f. Eks. Mandens faste Ejendom, der er hans Særeje, men af hvis Indtægter — der er Gifteeje — Familien lever, trænger til en grundig Forbedring og ellers skulde behæftes med et nyt Laan, kan det være hans Pligt dertil at anvende sine Indtægter (altsaa Gifteejet), hvis dette nu for Tiden er de billigste Penge, han kan faa. Paa samme Maade maa han være berettiget til at anvende sine Særmidler paa Gifteejets Ejendele uden derved at skulle risikere at miste sit Særeje. Indgaa egentlige Retshandler med sig selv kan han ikke, saa han kan ikke udfærdige Gældsbreve eller Panteobligationer til sig selv, om ogsaa det er som Bestyrer henholdsvis af Gifteejet og af Særejet. Hovedsynspunktet maa derfor være det, at hverken den anden Ægtefælle eller den disponerende Ægtefælle selv skal lide noget Tab ved den Slags praktiske og naturlige Dispositioner, og det maa derfor tilstræbes, at Forholdet mellem de to Formueomraader ikke herved endelig forskydes, men at der ved Skiftet igen oprettes den rette Balance imellem dem. Dog maa det erindres, at den Ægtefælle, der selv disponerer, ikke i samme Grad har Brug for Lovens Beskyttelse som den anden, der ikke er Herre over, hvad der foretages, og denne sidste har Krav paa ikke at se sin Boslod formindsket ved uforstandige Anvendelser af den andens Særeje, der uden at forøge Gifteejet skaber store Krav til dette fra Særejets Side. Medens man derfor, hvor Talen er om at anvende Gifteeje paa Særeje, med nogen Grund kunde hævde, at Ægtefællen selv maa gøre sig klart, om han kan staa sig ved igen at maatte godtgøre det anvendte paa Skiftet, kunde der være Anledning til i det omvendte Tilfælde at forlange, at der ikke blot skal være tilført Gifteejet en Værdiforøgelse, men at denne ogsaa skal foreligge ved Skiftet. Ejer Manden f. Eks.

en Landejendom, der hører til den ene Formuemasse, og for Midler fra det andet Formueomraade opfører en kostbar Beboelsesbygning paa denne, har han ofte ikke forøget Ejendommens Værdi med de paa den anvendte Bekostninger. Den Formuemasse, hvoraf Midlerne er taget, skal i alle Tilfælde have Krav overfor den anden paa Differencen mellem Ejendommens Værdi før og efter Bebyggelsen. Men Spørgsmaalet er, om Kravet nogensinde bør gaa ud paa mere, og om der i denne Henseende bør gøres en Forskel paa, om det er Gifteejemidler, der er anvendt paa Særeje, eller omvendt. Man kunde tænke sig altid at begrænse Erstatningskravet til den skabte Værdiforøgelse eller endog til den, der endnu kunde paavises ved Skiftet; men navnlig dette sidste kunde være i høj Grad uretfærdigt, og det kunde undertiden ogsaa give den berettigede Ægtefælle for meget, hvis Værdiforøgelsen i høj Grad oversteg de anvendte Værdier. Det retfærdigste i de fleste Tilfælde vilde vel nok være at sætte Erstatningen i samme Forhold til den forbedrede Formuegenstand, som de anvendte Midler staar i til Formuegenstandens oprindelige Værdi; men heller ikke denne Beregningsmaade vil altid føles tilfredsstillende, og den vilde i Praksis være for svær at anvende. Man har derfor ment ingen Regler at burde give for Beregningen, men at burde overlade denne til Praksis, idet man ved at anvende Ordet »Vederlag« formentlig har ladet tilstrækkelig Plads aaben for Skønnet.

Er det Gæld, som efter Reglerne i § 58 vilde komme til at falde paa den ene Formuemasse, der er dækket af den anden, vil den første altid have lukreret herved, og derfor skal den sidste altid have Krav paa en Tilbageførelse af Beløbet. Formelt gælder denne Regel ubegrænset tilbage i Tiden, men de praktiske Forhold vil af sig selv regulere dette, idet saadanne Krav, der ligger ret langt tilbage, oftest ikke vil kunne godtgøres endnu at bestaa, og en frivillig Regulering mellem Formuemasserne inden Skiftet vil selvfølgelig udelukke Kravet.

Er Gifteejemidlerne anvendt til Bedste for saadanne Midler, som efter § 26, 2. Stk., ikke indgaar i Delingen, gælder samme Regel, som naar de er anvendt paa Særejet.

Om disse Vederlagskravs Forhold til anden Gæld gælder det samme som er anført ad §§ 61—62.

Det er Regler af dette Indhold, der gives i §§ 63 og 64, væsentlig med Forbillede i Svensk Giftermaalsbalk Kapitel 11 §§ 8—10, men dog betydelig afvigende fra disse Bestemmelser.

Ogsaa Loven 1899 § 22, 2. Stk. indeholder iøvrigt en Erstatningsregel af beslægtet Indhold.

ad § 65.

De i §§ 61—64 omhandlede Vederlagskrav kan først gøres gældende paa Skiftet. Dette er en Afvigelse fra Lov 1899 §§ 13 og 16, hvorefter de kan rejses straks; men da de kun vedrører Formindskelser af en Formuemasse, som den berettigede først ved Skiftet faar Krav paa at raade over, bør Kravene ikke kunne rejses før. De bør dog heller ikke kunne rejses senere. Paa Grund af det nære Forhold mellem Ægtefæller bør hver af dem kun med de Midler, han, medens Fællesskabet bestod, havde mellem Hænder, hæfte overfor den anden for de som Følge af Fællesskabet opstaaende Forpligtelser af denne Art, og den ene bør ikke kunne holde den anden gældbunden for Livstid. Paa den anden Side inddrager man ogsaa Særejemidlerne under Skiftet, for at alle Midlerne kan tjene til Fyldestgørelse af disse Forpligtelser. Men kan disse alligevel ikke dækkes, falder de bort. Dette udtales i § 65. Den samme Regel er antaget at gælde efter Lov 1899 §§ 13 og 16.

Vederlagskravenes særlige Karakter kunde synes at gøre det rimeligt, at de alene skal kunne rejses af Ægtefællerne selv, ikke af deres Arvinger; men da Kravene altid vil kunne gøres gældende af den efterlevende Ægtefælle til Skade for den først afdødes Arvinger, og da der i visse af Bestemmelserne, nemlig i §§ 63 og 64, er

Tale om Formueforskydninger, som ofte er ganske tilfældige, og som netop i høj Grad vil ramme Arvingerne, saaledes at det i disse Paragrafer hjemlede Krav aldeles ikke hviler paa nogen Vurderen, endsige Fordømmelse af den paagældende Ægtefælles Handlinger, ses der ingen Grund til for disses Vedkommende at fravige den almindelige Hovedregel, at Arvinger indtræder i deres Arveladers Ret. Bevisvanskelighederne vil formentlig yde tilstrækkeligt Værn mod Misbrug. Mere kunde tale for at udelukke Arvingerne fra at rejse Vederlagskrav efter § 62, eller dog kun tillade dem at rejse det modregningsvis mod tilsvarende Krav fra den anden Ægtefælles Side, men man har dog fundet det rettest at behandle alle Vederlagskravene ens, saa meget mere som de ikke kan antages at faa synderlig praktisk Betydning.

Snarere kunde Vederlagskravenes personlige Karakter tale for at udelukke en Ægtefælles Kreditorer fra at kunne gøre de ham tilkommende Vederlagskrav gældende. Det synes særlig stødende, at en Tredjemand saaledes skulde kunne rejse en Kritik af en Ægtefælles Adfærd, som dens maaske afdøde Ægtefælle ikke har villet rejse eller dog ikke har rejst. Desuden vil det særlig efter Ægtefællens Død være vanskeligt at tilvejebringe de fornødne Oplysninger om Kravets Berettigelse. Paa den anden Side kan de samme Indvendinger til en vis Grad rejses mod at give Arvingerne disse Krav, og som ovenfor paavist vil visse af Kravene heller ikke kunne siges at have nogen særlig personlig Karakter. Spørgsmaalet er imidlertid af langt ringere Betydning for Kreditorerne end for Arvingerne, da Vederlagskravene ofte slet ikke berører deres Interesser, og da de kun i en ret begrænset Grad kan gøres gældende til deres Skade, er der ogsaa mindre Grund til at de skal kunne paaberaabe sig dem til deres Fordel. Da Spørgsmaalet yderligere paa Grund af de foran omtalte Bevisvanskeligheder vil have ringe praktisk Betydning for Kreditorerne, har man fundet det rettest slet ikke at løse det for disses Vedkommende.

ad § 66.

Herom henvises til Bemærkningerne ovenfor til § 59.

ad § 67.

Blandt den en Ægtefælle paahvilende Gæld, til hvis Dækning han efter § 58 har Krav paa forlods at faa afsat Midler, kan der imidlertid ogsaa være Gæld, for hvilken begge Ægtefæller hæfter, enten ifølge Reglen i § 12, eller ifølge almindelige Regler, og medens de for saadan Gæld som oftest overfor Tredjemand vil hæfte fuldtud solidarisk, kan det Forhold, hvori de indbyrdes er forpligtede til at bære Gælden, være et helt andet. Navnlig vil Gæld ifølge § 12 ofte paahvile dem indbyrdes i et andet Forhold, enten fordi den ene paa anden Maade har opfyldt sin Bidragspligt til den fælles Hus-holdning, eller den efter Størrelsen af sine Indkomster skal bidrage mindre til denne end den anden. Naar nu Forbindelsen mellem Ægtefællerne opløses, vil enhver af dem være interesseret i ikke at komme til at bære saadan Gæld i større Omfang, end den overfor sin Ægtefælle er forpligtet til. Men hvis hver kun faar afsat saa meget til Dækning af Gælden, som han efter Ægtefællernes indbyrdes Forhold skulde betale, risikerer han, at den anden forsømmer at betale sin Part og anverder de afsatte Midler paa anden Maade, og han vil da, i Kraft af sit solidariske Ansvar, kunne komme til at betale hele Gælden, skønt han ikke har faaet Midler dertil. Enhver af Ægtefællerne skal derfor efter Udkastet kunne forlange, at den anden Ægtefælle, forsaavidt den da er i Stand dertil, enten betaler sin Part af Gælden eller stiller ham, Ægtefællen, altsaa ikke blot vedkommende Kreditor, passende Sikkerhed for denne Gælds Betaling, eller endelig afsætter de dertil fornødne Midler, som da bliver at deponere paa betryggende Maade, eventuelt hos Skifteretten. Denne Sikkerhed kan enten være reel Sikkerhed eller en ligefrem Deposition paa betryggende Sted og Maade af det fornødne Beløb; men ogsaa en betryggende personlig Sikkerhed gennem Kavtion bør efter Om-

stændighederne være nok, saaledes at Skiftestetten afgør, om Sikkerheden er fyldestgørende. Kan den anden Ægtefælle hverken betale eller stille saadan Sikkerhed, maa Ægtefællen kunne vælge selv at betale hele Gælden, og han vil da have Krav paa, at en dertil svarende Sum forlods udlægges ham.

Denne Regel danner et Komplement til visse af Forslagets nye Regler. Den kommer nemlig til at yde Hustruen en vis Beskyttelse overfor det Ansvar for al Ægtefællernes Husholdningsgæld, som Udkastet paalægger hende, ved at give hende Sikkerhed for, at Manden ved Skiftet kommer til at betale sin Part deraf, hvis han da har noget at betale med, saa at hun ikke risikerer at komme til at dække hele Gælden med sine Midler. Tværtimod vil hun, da Manden som den væsentlig erhvervende i Reglen vil være den, der i Forholdet mellem Ægtefællerne skal bære Størsteparten af Gælden, opnaa ved Skiftet at blive aflastet for Størstedelen af sit Ansvar. Men denne Regel om Sikkerhedsstillelse, der omfatter al fælles Gæld, faar yderligere Betydning, naar det betænkes, at Udkastet ophæver den gamle Forbudsregel i Loven 1899, § 15, mod, at Hustruen paatager sig Medansvar for Mandens Gæld. Dette Medansvar, som hun fremtidig frit vil kunne paatage sig, vil ogsaa blive mindre farligt, naar det skal opgøres ved Skiftet, og Manden skal afsætte Dækning for sin Part — hvilken her ofte vil være den hele Gæld —, inden han faar sig sine Midler udleveret til endelig fri Raadighed. Paa den anden Side maa det indrømmes, at det er et ikke helt uvæsentligt Krav at stille til en Ægtefælle, altsaa oftest Manden, at han skal stille Sikkerhed for sin Gæld, skønt den ikke er forfaldet; men Hensynet til den anden Ægtefælles Tryghed kan formentlig retfærdiggøre dette Krav. Ordningen maa være truffet senest, naar Udlodning skal ske, og Pligtens Opfyldelse vil staa som en Betingelse for, at Udlodning kan kræves.

Den til den danske § 67 svarende Regel indeholdes i den svenske Kapitel XIII § 12 og i den norske § 47.

ad § 68.

Denne Paragraf indeholder for Dødsfald en tilsvarende Regel til den som for Separation er givet i Udkastet af 1913 § 66, 2det Stk., og søger sin Begrundelse i, at det særlig under smaa Forhold er rimeligere at beskytte den efterlevende Ægtefælle end den afdødes Arvinger.

ad § 69.

Medens det svenske og tildels det norske Udkast er nødsaget til at optage udførlige Regler om den nærmere Fremgangsmaade ved Skiftet, er dette som allerede berørt overflødigt i det danske Udkast, idet man i saa Henseende kan henholde sig til Skifte-loven af 30. November 1874, til hvilken man alene behøver at tilføje enkelte supplerende Bestemmelser.

En saadan supplerende Bestemmelse til Skiftelovens §§ 60 og 65 er § 69, som giver hver af Ægtefællerne Ret til efter Vurdering paa sin Lod at faa udlagt de Ting, som den skal bruge til Fortsættelse af sin Næring. Hvis en Konkurrence kunde tænkes at foreligge, hvilket ikke er synderlig praktisk, men dog muligt, naar de f. Eks. har drevet en Fællesnæring, bør den have Fortrinet. til hvis Gifteeje Genstandene hører; men udtrykkelig hjemler §'en ikke dette sidste.

ad § 70.

Naar Skiftet bliver rigtig opgjort overensstemmende med de foranstaaende Regler, vil der aldrig som Følge deraf kunne opstaa noget Krav mellem Ægtefællerne eller deres Boer. Imidlertid er der intet til Hinder for, at Opgørelsen ikke følger de angivne Regler, særlig hvor Skiftet foregaar helt privat. De Rettigheder, som Loven tillægger hver af Ægtefællerne, kan den ene eller de begge give Afkald paa, og Resultatet af Skiftet kan derved blive et andet, end det skulde blive efter Lovens Regler. Hvis Parterne ikke desmindre er i Stand til at svare enhver sit, er dette selvfølgelig et Forhold, som ikke vedkommer andre end dem selv, og enhver, der senere faar Krav paa dem, maa

respekttere den mellem dem truffne Ordning lige saa vel som de selv og deres Arvinger.

Anderledes stiller Forholdet sig, hvis en Ægtefælle paa det Tidspunkt, da han renoncerede paa nogen økonomisk Ret overfor sin Ægtefælle, ikke var i Stand til at opfylde samtlige sine Forpligtelser overfor andre eller ved Renunciationen blev insolvent. I saa Fald viste han jo en Gavmildhed mod sin Ægtefælle paa sine Kreditorers Bekostning, og herimod bør der ydes disse Retsbeskyttelse, ligesom Tilfældet er efter § 42, naar en saadan Begunstigelse har fundet Sted under Ægteskabet. Ganske vist maa det betones, at Faren for Begunstigelser paa Skifte i Almindelighed ikke er saa stor som ellers, da Ægteskabet jo efter Skiftet bortset fra Bosondringstilfælde ikke mere fortsættes, og den begunstigede Ægtefælle derfor ikke selv kan vente at nyde Fordel af Begunstigelsen. Men foruden at et Værn mod Kreditorernes Forurettelse paa denne Maade saaledes i hvert Fald er fornødent i Bosondringstilfælde, kan en forgældet Ægtefælle ogsaa i de andre Skiftetilfælde have saa mange Grunde til at varetage sin tidligere Ægtefælles Interesser fremfor sine Kreditorers, at det ikke gaar an ganske at prisgive disse. Af Hensyn hertil har man foreslaaet Reglen i § 70.

Denne Regel slutter sig nær til Reglen i § 42. Den bestemmer, at hvis en Ægtefælle under Skiftet har givet Afkald paa nogen Del af sin Lod i Gifteejerne 3: tilladt, at der udloddes den mindre end den Halvpart af Nettobeholdningen, som efter § 27 tilkommer den, skal dens Kreditorer under visse Betingelser kunne holde sig til den anden Ægtefælle, for hvad denne derved har faaet for meget. Reglen forudsætter altsaa, at Skiftet er urigtig opgjort, enten dette er sket med den renoncerende Ægtefælles Vidende og Villie, eller skyldes en Forsømmelse fra dens Side af at varetage sine Rettigheder under Skiftet, eller endog en bevidst Vildleden fra den anden Ægtefælles Side. Er Skiftet derimod gjort rigtig op, kan Reglen aldrig komme til Anvendelse, selv om senere indtraadte Værdiforskyd-

ninger har bevirket, at den ene Ægtefælles Pært er blevet mindre end den andens. Det er derhos en Betingelse, at Ægtefællen ved det skete er blevet insolvent eller mere insolvent, end den ellers vilde være, med andre Ord at den ikke var saaledes økonomisk stillet, at den havde Raad til at udvise en saadan Gavmildhed mod sin Ægtefælle. Da Gavmildheden imidlertid udvises i det Øjeblik, den (utilstrækkelige) Udlodning finder Sted, bliver det Ægtefællens Solvens paa dette Tidspunkt der bliver afgørende, altsaa ikke dens Status i det Øjeblik, der er Skæringstid for Opgørelsen mellem Ægtefællerne, hvilket jo altid vil være et adskillig tidligere Tidspunkt. De Kreditorer, som skal kunne benytte Reglen, bliver derfor ogsaa dem, som forefandtes paa det daværende Tidspunkt, altsaa ved Udlodningen, idet det er dem, som er blevet forurettede ved Transaktionen, medens de, der er kommet til senere, ikke kan beklage sig over denne, da deres Debtors Kreditbasis jo ikke er blevet forrykket efter det Tidspunkt, da de ydede deres Kredit. Det bliver den Kreditor, der vil paaberaabe sig Reglen i § 70, som maa godtgøre, at Boet er urigtig opgjort, hvilket jo praktisk set kun vil kunne gøres, hvor der virkelig foreligger en betydelig Skævhed i Delingen. Absolut fuldt Bevis vil naturligvis heller ikke blive krævet, men blot en betydeligere Sandsynliggørelse. Er denne lykkedes Kreditor, bliver det derimod Ægtefællernes Sag at godtgøre, at den fornødne Solvens forelaa.

Om Arvingernes Stilling i denne Henseende har man i det danske Udkast i Mod-sætning til de svenske og norske ingen Regel givet, idet man har fundet Reglerne herom i Konkursloven Kap. 4 og i Skifteloven, se dennes § 53, tilstrækkelige.

K a p i t e l V I I I.

Om uskiftet Bo.

Efter gældende dansk Ret, Forordning 21. Maj 1845 § 18, er Manden ved Hustruens Død ikke pligtig at skifte Fællesformuen

med deres fælles Livsarvinger, og først naar han engang dør eller gifter sig paany, skal Boet skiftes. Samme Ret til at sidde i uskiftet Bo, som saaledes tilkommer Manden, kan han ved Testamente tillægge Hustruen; men har han ikke gjort dette, kan hun kun med Skifterettens (i København Overpræsidentens) Tilladelse sidde i uskiftet Bo, dog kun indtil Børnene bliver mindre-aarige, og for at opnaa Tilladelse skal hun godtgøre at være »en huslig og forstandig Kvinde«. Efterlader den førstafdøde Ægtefælle sig Særkuldbørn, kan den længstlevende, hvad enten det er Manden eller Hustruen, kun med Skifterettens Samtykke og kun indtil Børnene bliver mindre-aarige, sidde i uskiftet Bo med dem. Der maa da skiftes med hvert Barn, efterhaanden som det bliver mindreaarigt.

Er der totalt Særeje, er uskiftet Bo begrebsmæssig udelukket, da der jo ikke foreligger noget fælles Bo, der kan deles; men er Særejet blot partielt, er der intet til Hinder for Hensiddens i uskiftet Bo med Fællesboet, idet Særejet da blot holdes udenfor, baade førstafdødes Særeje, som falder i Arv, og den længstlevendes, som forbliver i hans Besiddelse uden at indgaa i det uskiftede Bo.

I Norge haves uskiftet Bo i væsentlig samme Form som i Danmark, medens Institutet er ukendt i Sverige, og dets Virkninger kun opnaaelige, saavidt de kan anordnes ved Testamente.

Fra forskellig navnlig fra kvindeinteresseret Side er der oftere fremsat Ønske om, at Mand og Kvinde ogsaa paa dette Punkt maatte stilles lige, saaledes at der tillagdes Hustruen samme Ret som Manden til at hensesidde i uskiftet Bo, og i Regeringsforslaget til den nugældende Lov om Forandringer i Kvinders Retsstilling (Nr. 133) af 27. Maj 1908, ligesom i Dansk Kvinde-samfunds oftere omtalte Lovudkast af 1908, er der stillet positivt Forslag herom. Dette Ønske imødekommer § 71.

Naar nu imidlertid, som Tilfældet er i nærværende Lovudkast, hver Ægtefælle faar den fulde Raadighed over sin Formue-

sfære og kun har en latent Andelsret i den andens, kunde det spørges, om Institutet uskiftet Bo herefter overhovedet mere er paa sin Plads, eller om det ikke maa forsvinde sammen med det gamle Formuefællesskab.

En nærmere Undersøgelse vil imidlertid let vise, at det nye Formuesystem ikke giver Anledning til, endsige nødvendiggør en Forandring i Retsforholdene paa dette Punkt. Retsgrunden til Adgangen til at sidde i uskiftet Bo er den, at det skønnes ubilligt, at en Ægtefælle paa Grund af sin Ægtefælles Død skal tvinges til at udlodde en væsentlig Del af den Formue, som danner Grundlaget for dens Eksistens. En saadan Udlodning kan nemlig virke fuldstændig ødelæggende for den efterlevendes Levevej, hvis Formuen f. Eks. er anbragt i en Bedrift, Landejendom, Fabrik eller lignende, eller hvis dens Renter eller Udbytte blot paa anden Maade er den Indtægt, hvoraf Familien har levet, idet en Udlodning ikke vil kunne ske uden ved et Salg af Ejendommen, en Formindskelse af den rentebærende Kapital osv., saaledes at Ægtefællen ligefrem vilde blive berøvet sin Eksistensbasis. Endvidere gør ofte den Betragtning sig gældende, at Formuen blandt andet skal danne det nødvendige økonomiske Grundlag for Børnenes Opdragelse, saaledes at det i alt Fald for en Tid er i Livsøringernes egen Interesse, at den forbliver samlet. Hertil kommer for Mandens Vedkommende endnu efter gældende Ret den Betragtning, at han hidtil har raadet over den hele Formue, og at den Omstændighed, at Hustruen, som ingen Raadighed har haft, dør, ikke synes tilstrækkelig at motivere, at han paa een Gang skal berøves en betydelig Del af sit Raadighedsomraade. En modsat Regel vilde friste Manden til at beskytte sig ved Oprettelsen af Ægtepagt, der sikrede ham hans egen Arbejdsfortjeneste som Særeje, hvilket vilde være en for Hustruen ugunstig og ofte uretfærdig Ordning, naar hun ikke selv drev selvstændig Virksomhed. Endelig skal det bemærkes, at der i Nutiden findes en stigende Trang til at begun-

stige Ægtefællen fremfor Arvingerne, og uskiftet Bo er et blandt flere Midler hertil, et Middel, der tilmed har den Fordel, at det stemmer med det nedarvede og tilvante.

Da nu Udkastets Hovedsystem holder fast ved Ægtefællernes Andelsret i hinandens Formue, og da de ovenfor paa pegede praktiske Hensyn ogsaa i det væsentlige vil gøre sig gældende i Fremtiden, er det klart, at Overgangen til den nye Lovs System ikke i sig selv kan bevirke Afskaffelsen af det uskiftede Bo. Et andet Spørgsmaal er det, om der ved selve dette Institut klæber saadanne Mangler, at man nu skal gribe Lejligheden til at faa det afskaffet. Nægtes kan det naturligvis ikke, at der forekommer Tilfælde, hvor det er uheldigt, at en Ægtefælle, uden Begrænsning i Tid, skal kunne holde Formuen tilbage og berøve Livsarvingerne de nødvendige Midler at arbejde med. Ved de smaa Formuer gør dette sig dog ikke gældende. Her vil det næsten altid være rimeligt, at Ægtefællen raader over, hvad der er, saalænge den lever ugift. Derimod vil det ved store Formuer ofte kunne være et naturligt Krav fra Arvingernes Side, at der ogsaa gives dem Penge at virke med, saa meget mere som dette Krav vil kunne honoreres uden Gæne for den genlevende Ægtefælle. Hertil kommer yderligere, at det uskiftede Bo, særlig naar det er Hustruen, der er den længstlevende, ofte vil lægge den døde Haand over Formuen, idet denne f. Eks. holdes anbragt i Overformynderiet, medens den i Arvingernes Hænder kunde komme til at virke i det økonomiske Liv og skabe nye Værdier. En Ægtefælle, der er gammel eller — som de fleste Hustruer — aldrig selv har drevet Erhvervsvirksomhed, vil altid være mere fristet til at lade Værdierne ligge døde end de yngre Arvinger.

I Reglen vil nu disse Mangler i Praxis regulere sig selv, idet Ægtefællen ikke vil forholde sine Børn de nødvendige Penge midler. Og de faa Tilfælde, hvor dette sker, kan ikke veje op mod de talrige Tilfælde, hvor det uskiftede Bo skaber den for baade Ægtefælle og Arvinger bedste og retfærdigste

Ordning. Man har overvejet, om der ikke kunde gives en Regel, hvorved man kom saadanne forfordelte Arvinger til Hjælp; men en rationel Afgrænsning af Reglen har ikke kunnet findes, da det ikke gaar an at fiksure Værdien af den Formue, hvormed der maa hensiddes i uskiftet Bo, til noget bestemt Beløb, idet Betænelighederne ved at anordne Udlodning af en større Formue kan være lige saa store som ved en mindre. Man har derfor maattet opgive Forsøget. En større Mangel ved det uskiftede Bo, saaledes som det nu kendes, er det, at den længstlevende Ægtefælle, i Kraft af sin uindskrænkede Raadighed over Formuen, baade i høj Grad kan begunstige enkelte af Arvingerne, hvad der i Praksis ofte er set Eksempler paa, og kan bortskænke store Gaver af Boet til Tredjemand, f. Eks. til den Person, som den agter at indgaa nyt Ægteskab med. Mod Misbrug af denne Art er der i Udkastet søgt at skabe Forholdsregler, hvilket kan ske uden at selve Retsinstituttet, det uskiftede Bo, lider noget væsentligt Afbræk. Der kan saaledes formentlig ikke paavises tilstrækkelig Grund til at afskaffe Instituttet, som nu er tilvant i dansk Ret, men nok til at søge det forbedret.

Der kunde nu spørges, om man da ikke, naar det uskiftede Bo opretholdes under det nye System, burde modificere det derhen, at den længstlevende Ægtefælle kunde opsætte Delingen af sit eget Gifteje, medens den førstafdødes Gifteje, hvorover den længstlevende jo aldrig før har raadet, og hvorover den derfor heller ikke har noget rimeligt Krav paa at komme til at raade, straks ved Dødsfaldet blev skiftet. Hertil maa nu straks bemærkes, at en noget lignende Sondring mellem de to Ægtefællers Raadighedssfære blev indført for det nuværende Fællesbo med Reglen om Hustruens Raadighed over sit Selverhverv, uden at man den Gang fandt Anledning til at ændre Reglerne for uskiftet Bo. Men dernæst vilde en saadan Sondring mellem Giftejeerne afstedkomme uoverstigelige praktiske Vanskeligheder. En Opgørelse af

den førstafdødes Gifteeje vil nemlig paa Grund af mulige Vederlagskrav ikke kunne finde Sted, uden at der ogsaa sker en Opgørelse af den længstlevendes; og yderligere vanskeliggøres Udsondringen af det ene Gifteeje ved, at naar en Ægtefælle er død, har dens Kreditorer som Fyldestgørelsesobjekter Krav ikke blot paa dens Gifteeje, men eventuelt ogsaa paa den andens halve Gifteeje, hvis dette er nødvendigt for deres Fyldestgørelse, og Hensynet til den andens Kreditorer ikke er til Hinder derfor. En Sondring efter Gifteeje maa derfor anses for praktisk ugennemførlig.

De Regler for uskiftet Bo, som man herefter bringer i Forslag, og som i Hovedsagen er enslydende med de i det norske Udkast foreslaaede, medens man i Sverige kun gennem Opstilling af visse nye Arve-regler har søgt delvis at efterligne det uskiftede Bo, er væsentlig overensstemmende med den gældende danske Ret. Mæn foreslaar kun paa enkelte Punkter nogle Afvigelser, dels hvor de øviige nye Lovregler nødvendiggør dette, dels hvor man mener, at der i Praksis har vist sig Trang til Forbedringer.

Nedenfor ved de enkelte Paragrafer skal der gøres nærmere Rede for de foreslaaede Regler.

ad § 71.

§ 71 indeholder Hovedreglen, at den længstlevende Ægtefælle, uden Hensyn til om det er Manden eller Hustruen, kan forblive hensiddende i uskiftet Bo med de fælles Livsarvinger. Den beholder altsaa Raadigheden over sit eget Gifteeje og den overtager den afdødes. Mand og Hustru bliver saaledes ligestillede. Da der imidlertid i Fremtiden ligesom nu vil være mange Tilfælde, hvor Hustruen som ikke forretningskyndig vil være uskikket til at overtage Mandens Virksomhed, vilde det være at gaa vel vidt at udvide den nugældende Regel om Mandens Adgang til at sidde i uskiftet Bo til ogsaa at gælde Hustruen, og da denne Regel ogsaa for Mandens Vedkommende skønnes vel vidtgaaende, har man

fundet det rettest at gøre en Indskrænkning i Retten, der rammer begge Ægtefæller. Man har nemlig bestemt, at den ene Ægtefælle, hvis den skønner, at dens Ægtefælle ikke er egnet til at beholde Boet uskiftet, ved Testamente kan berøve den Retten hertil. Den kan da ogsaa gøre Indskrænkninger i denne, enten saaledes at noget af Boet straks eller paa et tidligere Tidspunkt end ellers skal udskiftes, eller ved at opstille særlige Betingelser for at forblive hedsiddende i uskiftet Bo. Det kræves altsaa ikke som nu for Hustruens Vedkommende, at Retten udtrykkelig skal tillægges hende ved Testamente, men den indtræder, hvis den ikke udtrykkelig er frataget Ægtefællen. Den Adgang, som Hustruen nu har til at sidde i uskiftet Bo med umyndige Livsarvinger efter Skifterettens Tilladelse, bortfalder. Man mener at kunne hjælpe sig med, at Livsarvingernes Værger (jfr. § 87) kan give Samtykke til uskiftet Bo, hvor de finder det i deres Myndlings Interesse, medens man vilde finde det betænkeligt, overfor den afdøde Ægtefælles udtrykkelige Udelukkelse af Retten, at lade Myndighederne kunne gribe ind, idet det maa erindres, at Retten fremtidig — modsat hvad nu gælder for Hustruen — altid indtræder, naar den ikke er positivt udelukket.

Har den afdøde ved Testamente skænket noget til andre, maa dette udloddes ved hans Død, saaledes som det ogsaa antages efter nugældende Ret, medens den længstlevende overtager Resten af Gifteejet til Hensidten i uskiftet Bo. Har den førstafdøde med Benyttelse af sin Testationsret tillagt en enkelt Livsarving en større Arvepart end den legale, maa det bero paa en Fortolkning af Testamentet, om det herved har været Meningen helt eller delvis at udelukke den længstlevende fra at sidde i uskiftet Bo. Dog kan det vistnok siges, at hvis Testamentet alene gaar ud paa at tillægge en Arving en større Kvotapart af Formuen end den legale, er der ikke derfor Grund til at antage, at der skal ske nogen Irdskrænkning i det uskiftede Bo, eller at Testamentet skal opfyldes før ved den længstlevendes Død.

Nogen Begrænsning af det uskiftede Bo af Hensyn til Livsarvingernes Alder mener man ikke at burde give, navnlig heiler ikke saaledes, at det skulde ophøre, naar de blev mindreaarige eller dog fuldmyndige. Den Støtte, som til et saadant Tidspunkt bør gives Livsarvingerne, overlades antagelig bedst til Ægtefællernes eget Skøn. Der vil saaledes intet være til Hinder for, at den førstafdøde i sit Testamente kan fastsætte, at det uskiftede Bo kun maa vare en saadan begrænset Tid, eller at der skal udbetales Arvingerne visse Kvotaparter af Arven enten straks eller paa et senere Tidspunkt, f. Eks. ved Opnaaelse af Fuldmyndighedsalderen.

Det er kun med Livsarvinger, at der kan hensiddes i uskiftet Bo. Man har overvejet at tillægge Ægtefællen samme Ret, hvor Livsarvinger ikke findes, af Hensyn til at de i vort Retsliv saa hyppige gensidige Testamenter giver Udtryk for en vis Trang i saa Henseende. Man har dog ment at kunne nøjes med at henvise til Oprettelsen af saadanne Testamenter. Desuden vil den praktiske Trang noget afhjælpes ved den andetsteds i Udkastet foreslaaede Udvidelse af Ægtefællens Arveret i Forhold til Udarvinger. Endelig vil der, hvor Talen er om Udarvinger, mangle visse af de betydningsfulde Omstændigheder, der gør uskiftet Bo hensigtsmæssigt og forsvarligt, hvor der er Livsarvinger. For det første vil der mangle den dybe fælles Interesse, der sammenknytter Ægtefællen med Livsarvingerne, og for det andet tilfalder det ikke Ægtefællen at sørge for Udarvingernes Opdragelse og videre Uddannelse. Retsgrundene bliver derfor ikke de samme i de to Tilfælde.

Hvor der er Tale om den førstafdøde Ægtefælles Særkuldbørn, bør man ikke tillægge den længstlevende en saa vidtgaaende Ret til at beholde Raadigheden over Børnenes Arv. Det faktiske Interessesfællesskab, som, hvor Talen er om egne Børn, skaber den fornødne Tryghed for disse, gør sig ikke her med samme Styrke gældende. Paa den anden Side har Stedfaderen eller Stedmoderen samme Forsørgelsespligt overfor Stedbør-

nene som overfor deres egne Børn. Det er derfor rimeligt at beholde en vis Adgang til uskiftet Bo med Stedbørn, men begrænse denne til kun at gælde, saalænge Forsørgelsespligten varer. Dernæst maa det for Stedbørnenes Betryggelse kræves, at Retten selv indenfor disse Grænser ikke er ubetinget, men at, ligesom nu, en dertil egnet Myndighed skønner, at den længstlevende Ægtefælles Forhold er saaledes, at Boet tør betroes den. Denne Myndighed bør være den samme som ellers varetager de umyndiges Interesser, nemlig Pupilautoriteterne, altsaa for Tiden Skifteretten og i København Overpræsidenten. Som Vejledning for Pupilautoriteterne har man derhos udtrykkelig i Lovens Tekst indført, at Tilladelsen kun bør gives, naar den maa antages at være til Gavn for Stedbørnene, der ellers ikke kan faa den fornødne Pleje og Opdragelse, altsaa normalt naar Stedbørnene opdrages hos Stedfaderen eller Stedmoderen. Dog kan der ogsaa tænkes andre Tilfælde, hvor et øjeblikkeligt Skifte paa Grund af Konjunkturer, den der ved forvoldte Virksomhedsstandsning eller andre Omstændigheder vil ramme Ægtefællen særlig haardt, og derfor bestemmes det ved Indskudet »som Regel«, at den foran nævnte Betingelse for Adgangen til at sidde i uskiftet Bo med Stedbørn ikke skal være ufravigelig.

Stedbørnenes Værger eller senere de selv vil jo ogsaa kunne give Samtykke til uskiftet Bo i Henhold til § 87.

ad § 72.

Saa længe Ægtefællerne begge lever, gaar Udkastets System ud paa at holde deres Formueomraader skarpt ude fra hinanden baade med Hensyn til Aktiver og til Passiver. Er en Ægtefælle velstillet, kan Tredjemand derfor rolig give ham Kredit uden at behøve at bekymre sig om, at hans Ægtefælle er forgældet, insolvent eller endog fallit. Tredjemand holder sig til sin Medkontrahent eller Debitor, og dennes Ægtefælles Gæld kan ikke komme til at

konkurrere med ham, ligesom ved enhver Opgørelse af de to Boer den Gæld, der paa-hviler hvert enkelt, først maa fradrages, før der bliver Tale om Deling. Denne trygge Situation forandres nu ganske, naar den ene Ægtefælle dør, og den anden overtager Boet for at hense til med det uskiftet: de to Formuemasser slaas sammen baade Aktiver og Passiver, og af den samlede Masse skal begges Kreditorer have deres Fyldestgørelse. At den samme Situation indtræffer allerede efter den gældende Ret, kan ikke med nogen Styrke gøres gældende; thi nu er det normalt Manden, der alene hæfter for Boets Gæld og raader over dets Aktiver, og Hustruens Selverhverv indtager med Hensyn til Gældshæftelsen en Særstilling, hvis det er Manden, der dør først. Efter Udkastets System derimod er Ægtefællerne principielt ligestillede, idet hver staar med sit eget selvstændige Formueomraade, og der, hvor denne Udkastets Nyordning maatte faa praktisk Betydning, maa man netop regne med, at Situationer af den ovenfor beskrevne Art kan opstaa. Det kan da ikke bestrides, at Muligheden herfor væsentlig vilde forringe Værdien af Ægtefællernes økonomiske Selvstændighed.

Adgangen til at sidde i uskiftet Bo bør derfor paa dette Punkt lide en Indskrænkning. Er det den førstafdøde Ægtefælle, der er den gældbundne, vil den efterlevendes egen Interesse i ikke at overtage det insolvente Bo med Aktiver og Passiver i Reglen være tilstrækkelig Betyggelse for dens Arvinger og Kreditorer, og en større har de i alt Fald ikke Krav paa, saa vist som en Kreditor aldrig vil kunne forhindre sin solvente Debitor i at foretage en økonomisk ødelæggende Disposition. En Ret for den længstlevendes Kreditorer til at kræve en Opgørelse vilde ogsaa praktisk taget let helt undergrave det uskiftede Bo.

Er det derimod den længstlevende, hvis Affærer staar slet, har den stor Interesse i at overtage den førstafdødes Gifteje for dermed at forbedre sin egen daarlige Økonomi, og heroverfor vilde den først-

afdødes Arvinger og Kreditorer staa magtesløse. Her behøver de et Retsmiddel. Er den længstlevende fallit, er Sagen simpel nok; man forbyder ligefrem den fallitte at overtage et Bo til Hensiddens i uskiftet Bo, og Fallitten vil altid være Skifteretten bekendt, saa at nærmere Undersøgelse er overflødig. Vanskeligere er Sagen, hvis han blot er insolvent. En Pligt til selvstændig at undersøge dette Forhold i alle Tilfælde kan man vanskelig paalægge Skifteretten, da dette Arbejde i store Byer vilde være saa omfattende, at en delvis Skiftebehandling maatte finde Sted, for at man kunde blive klar over Situationen. Men den ugenerte Fortsættelse af det vante Liv, som den længstlevende skulde opnaa med det uskiftede Bo, vilde da lide et væsentligt Afbræk alene af Hensyn til en ganske lille Del af samtlige Tilfælde. Man nøjes derfor med en Bestemmelse om, at saafremt det oplyses, at Ægtefællen er insolvent, har den ikke Ret til at hensesidde i uskiftet Bo. Dette har den Betydning, at de interesserede — Arvinger eller Kreditorer — herved faar et Middel til at hindre den insolvente i at overtage Boet, naar de kan oplyse Omstændigheder, der tyder paa, at den er insolvent. Et absolut Bevis vil ikke kunne kræves, for at Skifteretten lader Forholdet undersøge. Samtidig bestemmes i nøje Tilslutning til Bosondringsreglen og til Bestemmelsen nedenfor i § 82, at det paa samme Maade skal være en Ægtefælle forment at overtage Boet til Hensiddens i uskiftet Bo, naar det oplyses, at den har udvist et saadant Forhold, at det vilde have givet den anden Ægtefælle Ret til at forlange Bosondring. Det vilde nemlig være urimeligt, at en Ægtefælle, som alene ved sin Ægtefælles Død var blevet fri for Bosondring, skulde kunne overtage Raadigheden over den samlede Formue, skønt den havde vist sig ude af Stand til behørig at styre sin egen.

Den afdødes Kreditorer mener man da at beskytte tilstrækkelig ved at give dem Adgang til at drage deres Debtors Solvens i Tvivl, inden Boet udleveres ham;

de maa saa selv sætte sig i Bevægelse, naar de erfarer Dødsfaldet. Man er derimod klar over, at Forbudet mod, at den insolvente, men dog ikke falliterklærede Ægtefælle overtager Boet for at hensidde med det uskiftet ikke vilde kunne faa synderlig Effektivitet, hvor der ingen Kreditorer er, naar de nærmest interesserede Arvinger mangler den Repræsentation, som skulde have sin Opmærksomhed henvendt paa disse Forhold, idet de ofte vil være umyndige, og den længstlevende selv vil være deres Værge. Det bestemmes derfor nedenfor i § 73, at der skal beskikkes de umyndige Arvinger en særlig Værge til at varetage deres Interesser i det uskiftede Bo.

Det har været overvejet, om den umyndiggjorte burde udelukkes fra at sidde i uskiftet Bo. Men da der for dennes Vedkommende kan være samme praktiske Trang dertil som for andre Ægtefæller, og da hans Bestyrelse, netop paa Grund af hans Umyndiggørelse og den deraf følgende Indskrænkning i hans Raadighed, rummer mindre Fare for Arvingerne end saa mange andres, mener man ikke at burde opstille noget Forbud paa dette Punkt, hvor det heller ikke kendes i gældende Ret.

ad § 73.

Der gives her nogle Bestemmelser af mere formel Natur. Det paalægges den, der vil sidde i uskiftet Bo, at gøre en Anmeldelse derom til Skifteretten, hvilket er nødvendigt, da denne jo ellers skulde tage Afdødes Bo under Behandling. Samtidig med denne Anmeldelse skal han summarisk angive Formuens Størrelse samt give Oplysning om de Børn, med hvem der skal siddes i uskiftet Bo, bl. a. for at Skifteretten kan vide, om Værgebeskikkelse skal finde Sted. Det bestemmes nemlig videre, at Skifteretten skal beskikke Værge for de umyndige Arvinger til Varetagelse af deres Interesser i Anledning af den fremsatte Begøring. En saadan Værgebeskikkelse foregaar ikke nu og er altsaa noget nyt der indføres, men den skønnes nødvendig af Hensyn til de nye Bestemmelser om Indskrænkning i

Adgang til Hensiddens i uskiftet Bo og om Kontrol med Boets Bestyrelse, som Loven indfører. Disse vilde nemlig ellers let blive ganske betydningsløse, da Ægtefællen jo i Reglen selv vil være født Værge for Børnene, hvad den i alle andre Henseender vil vedblive at være. Dog mener man, at saadan Værgebeskikkelse er overflødig og kan undlades, naar hele Formuen ikke overstiger, hvad der kræves til Ægtefællens og Børnenes Underhold.

ad § 74.

Reglen er en Efterligning af Lov Nr. 136 om Arveafgift af 27. Maj 1908 § 31, jfr. L. Nr. 127 af 10. Maj 1915, der er optaget her, fordi man mener, at Reglen skal have ikke blot afgiftsmæssig, men ogsaa ahnindelig retlig Betydning.

ad § 75.

Som allerede ovenfor berørt, indgaar i det uskiftede Bo begge Ægtefællers Gifteejer med alle deres Aktiver og Passiver. Om disse sidste tales der nærmere i § 77. Desuden indgaar i den fælles Masse, der ved det uskiftede Bo's Ophør skal deles, som var det netop Ægtefællernes samlede Gifteejer, alt hvad den længstlevende senere erhverver, forsaavidt det vilde have været dens Gifteeje, hvis Erhvervelsen var sket under Ægteskabet. Som Følge heraf falder udenfor det uskiftede Bo saadanne Midler, som efter deres egen Beskaffenhed vilde have været at holde udenfor Gifteejet, derunder dem, der efter Tredjemands gyldige Bestemmelse skulde holdes udenfor.

Endvidere giver man — saaledes som det nu er bestemt i Arvefr. § 18 — Ægtefællen Ret til, hvis der tilfalder den en Arv eller Gave, som ellers vilde indgaa i det uskiftede Bo, inden en kort Frist at begære Boet skiftet, og da holde Arven eller Gaven udenfor. Begrundelsen af denne Regel maa fremtidig ligesom nu væsentlig søges i, at Arv, som under det uskiftede Bo falder i den førstafdøde Ægtefælles Slægt, ikke vil tilfalde Boet, og det er da rimeligt at give den længstlevende Adgang til

ogsaa at holde sin Arv udenfor. Det er en Begunstigelse af den længstlevende, idet denne kan tage sit Standpunkt, eftersom det synes at byde den størst Fordel at beholde Boet udelt og senere lade det og dermed Arven dele, eller at faa Boet delt straks, og da beholde hele Arven udelt. Ægtefællens Valg vil naturligvis i Reglen bero foruden paa Arvens Størrelse paa, om den tænker sig at indgaa nyt Ægteskab eller ikke. Der maa derfor gives den saa lang Frist, at den kan antages at kunne vide Besked om Arvens Størrelse. Naar Gave er medtaget ved Siden af Arv, er det navnlig af Hensyn til, at en saadan Gave faktisk ofte er et Arveforskud, eller dog en Gave som praktisk ligger et saadant nær.

ad § 76.

Over det uskiftede Bo har den længstlevende efter gældende Ret fuldkommen Raadighed som Ejer; kun dens Ret til testamentariske Dispositioner er begrænset. Det samme er ogsaa i Principet Udkastets Regel, og det udtales her i § 76, 1. Stykke.

Imidlertid mener man dog at burde gøre visse Indskrænkninger i denne fri Raadighed, i en vis Lighed med dem, der er gjort i en Ægtefælles Raadighed over dens Gifteeje. Der er saaledes nedenfor i § 82 givet Arvingerne Ret til i visse Tilfælde at forlange Boet skiftet, bl. a. i de samme Tilfælde hvor en Ægtefælle kan forlange Bosondring. Væsentlig anden praktisk Betydning vilde Optagelsen her af en Regel svarende til den i § 28 ikke have, og den er derfor udeladt. Derimod er der ved uskiftet Bo et særlig praktisk Tilfælde af utilbørlig Raaden, og derom er der optaget en Regel her. Hvis den længstlevende Ægtefælle vil gifte sig igen, er den, for at sikre sig saa store Midler som muligt, fristet til forinden at skænke sin tilkommende Ægtefælle store Gaver af Boet, for saaledes at unddrage de bortskænkede Midler fra Skiftet. Desuden kan den paa samme Maade give store Gaver til den eller dem af Arvingerne, som den foretrækker for de andre, og derfor gerne

vil begunstige. For at forebygge slige Misligheder gives der enhver Arving Ret til inden en vis bestemt Frist at faa en saadan Gave omstødt, hvis den staar i Misforhold til Boets Formue, og Modtageren var i ond Tro. Er Modtageren en tilkommende Ægtefælle eller en Arving, vil den onde Tro som Regel foreligge, og Beviset herfor vil ikke behøve at være saa strengt. I andre Tilfælde vil Beviset være vanskeligere at føre, men Faren er ogsaa langt ringere.

Da en saadan Bortskænken af uforholdsmæssige Gaver altid vil være et Misbrug af Raadigheden over Boet, vil der i de samme Tilfælde tillige blive Adgang til at begære Boet skiftet. Men netop denne Ret til Skifte vilde ofte være værdiløs, hvis man ikke samtidig kunde forlange den mislige Transaktion omgjort. Hvis paa den anden Side de interesserede ikke finder Anledning til at begære Skifte, er der heller ingen Grund til, at de skal kunne tvinge Tredjemand til at give Gaven tilbage — til Ægtefællens fortsatte Raadighed. Det bestemmes derfor, at Reglen i nærværende Paragraf kun kan bringes til Anvendelse, hvis Boet er taget under Skiftebehandling, 3: inden den fastsatte Frist.

Det synes indlysende, at Analogien af § 76 2det Stk. og vor Rets almindelige Regler vil kunne medføre, at Arvingerne kan anfægte Transaktioner, hvorved den længstlevende Ægtefælle utilbørlig begunstiger sig selv med nær forestaaende Skifte for Øje f. Eks. ved at tegne en Livrente for sig selv. Med Hensyn til gældende Praksis skal henvises til, at der i et enkelt Tilfælde af saadan Begunstigelse med forestaaende Skifte for Øje er indrømmet et Erstatningskrav mod saavel Giveren som Gavemodtageren, se U. f. R. 1907 S. 193, jfr. 1908 S. 802.

ad § 77.

Som ogsaa ovenfor omtalt er det en nødvendig Følge af det uskiftede Bo, at den længstlevende Ægtefælle, samtidig med at modtage den førstafdødes Gifteeje, maa paatage sig det fulde personlige An-

svar for den Gæld, der hæftede paa denne, ligesom Arvingerne maa befries derfor. Kun paa denne Betingelse er det muligt at lade hele den afdødes Formue gaa over til den længstlevende i god Overensstemmelse med den gamle Retsgrundsætning, at vil nogen overtage en Formuemasse, maa han ogsaa overtage den paa denne hvilende Gæld. Den længstlevende maa altsaa med hele sin Formue, baade den Del, der hidrører fra den afdøde, og sine egne Midler, ligegyldig om det er Gifte-eje eller Særeje, svare til alle den først-afdødes Forpligtelser, foruden sine egne. Forpligtelsernes Oprindelsesgrund er ganske ligegyldig, om de rejser sig af Kontrakt eller Delikt, om de er sikrede ved Pant eller ikke. Dog maa det her erindres, at han eller hans Bo ved det endelige Skifte overfor den førstafdødes Bo vil kunne gøre de i Kap. VII hjemlede Erstatnings- og Vederlagskrav gældende, saaledes at saadanne Krav, der efter de der indeholdte Grundsætninger bør falde paa den førstafdøde, kommer til at ramme dennes Lod forud for den længstlevendes.

I § 77, 2. Stk. nævnes det ex tuto udtrykkelig, at den længstlevende, ligesom hidtil, ved Proklama skal kunne indkalde den førstafdødes Kreditorer til Betyggelse og Klarlæggelse af sin økonomiske Situation. Saadant Proklama er præklusivt. Reglerne herom indeholdes for gældende Rets Vedkommende i Lov 30. Nov. 1857 § 5, hvis Regel, der nu kun gælder Enker, ved Udkastet udvides til ogsaa at gælde Enkemænd.

ad § 78.

Ligesom nu skal det kun være ved Dispositioner i levende Live, at den længstlevende har den vidtgaaende Raadighed over hele Formuen. Ved Testamente skal den som hidtil kun kunne raade over sin Lod i Boet 2: Halvdelen efter Beregning af mulige Vederlagskrav paa Skiftet (jfr. Kap. VII og § 85), og desuden sin Arvelod efter den førstafdøde, forsaavidt en saadan er tillagt den, jfr. nedenfor ad § 79. Dens

Testationsret vil selvfølgelig yderligere være begrænset af Livsarvingernes Tvangsarveret, som jo omfatter $\frac{2}{3}$ af dens Efterladenskaber. I det norske Udkast er det skønnet overflødigt udtrykkelig at udtale denne Paragrafs Regel.

ad § 79.

Efter gældende dansk Ret beregnes der for den længstlevende ved Skiftet dels Halvparten af Boet dels yderligere en Lod som Arvepart efter den førstafdøde, forskellig efter Livsarvingernes Antal, men aldrig over $\frac{1}{4}$ af Halvdelen («en Broderlod»). Naar Skifte sker i den længstlevendes Levetid, er dette kun naturligt. Men sker Skiftet efter dens Død, betyder denne Beregning af Arvelod jo alene en Begunstigelse af den længstlevendes Særarvinger paa de øvrige Arvingers Bekostning, og en saadan Begunstigelse synes at savne fornøden Begrundelse; jfr. ogsaa den Lighedeling, som efter Praksis finder Sted, hvor et gensidigt Testamente mellem Ægtefæller uden fælles Livsarvinger tillægger begge Arvinger efter Loven Arveret ved den længstlevendes Død. Man bringer derfor i Forslag, at Beregningen af Arvelod for Ægtefællen skal bortfalde, naar Skifte først sker efter begge Død. Dette skal dog kun gælde den lovbestemte Arvelod. Har en Ægtefælle ved Testamente tillagt sin Ægtefælle en særlig Arveret, bør denne altid gælde, men det kan da kun ske indenfor den Tredjedel af dens Formue, hvorover der haves fri Testationsret.

I det norske Udkast har man ikke optaget en saadan Bestemmelse.¹

ad § 80.

De her givne Regler stemmer ganske med gældende Ret. Paa ethvert Tidspunkt, naar den længstlevende Ægtefælle ønsker det eller ser sin Fordel derved, kan den forlange Boet skiftet.

Vil den længstlevende gifte sig paany, mister den Retten til at sidde i uskiftet Bo, og skal derfor skifte forinden.

ad § 81.

Det følger allerede af § 71, 2det Stk., at ethvert Stedbarn, der bliver mindreaarigt, kan forlange sin Lod udskiftet af Boet. Dette medfører ikke totalt Skifte, hvis Ægtefællen ikke ønsker det, men alene et partielt Skifte med den paagældende Arving. Der kan altsaa blive en Række successive Skifter. Dette er stemmende med dansk Ret, medens det i Norge antages, at Skifte med en enkelt Arving nødvendiggør Skifte med alle. Men Ægtefællen kan uden Skifte udbetale Arvingen dens Lod, hvis Arvingen samtykker heri. For saadanne Tilfælde, hvor hele den beholdne Formue ikke overstiger, hvad der skønnes nødvendigt til den efterlevendes Underhold, har man dog fundet det rettest at aabne Adgang til at undlade Skifte.

ad § 82.

I nærværende Paragraf indeholdes en hidtil i dansk Lov ukendt Adgang for Arvinger til at begære Boet skiftet, dels i et særlig praktisk Tilfælde af grov Tilsidesættelse af Ægtefællens særlige Pligter imod dem, dels i de samme Tilfælde, hvor en Ægtefælle kan forlange Bosondring. Naar Krav paa dette Grundlag rejses af en enkelt Arving, skal Skifte ske med alle, og Ægtefællen kan ikke nøjes med at udskifte den ene Arving. Derimod kan det naturligtvis ikke hindres, at Ægtefællen betaler Arvingen hans Lod ud, for at faa ham til at undlade at rejse Kravet. Som et særligt Tilfælde af Raadighedsmisbrug har man ovenfor nævnt Bortskænkning af Gaver, se ovenfor S. 236—237 om Gaver og Begunstigelser af Ægtefællen selv. Saadanne Gaver kan ogsaa bestaa i en utilbørlig Begunstigelse af enkelte Arvinger. Om Gaverne er iøvrigt talt ovenfor ad § 76. Hvad Begunstigelse af enkelte Arvinger angaar, kan den foreligge, ikke blot hvor der er ydet en Arving en ligefrem Gave, men ogsaa hvor denne er ydet »som Arveforskud«, naar »Forskudet« f. Eks. overstiger, hvad hans Arvepart kan blive. I Forhold til gældende Ret betyder nærværende Regel en betydelig Forbedring af Arvinger-

nes materielle Retsstilling, idet man i nu-gældende Praksis kun kender til Tilbage-tagelse af en af Øvrigheden givet Tilladelse til Hensidden i uskiftet Bo, men ikke til Bortfald af en paa Loven eller Testamente hvilende Ret hertil.

Det er ovenfor ad § 82 nævnt, at Udbetaling af Arveforskud kan være en utilbørlig Begunstigelse af den enkelte Arving og derfor give de andre Ret til at forlange Skifte. Hvor dette derimod ikke er Tilfældet, mener man ikke, at Udbetaling af en Arvings Lod i sig selv bør berettigede de andre Arvinger til at forlange Skifte. Det er ikke fundet nødvendigt at sige dette i det danske Udkast, idet det allerede nu antages uden udtrykkelig Hjemmel: men under Hensyn til norsk noget afvigende Retsopfattelse, er det i det norske Udkast fundet rettest at lade det udtrykkelig fremgaa af Loven (§ 73).

ad § 83.

Dør en Arving, medens det uskiftede Bo varer, indtræder hans Arvinger efter Loven eller Testamente i hans Retsstilling, men de faar intet særligt Krav paa, at Boet skiftes, og en Arvings Kreditorer kan aldrig stille Krav herom. Begge disse Regler antages nu at gælde; men naar nye Lovregler gives i Emnet, bør de formentlig udtrykkelig udtales som sket i nærværende Paragraf.

ad § 84.

I gældende dansk Retspraksis, vistnok ogsaa i norsk Ret, antages det, at hver enkelt Arving, med hvem dens Ascendent hensidder i uskiftet Bo, er berettiget til at overdrage sin Arv efter førstafdøde, sin Lod i Boet, med den Virkning, at Arven til sin Tid bliver at udbetale til vedkommende Erhverver, medens Overdragelsen ingen Indflydelse faar paa Besiddelsen af Arven eller paa den efterlevende Ægtefælles Stilling. I naturlig Konsekvens hermed antages det ogsaa, at en Arvings Kreditorer

er berettigede til at lade sig Arven foreløbig udlægge, men ikke forauktionere, og Arven vil da til sin Tid ikke kunne udbetales Arvingen, forinden Kreditorernes Krav er fyldestgjort. Ogsaa Retsplejeloovens § 511 maa antages at opretholde Adgangen til at tage Udlæg i Arven, da denne maa opfattes som falden og ikke som ventende; derimod forbyder den Forauktionering uden Domfældtes Samtykke.

Imidlertid taler de samme Grunde, som har ført til Forbudet mod Salg af ventendes Arv, for ogsaa at forbyde Salg af Arv som den heromhandlede, skønt den i andre Henseender, særlig med Hensyn til Adgangen til testamentariske Dispositioner derover, behandles som almindelig falden Arv. Betænkeligheden ved Salget beror jo nemlig i første Række paa Salgsstandens ubestemmelige Værdi, da Arvens Størrelse ikke kan fastslaaes førend ved Skiftet, og Sælgeren derfor altid vil være udsat for at lide et uforholdsmæssigt Tab. Det er dernæst ganske ubestemt, naar Skiftet vil finde Sted, og endelig vil det være saarende for Arveladerens Følelser at der handles med Arven. Men netop de samme Omstændigheder foreligger med Hensyn til Arv, hvormed der hensiddes i uskiftet Bo; thi ogsaa her er det ikke ved Arvefaldet ved den førstafdødes Død, men først ved Skiftet, altsaa normalt ved den længstlevendes Død, at Arven opgøres. Man mener derfor, at Forbudet mod Salg, Pantsætning og anden Overdragelse af ventendes Arv bør udstrækkes til Arv, hvormed der siddes i uskiftet Bo.

Noget mindre betænkelig er Kreditorers Adgang til Udlæg i Arven, naar Forauktionering dog er forbudt; men netop, naar Udlæget saaledes kun skal være foreløbigt, og først kan faa endelig Betydning ved Skiftet, ses det ikke, at en enkelt Kreditor bør kunne forbeholde sig en privilegeret Stilling til den Tid, Skifte finder Sted, maaske i en fjern Fremtid, saa meget mindre som Forbudet mod Pantsætning herved mister noget af sin Effektivitet. § 84 indeholder derfor ogsaa et Forbud mod Udlæg i Arven.

Det norske Udkast indeholder ingen tilsvarende Bestemmelse. Virkningen heraf antages at ville blive, at Salg og Pantsætning vil være forbudt, medens Udlæg i Arven vil være tilladt.

ad § 85.

Disse Bestemmelser hjemler Arvingerne, med hvem der har været hensiddet i uskiftet Bo, tilsvarende Erstatnings- og Godtgørelseskrav overfor Ægtefællen som dem, der efter Kap. VII er indrømmet Ægtefællerne overfor hinanden. Desuden vil den længstlevende eller dennes Arvinger kunne rejse de Vederlagskrav, som vilde kunne være gjort gældende i den førstafdødes Bo, saafremt Skifte var sket ved dens Død, se ovenfor S. 238.

ad § 86.

Denne Bestemmelse giver ikke Anledning til særlige Bemærkninger.

ad § 87.

Selv om de legale Betingelser efter § 71 mangler, kan en Ægtefælle dog, med Samtykke af sine Livsarvinger eller den først afdødes Særkuldbørn efter Omstændighederne af disses Værger, sidde i uskiftet Bo med dem, og de ovenfor givne Regler kommer da til Anvendelse. Udstrækningen og Varigheden af det saaledes opstaaede uskiftede Bo maa bero paa en Fortolkning af Samtykket, og dette kan navnlig ikke paa Forhaand formodes at skulle gælde ubetinget for hele Ægtefællens Levetid, saaledes som man efter nugældende Praksis er noget for tilbøjelig til at antage. Adgangen til at sidde i uskiftet Bo i Henhold til Arvingernes Samtykke har navnlig den Betydning, at den giver Ægtefællen en Mulighed for at opnaa at sidde i uskiftet Bo i Tilfælde, hvor det er af stor Interesse for den, maaske ogsaa for i alt Fald nogle af Arvingerne, men de legale Betingelser derfor ikke foreligger, f. Eks. med myndige Stedbørn, eller hvor den afdøde Ægtefælle testamentarisk har udelukket den derfra. I saadanne Tilfælde vil den f. Eks. ogsaa

ved at indrømme Arvingerne visse rimelige Begunstigelser kunne forskaffe sig Til ladelse til at beholde Boet eller Resten af dette uskiftet. Med Udarvingerne kan der, som bemærket ovenfor Side 230—231, ikke siddes i uskiftet Bo, selvom de samtykker deri. Dette har navnlig den Betydning, at de særlige afgiftsmæssige Begunstigelser, som indrømmes ved uskiftet Bo, i saa Fald ikke kan gives.

Efter det norske Udkast antages det ligeledes, at Hensiddens i uskiftet Bo kan finde Sted i Henhold til Arvingernes — dog ikke Udarvingernes — Samtykke, uden at det er fundet nødvendigt at give nogen særlig Regel herom.

K a p i t e l I X.

Om Indtegning af Ægtepagter.

ad § 88.

Samtidig med at de materielle Regler om Formueordningen i Ægteskabet reformeres, findes det hensigtsmæssigt at indføre en Reform i Reglerne for Ægtepagters Publikation og Registrering. Denne er siden Loven 1899 sket paa den Maade, at Ægtepagten tinglæstes ved Mandens personlige Værneting og derefter af Retsskriveren anmeldtes til Centralregistret i København, hvor Parternes Navn og Bopæl samt Tinglæsningens Dato noteredes, saaledes at man ved Henvendelse til Registret kan faa de fornødne Oplysninger til fra Tinglæsningsstedet at faa Besked om Ægtepagtens Indhold.

Det har været under Overvejelse at gøre dette Register til et Realregister over Ægtepagterne, saaledes at alle Oplysninger om disse kunde indhentes fra Centralregistret, men bl. a. af Hensyn til de større Omkostninger, som Indretningen og Førelsen af et saadant Register vilde medføre, er man nøjedes med at foreslaa Registret opretholdt i dets nuværende Skikkelse, saaledes

at Ægtepagtens Retsvirkning vedblivende ikke knyttes til denne Registrering.

Man vil altsaa ikke nu bringe Indførelsen af et Central-Realregister i Forslag, hvilket heller ikke paatænkes indført i Sverige og Norge. Der er saa meget mindre Grund til at gøre det, som det efter Udkastets System maa forventes, at Oprettelsen af Ægtepagt bliver langt mindre almindelig, end det nu er Tilfældet. Derimod mener man at burde erstatte den forældede Publikationsmaade, Tinglæsningen, med en Indtegning i de af Retsskriveren førte Protokoller, saaledes som det allerede for længere Tid siden har været paatænkt at gøre det med al saadan Publikation, og saaledes som det f. Eks. finder Sted ved Skibsregistrering. Derved opnaas den Fordel, at Retsvirkningerne kan knyttes til Anmeldelsen til det offentlige Register, idet selve Indtegningen kan følge umiddelbart efter denne, da den ligesom Anmeldelsen kan foregaa hver Dag, medens Tinglæsning højst kan finde Sted een Gang om Ugen, og den deraf følgende Udsættelse kan efter Omstændighederne medføre Retsubet for de interesserede Parter. Dertil kommer, at selve Publikationen ved Tinglæsningen i Virkeligheden er ganske illusorisk, idet Retsmøderne kun overværes af faa og tilfældige Personer, og selv disse næppe nok vil kunne opfatte, hvad der tinglæses. Kendskab til Ægtepagten faas i Virkeligheden kun gennem den efterfølgende Protokollering. Det er da rimeligt at erstatte hele Tinglæsningen med en saadan Protokollering. Dette nødvendiggør ikke en Udvildelse af det nuværende Centralregister, idet Protokolleringen. Indtegningen, kan besørages af de samme Myndigheder, der nu forestaar Tinglæsningen. Da dette er juridisk uddannede Embedsmænd, er det ikke som ved Skibsregistreringen af Hensyn til den fornødne juridiske Kyndighed ved Registrrets Førelse, nødvendigt at centralisere Registreringen. Det foreslaas derfor blot, at der ved hver Jurisdiktion fremtidig skal føres en Dagbog for Anmeldelser af Ægtepagter og en Ægtepagtsbog til Ind-

førelse af Ægtepagterne. Den nærmere Ordning heraf kan overlades til Administrationen.

I norsk Udkast har man ikke ment at kunne forlade Tinglæsningen af Ægtepagter, saalænge Tinglæsning iøvrigt er almindelig Publikationsmaade for Handlinger af retlig Betydning. Eftersom Tinglæsning der foregaar endnu sjældnere end her, har man da heller ikke ment at kunne knytte Ægtepagtens Gyldighed mellem Ægtefællerne selv og deres Arvinger til Tinglæsningen, men lader den indtræde ved Oprettelsen.

Efter svensk Udkast skal Ægtepagten indgives til Retten og faar Gyldighed fra denne Indgivelse. Dog kan den hverken efter svensk eller norsk Udkast faa Gyldighed tidligere end fra Ægteskabets Indgaaelse. Baade i Sverige og Norge findes derhos et Centralregister, se Svensk Kap. 16, §§ 3—5 og norsk §§ 77—81, men Ægtepagtens Retsvirkninger knyttes ikke til Indførelsen i dette Register.

ad § 89.

De her omhandlede Paategninger svarer til de nu brugelige Tinglæsnings- og Protokolleringspaategninger.

ad § 90.

Det er allerede ovenfor ad §§ 47 og 88 omtalt, at en Ægtepagts Retsvirkninger fremtidig skal regnes fra Anmeldelsen til Indtegnning. Dette skal gælde baade overfor Tredjemand og mellem Parterne indbyrdes. For Tredjemands Retssikkerhed har dette ikke nogen Betænkelighed. Indtegnning skal finde Sted hver Dag, og straks derefter skal Anmeldelse ske til Centralregistret. Den Tid, der maa hengaa hermed, er den samme, der nu maa hengaa mellem Tinglæsningen og Indberetning herom. Er Tredjemand i Tvivl, kan han jo efterse Registret, hvor Ægtefællerne bor. At Ægtepagten efter Omstændighederne kan faa en — betinget — Gyldighed før Ægteskabets Indgaaelse, er heller ikke noget, som kan komme Tredjemand til Skade.

At Ægtepagten først skal faa Retsvirkning mellem Parterne fra Anmeldelsen, kan ved første Øjekast synes mere betænkeligt, men Faren ved denne Bestemmelse bortfalder ved Reglen i § 92 om, at enhver af Parterne kan begære Indtegningen foretaget. Er Ægtepagten iøvrigt behørig oprettet, nytter det saaledes ikke, selv om den anden Ægtefælle protesterer mod Indtegningen. Han maa for at forebygge denne godtgøre, at han efter almindelige Regler ikke kan være bundet ved sin Underskrift paa Ægtepagten (Falsk, Tvang), Indsigelser, som han forøvrigt naturligvis ogsaa bevarer, selv om Indtegningen har fundet Sted.

Det er anset for rigtigst og mest stemmende med den nuværende Ordning at lade Indleveringsdagen og ikke Tidspunktet for den af Retsskriveren foretagne Notering i Bøgerne være det i retlig Henseende afgørende. Dette stemmer ogsaa i det væsentlige med Bestemmelsen i Skibsregistreringslovens § 21, og en modsat Regel vilde formentlig ogsaa lade Retsskriverens mulig fejlagtige Vægning ved at foretage Indførelsen eller blot en forsinket Indførelse fra hans Side faa for stor en Retsvirkning; men Indtegnings skal iøvrigt foregaa straks.

ad § 91.

Denne Regel giver ikke Anledning til særlige Bemærkninger.

ad § 92.

Reglen i nærværende Paragraf svarer ganske til Lov 7. April 1899 § 6, bortset fra Bestemmelsen om, at hver af Ægtefællerne kan begære Indtegningen foretaget, hvorom er talt ovenfor ad § 90.

ad § 93.

Som ovenfor omtalt foreslaas Centralregistret for Ægtepagter opretholdt i sin nuværende Skikkelse, og nærværende Paragraf er derfor væsentlig kun en Gentagelse af L. 7. April 1899 § 9 med de Ændringer, der følger af Overgangen fra Tinglæsning til Indtegnings. For imidlertid at holde Muligheden aaben for ved en blot admini-

strativ Forskrift at ændre Registret til et Realregister, hvis dette maatte vise sig hensigtsmæssigt og økonomisk overkommeligt, har man blandt de Ting, hvorom Justitsministeriet kan give nærmere Forskrifter, medtaget Registrets Indhold.

ad § 94.

Foruden Ægtepagter skal i Ægtepagtsbogen optages Overøvrighedsbeslutninger efter § 13 og Bosondringsdekreter, jfr. § 55, da Tredjemand har samme Interesse i at kunne blive bekendt med disse Afgørelser som med Ægtepagter.

Nogen Regel svarende til Lov 1899 § 33 om Ægtepagter oprettede i Udlandet har man ikke medtaget i Udkastet. Dels anser man efter det i Udkastet foreslaaede Formuesystem ikke nogen særlig Regel herom for paakrævet, dels forudsætter man, at de international-privatretlige Regler paa Familierettens Omraade vil blive optaget til samlet legislativ Behandling, eventuelt under Samarbejde mellem de tre nordiske Lande.

K a p i t e l X.

Forskellige Bestemmelser.

Ifølge Sagens Natur kan de her indeholdte Regler ikke være de samme som de, der gives i de svenske og norske Udkast, idet disse Regler nærmest har det Formaal i fornødent Omfang at afstemme den ældre Lovgivning efter Udkastet. I det svenske og til Dels ogsaa i det norske Udkast foretages denne Afstemning ved særlige Lovudkast indeholdende de fornødne Ændringer i vedkommende Love.

ad § 95.

Da det er en Selvfølge, at der ikke nu vil kunne blive Spørgsmaal om at gøre Indskrænkninger i den gifte Kvindes Myndig-

hed, og da Lov 7. April 1899 iøvrigt ophæves, er det fundet nødvendigt her udtrykkelig at opretholde Bestemmelsen i Lov 7. April 1899 § 10, der indeholder vor nugældende Regel om gift Kvindes Myndighed. Da imidlertid hele Myndighedslovgivningen forudsættes optaget til samlet Revision i den nærmeste Fremtid, er der paa den anden Side ikke fundet Grund til at formulere en ny Regel.

ad § 96.

§ 96 er ligeledes en Myndighedsbestemmelse og skal erstatte Lov 7. April 1899 § 14. Det hedder her, at naar Manden er umyndiggjort, tilkommer det den fuldmyndige Hustru i Forbindelse med Værgen at bestyre Fællesformuen. Denne Bestemmelse mener man at burde opretholde for Gifteejets Vedkommende, idet der da samtidig tillægges den fuldmyndige Mand samme Ret med Hensyn til den umyndiggjorte Hustrus Gifteeje. Ligesom det er antaget i nugældende Ret, vil Bestemmelsen ikke kunne anvendes, naar Ægtefællen selv er Værge, men de almindelige Regler om Værgers Bestyrelse, særlig ogsaa om Midlernes Indsættelse i Overformynderiet, kommer da til Anvendelse.

ad § 97.

Reglen her danner nærmest et Supplement til Kap. I § 14. Den skyldes den Omstændighed, at der i gældende Ret savnes udtrykkelig Hjemmel til at beskikke en Værge for en Person, der kun midlertidig er forhindret i at varetage sine Anliggender. Ægtefællen faar nu i § 14 Ret til i saadanne Tilfælde at bestyre sin Ægtefælles Anliggender, men den kan være uskikket eller uvillig til at gøre det, og der er da Brug for, at en særlig Værge skal kunne beskikkes, særlig for det Tilfælde at Ægtefællen paaberaaber sig sin Ret efter § 14, men dette kan forudses at ville være til Skade for dens Ægtefælle. Værgens Virksomhed ophører af sig selv, naar Hin-

dringen for Ægtefællen bortfalder, men af Hensyn til Tredjemand bør der ske Publikation herom paa sædvanlig Maade.

Bestemmelserne i §§ 95—97 er kun midlertidige og tænkes afløste af herhenhørende Regler i en ny Myndighedslov.

ad §§ 98—100.

I Forbindelse med Reglerne om Formue-Forholdet mellem Ægtefæller er det fundet naturligt ogsaa at give nogle Bestemmelser om Ægtefællers indbyrdes Arveret, selv om Arvelovgivningen iøvrigt ikke i Øjeblikket optages til Behandling. Denne Arveret staar nemlig i nøje Forbindelse med Formuesystemet.

Efter gældende Ret arver Ægtefællen, hvor Livsarvinger efterlades, en Broderlod*), hvilket betyder en forskellig Kvotapart af Formuen efter Livsarvingernes Antal, dog aldrig udover $\frac{1}{4}$ af Formuen. Er der ingen Livsarvinger, arver den $\frac{1}{3}$; og er der ingen andre Arvinger, arver den det hele. I Norge arver Ægtefællen ligeledes $\frac{1}{3}$, hvor ingen Livsarvinger findes, men er der saadanne, har den ingen Arveret. I Sverige har Ægtefællerne overhovedet ingen indbyrdes Arveret.

Det vil imidlertid være stemmende med Nutidens Opfattelse at udvide Ægtefællens Arveret paa Slægtens Bekostning. I Overensstemmelse hermed foreslaas der ogsaa i det svenske Udkast indført en Arveret for Ægtefællen, og i det norske den bestaaende Arveret udvidet, begge Steder dog kun for de Tilfælde, hvor der ikke findes Livsarvinger. For Danmarks Vedkommende er det fundet rimeligt samtidig med, at man udvider Ægtefællens Arveret, hvor Livsarvinger savnes, at regulere den der, hvor de findes. Det synes nemlig ikke tilstrækkelig begrundet, at Ægtefællens Arveret skal være afhængig af Børnenes Antal, og det er upraktisk stadig at skulle arbejde med det ellers afskaffede Begreb »Broderlod«. Man har da fundet det baade

*) Anm. Om Broderloddens Bestemmelse se Bentzon Arveret Pag. 45 ff.

hensigtsmæssigt og retfærdigt for alle Tilfælde, hvor Livsarvinger findes, at fastsætte Ægtefællens Arveret til det nu gældende Maksimum $\frac{1}{4}$. For de $\frac{2}{3}$ af denne $\frac{1}{4}$ bliver Ægtefællen Tvangsarving, ligesom den nu er det vedrørende Broderloddet. I de Tilfælde, hvor ingen Livsarvinger findes, vil den Del af Arven, som ikke tilfalder Ægtefællen, overgaa til Afdødes muligvis fjerne Slægtninge eller endog tilfalde Staten, hvis ingen saadanne Slægtninge findes. Jo fjernere Slægtningene er, jo urimeligere vil det synes, at de saaledes begunstiges paa den efterlevende Ægtefælles Bekostning, og det har da ogsaa vist sig, at Ægtefæller meget ofte forebygger dette ved testamentariske Bestemmelser til Fordel for hinanden. Disse gensidige Testamenter er saa hyppige, at det deraf kan ses, at en Ordning, hvorefter Ægtefællen arver en større Del af Formuen, efter Omstændighederne den hele, er mere stemmende med den almindelige Retsopfattelse end det modsatte. Det foreslaas derfor i alle 3 Udkast, at den længstlevende Ægtefælle skal arve $\frac{1}{2}$ af den førstafdødes Formue, naar denne efterlader sig visse nærmere Slægtninge, og ellers hele Formuen. Efter det danske Udkast skal Ægtefællen desuden vedblivende være Tvangsarving for $\frac{1}{3}$ af Formuen, medens Arveretten efter de svenske og norske Forslag slet ikke er nogen Tvangsarveret. For Norges Vedkommende har man dog kun ment, at Spørgsmaalet herom bør udskydes til den Revision af Arveloven, der forudsættes at være nær forestaaende.

Ligesom den nugældende skal ogsaa den udvidede Arveret bortfalde saavel ved Separation som ved Skilsmisse.

ad §§ 101—102.

Disse Paragrafer indeholder kun den Omredaktion af §§ 48 og 66 i Kommissionens Udkast af 1913, der nødvendiggøres ved, at der gaas over fra Formuefællesskab til et Gifteejesystem.

ad § 103.

Der gives her for Skilsmisse og Separation en Bestemmelse, der svarer til den i

§ 9, 3die Stk. indeholdte, idet der om disse Forhold bør gælde samme Regel i alle Tilfælde af Ophør af det ægteskabelige Samliv.

ad §§ 104—105.

Efter gældende dansk Ret, se Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten af 8. Juni 1912 § 7, beskattes Manden alene af sin og Hustruens samlede Indkomst, uden Hensyn til hvad Formuesystem der gælder mellem dem. Han har vel ingen Pligt til at gøre Selvangivelse, men han er berettiget dertil, og gør han det, bliver han ansvarlig for Angivelsens Rigtighed.

Denne Ordning er naturlig, saalænge der bestaar Formuefællesskab mellem Ægtefællerne, og Fællesboet staar under Mandens Forvaltning. Han bør da bære Skattebyrden saavel som andre Boet paahvilende økonomiske Byrder, og kun han er i Stand til at gøre Rede for Boets Indkomster. Hvilke sociale eller politiske Virkninger man end for Hustruen vil knytte til hendes økonomiske Forhold, er i denne Forbindelse ligegyldigt, da hun helt har lagt dem i Mandens Hænder, og det derfor bliver ham, der her maa varetage ogsaa hendes Interesser. Har Hustruen derimod et Særeje, som er undergivet hendes egen Raadighed, passer Ordningen ikke længere helt, men da saadanne Særejer hidtil dels har været Undtagelsen, dels, hvor de har foreligget, oftest har været baandlagte under Overformynderiet, saa at baade deres Størrelse og Udbytte laa klart for Dagen, har der ikke i Særejetilfældene været tilstrækkelig Grund til at gøre noget Brud paa den ellers naturlige Ordning. Da Hustruen fik Raadighed over sit Selverhverv, fremkom der ligeledes et Omraade indenfor det ægteskabelige Fællesskab, hvor Mandens Herredømme og Kontrol glippede, og Spørgsmaalet kunde rejses, om der ikke for disse Tilfælde kunde være Grund til at gøre Undtagelse fra Reglen om den fælles Beskatning, men endnu kunde der dog herimod gøres gældende, at det stadig kun drejede sig om et saadant Mindretal af de foreliggende Tilfælde, at en Ændring i Hovedreglen ikke

kunde anses for absolut nødvendig. Til Støtte for denne kunde yderligere anføres, at den frembyder store tekniske Fordele ved at reducere Antallet af Skatteansættelser til ca. det halve.

Nærværende Udkast borttager imidlertid hele Grundlaget under den gældende Beskatningsregel ved at afskaffe Formuefællesskabet under Mandens Forvaltning. Efter Udkastets System bliver der ikke længere en Hovedgruppe Tilfælde, hvor Ægtefællernes Økonomi virkelig er fælles, liggende i Mandens Haand, med en Række mere eller mindre hyppige Undtagelsestilfælde, hvor der ved Siden heraf bestaar en selvstændig Økonomi for Hustruen; men der vil i alle Tilfælde foreligge 2 adskilte Økonomier, Mandens og Hustruens, idet disses Formueomraader i alle Tilfælde holdes ude fra hinanden. En Regel om, at Manden alene er den skatskyldige, alene er den, der er ansvarlig for rigtig Opgørelse af hver Ægtefælles Indkomst og for Skattens Betaling, synes da ikke længer at kunne opretholdes. Reglen bliver nemlig uretfærdig mod *Manden*, fordi han alene er underkastet de strenge Inddrivelsesmidler for Skat, uden at der er hjemlet ham tilsvarende Retsmidler til at faa sit Udlæg dækket hos Hustruen for hendes Part — Skatteloven for København af 18. April 1910 hjemler ham vel en *Ret* til at faa Skatten dækket hos Hustruen, naar hun har Særindtægt eller Særformue, men ingen særlige *Retsmidler* —, og fordi han ikke virkelig kan staa inde for Størrelsen af hendes Indtægter og hendes Formue. Den bliver imidlertid ogsaa uretfærdig overfor *Hustruen*, idet den ikke blot forudsætter en Pligt for hende til overfor Manden at redegøre for sine økonomiske Forhold i større Omfang, end § 11 hjemler det for begge Ægtefæller, men navnlig gør hende afhængig af Mandens Forgødtbefindende med Hensyn til Skattens behørig Betaling, saaledes at det kommer til at ligge i hans Haand, om hun skal kunne udøve saadanne borgerlige Rettigheder, der er knyttede til Skattens Betaling, f. Eks.

kommunal Stemmeret. Der bør derfor aabnes Adgang til en Beskatning af Ægtefællerne hver for sig, saaledes at hver opgiver sin skattepligtige Indkomst og Formue og indestaar for sin Skats Betaling.

Et andet Spørgsmaal er det imidlertid, om Beskatningen ikke alligevel bør foregaa af Ægtefællernes sammenlagte Indkomst, navnlig saaledes at Skatteprocentens Størrelse og de forskellige Fradrag beregnes som af en samlet Indkomst, og ikke af to forskellige. Det er klart, at det for Ægtefællerne selv vilde være en økonomisk Fordel, om deres Skat beregnedes hver for sig, idet de da overalt, hvor der gælder en progressiv Skatteskala, vilde opnaa en lavere Beskatning, og idet de dernæst i alt Fald til Dels vilde opnaa dobbelte Fradrag. Til Støtte herfor kunde anføres, at den modsatte Ordning faktisk betyder en Beskatning af selve Ægteskabet, idet de Personer, der samlever uden lovformelig Vielse, kun kan beskattes hver for sig, og at selve Ægteskabets Indgaaelse for saa vidt medfører en Forringelse af Ægtefællernes Stilling. Her overfor maa nu bemærkes, at Indgaaelse af Ægteskab jo dog er Udtryk for en langt nærmere Sammenknytning af Parterne, og Spørgsmaalet om Beskatningen kan næppe antages i noget nævneværdigt Omfang at øve Indflydelse paa Parternes Beslutning om at indgaa Ægteskab eller ikke. Og paa Grund af deres nære Sammenlutning har Ægtefællerne utvivlsomt en større Skatteevne end to enlig levende Personer. Særlig maa erindres, at Værdien af Hustruens personlige Arbejde i Hjemmet ikke medregnes i den skattepligtige Indkomst. Herved fremkommer imidlertid en Ulighed overfor de Ægtefæller, der begge søger Erhverv ved Virksomhed udadtil, og som derfor kommer til at betale Skat af hele deres Erhvervsindtægt, medens de paa den anden Side ikke kan fradrage deres Udgift til lejet Hjælp i Hjemmet. Ganske vist bestemmer Skatteloven af 8. Juni 1912 i § 8, 2. Stk., at naar Hustruen driver en selvstændig Virksomhed (jfr. Lov 1899 § 27), indrømmes der Ægtefællerne et yderligere

skattefrit Fradrag i Indkomsten paa Halvdelen af Hustruens Fortjeneste, dog ikke udover Halvdelen af det i enhver Indkomst fastsatte skattefrie Grundbeløb. Denne Fradragsret er imidlertid — bortset fra København og Frederiksberg, for hvis Vedkommende den ved Anordn. af 5. Maj 1913 § 3 og 29. April 1913 § 8 er blevet gjort anvendelig ogsaa paa Kommuneskatten — kun hjemlet med Hensyn til Statsskatten, og er desuden for knebent beregnet til i mange Tilfælde at kunne dække Udgifterne til lejet Hjælp. Endelig maa det bemærkes, at i de Tilfælde, hvor Ægtefællerne ingen Formue har, og Hustruen indskrænker sig til Virksomhed i Hjemmet, vilde en Deling i Beskatningen ingen praktisk Forskel gøre, men den vilde paa den anden Side bevirke, at Hustruen, der intet havde at betale Skat af, ikke vilde blive skatteansat og saaledes vilde miste de borgerlige Goder, der er knyttede til Skattepligten, medmindre særligt Forbehold blev taget i Loven.

Under de saaledes foreliggende Omstændigheder mener man at burde indskrænke sig til at foreslaa den Ændring i Skatte-loven af 1912, som det nye i Udkastets System ligefrem maa siges at kræve. Det foreslaas derfor principalt at bibeholde Fællesbeskatningen med de af denne flydende Retsvirkninger, men med Adgang for hver af Ægtefællerne til at foretage selvstændig Selvangivelse og opnaa selvstændig Skatteansættelse, dog saa edes at denne Ansættelsesmaade bliver uden Indflydelse paa det samlede Skattebeløb, som Ægtefællerne skal udrede, idet dette beregnes som af en samlet Indkomst, og Differencen mellem Skatterne af de 2 adskilte Omraader og den, der skal svares af de sammenlagte, deles forholdsvis mellem Ægtefællerne. Dette vil ganske vist bevirke, at Skattemyndighederne for hvert saadant Ægtepar maa foretage 4 Skatteberegninger i Stedet for een, men samtidig vil det antagelig medføre, at kun de Ægtefæller, der har en virkelig Interesse i selvstændig Skatteangivelse vil benytte sig af Retten til at foretage en saadan. Denne Regel stemmer meget nær med den der indeholdes

i den svenske Lov om indkomst och formögenhetsskat af 28. Oktober 1910 § 25, 1. mom. En beslægtet Regel gælder ogsaa efter norsk Ret, se Skattelov for Landet af 18. August 1911 § 16 og Skattelov for Byerne af s. D. § 11 jfr. nærværende norske Udkast § 90.

I Forbindelse hermed maa man udtale Ønskeligheden af, at der hjemles saadanne Ægtefæller, som begge driver Erhvervsvirksomhed, en almindelig Ret baade for Stats- og Kommuneskat til et passende Fradrag i deres skattepligtige Indkomst til Erstatning for de ved Hustruens Virksomhed udenfor Hjemmet nødvendiggjorte Udgifter til Hjælp i Hjemmet.

Endelig foreslaar man en Ændring i Lov Nr. 79 af 20. April 1908 om kommunale Valg § 1 og i Lov Nr. 101 om Hjælpekasser af 23. April 1913 § 6 gaaende ud paa, at hver af Ægtefællerne skal bevare sin Valgret, selv om den ene skulde begære sig særlig ansat til Skat med den Virkning, at den anden ikke bliver skatteansat.

ad § 106.

Nærværende Regel er foranlediget ved, at de i Udkastet af 1913 §§ 70 og 72, 2det Stk. givne Regler er optaget i nærværende Udkast §§ 20 og 25 med ganske uvæsentlige Ændringer.

ad § 107.

Ændringen i Loven af 1908 bestaar alene i, at der tillægges forladt Hustru samme Værgemaalsret, som nu tilkommer den fraskilte og fraseparerede. Bestemmelsen kræver formentlig ingen nærmere Begrundelse.

Det vilde formentlig være en naturlig Følge af Udkastets Formuesystem, at den Indskrænkning i gift Kvindes Adgang til at drive Næringsvirksomhed som er gjort ved Næringsloven af 29. Decbr. 1857, § 7, bortfaldt, men man mener, at Bestemmelse herom naturlig bør henskydes til en Revision af Næringsloven.

K a p i t e l X I.

Overgangsbestemmelser.

ad §§ 108—109.

I Lovene af 7. Maj 1880 og 7. April 1899 indeholdtes ikke nogen Overgangsbestemmelser, men man har anset det for selvfølgeligt, at disse Love straks traadte i Kraft ikke blot for de fremtidige Ægteskaber, men ogsaa for dem, der var indgaaede før Lovenes Ikrafttræden, uagtet disse Love greb ret dybt ind i Ægtefællernes Forhold og tillige kunde faa betydelige Retsvirkninger for Tredjemand. Det skal dog bemærkes, at Spørgsmaalet om, hvorvidt visse af de ved disse Love gjorte Indskrænkninger i Mandens Raadighed over Fællesboet kunde anvendes overfor Mænd, der havde indgaaet Ægteskab før Lovenes Ikrafttræden, ikke vides at være forelagte til Afgørelse i Praxis.

De Ændringer i Ægtefællers indbyrdes Retsforhold, som nærværende Udkast vil medføre, er imidlertid saa indgribende, at man paa Forhaand kan være betænkelig ved at lade Udkastets Regler komme til Anvendelse paa de ved Lovens Ikrafttræden bestaaende Ægteskaber, og under alle Omstændigheder vil visse Bestemmelser om Overgangen fra den gamle til den nye Ordning ikke kunne undværes.

En nærmere Undersøgelse af Udkastets Bestemmelser vil nu vise, at der for en stor Del af disses Vedkommende intet er til Hinder for, at de straks bringes til Anvendelse paa alle Ægteskaber. Dette gælder først og fremmest Bestemmelserne i Kap. I og II, med Undtagelse af Reglerne i §§ 12—13. Heller ikke Kap. V—IX indeholder noget, som ikke uden Krænkelse af vel-erhvervede Rettigheder allerede fra Lovens Ikrafttræden kunde bringes til Anvendelse i sin Helhed. Tilbage staar da væsentlig Hovedreglerne i Kap. III og IV om Formueforholdet. For saa vidt der imidlertid i de bestaaende Ægteskaber ikke er Formuefællesskab men Særeje mellem Ægtefællerne, er de nye og de gamle Regler praktisk set ens, og de nye kan derfor straks bringes til Anvendelse.

Man kunde iøvrigt tænke sig at ordne Overgangen saaledes, at den ældre Lovgivnings Formueordning skulde vedblive at gælde for alle Ægteskaber, der var indgaaede før den nye Lovs Ikrafttræden, saa at altsaa den nye Lov først vilde træde i Kraft lidt efter lidt. De, der havde indgaaet Ægteskab før Lovens Ikrafttræden, kunde da ikke beklage sig over at blive tvunget ind under et nyt Formuesystem, og hvis de maatte ønske at antage det, kunde der aabnes dem Adgang til at vedtage det ved Ægtepagt, selvfølgelig uden Prejudice for deres ældre Kreditorer. Denne den mest konservative Løsning frembyder imidlertid store praktiske Ulemper. Hvis man tænker sig at begrænse den nye Lovs Virkeomraade til kun at angaa fremtidige Ægteskaber, vil der altsaa i ca. 50 Aar efter dens Ikrafttræden i det praktiske Retsliv skulle arbejdes med 2 helt udformede, hver for sig vidtløftige og indviklede Systemer for den retlige Ordning mellem Ægtefæller. Og de Ægtepar, for hvilke henholdsvis den gamle og den nye Ordning er gældende, vil ikke være fordelte paa henholdsvis de og de Steder i Landet, men netop leve fuldstændig blandede mellem hverandre over det hele Retsterritorium, uden at det vil være muligt at have noget ydre Kriterium for, under hvilken Lovs Herredømme det enkelte Ægteskab føres. Det synes utvivlsomt, at denne Retstilstand efter nogle Aars Forløb vil vise sig i høj Grad upraktisk, besværlig og forvirrende for alle, og den bør derfor utvivlsomt kun indføres, hvis tvingende Nødvendighed medfører det. Hertil kommer, at det synes at være ganske uretfærdigt mod alle nuværende Hustruer ganske at lade dem gaa Glip af de Fordele og Udviklingsmuligheder, som den nye Lov skal bringe Hustruen ved principielt at ligestille hende med Mændene; den nye Lovs Betydning og Værdi vil blive stærkt forringet, hvis den begrænses til kun at angaa fremtidige Ægteskaber. Det vilde ogsaa være unaturligt, naar man var kommet til det Resultat, at en vis ny Ordning af Forholdene i Ægteskabet var bedre og retfærdigere

end den nu gældende, at udelukke en saa stor Mængde af de nulevende Mennesker fra Goderne ved denne Nyordning.

Det bør derfor tilstræbes i det størst mulige Omfang at bringe Lovens Formueordning til at træde i Kraft straks for alle Ægteskaber, og som ovenfor paapeget frembyder dette paa de allerfleste Punkter heller ingen Betænkelighed.

Herom er der ogsaa Enighed i alle tre Lande. I Sverige og Norge støder imidlertid Lovens fulde Ikrafttræden for alle Ægteskaber paa Hindringer, som ikke foreligger hos os. Paa de personlige Forholds og Underholdsreglernes Omraade er der ingen Vanskeligheder, men disse vedrører Formueordningen. I *Sverige* beror de paa de der gældende yderst udviklede Regler om Fordelingen af Ægtefællernes Gældsansvar, hvilke ikke har kunnet forliges med Udkastets Regler. Desuden har man fra svensk Side næret Betænkeligheder ved — hvad der synes en nødvendig Konsekvens af den nye Lovs fuldstændige Ikrafttræden — at erklære hele den Formue, hvorover en Ægtefælle efter den nugældende Lovgivning raader, for dens Gifteeje efter den nye Lovs Ordning, idet man finder det stødende, at Midler, som den ene Ægtefælle nu ejer Halvpart i, selv om den anden udøver den fulde Ejerraadighed over dem, ligefrem af Loven skal erklæres for den andens Ejendom. Det svenske Udkast opretholder derfor den ældre Lovgivnings Formuesystem for de Ægteskaber, der er indgaaede før Lovens Ikrafttræden, dog med de størst mulige Modifikationer i Retning af ogsaa at give saadanne Ægtefæller saa mange som muligt af de ved den nye Lov skabte Fordele. Navnlig kommer den nye Lov til Anvendelse, hvor der bestod Særeje mellem Ægtefællerne. I *Norge* beror Vanskelighederne paa, at den norske Grundlovs § 97 indeholder et Forbud mod at give Love tilbagevirkende Kraft, og denne Grundlovsbestemmelse anses i norsk Retsvidenskab som værende til Hinder for at give en ny Lovs Regler om Formueforholdet mellem

Ægtefæller ubetinget Anvendelighed paa Ægteskaber, der er indgaaet før dens Ikrafttræden. For at komme uden om denne Hindring bestemmer det norske Udkast, at Loven vel straks skal træde i Kraft for alle Ægteskaber, men er Ægteskabet indgaaet før Lovens Ikrafttræden, og har Ægtefællerne levet i Formuefællesskab, kan enhver af dem ved en ensidig Deklaration bestemme, at den gamle Lovgivnings Formueordning vedblivende skal gælde for deres Ægteskab.

I Danmark eksisterer disse Vanskeligheder ikke, og man har derfor ment at kunne bringe i Forslag, at den nye Lov som Hovedregel skal gælde for alle Ægteskaber uden Hensyn til deres Indgaaelsestid. Da det imidlertid maa anses for urigtigt at forandre Raadigheden over de Midler, som Ægtefællerne allerede ved Lovens Ikrafttræden har erhvervet, derunder at berøve Manden nogen Del af den Fællesformue, hvorover han nu raader, er det nødvendigt at gøre den Modifikation for de ældre Ægteskabers Vedkommende, at den Formuemasse, hvorover hver Ægtefælle efter den nu gældende Lovgivning hidtil har raadet, fremtidig skal anses som hans Gifteeje. Hver beholder derved i alt væsentligt den Raadighed, han hidtil har haft, dog at han maa finde sig i, at denne fremtidig begrænses i Overensstemmelse med Udkastets Regler om Raadigheden over Gifteeje, jfr. §§ 28—30, og ved Ægteskabets Opløsning skal Formuen deles lige, hvilket stemmer baade med den gamle og med den nye Formueordning. I Forbindelse hermed staar, at Hustruen i de ældre Ægteskaber ikke bliver ansvarlig for nogen før Lovens Ikrafttræden stiftet Husholdningsgæld, og at Mandens Ansvar ikke indskrænkes for nogen af hende tidligere paadraget Deliktsgæld. Hvad derimod angaar alle Ægtefællernes fremtidige Erhvervelser og Forpligtelser kommer den nye Lov helt til Anvendelse. Heraf følger altsaa, at det nøjagtige Tidspunkt for en Rettigheds eller Forpligtelses Opstaaen i Overgangstiden vil kunne faa væsentlig retlig Betydning, hvilket

efter Omstændighederne vil kunne volde praktiske Ulemper; men disse synes dog ikke paa langt nær af en saadan Betydning, at de kan træde hindrende i Vejen for Etableringen af den ellers ønskelige Ordning, at den nye Lov for Fremtiden bliver gældende Norm for alle Ægteskaber. Der øves saaledes absolut ingen Uret mod nogen ved denne Ordning. Da den nye Lov ikke giver de Beskyttelsesregler for visse af Hustruen i Fællesboet indførte Ejendele, der indeholdes i Lov af 7. April 1899 § 11 1ste Stk, 2det og 3die Pkt., er det fundet nødvendigt for de bestaaende Ægteskabers Vedkommende at opretholde denne Lovbestemmelse for de paagældende Ejendele, der jo fremtidig bliver at anse for Mandens Gifte-eje. Ønsker Ægtefællerne at omordne deres Formueforhold, saaledes at Mandens Gifte-eje f. Eks. kun kommer til at omfatte, hvad han har indført, medens Hustruen skal have det af hende indførte som Gifteeje, vil det jo altid staa dem frit for ved Ægtepagt i Overensstemmelse med den nye Lovs Regler at foretage de fornødne Overførelser fra Mandens til Hustruens Gifteeje.

Hustruens deliktsmæssige Forpligtelser paahviler ifølge Lov 7. April 1899 § 13 Fællesboet uden personlig Hæften for Manden, og det samme vil maaske efter § 12 kunne være vedtaget med Hensyn til hendes før Ægteskabet paadragne kontraktsmæssige Forpligtelser. Da nu Fællesboet forsvinder ved den nye Lovs Ikrafttræden, er det nødvendigt at bestemme, hvilken Formuemasse der fremtidig skal hæfte for saadanne tidligere paadragne Forpligtelser. Det norske Udkast bestemmer om de tilsvarende Forpligtelser, at de skal paahvile saavel Mandens Gifteeje som hans Særeje, og begrundet dette med, at Ægtefællerne, hvis Særejet ikke medtages, kan indskrænke Kreditorernes Dækningsadgang ved at oprette Ægtepagt om Midlernes Overførelse til Særeje. Fra dansk Side maa man imidlertid anse det for rettest, at Mandens Gifteeje hæfter for disse Forpligtelser. Dels er det nemlig allerede Tilfældet efter gældende Ret, at den paagældende Ansvarsregel kan omgaas ved

en Ægtepagt af dette Indhold, dels vil en saadan Ægtepagt efter Omstændighederne kunne rammes af de almindelige Regler om Retsreglers Omgaaelse, saaledes at Ægtepagten i den her omhandlede Henseende bliver uden Retsvirkning. Endelig maa det erindres, at selve denne Regel om, at Manden med sin Ejendom skal hæfte for saadan Gæld uden Hensyn til, om han i Virkeligheden har modtaget nogen Formueværdier fra Hustruen eller ikke, principielt er ret haard, og der er ingen Grund til yderligere at skærpe den. For Deliktskrav, som efter Lovens Ikrafttræden opstaar mod Hustruen, hæfter hun alene.

De Erstatningskrav, som den ene Ægtefælle har erhvervet mod den anden under den ældre Lovs Herredømme uden endnu at have gjort dem gældende, bør kunne anmeldes som Vederlagskrav paa Skiftet efter de tilsvarende Regler i Kap. VII. Det samme gælder, hvis Kravet hidrører fra, at Ægtefællen efter den nye Lovs Ikrafttræden for sin Ægtefælle har maattet indfri en saadan Forpligtelse, som paa hvilede ham efter den ældre Ret og efter denne vilde have medført Erstatningskrav for ham.

ad § 110.

Da forskellige Lovbestemmelser er knyttet til Forudsætningen om ægteskabeligt Formuefællesskab, f. Eks. Pl. 16. September 1778, er det fundet hensigtsmæssigt, fremfor at ændre de enkelte Love, at give en almindelig Regel til Klargørelse af den nye Lovs Anvendelse i saadanne Tilfælde.

Sammenstilling

af

de danske, norske og svenske Lovtekster.

Udkast til Lov

om

Ægteskabets Retsvirkninger.

K a p i t e l I.

Almindelige Bestemmelser.

§ 1.

Mand og Hustru skal vise hinanden Troskab og være hinanden til Støtte. De skal i Fællesskab varetage Familiens Tarv.

§ 2.

Det paahviler Mand og Hustru, gennem Tilskud af Penge, gennem Virksomhed i Hjemmet eller paa anden Maade, at bidrage, hver efter sin Evne, til at skaffe Familien det Underhold, som efter Ægtefællernes Livsvilkaar maa anses for passende. Til Underholdet henregnes, hvad der udkræves til Husholdningen og Børnenes Opdragelse saavel som til Fyldestgørelse af hver Ægtefælles særlige Behov.

§ 3.

Kan Udgifterne til en Ægtefælles særlige Behov og Udgifterne ved de Hverv, som den iøvrigt efter Skik og Brug og Ægtefællernes Forhold har at varetage for Familiens Underhold, ikke dækkes af det Bidrag, den selv skal yde ifølge § 2, er den anden Ægtefælle pligtig at overlade den de fornødne Pengemidler i passende Beløb ad Gangen. Dette gælder dog ikke, hvis en anden Ordning er paakrævet, fordi Ægtefællen har vist sig uskikket til at forvalte Penge, eller fordi andre særlige Grunde foreligger.

Utkast

til

lov om egtefællers formuesforhold.

1ste kapitel.

Almindelige bestemmelser.

§ 1.

Mand og hustru pligter gjennem tilskud av penger, gjennem virksomhet i hjemmet eller paa anden maate at bidrage, hver efter sin evne, til at skaffe familien det underhold, som efter egtefællernes kaar og stilling maa ansees passende. Til underholdet regnes det, som kræves til det fælles hushold og barnenes opfostring samt til at tilfredsstille hver egtefælles særlige tarv.

§ 2.

Kan utgifterne til en egtefælles særlige tarv og utgifterne ved de gjøremaal, som han ellers efter skik og bruk og egtefællernes forhold har at utføre for familiens underhold, ikke dækkes av det bidrag, han skal yde ifølge § 1, er den anden egtefælle pliktig til at stille de nødvendige pengemidler til hans forføining med passende beløp ad gangen. Dette gjælder dog ikke, hvis en anden ordning er paakrævet, fordi egtefællen har vist sig uskikket til at stelle med penger eller andre særlige grunde foreligger.

Förslag

till

Giftermålsbalk.

5 Kap.

Allmänna bestämmelser om makars
rättsförhållanden.

1 §.

Man och hustru äro skyldiga varandra trohet och bistånd; de hava att i samråd verka för familjens bästa.

2 §.

Makarna äro pliktiga att, var efter sin förmåga, genom tillskott av penningar, verksamhet i hemmet eller annorledes bidra till att bereda familjen det underhåll, som med avseende å makarnas villkor må anses tillbörligt. Till familjens underhåll skall räknas vad som erfordras för den gemensamma hushållningen och barnens uppfostran samt för tillgodoseende av vardera makens särskilda behov.

3 §.

Lämnar vad ena maken enligt 2 § har att tillskjuta icke tillgång till bestridande av utgifterna för hans särskilda behov och de utgifter, han eljest med hänsyn till makarnas levnadsförhållanden enligt sed har att ombesörja för familjens underhåll, vare andra maken pliktig att i lämpliga poster tillhandahålla honom erforderliga penningmedel. Rätt till sådant bidrag tillkomme dock ej make, som visar oförmåga att handhava medel eller av annan särskild orsak icke bör äga ombesörja utgifterna.

Dansk Tekst.

§ 4.

Hvad der i Henhold til §§ 2 og 3 overlades en Ægtefælle til Fyldestgørelse af dens særlige Behov, bliver dens Ejendom.

§ 5.

Forsømmer en Ægtefælle at opfylde sin Underholdspligt, bliver der paa Begæring at paalægge den at yde den anden Ægtefælle et Pengebidrag i Overensstemmelse med Reglerne i § 3, eller i saadant videre Omfang hvori det efter Omstændighederne maa anses for rimeligt.

§ 6.

Hvis de Udgifter, en Ægtefælle i Løbet af et Kalenderaar har haft til Familiens passende Underhold, aabenbart overstiger, hvad den efter § 2 var pligtig at yde, bliver der paa Begæring at paalægge den anden Ægtefælle at betale den et Beløb, som kan antages at svare til det for meget erlagte, medmindre andet er aftalt eller maa antages at være forudsat. Begæringen maa fremsættes inden 1 Aar efter Kalenderaarets Udløb.

Kravet kan alene rejses af den berettigede Ægtefælle personlig og kan ikke gøres gældende til Skade for den forpligtede Ægtefælles Kreditorer.

§ 7.

Lever Ægtefællerne paa Grund af Uoverensstemmelse ikke sammen, finder Reglerne i § 2 tilsvarende Anvendelse. Det Tilskud, som den ene Ægtefælle herefter skal yde til den anden Ægtefælles og de hos den værende Børns Underhold, bliver paa Begæring at fastsætte til et Pengebidrag. En Ægtefælle, som væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, har dog ikke Krav paa Bidrag til sit eget Underhold, medmindre særlige Grunde taler derfor.

Norsk Tekst.

§ 3.

Det, som en egtefælle efter §§ 1 og 2 overlater den anden for at tilfredsstille dennes særlige tarv, blir dennes eiendom.

§ 4.

Forsømmer en egtefælle at opfylde sin underholdspligt, skal amtmanden efter begjæring paalægge ham at utrede bestemte pengebidrag til den anden egtefælle.

§ 5.

Hvis de udgifter, en egtefælle i løpet af et kalenderaar har hat til familiens passende underhold, aabenbart overstiger, hvad han efter § 1 var pligtig til at bidrage, kan amtmanden efter begjæring paalægge den anden egtefælle at betale ham et beløb, som antages at motsvare det for meget utredede, hvis ikke noget andet er avtalt eller maa antages at være forudsat. Begjæringen maa være fremsat inden ett aar efter kalenderaarets udløb.

Krav af denne art kan ikke gjøres gjældende av andre end den berettigede egtefælle selv og heller ikke mot den skyldige egtefælles konkursbo.

§ 6.

Er samlivet mellem egtefæller hævet, faar reglerne i § 1 tilsvarende anvendelse. Amtmanden skal efter begjæring paalægge den egtefælle, som i henhold dertil pligter at yde tilskud til underhold av den anden egtefælle, at utrede underholdsbidrag i penger. En egtefælle, som hovedsakelig har skylden for ophævelsen av samlivet, har ikke ret til bidrag, hvis ikke særlige grunde taler for det.

Om underholdsbidrag efter ophævelse av samlivet ved bevilling gjælder, hvad der er bestemt i lov om indgaaelse og opløsning av egteskap av 31te mai 1918 §§ 56, 58 og 59.

Svensk Tekst.

4 §.

Vad med tillämpning av 2 och 3 §§ av ena maken överlämnats till den andre för tillgodoseende av hans särskilda behov vare hans egendom.

5 §.

Gör make sig skyldig till uppenbar försummelse av sin underhållsplikt, varde han, om andra maken det yrkar, av rätten förpliktad att till denne utgiva bidrag till de utgifter för familjens underhåll, vilkas ombesörjande enligt sed ankommer på honom eller rätten med hänsyn till omständigheterna finner skäligen bära anförtröas honom.

6 §.

Har ena maken under ett kalenderår för familjens tillbörliga underhåll haft utgifter till belopp, som uppenbarligen överstiger vad enligt 2 § ålegat honom för underhållet tillskjuta, äge han, om ej annat avtalats eller med hänsyn till omständigheterna får antagas vara avsett, av andra maken utfå ersättning för vad av sagda utgifter må anses belöpa på denne.

Talan om ersättning må ej väckas, sedan ett år förflutit efter kalenderårets utgång.

Rätt till ersättning må ej göras gällande av annan än den ersättningsberättigade själv, ej heller i den ersättningskyldiges konkurs.

7 §.

Leva makar på grund av söndring åtskilda, åligge ändock make att enligt de i 2 § stadgade grunder bidraga till andra makens underhåll; dock må, om ena maken huvudsakligen bär skulden till sammanlevnadens bävande, andra maken ej förpliktas utgiva bidrag till hans underhåll, med mindre synnerliga skäl därtill äro.

Om bidrag till barnens underhåll i fall, som avses i första stycket, stadgas i lagen om barn i äktenskap.

§ 8.

I de i § 7 omhandlede Tilfælde kan det i det Omfang, hvori det efter Ægtefællernes Livsvilkaar og de øvrige Omstændigheder maa anses for passende, paa Begæring paalægges den ene Ægtefælle at overlade den anden Ægtefælle Brugen af Løsøre, som ved Samlivets Ophør hørte til det fælles Bohave eller til den anden Ægtefælles Arbejdsredskaber.

Naar Ejendele, som tilhører den ene Ægtefælle, herefter er udleveret den anden Ægtefælle til Brug, kan Ejeren ikke ved Aftale med Tredjemand gøre nogen Indskrænkning i denne Brugsret.

Den berettigede Ægtefælle kan kræve sig indsat i Besiddelsen ved en umiddelbar Fogedforretning i Overensstemmelse med Lov om Rettens Pleje af 11. April 1916 § 609 jfr. D. L. 6—14—7.

§ 9.

Spørgsmaal om Underholdsbidrag efter §§ 5 og 7 afgøres af Overøvrigheden. Denne kan til enhver Tid paa Begæring af en af Ægtefællerne ændre sin Bestemmelse, naar Forholdene væsentlig har forandret sig. Paalæg efter §§ 6 og 8 gives ligeledes af Overøvrigheden.

Med Inddrivelse af paalagte Bidrag, Afsoning og andre Tvangsmidler forholdes der efter de derom i Lovgivningen særlig givne Forskrifter. Beløb, der er paalagt i Henhold til § 6, kan inddrives ved Udpantning.

Underholdsbidrag efter § 7 kan efter Omstændighederne paalægges for en Tid, der ligger indtil 3 Aar forud for Begæringen.

Norsk Tekst.

§ 7.

Underholdsbidrag efter § 4 eller § 6 fastsættes og inddrives efter reglerne i lovgivningen om forældre og egtebarn.

Underholdsbidrag efter § 6 kan paalægges for en tid, som ligger indtil tre aar forut for fremsættelsen av begjæringen.

Beløp, som er paalagt en egtefælle i henhold til § 5, kan inddrives ved utpantning.

§ 8.

I de tilfælde, som omhandles i § 6 første led, kan amtmanden efter begjæring paalægge den ene egtefælle at utlevere til den anden til bruk løsøre, som ved ophøret av deres samliv hørte til det fælles indbo eller til den anden egtefælles arbeidsredskap, i den utstrækning, hvori det under hensyn til hver av egtefællernes livsvilkaar og omstændighetene forøvrig findes rimelig. Amtmandens paalæg kan fuldbyrdes uten søksmaal og dom.

Er eiendom, som tilhører den ene egtefælle, saaledes utlevert den anden til bruk, skal avtaler, som eieren maatte indgaa med tredjemand om saadan eiendom, ikke medføre innskrænkning i den anden egtefælles bruksret.

Svensk Tekst.

8 §.

I fall, som avses i 7 §, må, såvitt det med hänsyn till vardera makens levnadsförhållanden och omständigheterna i övrigt finnes skäligt, make förpliktas att till nyttjande lämna andra maken lösören, vilka vid sammanlevnadens hävande ingingo i det för makarnas gemensamma begagnande avsedda bohaget eller utgjorde andra makens arbetsredskap. Har ena maken tillhörig egendom sålunda lämnats den andre till nyttjande, skall avtal, som ägaren må med tredje man träffa angående egendomen, ej lända till inskränkning i andra makens nyttjanderätt.

9 §.

Utan hinder av vad rätten beslutit om bidrag, som i 5 eller 7 § sägs, äge rätten på endera makens yrkande annorlunda förordna därom, när väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

§ 10.

Ved Afgørelser i Henhold til §§ 5, 6, 7 og 8 kan en mellem Ægtefællerne truffen Aftale fraviges, hvis den skønnes aabenbart ubillig, eller hvis Forholdene væsentlig har forandret sig.

§ 11.

Ægtefællerne er pligtige at give hinanden de Oplysninger om deres økonomiske Forhold, som kræves til Bedømmelse af deres Underholdspligt.

§ 12.

Under Samlivet er hver af Ægtefællerne i Forhold til Tredjemand berettiget til paa begges Ansvar at indgaa saadanne Retshandler til Fuldestgørelse af den daglige Husholdnings eller Børnenes Fornødenheder, som sædvanlig foretages i dette Øjemed. Samme Ret har Hustruen med Hensyn til sædvanlige Retshandler til Fuldestgørelse af sit særlige Behov. De her nævnte Retshandler anses for indgaaede paa begge Ægtefællers Ansvar, hvis ikke andet fremgaar af Omstændighederne.

Den anden Ægtefælle forpligtes ikke ved Retshandlen, hvis den, med hvem den blev indgaaet, indsaa eller burde indse, at det, som Retshandlen gik ud paa, ikke var paakrævet.

§ 13.

Misbruger en Ægtefælle den Ret, som tilkommer den efter § 12, kan Overøvrigheden paa den anden Ægtefælles Begæring fratage den Retten. Denne skal dog atter tilbagegives den, naar Ægtefællerne er enige derom, eller Forholdene har forandret sig.

Overøvrighedens Afgørelse kan ikke gøres gældende mod godtroende Tredjemand, med-

Norsk Tekst.

§ 9.

Har egtefællerne truffet avtale om forhold, som nævnes i §§ 1, 2, 6 eller 8, ophører den at være bindende, naar nogen av egtefællerne begjærer amtmandens avgjørelse om forholdet. Amtmanden bør dog ved sin avgjørelse rette sig efter avtalen, hvis ikke denne er aabenbart ubillig eller forholdene væsentlig har ændret sig.

§ 10.

Egtefællerne er pligtige til at gi hverandre de oplysninger om sine økonomiske forhold, som kræves til bedømmelse av deres underholdsligt.

§ 11.

Under samlivet er hver av egtefællerne i forhold til tredjemand berettiget til paa begges ansvar at indgaa saadanne retshandler for det daglige hushold eller barnenes opfostring, som sedvanlig foretages i dette øiemed. Samme ret har hustruen med hensyn til sedvanlige retshandler, som skal tilfredsstille hendes særlige tarv. De her nævnte retshandler ansees indgaat paa begge egtefællers ansvar, hvis ikke andet fremgaar av omstændighetene.

Den egtefælle, som ikke har indgaat retshandelen, forpligtes ikke ved denne, hvis den, med hvem den blev indgaat, forstod eller burde ha forstaaet, at det, som retshandelen gik ut paa, ikke var paa-krævet.

§ 12.

Misbruker en egtefælle den ret, som § 11 hjemler ham, kan amtmanden paa den anden egtefælles begjæring frata ham retten. Beslutningen kan gjøres om, naar det begjæres av begge egtefæller, eller naar forholdene har ændret sig.

Amtmandens avgjørelse kan bringes ind for vedkommende regjeringsdepartement.

De beslutninger, som omhandles i denne paragraf, indføres i egtepagtsregisteret. De

Svensk Tekst.

10 §.

Avtal i fråga, som avses i 2, 3, 7 eller 8 §, må på ena makens yrkande av rätten jämkas, om avtalet var uppenbart obilligt eller väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

11 §.

Makarna vare pliktiga giva varandra de upplysningar rörande sina ekonomiska förhållanden, som erfordras för bedömande av varderas underhållsskyldighet.

12 §.

En var av makarna äge att med förpliktande verkan jämväl för den andre ingå sådana rättshandlingar för den dagliga hushållningen eller för barnens uppfostran, som sedvanligen företagas för sådant ändamål. Enahanda behörighet tillkomme hustrun i fråga om sedvanliga rättshandlingar för tillgodoseende av hennes särskilda behov. Rättshandlingen skall anses vara ingången i syfte att förplikta jämväl andra maken, såvida ej annat framgår av omständigheterna.

Rättshandling, varom i första stycket sägs, vare ej förpliktande för andra maken, om den, med vilken rättshandlingen slöts, insåg eller bort inse, att det, som anskaffades genom rättshandlingen, ej var erforderligt.

Vad sälunda är stadgat skall ej äga tillämpning, om makarna på grund av sön-dring leva åtskilda.

13 §.

Missbrukar make den honom enligt 12 § tillkommande behörighet, må han kunna på yrkande av andra maken av rätten förklaras behörigheten förlustig.

Sådant beslut varde av rätten upphävt, om makarna enas därom eller förändrade förhållanden visas hava inträtt.

Om rättens beslut, som i denna paragraf avses, skall ofördröjligen genom rättens försorg anmälan göras till äktenskaps-

Dansk Tekst.

mindre den indtegnes i Ægtepagtsbogen i Overensstemmelse med Reglerne i Kap. IX.

§ 14.

Er en Ægtefælle, medens Samlivet bestaar, ved Fraværelse eller Sygdom forhindret i at varetage sine Anliggender, kan den anden Ægtefælle, forsaavidt ingen anden har Bemyndigelse hertil, paa dens Vegne foretage, hvad der ikke uden Ulempe kan opsættes, oppebære dens Indtægter og, hvor det for Familiens Underhold er uomgængelig nødvendigt, afhænde eller pantsætte dens Ejendele. Fast Ejendom kan dog i intet Tilfælde afhændes eller pantsættes uden Overøvrighedens Samtykke.

§ 15.

Er Løsøre, som tilhører den ene Ægtefælle, med dennes Samtykke inddraget til Benyttelse under en Erhvervsvirksomhed, som drives af den anden Ægtefælle, bliver Retshandler, denne foretager vedrørende saadant Løsøre, bindende for Ejeren, medmindre Trediemand indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberettiget til at indgaa Retshandlen.

Norsk Tekst.

kundgjøres paa den maate, som amtmanden bestemmer, og faar likeoverfor tredjemand, som er i god tro, ikke virkning, før kundgjørelsen har fundet sted.

§ 13.

Er den ene egtefælle under samlivet ved sygdom eller fravær forhindret fra at vareta sine anliggender, uten at nogen er sat til at dra omsorg for disse, kan den anden egtefælle paa hans vegne foreta saadanne forføininger, som ikke uten ulempe kan opsættes, oppebære hans indtægter samt, hvis det er uomgjængelig nødvendig for at skaffe midler til familiens underhold, avhænde eller pantsætte ham tilhørende eiendom. Fast eiendom kan i intet tilfælde avhændes eller pantsættes uten samtykke av amtmanden.

§ 14.

Benyttes løsøre, som tilhører den ene egtefælle, med dennes samtykke under et erhvervsvirke, som drives av den anden egtefælle, blir de forføininger over løsøret, som denne foretar gjennom retshandel, bindende for eieren, medmindre den, med hvem retshandelen blev indgaat, forstod eller burde ha forstaat, at den anden egtefælle var uberettiget til at foreta forføiningen.

Svensk Tekst.

registret samt kungörelse införs i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

14 §.

Ar ena maken för bortovaro eller sjukdom ur stånd att själv ombesörja sina angelägenheter; har han ej nämnt fullmäktig, och är ej heller förmyndare eller god man för honom förordnad, äge andra maken företräda honom, när angelägenhet yppar sig, som ej utan olägenhet kan uppskjutas, uppbära avkastningen av hans egendom och annan hans inkomst samt, om det för anskaffande av medel till familjens underhall oundgängligen tarvas, pantsätta eller avyttra honom tillhörig egendom. Fast egendom må ej i något fall intecknas eller avyttras, med mindre rätten, efter inhämtande av yttrande från hans närmaste fränder, som vistas i riket, medgiver det.

Vad nu är stadgat äge ej tillämpning, om makarna på grund av söndring leva atskilda.

15 §.

Hustrun erhåller med vigseln mannens släktnamn; dock må hon bära sitt eget och mannens namn i förening, om hon gör anmälan därom i den ordning Konungen bestämmer.

K a p i t e l I I.**Regler om Forældremyndigheden.****§ 16.**

Forældremyndigheden over de fælles Børn tilkommer Ægtefællerne i Forening.

§ 17.

Er Forældrene ikke enige om Udøvelsen af Forældremyndigheden, kan Overøvrigheden, hvor Barnets Tarv tilsiger det, paa Begæring af en af Forældrene henlægge Afgørelsen af Tvistigheder vedrørende Forældremyndigheden over Barnet til den af Forældrene, som skønnes bedst egnet, eller bestemme, hvem Afgørelsesretten i den foreliggende Tvist skal tilkomme.

§ 18.

Er en af Forældrene ved Fraværelse, Sygdom eller af anden Grund midlertidig forhindret i at deltage i Bestemmelser angaaende Barnets Anliggender, og kan en Afgørelse ikke uden Ulempe opsættes, udøves Bestemmelsesretten af den anden Ægtefælle. Denne maa dog ikke træffe nogen Afgørelse af indgribende Betydning for Barnets Fremtid, medmindre dettes Tarv utvivlsomt kræver det.

§ 19.

Gør en af Forældrene sig skyldig i groft Misbrug eller grov Forsømmelse ved Udøvelsen af Forældremyndigheden, er den henfalden til Misbrug af Beruselsesmidler, fører den et lastefuldt Liv, eller er den ved Fraværelse, Sygdom eller af anden Grund i længere Tid forhindret i at deltage i Forældremyndighedens Udøvelse, kan Overøvrigheden bestemme, at Forældremyndigheden skal tilkomme den anden alene.

Förslag

till

Lag om barn i äktenskap.**Om vårdnaden.****6 §.**

Rätten att bestämma över barnets personliga angelägenheter tillkomme bägge föräldrarna i förening.

Kunna föräldrarna ej enas, äge rätten på ansökan av endera, såvida det med hänsyn till barnets bästa finnes erforderligt, uppdraga åt den av dem, som finnes bäst skickad därtill, att utöva bestämmanderätten i de fall, då olika meningar mellan dem uppkomma, eller att träffa avgörande i särskild fråga, varom sådan meningsskiljaktighet uppkommit.

Vad i 14 kap. giftermälsbalken är stadgat om medling i vissa tvister mellan makar äge ock tillämpning beträffande meningsskiljaktighet, varom i denna paragraf sägs.

7 §.

Är en av föräldrarna i följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak hindrad att deltaga i beslut rörande någon barnets angelägenhet, som icke utan olägenhet kan uppskjutas, utövas bestämmanderätten av den andre. Denne må dock icke ensam fatta beslut av ingripande betydelse för barnets framtid, med mindre barnets bästa uppenbarligen kräver det.

8 §.

Gör en av föräldrarna sig skyldig till grovt missbruk eller till grov försummelse vid vårdnadens utövande, eller är han hemfallen åt missbruk av rusgivande medel, eller för han ett lastbart liv, eller är han i följd av frånvaro, sjukdom eller annan orsak för längre tid förhindrad att deltaga i vårdnaden, äge rätten på ansökan av den andre eller på anmälan av allmän åklagare eller barnavårdsnämnd förordna, att vårdnaden skall tillkomma allenast den andre. Inträffar fall, varom nu är sagt, i fråga om bägge föräldrarna, äge rätten överflytta vårdnaden å särskilt förordnad förmyndare.

§ 20.

Er Samlivet mellem Ægtefællerne hævet, træffer Overøvrigheden, saafremt nogen af dem begærer det, Bestemmelse om, hvem af dem Forældremyndigheden over Børnene skal tilkomme, eller, hvis den ene ikke findes at burde have Forældremyndigheden over dem alle, hvorledes de skal fordeles mellem Ægtefællerne. Er de enige, træffes Afgørelsen overensstemmende med deres Ønsker, forsaavidt det ikke aabenbart vilde stride mod Børnenes Tarv. Er de ikke enige, afgøres Spørgsmaalet efter, hvad der under særligt Hensyn til Børnenes Tarv findes billigt. Er det godtgjort, at den ene af Ægtefællerne væsentlig bærer Skylden for Samlivets Ophævelse, og skønnes de begge lige egnede til at opdrage Børnene, skal den anden Ægtefælle være nærmest til at faa Forældremyndigheden.

Ved Separation eller Skilsmisse vil der i Bevillingen eller Dommen være at træffe Bestemmelse om, hvem Forældremyndigheden over Børnene skal tilkomme, og herved finder Reglerne i 1ste Stykke tilsvarende Anvendelse.

§ 21.

Dor en af Forældrene, forbliver Forældremyndigheden hos den anden alene.

Er begge Forældrene døde, tilkommer Forældremyndigheden Værgen.

§ 22.

Dor den af Ægtefællerne, som efter § 20 har faaet Forældremyndigheden, bliver denne at tillægge den efterlevende, medmindre Hensynet til Barnets Tarv tilsiger andet.

§ 23.

Den af Forældrene, hvem Forældremyndigheden ikke tilkommer, har Ret til personligt Samkvem med vedkommende Barn, medmindre særlige Omstændigheder taler derimod. Alle Spørgsmaal om Udøvelsen af saadan Ret, saavel som om dens Indskrænkning eller Ophævelse, afgøres om fornødent af Overøvrigheden.

9 §.

Leva föräldrarna på grund av söndring atskilda, har rätten på ansökan av endera att förordna, vilken av dem skall hava vårdnaden om barnen eller, om ej alla barnen böra stå under den enes vårdnad, huru de skola fördelas mellan föräldrarna. Äro föräldrarna ense, giva rätten sitt beslut i överensstämmelse med vad de önska, såframt det ej är uppenbart stridande mot barnens bästa; asämjas de ej, bestämme rätten, efter vad med hänsyn främst till barnens bästa finnes skäligt. Bär endera huvudsakligen skulden till sammanlevnadens hävande, och äro de lika skickade att hava vårdnaden om barnen, vare den andre närmast därtill.

Dömes till återgång av föräldrarnas äktenskap eller till hemskillnad eller äktenskapsskillnad mellan dem, meddele rätten tillika förordnande angående vårdnaden om barnen; och skall därvid vad i första stycket är stadgat äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Dör en av föräldrarna, tillkommer vårdnaden den andre. Äro bägge föräldrarna döda, utövas vårdnaden av förmyndaren.

11 §.

Har vårdnaden enligt 9 § tillerkänts den ene av föräldrarna, och inträffar i fråga om honom fall, varom i 8 § sägs, eller dör han, förordne rätten den andre att utöva vårdnaden, såvida ej denna med hänsyn till barnets bästa finnes böra anförtros åt särskilt förordnad förmyndare.

12 §.

Fader eller moder, som är skild från vårdnaden om barnet, må ej betagas tillfälle till umgänge med det, med mindre särskilda omständigheter därtill föranleda. Nöjes han ej åt vad härutinnan bestämmes av den, som har vårdnaden, skilje rätten dem emellan.

§ 24.

Forinden de i § 17 omtalte Bestemmelser træffes af Overøvrigheden, skal denne foranstalte en Mægling mellem Parterne ved en eller flere dertil egnede Personer. Parterne er pligtige at møde til Mæglingen under samme Ansvar, som gælder med Hensyn til Mægling i Separations- og Skilsmisssager. Nærmere Regler om denne Mægling kan gives af Justitsministeren.

§ 25.

Ved de i §§ 17, 20, 22 og 23 nævnte Afgørelser er Overøvrigheden ikke bunden ved mulige Aftaler mellem Parterne, og Afgørelsen kan senere forandres paa Begæring af en af Ægtefællerne, hvis væsentlig forandrede Forhold kræver det. Er den tidligere Afgørelse truffen ved Dom, maa Begæring om dens Forandring fremsættes for Retten.

K a p i t e l I I I.

Om Formuen.

§ 26.

Enhver af Ægtefællerne faar Gifteret (jfr. §§ 27—31) i alt, hvad den anden Ægtefælle ejer ved Ægteskabets Indgaaelse eller senere erhverver, forsaavidt det ikke er gjort til Særeje. Den Formue, som er Genstand for Gifteret, udgør Ejeren Gifteeje.

Paa Rettigheder, som er uoverdragelige eller iøvrigt af personlig Art, faar Reglerne om Gifteeje dog kun Anvendelse i den Udstrækning, hvori det er foreneligt med de for disse Rettigheder særlig gældende Regler.

§ 27.

Hver Ægtefælle raader over sit Gifteeje med de Indskrænkninger, der følger af Reglerne i §§ 28—31.

Vissa bestämmelser om rättegången.**19 §.**

Vad i 15 kap. 8 § andra stycket giftermålsbalken är stadgat om mål angående hemskillnad enligt 11 kap. 2 § nämnda balk skall äga tillämpning beträffande mål, som avses i 6 § denna lag.

23 §.

Utan hinder av vad rätten beslutit i fraga, varom förmäles i 6, 8, 9, eller 11 §, eller angående underhållsbidrag äge rätten annorlunda förordna därom, när väsentligen ändrade förhållanden påkalla det.

2det kapitel.**6 K a p.****Egtefällers eiendom.****Om makars egendom.****§ 15.**

Hver av egtefællerne blir medberettiget i den eiendom, som den anden egtefælle eier ved egteskapets indgaaelse eller senere erhverver, og som ikke ved lov eller i henhold til lov er gjort til særøie. Saadan eiendom kaldes eierens gifteeie.

Paa rettigheter, som er uadskillelig knyttet til den berettigede person, eller som iøvrig er av personlig art, faar reglerne om gifteeie alene anvendelse i den utstrækning, hvori dette er forenelig med de retsregler, som særlig gjælder for disse rettigheter.

§ 16.

Hver egtefælle raader over sit gifteeie med de indskrænkninger, som følger av §§ 17—20.

1 §.

En var av makarna äge giftorätt i den egendom, som andra maken vid äktenskaps ingaaende har eller sedermera förvärfvar, och som ej är hans enskilda. Makes egendom, vari giftorätt äger rum, kallas hans giftorättsgods.

I fråga om rättighet, som ej kan överlatas eller eljest är av personlig art, skola bestämmelserna om giftorätt äga tillämpning, allenast såvitt de ej strida mot vad med avseende å rättigheten särskilt gäller.

2 §.

Över sitt giftorättsgods råde make med de inskränkningar, som följa av vad i 3—6 §§ sägs.

Dansk Tekst.

Ved Ægteskabets Ophør saavel som i Tilfælde af Bosondring eller Separation udtager hver Ægtefælle eller dens Arvinger Halvdelen af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer, dog med de Undtagelser Loven medfører.

§ 28.

En Ægtefælle er pligtig at udøve Raadigheden over sit Gifteje saaledes, at den ikke utilbørlig udsætter det for at forringes til Skade for den anden Ægtefælle.

§ 29.

En Ægtefælle maa ikke uden den anden Ægtefælles Samtykke afhænde eller pantsætte fast Ejendom, hvori der haves Gifteret, saafremt Ejendommen tjener til Familiens Bolig, eller hvis Ægtefællernes eller den anden Ægtefælles Erhvervsvirksomhed er knyttet til den. Saadan Ejendom maa heller ikke uden Samtykke af den anden Ægtefælle bortlejes eller bortforpagtes, saafremt dette vil medføre, at den ikke længere kan tjene til fælles Bolig eller som Grundlag for Erhvervsvirksomheden. Er den anden Ægtefælle umyndig, er det Værgen, eller, hvor Ægtefællen er Værgen, en særlig beskikket Værgen, hvis Samtykke udkræves. Dersom Udtalelse fra den anden Ægtefælle ikke kan indhentes uden væsentlig Vanskelighed eller Forhaling, kan Samtykke gives af Værgen, hvor en saadan er beskikket, og ellers af Overøvrigheden.

Har en Ægtefælle indgaaet en saadan Retshandel uden fornødent Samtykke, kan den anden Ægtefælle faa den omstødt ved Dom, hvis Erhververen eller Panthaveren indsaa eller burde indse, at Ægtefællen var uberettiget til at foretage Retshandlen. Sagen maa dog anlægges inden 3 Maaneder, efter at Ægtefællen har faaet Kundskab om Retshandlen, og senest inden 1 Aar efter dens Tinglæsning.

§ 30.

En Ægtefælle maa ikke uden den anden Ægtefælles Samtykke afhænde eller pantsætte Løsøre, hvori der haves Gifteret, for-

Norsk Tekst.

Ved egteskapets ophør, ved ophævelse av samlivet efter bevilling og ved eiendomsskillnad deles begge egtefællers beholdne gifteeier likt mellem dem eller deres arvinger med de begrænsninger, som følger av reglerne i 6te kapitel.

§ 17.

En egtefælle pligter at utøve raadigheten over sit gifteeie paa saadan maate, at han ikke utilbørlig utsætter det for at forringes til skade for den anden egtefælle.

§ 18.

Fast eiendom, som hører til en egtefælles gifteeie, maa denne ikke avhænde eller pantsætte uten samtykke av den anden egtefælle, naar eiendommen tjener til fælles bolig, eller naar egtefællernes eller den anden egtefælles erhvervsvirke er knyttet til den. Saadan eiendom maa eieren heller ikke uten samtykke av den anden egtefælle bortleie eller bortforpagte, saafremt dette vil medføre, at eiendommen ikke lenger kan tjene til fælles bolig eller som grundlag for erhvervsvirket. Er den anden egtefælle umyndig, er det vergen eller, hvis egtefællen er verge, en sætteverge, som maa samtykke. Hvis uttalelse fra den anden egtefælle ikke kan indhentes uten væsentlig vanskelighet eller forhaling, kan samtykke gives av vergen, hvis saadan er beskikket, og ellers av amtmanden.

Har en egtefælle foretat en saadan retshandel uten det nødvendige samtykke, kan den anden egtefælle faa retshandelen omstøtt ved dom, hvis den, med hvem retshandelen blev indgaat, forstod eller burde ha forstaat, at egtefællen var uberettiget til at foreta forføiningen. Søksmaal maa dog reises inden tre maaneder, efterat egtefællen fik kundskap om retshandelen, og senest inden ett aar efter dens tinglysning.

§ 19.

En egtefælle maa ikke uten samtykke av den anden egtefælle avhænde eller pantsætte løsøre, som er hans gifteeie og hører

Svensk Tekst.

Vid äktenskapets upplösning, så ock vid boskillnad eller hemskillnad tage vardera maken eller hans arvingar hälften av makarnas behållna giftorättsgods, såvida ej annorlunda i denna balk stadgas.

3 §.

Make vare pliktig så vårda sitt giftorättsgods, att det ej otillbörligen minskas andra maken til förfang.

4 §.

Make må ej avyttra eller med inteckning för gäld belasta fast egendom, vari andra maken har giftorätt, utan att denne skriftligen med två vittnen samtycker därtill. Är andra maken ommyndig eller bortovarande, ankomme på förmyndare eller god man att giva samtycke, varom nyss är sagt. Särskilt samtycke vare ej erforderligt, om den make, som vill företaga åtgärden, är förmyndare eller god man för andra maken.

Har make företagit åtgärd, som i första stycket sägs, utan erforderligt samtycke, vare den ogill, om andra maken eller dennes förmyndare eller gode man väcker klander därå: han instämme dock sin talan inom tre månader, sedan han fick kännedom om åtgärden, och senast inom ett år, efter det lagfart eller inteckning beviljades.

Vad i denna paragraf är stadgat om fast egendom skall äga motsvarande tillämpning i avseende å tomträtt; och skall vad i andra stycket sägs om lagfart gälla om inskrivning.

5 §.

Ej må make utan andra makens samtycke avyttra eller pantsätta lösören, i vilka denne har giftorätt, och vilka ingå i det

Dansk Tekst.

saavidt dette hører til Indboet i det fælles Hjem eller til den anden Ægtefælles fornødne Arbejdsredskaber, eller det tjener til Borne-nes personlige Brug. Selv om Ægtefællen er umyndig eller umyndiggjort, kan den afgive Samtykke, saafremt den dog ikke er sindssyg eller aandssvag; i disse Tilfælde, eller hvis Ægtefællens Udtalelse ikke kan indhentes uden væsentlig Vanskelighed eller Forhaling, er Samtykke unødvendigt.

Har en Ægtefælle indgaaet en saadan Retshandel uden fornødent Samtykke, kan den anden Ægtefælle faa den omstødt ved Dom, medmindre Erhververen eller Pant-haveren var i god Tro. Sag maa dog anlægges inden 3 Maaneder, efter at Ægtefællen har faaet Kundskab om Retshandlen, og senest inden 1 Aar efter Genstandens Overlevering eller ved Underpantsætning efter Retshandlens Tinglæsning.

§ 31.

Nægter den anden Ægtefælle eller Værgen at give Samtykke i de Tilfælde, som nævnes i §§ 29 og 30, kan Overøvrigheden paa Begæring tillade Retshandlen, hvis der ikke findes at være skellig Grund til Nægtelsen.

§ 32.

Særeje er:

- 1) hvad der ved Ægtepagt er gjort til Særeje;
- 2) Gave, som er givet en Ægtefælle af Trediemand med det Vilkaar, at den skal være Særeje, eller Arv, selv om den er Arvingens Tvangslod, forsaavidt Arveladeren ved Testamente har truffet saadan Bestemmelse;
- 3) hvad der træder i Stedet for de under 1 og 2 nævnte Genstande, medmindre andet gyldig er bestemt.

Norsk Tekst.

til det fælles indbo eller til den anden egtefælles nødvendige arbejdsredskap eller tjener till barnenes personlige brug. Er den anden egtefælle umyndig, er det ham selv, som gir samtykket, saafremt han ikke er sindssyk. Er han sindssyk eller kan utalelse fra ham ikke indhentes uten væsentlig vanskelighet eller forhaling, er samtykke unødvendig.

Har en egtefælle foretat en saadan retshandel uten det nødvendige samtykke, kan den anden egtefælle faa retshandelen omstøtt ved dom, medmindre den, med hvem retshandelen blev indgaat, var i god tro. Søksmaal maa dog reises inden tre maaneder, efterat egtefællen fik kundskap om retshandelen, og senest inden ett aar efter gjenstandens overlevering.

§ 20.

Negter den anden egtefælle eller vergen at gi sit samtykke i de tilfælde, som nævnes i §§ 18 og 19, kan amtmanden paa begjæring gi tilladelse til at foreta retshandelen, hvis der ikke findes at være skjellig grund til negtelsen.

§ 21.

Særeie er:

1. eiendom, som ved egtepagt er gjort til særeie;
2. eiendom, som er skjænket en egtefælle av tredjemand med det vilkaar, at den skal være særeie, eller som er tilfaldt en egtefælle i arv, forsaavidt arvelateren i testament har truffet saadan bestemmelse;
3. eiendom, som ifølge særskilt lovbestemmelse skal være særeie;
4. det, som træder i stedet for saadan eiendom, som nævnes under nr. 1 og

Svensk Tekst.

för makarnas gemensamma begagnande avsedda bohaget eller utgöra andra makens nödiga arbetsredskap eller äro avsedda för barnens personliga bruk. Är andra maken omyndig, ankomme likväl på honom själv att giva samtycke, som nyss är sagt, såvida han ej är sinnessjuk eller sinnesslö. Är han sinnessjuk eller sinnesslö, eller kan yttrande från honom ej utan märklig omgång eller tidsutdräkt inhämtas, vare sådant samtycke ej erforderligt.

Har make företagit rättshandling, som i första stycket sägs, utan erforderligt samtycke, och var ej den, med vilken rättshandlingen ingicks, i god tro, vare rättshandlingen ogill, om andra maken väcker klander däraf; han instämme dock sin talan inom tre månader, sedan han fick kännedom om rättshandlingen, och senast inom ett år, från det godset utgavs.

6 §.

Vägras samtycke i fall, som i 4 eller 5 § avses, äge rätten på ansökan tillåta åtgärd, varom fråga är, om skäl till vägran finnes ej vara för handen.

7 §.

Har make genom brottslig gärning uppsåtligen bragt andra maken om livet, eller har han, när annan sålunda dräpt denne, haft del i brottet, som i 3 kap. 1—8 §§ strafflagen sägs, vare han förlustig sin giftorätt i den egendom, som tillhört den döde.

8 §.

Enskild egendom vare:

- 1) egendom, som genom äktenskapsförord förklarats skola vara enskild;
- 2) egendom, som givits make i gåva eller testamente med villkor att den skall vara hans enskilda, eller som tillfallit honom i arv och om vilken arvlätaren genom testamente meddelat sådan föreskrift;
- 3) vad som trätt i stället för egendom, som under 1 eller 2 sägs, såvida ej annorlunda föreskrivits genom den rättshandling, på grund av vilken egendomen är enskild.

Dansk Tekst.

Indtægt af Særeje er Gifteeje, medmindre andet gyldig er bestemt.

§ 33.

En Ægtefælle kan forlange, at den anden Ægtefælle deltager i Oprettelsen af en Fortegnelse over begges Gifteeje og Særeje. Retten afgør efter samtlige foreliggende Omstændigheder, hvilken Beviskraft der bør tillægges Fortegnelsen.

K a p i t e l I V.

Om Gældsansvaret.

§ 34.

Enhver af Ægtefællerne hæfter saavel med sit Gifteeje som med sit Særeje for de den paahvilende Forpligtelser, hvad enten de er opstaaede før eller under Ægteskabet.

§ 35.

Krav paa Hustruen af den i § 12 nævnte Art forældes i Løbet af 1 Aar, naar tillige Manden hæfter for Gælden. Reglerne i Lov Nr. 274 af 22. December 1908 § 1 sidste Punktum samt §§ 2 og 3 finder tilsvarende Anvendelse ved denne Forældelse.

Norsk Tekst.

2, hvis ikke andet gyldig er bestemt.
Avkastning av særeie blir gifteeie, hvis ikke andet gyldig er bestemt,

§ 22.

Opretter egtefællerne en i vidners overvær datert og underskrevet fortegnelse over, hvad der tilhører den ene eller hver av dem, skal den i tilfælde av tvist formodes at være rigtig, saafremt ikke særlige grunde taler derimot. Ved tvist under utlægsforretning, som holdes inden seks maaneder efter fortegnelsens oprettelse, eller under konkurs, som aapnes inden denne frist, avgjør dog retten efter en prøvelse av samtlige omstændigheter, hvilken beviskraft fortegnelsen skal ha.

3dje kapitel.

Egtefællers gjældsansvar.

§ 23.

Hver av egtefællerne hefter saavel med sit gifteeie som med sit særeie for de forpligtelser, som paahviler ham, hvad enten de er opstaat før eller under egteskapet.

§ 24.

Krav mot hustruen for gjæld, som er stiftet ved retshandel av den i § 11 nævnte art, og som tillike paahviler manden, forældes i løpet av ett aar. Avbrytes forældelsen, er den nye forældelsesfrist av samme længde.

Svensk Tekst.

Avkastning vare ej på grund af rätts-handling, varom i denna paragraf sägs. enskild, såvida det ej särskilt föreskrivits genom rättshandlingen.

9 §.

Hava makar upprättat förteckning över egendom, som tillhör vardera maken eller en av dem, och är förteckningen med deras underskrift bekräftad på heder och samvete samt försedd med intyg av vittnen om underskriften och dagen därför, skall vid tvist, vilkendera maken egendomen tillhör, förteckningen äga vitsord, såframt det ej visas eller må på grund av särskilda omständigheter antagas, att den är oriktig. Sådant vitsord tillkomme dock ej förteckningen, om tvisten uppstår vid utmätning, som sker inom ett år från förteckningens upprättande, eller i konkurs, som börjar inom samma tid.

7 Kap.

Om makars gjäld.

1 §.

En var av makarna svare med sitt giftorättsgods och sin enskilda egendom för den gjäld, som han gjort före äktenskapet eller under dess bestand.

2 §.

Är i äktenskapet gjäld gjord av bägge makarna, svare de en för bägge och bägge för en för gälden, såvida ej annat avtalats.

Samma lag vare, där ena maken gjort gjäld, för vilken enligt 5 kap. 12 § jämväl andra maken svarar.

3 §.

Häftar hustrun jämte mannen för gjäld, som bada makarna eller endera gjort genom rättshandel av den i 5 kap. 12 § avsedda beskaffenhet, och vill borgenär söka hustrun för gälden, skall han anhängiggöra sin talan inom ett år från förfallodagen eller, om gälden skall betalas vid anfordran, från dess uppkomst; försittes denna tid, vare rätt till talan mot henne förlorad.

§ 36.

Efter Bosondring, Separation eller Ægteskabs Ophør kan tidligere stiftet Gæld af den i § 35 omhandlede Art kun søges fyldestgjort hos Hustruen for et Beløb, der ikke overstiger Værdien af de Særejemidler, hun da besad, og af de Gifteejemidler, der tilfaldt hende paa Skiftet, med Fradrag af anden Gæld, som da maatte paahvile hende.

§ 37.

Bestemmelserne i §§ 35 og 36 finder ikke Anvendelse, hvis Hustruen har paataget sig et videregaaende Ansvar.

K a p i t e l V.

**Om Ægtepagter og andre Retshandler
mellem Ægtefæller.**

§ 38.

Ved Ægtepagt, oprettet før eller under Ægteskabet, kan Parterne aftale, at Ejendele, som tilhører eller tilfalder en af dem og ellers vilde være dens Gifteeje, skal tilhøre den som Særeje. Paa samme Maade kan Ægtefæller, forsaavidt det ikke strider mod Arveladers eller Givers Bestemmelse, aftale, at Særeje skal være Gifteeje.

Iøvrigt kan denne Lovs Regler om Formueforholdet mellem Ægtefæller ikke fraviges ved Aftale mellem Parterne.

Norsk Tekst.

§ 25.

Naar eiendomsskilnad eller ophævelse av samlivet ved bevilling har fundet sted eller egteskabet er ophørt, hefter hustruen for gjæld av saadan art, som er nævnt i § 24, og som er stiftet før fremsættelsen av kravet om eiendomsskilnad, før bevilningen til ophævelse av samlivet eller før egteskapets ophør, alene indtil værdien av den særeeiendom, hun da eiet, og av de gifteeiemidler, som tilfaldt hende ved skiftet, med fradrag av anden gjæld, som maatte paahvile hende.

§ 26.

Reglerne i §§ 24 og 25 faar ikke anvendelse, hvis hustruen har paatat sig et videregaaende betalingsansvar.

4de kapitel.

Egtepagter og andre retshandler mellem egtefæller.

§ 27.

Gjennem egtepagt før eller under egteskabet kan parterne avtale, at eiendom, som tilhører eller tilfalder en av dem og ellers skulde være hans gifteeie, skal tilhøre ham som særeeie. Paa samme maate kan egtefæller avtale, at særeeie skal være gifteeie, saafremt det ikke strider mot arvelaters eller givers bestemmelse.

Iøvrig kan parterne ikke ved avtale fravike denne lovs bestemmelser om ordningen av eiendomsforholdet mellem dem.

Svensk Tekst.

4 §.

Sedan i anledning av boskillnad, hemskillnad eller äktenskapets upplösning bodelning verkstälts, svare hustrun för gäld, varom i 3 § sägs, och vilken uppkommit före boskillnadsansökningen, hemskillnaden eller äktenskapets upplösning, allenast intill värdet av den enskilda egendom, hon då ägde, och den egendom, som vid bodelningen tillades henne. Skall i anledning av hemskillnad eller äktenskapets upplösning bodelning ej äga rum, svare hustrun efter hemskillnaden eller äktenskapets upplösning för gäld, som nyss är sagd, allenast intill värdet av den egendom, hon hade, när hemskillnaden beviljades eller äktenskapet upplöstes.

Häftade egendom, som i första stycket sägs, på grund av in-teckning eller eljest särskilt för annan gäld än där avses, varde motsvarande del av egendomens värde ej medräknad.

5 §.

Vad i 3 och 4 §§ är stadgat skall ej äga tillämpning, om hustrun iklätt sig vidsträcktare betalningsansvar.

8 Kap.

Om äktenskapsförord; så ock om andra rättshandlingar mellan makar.

1 §.

Trolovade eller makar äge genom äktenskapsförord bestämma, att egendom, som tillhör eller tillfaller en av dem och som eljest skulle vara hans giftorättsgods, skall tillhöra honom enskilt. Genom äktenskapsförord må ock avtalas, att egendom, som är ena makens enskilda, skall vara hans giftorättsgods, såvida ej annat följer av vad i 6 kap. 8 § 2 sägs.

Utöver vad nu är sagt må ej genom avtal mellan trolovade eller makar stadgas avvikelse från vad denna balk innehåller om makars egendom.

Dansk Tekst.

§ 39.

Gaver mellem Forlovede, som skal tilfalde Modtageren ved Ægteskabets Indgaaelse, og Gaver mellem Ægtefæller maa for at være gyldige ske ved Ægtepagt. Dette gælder dog ikke sædvanlige Gaver, hvis Værdi ikke staar i Misforhold til Giverens Kaar, ej heller Gaver, som bestaar i Livsforsikring, Overlevelserente eller lignende Forsorgelse, som sikres den anden Ægtefælle.

Det kan ikke gennem Ægtepagt eller paa anden Maade gyldig vedtages, at det, som den ene Ægtefælle fremtidig erhverver, uden Vederlag skal tilfalde den anden.

§ 40.

En Ægtefælle, hvis Indtægter i Løbet af et Kalenderaar har givet Overskud, kan inden Udløbet af det følgende Aar uden Oprettelse af Ægtepagt vederlagsfrit overdrage den anden Ægtefælle indtil Halvdelen af Overskudet. Overdragelsen har dog kun Gyldighed mod Overdragerens Kreditorer, forsaavidt han i et af ham underskrevet Dokument har angivet Overskudets Størrelse, og han derhos har beholdt utvivlsomt tilstrækkelige Midler tilbage til at dække alle sine Forpligtelser.

§ 41.

Har Ægtefællerne uden Ægtepagt truffet Aftale om Overdragelse af Ejendele fra den ene af dem til den anden, kan Aftalen alene gøres gældende overfor Overdragerens Kreditorer, saafremt det godtgøres, at der til dens Gyldighed ikke krævedes Ægtepagt.

§ 42.

Har den ene Ægtefælle givet den anden Ægtefælle en Gave, kan den, som da havde Fordring paa Overdrageren, hvis fuld Dækning hos denne maa anses uopnaaelig, holde sig til den anden Ægtefælle for Værdien af det overførte, medmindre det bevises, at Overdrageren beholdt utvivlsomt tilstræk-

Norsk Tekst.

§ 28.

Gaver, som den ene av parterne før egteskapet skjænker den anden for at tilfalde denne ved egteskapets indgaaelse, og gaver mellem egtefæller maa for at være gyldige ske ved egtepagt. Dette gjælder dog ikke vanlige gaver, hvis værdi ikke staar i misforhold til giverens kaar, og heller ikke gaver, som bestaar i erhvervelse av føderaad eller tegning av livrente eller livsforsikring til fordel for den anden egtefælle.

Avtale om, at det, som den ene av parterne fremtidig erhverver, uten vederlag skal tilfalde den anden egtefælle, er ugyldig.

§ 29.

En egtefælle, hvis indtægt i løpet av et kalenderaar har git overskud, kan inden utløpet av det følgende aar uten oprettelse av egtepagt vederlagsfrit overlate den anden egtefælle midler til et beløp, som ikke overstiger halvparten av overskuddet. Forat en saadan retshandel skal ha gyldighet mot den førstnævnte egtefælles fordringshavere, kræves dog, at han derom har oprettet et dokument, hvori underskriften er bekræftet av to vidner og hvori tillike overskuddets størrelse er angit, og at han beholdt utvilsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

§ 30.

Har egtefæller uten oprettelse av egtepagt truffet avtale om overførsel av eiendom fra den ene av dem til den anden, kan denne alene gjøre avtalen gjældende mot overdragerens fordringshavere, saafremt han godtgjør, at avtalen ikke er av den art, at dertil kræves egtepagt.

§ 31.

Har en egtefælle skjænket den anden en gave, kan den, som da hadde fordring paa den førstnævnte egtefælle, og som ikke kan faa fuld dækning hos denne for sin fordring, holde sig til den anden egtefælle for værdien av det overførte, medmindre det bevises, at den førstnævnte egtefælle

Svensk Tekst.

2 §.

Vill trolovad till sin trolovade giva egendom att tillfalla honom vid äktenskaps ingående, eller vill make giva något åt sin make, skall därom upprättas äktenskapsförord. Sådant förord vare dock ej erforderligt, när fråga är om sedvanliga skänker, vilkas värde ej står i missförhållande till givarens villkor.

Utfästelse av trolovad eller make att under äktenskapet till andra maken utgiva penningar eller annat vare, såvida vederlag ej utgår, icke bindande, även om skriftligt fordringsbevis överlämnas.

3 §.

Make, å vars inkomst under loppet av ett kalenderår uppkommit besparing, äge, utan upprättande av äktenskapsförord, före utgången av följande året till andra maken utan vederlag överlata egendom till belopp motsvarande högst hälften av vad som besparats. Sadan överlåtelse vare dock ej gällande mot borgenärer, med mindre därom upprättats skriftlig, med vittnen styrkt handling, däri jämväl besparingens storlek angivits, samt överlataren hade kvar egendom, som uppenbarligen motsvarade hans gäld.

4 §.

Hava makar utan upprättande av äktenskapsförord träffat avtal sig emellan om överlåtelse av egendom, äge make mot borgenärer aberopa avtalet, allenast om han visar, att det icke är av sådan beskaffenhet, att för dess giltighet kräves upprättande av äktenskapsförord.

5 §.

Har gava skett, som i 2 § sägs, och är ej sådant fall för handen, som i första stycket andra punkten av samma lagrum avses; kan gäld, för vilken givaren häftade, då gåvan enligt 11 § blev gällande, ej betalas av honom, svare andra maken för vad som brister intill värdet av den över-

Dansk Tekst.

kelige Midler til at dække sine Forpligtelser. Er der ydet delvis Vederlag, fradrages dette i Værdien. Den anden Ægtefælle er dog fri for Ansvar, naar den beviser, at de overførte Genstande er gaaet tabt uden dens Skyld.

Nærværende Paragraf kommer ikke til Anvendelse med Hensyn til de i § 39, 1ste Stykke, 2det Punktum, nævnte Gaver.

§ 43.

En Ægtefælle, som yder sin Ægtefælle Bistand i dennes Erhvervsvirksomhed, har, selv om Overenskomst derom ikke er truffen, Krav paa passende Vederlag for sit Arbejde, naar det under Hensyn til dettes Art og de øvrige Omstændigheder maa anses for rimeligt, at Vederlag skulde ydes. Lov Nr. 274 af 22. December 1908 finder Anvendelse paa saadanne Krav, dog at Forældelsesfristen sættes til 1 Aar.

§ 44.

Har den ene Ægtefælle overdraget Bestyrelsen af sin Formue eller nogen Del deraf til den anden Ægtefælle, er denne — medmindre andet er aftalt eller maa anses forudsat — berettiget til i passende Omfang at anvende Indtægterne til Familiens Underhold uden at skyldes særligt Regnskab herfor. En saadan Bemyndigelse kan til enhver Tid tilbagekaldes af vedkommende Ægtefælle.

Norsk Tekst.

beholdt utvilsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser. Er der ydet delvis vederlag, fratrækkes dettes værdi ved beregningen af værdien af det overførte. Er dette helt eller delvis gaat tapt uden mottagerens skyld, er han forsaavidt fri for ansvar.

§ 32.

Har en egtefælle ydet den anden egtefælle bistand i dennes erhvervsvirke, uten at der er truffet overenskomst om vederlag, har den førstnævnte krav paa godtgjørelse for sit arbeide, hvis det efter arbeidets art og forholdene iøvrig maa ansees rimelig, at vederlag skal betales.

Kravet bortfalder som forældet, hvis det ikke gjøres gjældende senest ett aar efter utgangen av det kalenderaar, hvori bistanden er ydet. Avbrytes forældelsen, er den nye forældelsesfrist av samme længde.

Svensk Tekst.

latna egendomen, om han ej kan styrka, att givaren hade kvar egendom, som uppenbarligen motsvarade hans gäld. Om vederlag uttgått, skall dess värde avräknas från värdet av den överlåtna egendomen. Har denna helt eller delvis gått förlorad utan mottagarens vallande, njute han motsvarande befrielse från ansvar.

Är givaren i konkurstillstånd, eller föreligger omständighet, som medför rätt för borgenären att payrka hans försättande i konkurs, svare andra maken för gälden intill det belopp, som i första stycket sägs, även om det ej är utrett vad som brister hos givaren.

Huru gava må atervinnas, ifall givaren försättes i konkurs, stadgas i konkurslagen.

6 §.

Biträder ena maken den andre i hans förvärvsverksamhet, njute han, även om överenskommelse om gottgörelse ej träffats, skäligen ersättning för sitt arbete, om det med hänsyn till arbetets art och omständigheterna i övrigt må anses tillbörligt, att ersättning skall utgå.

Har ej talan om utfående av ersättning för biträde, varom i första stycket sägs, anhängiggjorts före utgangen av kalenderaret efter det, då arbetet verkställdes, vare rätt till talan förlorad, såvida ej annat avtalats.

7 §.

Ar egendom av ena maken överlämnad till den andres förvaltning, och hava makarna avtalat eller kan det med hänsyn till omständigheterna antagas hava varit av dem avsett, att den, som mottagit egendomen, skulle äga använda avkastningen till familjens underhåll, skall vid tvist, i vilken mån avkastningen härtill åtgått, vad han uppgiver äga vitsord, saframt ej annat visas eller må på grund av omständigheterna antagas.

Har make, som överlämnat egendom till andra makens förvaltning, avstått från rätt att, när han det vill, aterkalla uppdraget, vare det ej bindande.

Dansk Tekst.

§ 45.

Med Hensyn til Aftaler om Ægtefællers Underholdspligt og Aftaler med forestaaende Separation eller Skilsmisse for Oje gælder, hvad derom særlig er bestemt.

§ 46.

Ægtepagt skal oprettes skriftlig under Parternes Haand. Er nogen af Parterne ufuldmyndig, kræves tillige Kurators eller Værges Underskrift.

§ 47.

For at blive gyldig maa Ægtepagten indtegnes i Ægtepagtsbogen overensstemmende med de i Kap. IX givne Forskrifter.

Norsk Tekst.

§ 33.

Om avtaler angaaende egtefællers underholdspligt og i anledning av forestaaende ophævelse av samlivet ved bevilning eller opløsning av egteskap gjælder, hvad der særskilt er bestemt ved lov.

§ 34.

Egtepagt maa oprettes skriftlig under parternes haand i overvær av mindst to vidner. Er nogen av parterne ufuldmyndig, maa tillike verge eller kurator gi sit samtykke til egtepagten paa samme maate.

En egtepagt, som er oprettet overensstemmende med disse regler, er bindende for egtefællerne selv og deres arvinger.

§ 35.

Før at vinde retsbeskyttelse mot tredjemand maa en egtepagt tinglyses.

Egtepagt, som oprettes før egteskapet, tinglyses i den retskreds, hvor egtefællerne først tar bopæl eller, hvis de ikke flytter sammen, ved deres personlige verneting. Virkningen av tinglysningen regnes fra egteskapets indgaaelse, hvis egtepagten tinglyses senest ved første ting efter indgaaelsen.

Egtepagt, som oprettes under egteskapet, tinglyses ved egtefællernes personlige verneting.

Ny tinglysning er ikke nødvendig, om egtefællerne flytter til en anden retskreds.

Svensk Tekst.

8 §.

Om avtal rörande makes underhållsskyldighet och om vissa avtal med avseende å förestående hemskillnad eller upplösning av äktenskap, så ock om avtal rörande bodelning eller vad därmed äger samband stadgas i 5, 11 och 13 kap. denna balk.

9 §.

Äktenskapsförord skall av de trolovade eller makarna skriftligen upprättas och bestyrkas med vittnen. Omyndig tage och förmyndarens samtycke på sätt nu är sagt.

10 §.

Aktenskapsförord skall ingivas till rätten i den ort, där mannen bör svara i tvistemål, som röra hans person, eller, om mannen ej är skyldig att i mål, som nyss sagts, svara vid svensk domstol, till rätten i den ort, där hustrun bör svara i sådana mål. Finnes ej behörig domstol enligt vad nu är sagt, varde förordet ingivet till Stockholms rådstuvurätt.

Rätten intage äktenskapsförordet i protokollet och översände ofördröjligen en bestyrkt avskrift därav till den myndighet, som för äktenskapsregistret, med uppgift om dagen, då förordet ingavs till rätten; låte ock i fall, som i 2 § avses, om ingivandet införa kungörelse i allmänna tidningarna och tidning inom orten.

Innehåller förordet ej fullständig upplysning om makarnas namn, yrke och hemvist, infordre rätten sådan uppgift och meddele den till registreringsmyndigheten. Är ej bestyrkt avskrift av förordet till rätten ingiven, låte rätten på sökandens bekostnad ombesörja sådan avskrift.

11 §.

Är äktenskapsförord slutet mellan trolovade, vare det gällande från äktenskaps ingående, om det ingives till rätten, i stad inom en månad och å landet senast å det ting, som infaller näst efter en månad sedan äktenskapet ingicks. Eljest vare förord ej gällande, förän det ingivits till rätten.

K a p i t e l V I.**Om Bosondring.****§ 48.**

En Ægtefælle kan forlange Bosondring:

- 1) naar den anden Ægtefælle ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifte-ejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig formindsker sit Gifte-eje eller fremkalder Fare for saadan Formindskelse;
- 2) naar den anden Ægtefælles Bo er kommet under Konkursbehandling.

§ 49.

Ægtefællerne har desuden Ret til at faa Bosondring, naar de er enige derom.

§ 50.

Begæring om Bosondring, som udgaar fra begge Ægtefæller, indleveres skriftlig til Skifteretten paa det Sted, hvor Manden bor eller opholder sig. Begæringen bliver snarest muligt at tage til Følge af Skifteretten ved Kendelse.

Norsk Tekst.

5te kapitel.

Eiendomsskilnad.

§ 36.

En egtefælle har ret til at faa eiendomsskilnad:

1. naar den anden egtefælle ved at vanskjømte sine økonomiske anliggender, ved misbruk av retten til at raade over sit gifteeie eller ved anden utilbørlig adfærd væsentlig formindsker dette eller fremkalder fare for saadan formindskelse;

2. naar den anden egtefælles bo er kommet under konkursbehandling.

§ 37.

En egtefælle har likeledes ret til at faa eiendomsskilnad, naar den anden egtefælle ved egteskapets indgaaelse, uten den førstes vidende, hadde et barn utenfor egteskap, som efter loven er arveberettiget overfor den anden egtefælle, eller naar denne senere under egteskapet faar et saadant barn.

Kravet paa eiendomsskilnad maa fremsættes inden seks maaneder, efterat egtefællen har faat kundskap om, at den anden egtefælle er barnets far eller mor. Er barnet død uten at efterlate sig livsarvinger, kan krav paa eiendomsskilnad ikke længer fremsættes.

§ 38

Endvidere har egtefællerne ret til at faa eiendomsskilnad, naar de er enige om det.

§ 39.

Krav paa eiendomsskilnad fremsættes for skifteretten paa det sted, hvor egtefællerne har sin bopæl. Har de ikke bopæl i samme retskreds, fremsættes det i de i §§ 36 og 37 nævnte tilfælde for skifteretten paa det sted, hvor den egtefælle, som kravet er rettet mot, har sin bopæl. og i det i § 38 nævnte tilfælde for skifteretten paa det sted, hvor en av egtefællerne har bopæl.

Svensk Tekst.

9 Kap.

Om boskillnad.

1 §.

Make vare berättigad att efter ansökan vinna boskillnad:

1. om andra maken genom vanvard av sina ekonomiska angelägenheter, genom missbruk av rätten att råda över sitt giftorättsgods eller genom annat otillbörligt förfarande vållar väsentlig minskning därav eller fara för sådan minskning; och

2. om andra makens bo är avträtt till konkurs.

2 §.

Makar äge ock vinna boskillnad, när de äro ense därom.

§ 51.

Begæring om Bosondring, som udgaar fra den ene Ægtefælle, indleveres skriftlig til Skifteretten paa det Sted, hvor den anden Ægtefælle bor eller opholder sig; har han ikke bekendt Bopæl eller Opholdssted, da til Skifteretten paa det Sted, hvor hans sidst bekendte Bopæl eller Opholdssted er beliggende.

Skriftlige Beviser for de Omstændigheder, ved hvilke Bosondringen skal begrundes, bør saavidt muligt ledsage Andragendet. Skønnes yderligere Oplysninger fornødne, kan Skifteretten gøre vedkommende opmærksom derpaa og opfordre ham til at tilvejebringe dem.

Der skal saavidt muligt gives den anden Ægtefælle Lejlighed til at erklære sig, i hvilket Øjemed Skifteretten kan indkalde ham til at møde for sig. Nægter den anden Ægtefælle at udtale sig, eller udebliver han uden gyldigt Forfald, kan han behandles som den, der ikke drister sig til at modsige Andragerens Opgivender. Har den anden Ægtefælle ikke bekendt Bopæl eller Opholdssted her i Landet, kan Skifteretten, dersom den finder Anledning dertil, beskikke en god Mand, saavidt muligt blandt hans Slægt eller Venner, til at afgive Erklæring, forinden Afgørelse træffes.

§ 52.

I de i § 51 nævnte Tilfælde afgør Skifteretten paa Grundlag af de foreliggende Erklæringer og Beviser, om den fremsatte Begæring om Bosondring skal tages til Følge eller ikke.

Skifterettens Beslutning kan indbringes for Landsretten ved Kære efter de i Loven om Rettens Pleje, Kap. 58, fastsatte Regler.

Naar Bosondring er besluttet ved Skifterettens Kendelse, bliver Udførelsen af denne Beslutning ikke opholdt ved, at Kendelsen paakæres, dog kan ingen af Ægtefællerne forlange at modtage Udlæg for sin Lod i den andens Gifteeje, forinden endelig Afgørelse er truffet.

Norsk Tekst.

§ 40.

Skifteretten skal saavidt mulig gi begge parter anledning til at uttale sig enten muntlig eller skriftlig.

Er ikke parterne enige om at kræve eiendomsskilnad, skal skifteretten av eget tiltak dra omsorg for, at saken blir fullstændig oplyst.

§ 41.

Under retsmøter til behandling av krav paa eiendomsskilnad, kan offentligheten altid utelukkes. naar det findes hensigtsmæssig.

§ 42.

Avgjørelsen av krav paa eiendomsskilnad træffes ved kjendelse. Denne er gjenstand for anke.

Kjendelse, som tar krav paa eiendomsskilnad tilfølge, skal uten hensyn til anke kundgjøres paa den maate, som er bestemt for egtepagter.

Svensk Tekst.

§ 53.

Naar Begæring om Bosondring er taget tilfølg, deles begge Ægtefællers Gifteejer mellem dem overensstemmende med Reglerne i Skiftelovens Kap. 6 og denne Lovs Kap. VII. Under Skiftet beholder hver af Ægtefællerne, medmindre Skiftelovens § 64, 2det Punktum finder Anvendelse, Raadigheden over sit Gifteeje, men er pligtig at aflægge Regnskab til Skifteretten for sin Bestyrelse i Tiden efter Bosondringsbegæringens Indgivelse.

Reglen i Skiftelovens § 64, 2det Punktum, jfr. samme Lovs § 58, kan bringes til Anvendelse, saa snart Begæring om Bosondring er indgivet til Skifteretten.

§ 54.

Hvad der udlægges en Ægtefælle paa Skiftet eller tilfalder den efter Indgivelsen af Bosondringsbegæringen, bliver dens Særeje.

Norsk Tekst.

§ 43.

De bestemmelser, som er git i lov om rettergangsmaaten for tvistemaal av 13de august 1915 første, anden og fjerde del og i lov om skifte- og konkurssaker av 21de juli 1916 §§ 11 og 12, faar tilsvarende anvendelse paa de saker, som omhandles i dette kapitel, forsaavidt dertil er anledning, og ikke andet er bestemt ved lov.

§ 44.

Naar krav paa eiendomsskilnad er tat tilfølge, skal begge egtefællers gifteeier skiftes mellem dem overensstemmende med reglerne i 6te kapitel.

Gjæld, som en egtefælle har paadraget sig efter fremsættelsen av kravet paa eiendomsskilnad, tages ikke i betragtning ved skiftet.

Det, som en egtefælle erhverver efter samme tidspunkt, eller som tilfalder ham ved skiftet, blir hans særeie.

Svensk Tekst.

3 §.

All egendom, som make förvärvar efter det boskillnad blivit sökt, vare. om boskillnad beviljas, makens enskilda egendom.

4 §.

Sedan boskillnad beviljats, skall bodelning äga rum, och skall vad därvid tillfaller make vara hans enskilda egendom.

5 §.

Till dess bodelning sker, äge vardera maken, såvitt ej av stadgandet i 6 § annat föranledes, fortfarande ræda över det giftorättsgods, som tillhörde honom, då boskillnadsansökningen gjordes; och vare maken pliktig att vid bodelningen avgiva redovisning för sin förvaltning av godset och den avkastning, som därav fallit.

6 §.

Är boskillnad sökt, och har, då ansökningen gjorts allenast av ena maken.

§ 55.

Den indkomne Begæring om Bosondring bliver ved Skifterettens Foranstaltning at annelde til Indtegning i Ægtepagtsbogen.

§ 56.

For Behandling af en Begæring om Bosondring og dennes Indtegning i Ægtepagtsbogen svares der ved Begæringens Indgivelse i alt en Afgift til Statskassen af 10 Kr.

*Norsk Tekst.**Svensk Tekst.*

skälig anledning därtill visats, skall, såvida endera maken det äskar och det finnes erforderligt till betryggande av hans rätt, giftorättsgods, varöver andra maken enligt 5 § äger råda, till värde motsvarande vad av nämnda gods kan antagas vid bodelningen tillkomma den förre, sättas under särskild vård och förvaltning, till dess boskillnadsansökningen prövats och, om den bifalles, bodelning skett eller ock boskillnadsansökningen förfallit; dock må sådant avskiljande ej mot andra makens bestridande äga rum, såvida han ställer säkerhet, som av rätten godkännes, för vad av godset bör vid bodelningen tillkomma sökanden. Har boskillnad beviljats, äge en var av makarna, enligt vad nu är sagt, påkalla, att giftorättsgods, varöver andra maken äger råda, sättas under särskild vård och förvaltning, till dess bodelning skett.

Vid meddelande av förordnande, som i första stycket sägs, må jämväl givas närmare bestämmelser om användande av godset eller dess avkastning för familjens underhåll eller eljest till nödiga utgifter.

§ 45.

For behandlingen av en begjæring om eiendomsskilnad betales kr. 10,00.

7 §.

Giftorättsgods, varöver make enligt 5 § äger råda, må utan hinder av ansökan om boskillnad eller dom därå utmätas för hans gäld. Är sådant gods enligt 6 § satt under särskild vård och förvaltning, må det dock ej utmätas för hans gäld, såvida ej jämväl andra maken svarar för gälden eller godset på grund av inteckning eller eljest särskilt häftar därför.

8 §

Avträdes, innan bodelning ägt rum, makes egendom till konkurs, eller har bo-

*Norsk Tekst.**Svensk Tekst.*

delning i anledning av makes konkurs återgått, stände det giftorättsgods, varöfver maken enligt 5 § äger råda, under konkursboets förvaltning, till dess genom bodelning blivit bestämt vad som skall tillfalla maken; och vare emellertid konkursboet oförhindrat försälja egendomen, om det finnes erforderligt.

Förordnande, varom i 6 § sägs, vare, då konkurs inträffar, förfallet.

9 §.

Har ej under boskillnadsmålet uppteckning skett av vardera makens tillgångar och skulder, sadana de voro, när ansökningen om boskillnad gjordes, skall, sedan boskillnad beviljats, sådan uppteckning förrättas. Bouppteckning skall av makarna med edsförpliktelse underskrivas och en avskrift därav til rätten eller domaren ingivas.

Har avskrift av bouppteckning ej inkommit inom tre månader, från det boskillnadsdomen gavs, förordne rätten eller domaren magistratsperson, landsfiskal, rätens betjänt eller annan lämplig person att verkställa uppteckningen; och åligge det make att under edsförpliktelse redligen uppgiva sina tillgångar och skulder. Förrättningsmannen har att till rätten eller domaren översända en avskrift av bouppteckningen.

Är boskillnad sökt, och har, då ansökningen gjorts allenast av ena maken, skälig anledning därtill visats, skall rätten eller domaren, om ena maken det äskar, meddela förordnande om boupptecknings förrättande, efter vad förut i denna paragraf är sagt; och åligge det förrättningsmannen att tillställa vardera maken ett exemplar av bouppteckningen ävensom att till rätten eller domaren insända en avskrift därav med underrättelse om dagen, då makarna erhållit bouppteckningen.

Riktigheten av upprättad bouppteckning vare make pliktig att med ed inför rätten fästa, om det yrkas av andra maken eller av borgenär, vilkens fordran tilkommit före bodelningen.

K a p i t e l V I I.

Regler om Skifte.

§ 57.

Naar Skifte skal finde Sted i Anledning af en Ægtefælles Død, bliver Afdødes Gifteeje og Særeje at opgøre og dele efter de om Behandling af Dødsboer i Almindelighed gældende Forskrifter; den efterlevende Ægtefælles Gifteeje skiftes derimod efter Reglerne i Skiftelovens Kapitel 5, og saafremt han tillige har Særeje, vil ogsaa dette være at inddrage under Skiftet i den Udstrækning, hvori det er nødvendigt til Fyldestgørelse af de i nærværende Kapitel indeholdte Regler.

Naar Skifte skal ske ved Skifteretten mellem Ægtefæller, der begge er i Live, bliver hver Ægtefælles Gifteeje at opgøre for sig efter Reglerne i Skiftelovens Kapitel 6, saaledes at vedkommende Ægtefælle indtager den Stilling, som ifølge Skiftelovens §§ 64--69 tilkommer Manden. Har Ægtefællerne tillige Særeje, bliver ogsaa dette at inddrage under Skiftet i den Udstrækning, hvori det er nødvendigt til Fyldestgørelse af de i nærværende Kapitel indeholdte Regler.

(Se dansk § 67).

§ 58.

Ved Skiftet tillægges der hver af Ægtefællerne saa meget af dens Gifteeje, som kræves til Dækning af de Forpligtelser, som paahvilede den ved Bosondringsbegæringens Indgivelse, ved Separationen eller Ægteskabets Ophør, herunder den paa ham faldende Del af de fælles Forpligtelser, forsaavidt der ikke ifølge § 67 er afsat Midler dertil.

Gæld, som en Ægtefælle har paadraget sig ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender eller anden uforsvarlig Adfærd,

Norsk Tekst.

6te kapitel.

Skifte av gifteeie.

§ 46.

Naar gifteeierne skal skiftes efter egteskapets ophør, eiendomsskillnad eller ophævelse av det egteskapelige samliv ved bevilling, kan delingen forlanges foretatt ved skifteretten.

Under den offentlige skiftebehandling inddrages ogsaa egtefællernes særeiendom i den utstrækning, som §§ 48, 52, 53 og 57 medfører.

§ 47.

Er der gjæld, som begge egtefæller hefter for, kan hver av dem eller, naar den ene er død, dennes arvinger forlange, at den anden betaler den del derav, som falder paa ham, eller at der stilles sikkerhet for dens betaling eller avsættes midler dertil.

§ 48.

Hver av egtefællerne har ret til av sit gifteeie at beholde saa meget, som er nødvendig til at dække de forpligtelser, som paahviler ham, derunder den paa ham faldende del av de forpligtelser, for hvilke begge egtefæller hefter, forsaavidt der ikke er avsat midler dertil i henhold til § 47. Foretages delingen ved skifteretten, har egtefællen ret til at faa de nødvendige midler efter takst.

Hvis en egtefælle har paadraget sig forpligtelser ved at vanskjømte sine øko-

Svensk Tekst.

13 Kap.

Om bodelning.

1 §.

Bodelning, som skall äga rum i anledning av boskillnad, äktenskaps återgång, hemskillnad, äktenskapsskillnad eller ena makens död, skall företagas i den ordning, som i ärvdabalken är stadgad om arvskifte, och med iakttagande därjämte av bestämmelserna i detta kapitel.

Vad i detta kapitel sägs om make skall, när make är död, tillämpas beträffande hans arvingar, såvida ej annorlunda stadgas.

(Se svensk § 11).

2 §.

Häftar make för gjäld, som tillkommit, innan ansökning om boskillnad blivit gjord eller dom om äktenskapets återgång, hemskillnad eller äktenskapsskillnad meddelats, eller, om bodelningen äger rum till följd av ena makens död, före dödsfallet, skall av den gjäldbundne makens giftorättsgods tilläggas honom egendom till täckning av gjälden eller, om bägge makarna häfta för denna, av den del av gjälden, som makarna emellan belöper på honom.

Har maken adragit sig gjälden genom

Dansk Tekst.

eller som den har gjort til Erhvervelse eller Forbedring af Særeje eller af saadanne Retligheder, som omhandles i § 26, 2det Stk. og som ikke skal indgaa i Delingen, kan dog kun forlanges dækket af dens Gifteeje, forsaavidt Dækning ikke kan faas af dens øvrige Midler.

Den i 1ste Stykke omhandlede Ræt tilkommer ogsaa en afdød Ægtefælles Arvinger.

§ 59.

Det ved Opgørelsen efter § 58 fremkomne Overskud af hver Ægtefælles Gifteeje deles lige mellem Ægtefællerne, forsaavidt andet ikke følger enten af Bestemmelserne i Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning §§ 66 og 67 eller af de nedenfor givne Regler.

§ 60.

Enhver af Ægtefællerne eller, naar den ene er død, den efterlevende har Ret til forlods at udtage Genstande, som udelukkende tjener til dens personlige Brug, forsaavidt deres Værdi ikke staar i Misforhold til Ægtefællernes Formueforhold.

§ 61.

Er der tillagt en Ægtefælle Midler af dens Gifteeje til Dækning af den i § 58, 2det Stk. omhandlede Gæld, kan den anden Ægtefælle eller dens Arvinger forlange Vederlag herfor af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer.

§ 62.

Har en Ægtefælle i væsentlig Grad formindsket sit Gifteeje ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifteejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd, kan den anden Ægtefælle eller dens Arvinger under Skiftet forlange Vederlag herfor af begge Ægtefællers beholdne Gifteejer. Strækker disse ikke til, kan der for Halvparten af det

Norsk Tekst.

nomiske anliggender eller ved anden utilbørlig adfærd eller til forøkelse av særeie-midler eller erhverv av rettigheter, som paa grund av sin art er undtat fra deling, kan han alene forlange dækning av sit gifteeie for den del av disse forpligtelser, som ikke kan dækkes av de midler, han maatte ha utenfor gifteeiet.

Den i første punktum nævnte ret tilkommer ogsaa en avdød egtefælles arvinger.

§ 49.

De midler, som er i behold av hver egtefælles gifteeie, efterat der er avsatt midler til dækning av hans forpligtelser overensstemmende med § 48, deles likt mellem egtefællerne eller, om den ene er død, mellem dennes arvinger og den gjenlevende egtefælle, forsaavidt ikke andet følger av §§ 50—56 og 58 eller lov om indgaaelse og opløsning av egteskap av 31te mai 1918, §§ 37, 54 og 55.

§ 50.

Hver av egtefællerne har ret til forlods at utta gjenstande, som utelukkende tjener til hans personlige bruk, forsaavidt gjenstandenes værdi ikke staar i misforhold til egtefællernes formuesstilling.

§ 51.

Har en egtefælle faat tildelt gifteeie-midler til dækning av saadan gjæld som i § 48 andet led nævnt, kan den anden egtefælle eller hans arvinger forlange vederlag herfor av begge egtefællers beholdne gifteeier.

§ 52.

Har en egtefælle ved at vanskjøtte sine økonomiske anliggender, ved misbruk av retten til at raade over sit gifteeie eller ved anden utilbørlig adfærd væsentlig formindsket dette, kan den anden egtefælle eller hans arvinger kræve vederlag herfor av begge egtefællers beholdne gifteeier. Strækker disse ikke til, kan der for halvparten av det overskytende beløp kræves

Svensk Tekst.

vanvård av sina ekonomiska angelägenheter eller genom annat otillbörligt förfarande, eller har han gjort gälden till förvärv eller förkovran av sin enskilda egendom eller av egendom, som i 6 kap. 1 § andra stycket avses, och som ej skall ingå i bodelningen, skall tilldelning, som i första stycket sägs, äga rum allenast för den del av gälden, för vilken betalning ej kan erhållas ur sadan egendom.

3 §.

Sedan tilldelning för gäld ägt rum, enligt vad i 2 § sägs, skall återstoden av makarnas giftorättsgods delas lika mellan dem, såvida ej annat föranledes av vad i 6 kap. 7 §, 10 kap. 5 eller 9 § eller 11 kap. 22 § eller 23 § andra stycket eller ock vad här nedan i 4—12 §§ sägs.

4 §.

Vardera maken eller, om ena maken är död, den efterlevande äge från delningen undantaga honom tillhöriga kläder och andra föremål, som tjäna uteslutande till hans personliga bruk, dock ej till högre värde än med hänsyn till makarnas villkor kan anses skäligt.

5 §.

Varder giftorättsgods tillagt ena maken till täckning av gäld, som i 2 § andra stycket sägs, äge andra maken erhålla vederlag därför av makarnas giftorättsgods.

6 §.

Har make genom vanvård av sina ekonomiska angelägenheter, genom missbruk av rätten att rada över sitt giftorättsgods eller genom annat otillbörligt förfarande vallat, att detta väsentligen minskats, äge andra maken erhålla vederlag därför av makarnas giftorättsgods. Räcker det ej till, och har den vederlagsskyldige enskild egendom, gånge för hälften av vad som

Dansk Tekst

manglende Beløb forlanges Vederlag af de den førstnævnte Ægtefælle tilhørende Særejemidler, som ikke kræves til Dækning af Gæld.

§ 63.

Ret til saadant Vederlag, som er hjemlet i § 62, tilkommer ligeledes en Ægtefælle eller dens Arvinger, hvis den anden Ægtefælle har anvendt Midler af sit Gifteeje til Erhvervelse eller Forbedring af sit Særeje eller af saadanne Rettigheder, som omhandles i § 26, 2det Stykke, og som ikke skal indgaa i Delingen.

§ 64.

Har en Ægtefælle anvendt Midler af sit Særeje til Bedste for sit Gifteeje, har den eller dens Arvinger paa Skiftet Ret til Vederlag af dens beholdne Gifteeje.

§ 65.

Er der ikke under Skiftet opnaaet fuld Dækning for Vederlagsfordringer efter §§ 61 --64, kan der ikke senere gøres Krav gældende for det manglende.

§ 66.

Godtgørelse, som er tilkendt en Ægtefælle i Medfør af Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opøsning § 67, kan, forsaavidt den er forfalden, under Skiftet forlanges dækket af det, som herunder tilfalder den skyldige Ægtefælle udover hvad der medgaar til Dækning af anden denne paahvilende Gæld.

§ 67.

Findes der Gæld, for hvilken begge Ægtefællerne hæfter, har enhver af dem Ret til at forlange, at den anden betaler den Del af Gælden, som endelig skal bæres af denne, eller at der stilles ham Sikkerhed for Betalingen eller afsættes Midler hertil.

Norsk Tekst.

vederlag av de den førstnævnte egtefælle tilhørende særeiemidler, som ikke trænges til dækning av gjæld.

§ 53.

Ret til saadant vederlag som i § 52 nævnt opstaar likeledes, hvis en egtefælles gifteeie er blit formindsket, ved at han har anvendt dettes midler til forøkelse av sine særeiemidler eller til erhverv av rettigheter, som paa grund av sin art er undtat fra deling.

§ 54.

Har en egtefælle anvendt særeiemidler til forøkelse av eget gifteeie, kan han eller hans arvinger kræve vederlag av dette.

§ 55.

Er der ikke under skiftet opnaadd fuld dækning for vederlagskrav, kan der ikke senere gjøres krav gjældende for det overskytende.

(Se norsk § 57.)

(Se norsk § 47.)

Svensk Tekst.

brister vederlag ut av den enskilda egendom, som ej erfordras för täckning av gäld.

7 §.

Rätt till vederlag. som i 6 § sägs, tillkomme ock make, om andra makeu använt sitt giftorättsgods till förvärv eller förkovran av sin enskilda egendom eller av egendom, som i 6 kap. 1 § andra stycket avses, och som ej skall ingå i bodelningen.

8 §.

Make, som använt sin enskilda egendom till förkovran av sitt giftorättsgods, njute vederlag av detta.

9 §.

Har make tillkommande vederlag ej kunnat till fulla utgå, äge han ej för birsten fordran hos andra maken.

10 §.

Skadestånd, som enligt 10 kap. 6 eller 10 § eller 11 kap. 24 § tillkommer make och är till betalning förfallet, skall vid bodelningen utgå av vad därvid tillkommer andra maken utöver egendom till täckning av denne ävilande gäld. Samma lag vare beträffande till betalning förfallet underhållsbidrag, som make jämlikt 11 kap. 26 § har att en gång för alla utgiva till andra maken.

11 §.

Häfta makarna, en för bägge och bägge för en, för gäld, som i 2 § avses, äge en var av dem fordra, att den andre betalar så stor del av gälden, som makarna emellan belöper på denne, eller ock ställer maken säkerhet för betalningen. Sker det ej, skall, om den som framställt yrkandet påfordrar det och ställer säkerhet för gäldens betalning, egendom till täckning av nämnda del av gälden tilldelas honom av vad vid bodelningen tillkommer andra maken utöver egendom till täckning av annan gäld; och vare den förre makarna emellan ensam ansvarig för gäldens betalning.

(Se dansk § 66).

§ 68.

Er den ene Ægtefælle død, kan den efterlevende Ægtefælle, forsaavidt Boet er af ringe Værdi, af Ægtefællernes Gifteejer udtage fornødent Bohave saavel som Arbejdsredskaber og andet Løsøre i det Omfang, hvori den skønnes at trænge dertil for at

Norsk Tekst.

§ 56.

Er eiendomsskilnad indvilget efter § 37, kan den egtefælle, som har forlangt eiendomsskilnad, kræve, at delingen foregaar saaledes, at hver av egtefællerne forlods uttar av sit gifteeie en saa stor andel, som svarer til, hvad han har indbragt i det ved egteskapets indgaaelse eller senere har tilført det gennem erhvervelse ved arv eller gave.

Er et egteskap opløst paa grund av egteskapsbrudd, kan den egtefælle, som har forlangt opløsning, kræve, at delingen skal ske efter reglerne i første led, saafremt der som følge av det ulovlige samleie er født et barn, som efter loven er arveberettiget efter den skyldige egtefælle, og som levet paa den tid, da sak til opløsning av egteskapet blev anlagt eller begjæring om paatale blev fremsat.

Ovenstaaende regler faar ogsaa anvendelse ved deling av gifteeier mellem en egtefælle og den andens arvinger, naar den gjenlevende egtefælle ved den andens død var berettiget til at forlange eiendomsskilnad efter § 37 eller til at forlange egteskapet opløst paa grund av egteskapsbrudd. Kravet maa fremsættes inden seks maaneder efter dødsfaldet.

§ 57.

Den egtefælle, som har faat sig tilkjendt erstatning og opreisning i henhold til § 38 eller § 55 i lov om indgaaelse og opløsning av egteskap av 31te mai 1918 er berettiget til at faa dette krav dækket under skiftet av den skyldige egtefælles lod i gifteeierne og, hvis denne ikke strækker til, av hans særeie.

Denne regel faar ogsaa anvendelse i de tilfælde, som nævnes i samme lovs § 39, saafremt kravet fremsættes inden utløpet av den der fastsatte frist.

§ 58.

Ved skifte efter den ene egtefælles død har den gjenlevende egtefælle ret til at utta det bohave, som han behøver for sig og sin husstand, endvidere levnetsmidler, husdyr og for overensstemmende med § 1 i lov av 28de april 1916 om indskrænk-

Svensk Tekst.

(Se svensk 10 §).

12 §.

Sker bodelning i anledning av makes död, och är den egendom, som därvid tillkommer efterlevande maken, ringa, äge han av makarnas giftorättsgods uttaga nödigt bohag ävensom arbetsredskap och andralösören, som erfordras till fortsättande

Dansk Tekst.

kunne fortsætte sin Næringsvej, selv om der derved tilfalder den mere, end dens Andel i Gifteejerne udgør.

§ 69.

Ved Siden af den Ægtefællerne ifølge Skiftelovens § 60, 2det Stykke, og § 65 tilkommende Ret til paa Skiftet at fordre Udlæg i bestemte Ejendele er enhver af Ægtefællerne eller, naar den ene er død, den efterlevende berettiget til at begære sin Lod i Gifteejerne udlagt efter Vurdering i Løssøre, som er nødvendigt til Fortsættelse af dens Næringsvej.

Norsk Tekst.

ning i retten til at søke utlæg for gjæld samt indtil en værdi av seks hundrede kroner de redskaper og andre løsøre-stande, som er nødvendige til fortsættelse av hans næring, uten at han pligter at yde vederlag for den del av værdien, som maatte overstige hans lod.

§ 59.

Foretages skifte mellem egtefæller ved skifteretten, har enhver av dem ret til efter takst at erholde fast eiendom, som tilhørte hans gifteeie, samt det løsøre, han trænger til fortsættelse av sin næring, forsaavidt han kan stille den anden egtefælle saadan sikkerhet, som skifteretten finder tilstrækkelig. Hvor lang henstand der skal gives med betalingen, fastsettes av skifteretten under billig hensyn til begge parter tarv. Iøvrig har enhver av egtefællerne ret til paa sin lod at beholde den eiendom, som hører til hans gifteeie.

§ 60.

Foretages skifte mellem en gjenlevende egtefælle og afdødes arvinger ved skifteretten, har den gjenlevende egtefælle ret til efter takst at faa av sit gifteeje de gjenstande, han ønsker, og av den avdødes gifteeie det løsøre, han trænger til fortsættelse av sin næring, saafremt han kan fyldestgjøre arvingerne med penger eller paa anden maate.

For de penger, som den gjenlevende egtefælle ved skiftet blir den avdødes umyndige livsarvinger skyldig, skal saadan sikkerhet, som vergen med overformynderiets samtykke finder betryggende, ansees tilstrækkelig.

Svensk Tekst.

av hans näring, även om därigenom arvingarnas lott skulle lida inskränkning.

13 §.

Vid lotternas utläggning äge vardera maken eller, om endera är död, den efterlevande på sin lott bekomma arbetsredskap och andra lösören, som erfordras till fortsättande av hans näring. Därefter vare en var av makarna berättigad att på sin lott erhålla den till hans giftorättsgods hörande egendom han önskar. Fastighet, som tillhör ena makens giftorättsgods, så ock annan till ena makens giftorättsgods hörande egendom, som det av särskild anledning kan vara av intresse för honom att behålla, vare han, även om egendomen i värde överstiger vad på hans lott belöper, berättigad bekomma, om han lämnar penningar till fyllnad av andra makens lott.

Skall ena makens enskilda egendom gå i betalning för vederlag, som i 6 eller 7 § sägs, gånge vederlaget ut i egendom, som maken själv äger anvisa.

Rätt, varom i första stycket sista punkten sägs, tillkomme ej, när make är död, hans arvingar.

§ 70.

Har under Skiftet en Ægtefælle givet Afkald paa nogen Del af sin Lod i Gifte-ejerne, og havde den ikke ved Udlodningen utvivlsomt tilstrækkelige Midler til at fyldestgøre sine daværende Kreditorer, kan disse, hvis fuld Dækning hos deres Skyldner maa anses for uopnaaelig, holde sig til den anden Ægtefælle for Værdien af, hvad denne saaledes har faaet udover sin Andel.

Norsk Tekst.

§ 61.

Har en egtefælle ved skiftet git avkald paa nogen del av sin lod i gifteeierne, kan den, som da hadde fordring paa egtefællen og som ikke kan faa fuld dækning hos denne, holde sig til den anden egtefælle for værdien av det, som denne har faat for meget, medmindre det bevises, at den førstnævnte beholdt utvilsomt tilstrækkelige midler til at dække sine forpligtelser.

Denne regel faar tilsvarende anvendelse ved skifte mellem en egtefælle og den andens arvinger.

§ 62.

Er der grund til at frygte for, at en egtefælle vil forrykke formuesstillingen i tiden mellem fremsættelsen av krav paa offentlig skifte eller eiendomsskilnad og delingen, kan skifteretten av eget tiltak eller efter begjæring træffe midlertidige forføjninger for at sikre den anden egtefælles eller dennes arvingers rettigheter.

Bestemmelserne i lov om tvangsfuldbyrdelse av 13de august 1915 §§ 265—268 faar tilsvarende anvendelse. Sættes eiendom under særskilt forvaring eller bestyrelse, kan saadan eiendom ikke tjene til dækning av gjæld, som er stiftet efter fremsættelsen av kravet paa eiendomsskilnad eller efter bevillingen til ophævelse av det egteskapelige samliv eller efter egteskapets ophør.

Svensk Tekst.

14 §.

Har vid bodelningen make eftergivit vad enligt bestämmelserna i detta kap. tillkommer honom, och kan gäld, som uppstått före bodelningen, ej betalas av honom, svare andra maken för vad som brister intill värdet av vad han för mycket bekommit, såvida han ej kan visa, att hans make efter bodelningen hade kvar egendom, som uppenbarligen motsvarade honom da avilande gäld. Är den make, som gjort eftergiften, i konkurstillstånd, eller föreligger omständighet, som medför rätt för borgenären att payrka hans försättande i konkurs, svare andra maken för gälden intill nämnda värde, även om det ej är utrett vad som brister hos den förre.

Är bodelning förrättad mellan ena maken och den andres arvingar, och hava arvingarna bekommit för mycket, svare de, en för alla och alla för en, för betalningsskyldighet, som i första stycket sägs.

Vad i denna paragraf är stadgat skall, när bodelning äger rum i anledning av ena makens död, ej tillämpas i fråga om gäld, för vilken den döde häftade.

15 §.

Då bodelning skett, äge make ingiva den däröver upprättade handlingen till rätten; och skall anmälan om ingivandet och dagen därför ofördröjligen göras till

K a p i t e l V I I I.

Om uskiftet Bo.

§ 71.

Efter den ene Ægtefælles Død er den efterlevende Ægtefælle berettiget til at overtage begges Gifteejer uden at skifte med deres fælles Livsarvinger, medmindre den afdøde ved Testamente har udelukket den fra at sidde i uskiftet Bo.

Efterlader den førstafdøde Ægtefælle sig umyndige Særkuldbørn, har den efterlevende Ægtefælle paa samme Maade Ret til at hensidde i uskiftet Bo, dersom Pupilauctoriteterne meddeler Samtykke dertil. Saadant Samtykke bør som Regel kun gives, hvor det maa antages at være til Gavn for Børnene.

§ 72.

Er en Ægtefælle under Konkurs, eller oplyses det, at den ikke har tilstrækkelige Midler til at dække sine Forpligtelser, eller at den ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Gifteejet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig har formindsket Gifteejet eller fremkaldt Fare for saadan Formindskelse, er den ikke berettiget til at forlange Gifteejerne udleverede til Hensidde i uskiftet Bo.

*Norsk Tekst.**Svensk Tekst.*

äktenskapsregistret samt kungörelse införs i allmänna tidningarna och tidning inom orten. Har make vid bodelningen i märklig mån eftergivit sin rätt, och avträdes hans egendom till konkurs, som börjar inom ett år från bodelningshandlingens ingivande till rätten, gånge bodelningen, efter vad i konkurslagen sägs, på borgenärernas talan åter.

Vad i första stycket andra punkten stadgas äge, när make är död, ej tillämpning, om eftergiften gjorts av hans arvingar.

7de kapitel.

Uskiftet bo.

§ 63.

Efter den ene egtefælles død har den gjenlevende egtefælle ret til at overta begges gifteeier uten at skifte med deres fælles livsarvinger, hvis ikke den avdøde ved testament har utelukket ham fra at sitte i uskiftet bo.

Er der efter den avdøde umyndige særkuldbarn, enten alene eller sammen med fællesbarn, har den gjenlevende egtefælle samme ret, naar overformynderiet gir sit samtykke til, at der ikke skiftes. Saadant samtykke bør som regel kun gives, naar det maa antages at være til gavn ogsaa for særkuldbarnet, at den gjenlevende egtefælle sitter i uskiftet bo.

§ 64.

Den, som ikke er istand til at dække sine forpligtelser, eller som ved at vanskjømte sine økonomiske anliggender, ved misbruk av retten til at raade over sit gifteeie eller ved anden utilbørlig adfærd væsentlig har formindsket dette eller fremkaldt fare for saadan formindskelse, har ikke ret til at overta gifteeierne uten skifte.

§ 73.

Den, som ønsker at sidde i uskiftet Bo, skal snarest muligt efter Dødsfaldet for Skifteretten gøre Anmeldelse herom, ledsaget af en summarisk Opgørelse over sin Formue og Gæld samt af Oplysning om Børnenes Navn, Alder og Opholdssted.

Er Arvingerne umyndige eller fraværende, skal Skifteretten beskikke dem en Værge til at varetage deres Interesser i Anledning af den fremsatte Begæring om Hensiddens i uskiftet Bo. Beskikkelse af Værge kan undlades, naar Formuen efter Skifterettens Skøn ikke udgør mere end, hvad der udkræves til Ægtefællens og Børnenes Underhold.

Finder Skifteretten at Betingelserne for at sidde i uskiftet Bo foreligger, meddeler den Ægtefællen Bevis herfor.

§ 74.

Den efterlevende Ægtefælle, som hensidder i uskiftet Bo, skal inden $\frac{1}{2}$ Aar efter Dødsfaldet til Skifteretten indgive en paa Tro og Love affattet Opgørelse over Boets Aktiver og Passiver. Denne Opgørelse skal forinden forevises Børnene eller disses Værge.

§ 75.

I det uskiftede Bo indgaar, foruden begge Ægtefællers tidligere Gifteejer, alt hvad den efterlevende Ægtefælle senere erhverver, forsaavidt det vilde have været dens Gifteeje, hvis Erhvervelsen var sket under Ægteskabet.

Arv eller Gave, som tilfalder den efterlevende, indgaar dog ikke i det uskiftede Bo, saafremt Ægtefællen begærer Skifte inden 1 Maaned, efter at den er kommet til Kundskab om Arvefaldet eller Gaven.

§ 65.

Den, som vil sitte i uskiftet bo, skal snarest mulig efter dødsfaldet sende melding til skifteretten med oplysning om barnenes navn, alder og opholdssted samt en summarisk opgave over sine eiendele og sin gjæld.

Er arvingerne umyndige eller fraværende, skal skifteretten sørge for, at der blir opnævnt en tilsynsverge. Hvor der er særkuldbarn, sendes meldingen til overformynderiet. Opnævnelse av verge behøver ikke at foretages, hvis det uskiftede bos beholdne formue efter skifterettens og overformynderiets skjøn ikke er større, end at den trænges til den gjenlevende egtefælles og barnenes underhold.

Finder skifteretten, at betingelserne for at sitte i uskiftet bo foreligger, gir den egtefællen bevis herfor.

§ 66.

Den, som faar adgang til at sitte i uskiftet bo, maa inden en av skifteretten bestemt frist indsende en opgave over boets eiendele og gjæld, forsynt med vedtagelse av barnenes verge, hvor saadan er beskikket. I mangel av saadan vedtagelse skal den gjenlevende egtefælle ved skifteretten la opta en status over boet til vejledning ved det tilsyn, som skal føres med barnenes arv.

Skifteretten pligter at gi overformynderiet de nødvendige oplysninger om disse boer.

§ 67.

Det uskiftede bo omfatter foruten tidligere gifteeie ogsaa eiendom, som den gjenlevende egtefælle senere erhverver, og som vilde ha været hans gifteeie, om erhvervet hadde fundet sted under egteskapet.

Arv eller gave, som tilfalder den gjenlevende egtefælle, indgaar dog ikke i det uskiftede bo, hvis dette forlanges skiftet inden en maaned, efterat egtefællen fik kundskap om arvefaldet eller gaven.

Dansk Tekst.

§ 76.

Den efterlevende Ægtefælle udover en Ejers Raadighed over de til Boet hørende Midler.

Hvis en Ægtefælle af Boet bortskænker en Gave, der staar i Misforhold til Boets Formue, kan enhver af Arvingerne inden 1 Aar efter Gavens Fuldbyrdelse rejse Sag til dens Omstødelse, saafremt vedkommende Trediemand indsaa eller burde indsc, at Ægtefællen var uberettiget til at indgaa Retshandlen. Denne Regel gælder dog kun, hvis Boet er taget under Skiftebehandling.

§ 77.

Den efterlevende Ægtefælle hæfter personlig baade for sine egne Forpligtelser og for de Forpligtelser, der paahvilede den førstafdøde Ægtefælle.

Den efterlevende Ægtefælle er berettiget til ved Proklama at indkalde den førstafdødes Kreditorer efter Reglerne i Lov af 30. November 1857.

§ 78.

Ved Testamente kan den efterlevende Ægtefælle alene raade over sin Lod i det uskiftede Bo.

§ 79.

Naar en Ægtefælle hensidder i uskiftet Bo, bestemmes dens Arveret efter den førstafdøde efter de almindelige Regler, medmindre Skiftet først finder Sted ved den længstlevendes Død, i hvilket Tilfælde dens lovbestemte Arveret efter den førstafdøde bortfalder.

§ 80.

Den efterlevende Ægtefælle er til enhver Tid berettiget til at begære Skifte afholdt.

Retten til at sidde i uskiftet Bo ophører, hvis den efterlevende Ægtefælle indgaar nyt Ægteskab.

Norsk Tekst.

§ 68.

Den gjenlevende egtefælle utøver en eiers raadighet over al den eiendom, som hører til det uskiftede bo.

Egtefællen maa ikke uten arvingernes samtykke av boets midler bortskjænke en gave, som staar i misforhold til boets formue. Har egtefællen foretat en saadan retshandel uten samtykke, kan enhver av arvingerne faa retshandelen omstøtt ved dom, hvis gavemottageren forstod eller burde ha forstaat, at egtefællen var uberettiget til at foreta forføiningen. Søkemaal maa reises inden tre maaneder, efterat vedkommende arving fik kundskap om retshandelen, og senest inden ett aar efter dennes fuldbyrdelse eller, forsaavidt angaar fast eiendom, efter dens tinglysning.

§ 69.

Den gjenlevende egtefælle hefter saavel personlig som med al den eiendom, der hører til det uskiftede bo, saavel for sine egne forpligtelser som for de forpligtelser, der paahvilte den avdøde egtefælle.

§ 70.

Den gjenlevende egtefælle kan til enhver tid forlange boet skiftet.

Retten til at sitte i uskiftet bo ophever, hvis den gjenlevende egtefælle indgaar nyt egteskap.

Svensk Tekst.

§ 81.

Naar den efterlevende Ægtefælle i Henhold til § 71, 2det Stykke, hensidder i uskiftet Bo med umyndige Stedbørn, er den paa Begæring pligtig at skifte med disse, efterhaanden som de bliver mindre-aarige.

Paa den efterlevende Ægtefælles Begæring kan Skifte dog undlades, hvis Boets beholdne Formue ikke overstiger, hvad der udkræves til Ægtefællens og de umyndige Børns Underhold.

§ 82.

Enhver Arving er berettiget til at begære Boet skiftet, dersom den efterlevende Ægtefælle forsømmer sin Underholdspligt, saavel som naar den ved Vanrøgt af sine økonomiske Anliggender, ved Misbrug af sin Raadighed over Boet eller ved anden uforsvarlig Adfærd væsentlig har formindsket det eller har fremkaldt Fare for en saadan Formindskelse.

For umyndige Arvingers Vedkommende fremsættes Begæringen af den i Henhold til § 73 beskikkede Værge.

§ 83.

En afdød Arvings Arvinger kan kun under de samme Betingelser som deres Arvelader forlange Boet skiftet.

En Arvings Kreditorer har ikke Ret til at forlange Boet skiftet.

§ 84.

En Arving kan ikke afhænde, pantsætte eller paa anden Maade overdrage sin Andel i det uskiftede Bo, i hvilken der ej heller kan søges Fyldestgørelse af Arvingens Kreditorer.

Norsk Tekst.

§ 71.

Særkuldbarn, som er blit myndig, kan forlange boet skiftet.

Efter begjæring av den gjenlevende egtefælle kan skifte undlates, hvis boets beholdne formue efter skifterettens skjøn ikke er større, end at den trænges til den gjenlevende egtefælles underhold.

§ 72.

En arving kan forlange boet skiftet:

1. naar den gjenlevende egtefælle forsømmer sin opfostringspligt;

2. naar den gjenlevende egtefælle ved at vanskjømte sine økonomiske anliggender, ved misbruk av retten til at raade over boet eller ved anden utilbørlig adfærd væsentlig formindsker dette eller fremkalder fare for saadan formindskelse.

For umyndige arvingers vedkommende fremsættes forlangendet av tilsynsvergen eller overformynderiet.

§ 73.

Om den gjenlevende egtefælle uten at skifte utbetaler en eller flere arvinger deres lodder, faar ikke de øvrige arvinger derved ret til at forlange boet skiftet.

§ 74.

En arvings egtefælle eller arvinger kan forlange boet skiftet, naar den, i hvis rettigheter de er traadt ind, selv vilde ha kunnet forlange skifte.

En arvings fordringshavere har ikke ret til at faa boet skiftet.

Svensk Tekst.

§ 85.

Ved Skiftet mellem den efterlevende Ægtefælle og den førstafdødes Arvinger finder de sædvanlige Skifteregler tilsvarende Anvendelse.

§ 86.

En af Skifteretten i Medfør af dette Kapitel truffen Afgørelse er Genstand for Kære til Landsretten i Overensstemmelse med Reglerne i Lov om Rettens Pleje, Kap. 58. Udførelsen af en af Skifteretten ved Kendelse besluttet Skiftebehandling bliver ikke opholdt ved Kære.

§ 87.

Udenfor de i § 71 nævnte Tilfælde kan en Ægtefælle med Samtykke af Livsarvingerne eller den førstafdødes Særkuld børn forblive hensiddende i uskiftet Bo i Overensstemmelse med foranstaaende Regler.

Norsk Tekst.

§ 75.

Ved skifte mellem den gjenlevende egtefælle og førstavedes arvinger finder reglerne i 6te kapitel anvendelse, idet de bestemmelser, som der er git om gifteeie, gjælder paa tilsvarende maate om det uskiftede bo.

§ 76.

Foretages skiftet ved skifteretten, kan delingen, om den gjenlevende egtefælle ønsker det, foregaa, uten at der optages registrering og takst over boets eiendele. Den gjenlevende egtefælle skal da i en skiftesamling, hvortil arvingerne eller deres verger er behørig varslet, avgi en summarisk opgave til skifteprotokollen over boets eiendele og gjæld.

Hvis arvingerne eller deres verger ikke vedtar denne opgave, eller hvis skifteretten paa de umyndiges vegne maatte finde særlig anledning til at drage opgavens rigtighed i tvil, kan de fordre nærmere oplysninger og i fornødent fald registrering og takst over boets eiendele.

Svensk Tekst.

K a p i t e l IX.

Om Indtegning af Ægtepagter.

§ 88.

Enhver Retsskriver, der efter den gældende Ordning forestaar Førelsen af Skode- og Pantebøger, i København Pante- og Brevskriveren, skal fremtidig føre:

- 1) *en Dagbog* for Anmeldelse til Indtegning af Ægtepagter, i hvilken Bog for hver Søgnedag føres Fortegnelse i Nummerfølge over alle indkomne Ægtepagter, som begæres indtegnede i Ægtepagtsbogen; Fortegnelsen afsluttes hver Dag med Retsskriverens Underskrift;
- 2) *en Ægtepagtsbog* med tilhørende Register, i hvilken alle til Indtegning indleverede Ægtepagter indføres fuldstændig og i Tidsfølge.

Nærmere Regler om Indretningen og Førelsen af de ovennævnte Bøger gives af Justitsministeren.

§ 89.

Efter at være indført i Ægtepagtsbogen forsynes Ægtepagten med Paategning om den fuldbyrdede Indtegning og Anmeldelsesdagen.

§ 90.

Indtegningens Retsvirkning regnes fra den i Dagbogen indførte Anmeldelsesdag.

§ 91.

De befalede Afgifter ved Tinglæsning af Ægtepagter svares fremtidig ved Frem-

Norsk Tekst.

8de kapitel.

Egtopagtsregisteret.

Swensk Tekst.

16 Kap.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

Då enligt denna balk tid skall räknas efter månad eller år, varde den dag för slutdag ansedd, som genom sitt tal i månaden motsvarar den, från vilken tidräkningen börjas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, varde den månadens sista dag ansedd för slutdag.

2 §.

Anteckningar om äktenskaps ingående och upplösning skola göras i kyrkoböckerna enligt de föreskrifter Konungen giver.

Dansk Tekst.

sættelsen af Begæring om Dokumentets Indtegning.

Bestemmelsen i Lov om Afgifter ved Tinglæsning af 13. Maj 1911 § 21 finder tilsvarende Anvendelse, naar Ægtepagter anmeldes til Indtegning.

§ 92.

Ægtepagtens Indtegning, som enhver af Ægtefællerne har Ret til at begære foretaget, skal ske ved Mandens personlige Værneting. Mangler et personligt Værneting, hvor en Ægtepagt skal indtegnes her i Riget, træder Københavns Byret i Stedet. Ægtefællernes Flytning til en anden Retskreds gør ikke ny Indtegning nødvendig.

§ 93.

Der bliver ved Justitsministeriets Foranstaltning at føre Register over alle ind tegnede Ægtepagter. Vedkommende Rets skriver skal derfor, naar en Ægtepagt er indtegnet, til det i Henhold til Justitsministeriets Bekendtgørelse af 9. Juni 1899 oprettede Kontor for Registrering af Ægtepagter indsende en Indberetning gaaende ud paa, at en Ægtepagt er afsluttet, med Angivelse af Parternes Stilling, Navne, Bopæl og Indtegningsdagen.

Enhver er berettiget til, paa Grundlag af skriftlig Begæring indeholdende Oplysning om Parternes Navne og saavidt muligt Ægtefællernes Stilling, og mod et Gebyr af 1 Kr., af dette Register at erholde Oplysning om, hvorvidt Ægtepagt er afsluttet og da, naar og hvor den er indtegnet.

De nærmere Regler om dette Registers Indretning, Førelse og Indhold gives af Justitsministeren. Udgifterne derved bevilges paa de aarlige Finanslove. Ved hver Maanedes Udgang bekendtgøres det i Statstidende hvad der i Maanedens Løb er optaget i Registret; til Dækning af Udgifterne herved betales 1 Kr. ved Ægtepagtens Indtegning.

§ 77.

Under det regjeringsdepartement, Kongen bestemmer, skal der for det hele rike føres et register over tinglyste egtepagter og de andre oplysninger, som efter denne lov skal registreres.

De nærmere regler om dette registers indretning, indhold og førelse gives av Kongen.

§ 78.

En samling av det, som indføres i egtepagtsregisteret, skal efter foranstaltning av vedkommende regjeringsdepartement efterhaanden utgives i trykken og forsynes med register for hvert aar.

Nærmere regler om utgivelsen og fordelingen av denne samling gives av Kongen.

§ 79.

Den, som vil ha tinglyst en egtepagt eller anden bestemmelse, som skal indføres i egtepagtsregisteret, maa indgi en avskrift

3 §.

Hos en för hela riket gemensam registreringsmyndighet skall föras äktenskapsregister för inskrivning av de uppgifter, vilka enligt denna balk skola anmälas för registrering, eller vilkas intagande i registret eljest varder föreskrivet.

4 §.

En samling av vad i äktenskapsregistret införes skall genom det allmännas försorg efter hand befordras till trycket och förres med register för varje år.

I den mån samlingen tryckes, skall den översändas till varje domstol och överexekutor; och skall samlingen där hållas tillgänglig för allmänheten.

5 §.

Närmare föreskrifter om äktenskapsregistrets förändring och om den i 4 § omnämnda samlingen meddelas av konungen.

§ 94.

Tilsvarende Regler som de i §§ 88—93
givne gælder for Anmeldelser, indtegnede
i Henhold til §§ 13 og 55.

Norsk Tekst.

av den eller betale lovbestemt gebyr for en avskrift.

Tillike indbetales til panteboksføreren kr. 2,00 til dækning av utgifterne ved den i § 78 nævnte kundgjørelse. I samme øie-med skal den, som fremsætter begjæring efter § 12, indbetale til amtmanden kr. 2,00 samt et passende beløp for kundgjørelsen av beslutningen.

§ 80.

Naar tinglysning har fundet sted, skal panteboksføreren uten ophold sende avskrift av det tinglyste dokument til vedkommende regjeringsdepartement med opplysning om tinglysningstiden.

Avskrift av de beslutninger, som omhandles i § 12, skal likeledes uten ophold indsendes til vedkommende regjeringsdepartement.

§ 81.

Enhver har ret til at la sig vise eigte-pagsregisteret og kan mot en avgift av kr. 1,00 faa utskrift av, hvad dette indeholder vedkommende en eigtefælle.

Svensk Tekst.

6 §.

Om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap är särskilt stadgat.

K a p i t e l X.**Forskellige Bestemmelser.****§ 95.**

Det har sit Forblivende ved Lov Nr. 75, 7. April 1899 § 10.

§ 96.

Naar en Ægtefælle er umyndiggjort, tilkommer det den anden Ægtefælle, forsaa-vidt den er fuldmyndig, at bestyre den umyndiggjortes Gifteeje i Forbindelse med Værgen.

§ 97.

Er en Ægtefælle paa Grund af Fraværelse eller Sygdom forhindret i at varetage sine Anliggender, kan der beskikkes den en Værgen til midlertidig at bestyre dem, og Reglerne i § 14 finder da ikke Anvendelse.

§ 98.

Saafremt en Ægtefælle ved sin Død efterlader sig Livsarvinger, arver den længstlevende Ægtefælle $\frac{1}{4}$ af den afdødes efterladte Formue.

Denne Arveret kan ikke indskrænkes ved testamentarisk Bestemmelse udover hvad der følger af Forordning 21. Maj 1845 § 23, jfr. Lov 29. Decbr. 1857 § 2.

§ 99.

Efterlader en Ægtefælle sig ikke Livsarvinger, arver den længstlevende Ægtefælle Halvdelen af Afdødes Formue, saa- fremt der efter den afdøde findes Fader, Moder, Søskende eller Søskendes Afkom, men ellers hele Formuen.

Denne Arveret kan, ved testamentarisk Bestemmelse af den førstafdøde, indskrænkes indtil $\frac{1}{3}$ af Formuen.

§ 100.

Ægtefællernes indbyrdes Arveret bortfælder ved Separation og Skilsmisse.

§ 101.

Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 48 affattes saaledes:

*Norsk Tekst.***Utkast**

til

lov om forandring i lov om arv
av 31 juli 1854.

(Se § 88.)

(Se § 89.)

*Svensk Tekst.***Förslag**

till

Lag om makes arvsrätt.

Lov om arv av 31te juli 1854 § 28 skal herefter lyde saaledes:

„Foruten de arveberettigede slegtninger har ogsaa arvelaterens gjenlevende egtefælle ret til at ta arv, dog kun dersom den avdøde ikke har livsarvinger. Denne arveret bestemmes saaledes, at naar der efter den avdøde findes far eller mor eller søskende eller avkom efter disse, faar den gjenlevende en halvdel av den efterlatte formue, men ellers den hele formue.

Den arveret, som ovenfor er tilsagt en gjenlevende egtefælle, fortapes ikke alene ved opløsning eller omstøtelse av egteskapet, men ogsaa hvis det egteskapelige samliv ophæves ved bevilling.“

Denne lov træder i kraft 1ste januar 19 . .

Med ändring av vad som finnes stadgat häremot stridande förordnas som följer:

Dör make och lämnar ej efter sig bröstarvinge eller adoptivbarn eller dess bröstarvinge, ärve andra maken hälften av kvarlatenskapen, om efter den døde finnes fader eller moder eller syskon eller dess avkomling, men eljest hela kvarlatenskapen.

Vad sålunda är stadgat skall ej äga tillämpning, om makarna vid dödsfallet på grund av hemskillnad levde atskilda eller talan om äktenskapets återgång, hemskillnad eller äktenskapskillnad då var anhängig eller makarnas giftermålsbalken skall delas, som hade återgång skett.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 19 . .

Lagen skall ej äga tillämpning a den, som har äkta makes rätt, ehuru fullkomnat äktenskap ej kommit till stand.

Dansk Tekst.

Ved Skifte i Anledning af Ægteskabs Omstødelse udtager hver Ægtefælle forlods saa meget af sit Gifteeje, som svarer til, hvad han har indbragt i Boet ved Ægteskabets Indgaaelse eller gennem senere Erhvervelse ved Arv eller Gave, eller hvad han har overført til Gifteejet fra eget Særeje. Det, som den ene Ægtefælle har skænket den anden som Særeje, kan fordres tilbage.

§ 102.

Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 66 1ste Stykke affattes saaledes:

Naar Separation eller Skilsmisse har fundet Sted, faar den ene Ægtefælle ikke Gifteret i, hvad den anden senere erhverver, og de bestaaende Gifteejer deles mellem Ægtefællerne efter de for saadan Deling foreskrevne Regler.

§ 103.

I Lov om Ægteskabs Indgaaelse og Opløsning af § 68 tilføjes som 2det Stykke:

Underholdsbidrag kan, hvor Omstændighederne taler derfor, paalægges for en Tid, der ligger indtil 3 Aar forud for Fremsettelsen af Kravet.

§ 104.

Som nyt 2. Punktum i Lov Nr. 144 om Indkomst- og Formueskat til Staten af 8. Juni 1912 § 7, 1ste Stykke, indføjes:

»Enhver af Ægtefællerne kan dog forlange at blive sat særskilt i Skat af sin Indkomst og Formue, men det samlede Beløb af begges Skat maa ikke blive mindre end, om de beskattedes under eet, og den herved mulig fremkommende Forøgelse af hvers Skattepligt skal fordeles forholdsmæssig mellem dem.

§ 105.

Lov Nr. 79 om kommunale Valg af 20. April 1908 § 1, 4de Stykke og Lov Nr. 101 om Hjelpekasser af 29. April 1913 § 6, 4de Stykke affattes saaledes:

*Norsk Tekst.**Svensk Tekst.*

(Se § 91.)

(Se § 91.)

(Se § 90.)

Dansk Tekst.

Naar en gift Mand eller Kvinde har svaret direkte Skat af begge Ægtefællers eller af sine egne Midler, uden at den anden Ægtefælle er særlig ansat til Skat, betragtes de begge som Skatteydere.

§ 106.

§§ 70 og 72, 2det Stykke i Lov om Ægteskabs Indgaelse og Oplosning af ophæves.

§ 107.

Lov Nr. 133 om nogle Forandringer i Kvinders Retsstilling af 27. Maj 1908 § 1, 1ste Stykke, 1ste og 2det Punktum, affattes saaledes:

Enke er født Værge for sit ægte Barn. Det samme gælder fraskilt, frasepareret eller forladt Hustru, hvem Forældremyndigheden over Barnet er tillagt.

K a p i t e l X I.

Overgangsbestemmelser.

§ 108.

Denne Lov træder i Kraft den 1. Januar 19

(Se dansk § 110).

9de kapitel.

Forskjellige bestemmelser.

§ 82.

Denne lov træder i kraft 1ste januar
19 .. Dog træder § 93 straks i kraft.

— — — — —

§ 86.

Hvor en gjældende lovbestemmelse
hviler paa forudsætningen om formues-
fællesskab (fællig), skal det der bestemte
finde tilsvarende anvendelse, naar egte-
fællerne har gifteeie. Det, som er bestemt
om fællesbo (fællesformue), gjælder paa
tilsvarende maate om gifteeie.

Förslag

till

**Lag om införande av nya
giftermålsbalken.**

1 §.

Den nu antagna giftermålsbalken skall
jämte vad här nedan stadgas lända till
efferrättelse från och med den 1 januari
19 . . .

4 §.

Vad i 9 kap. 1 § äldre giftermåls-
balken stadgats därom, att hustrun följer
mannens stånd, skall fortfarande äga til-
lämpning.

Dansk Tekst.

(Se § 95.)

(Se § 96.)

(Se § 104.)

(Se §§ 102 og 103.)

Norsk Tekst.

§ 88.

Fra denne lovs ikrafttræden skal § 1 i lov om myndighetsalderens nedsættelse m. m. av 27de mars 1869 lyde saaledes:

„Fra det fyldte 21de aar skal herefter enhver mand og enhver kvinde være fuldmyndig.“

§ 89.

Fra denne lovs ikrafttræden skal § 28 i lov om umyndiggjørelse av 28de november 1898 lyde saaledes:

„Er den umyndiggjorte gift og verge-maalet overdrages egtefællen, blir hans eiendom ikke at inddrage under overformynderiets bestyrelse eller tilsyn.

At den umyndiggjortes egtefælle, skjønt over 18 aar, endnu ikke har fylt sit 21de aar, skal ikke være til hinder for, at verge-maalet betros denne, hvor han eller hun ellers dertil findes skikket. Dog skal de i saa fald bistaaes av en dertil beskikket kurator paa samme maate som i sine egne anliggender.“

§ 90.

Fra denne lovs ikrafttræden skal § 16, første led i skattelov for landet av 18de august 1911 og § 11, første led i skattelov for byene av samme dato lyde saaledes:

„Egtefæller lignes underrett for sin samlede formue og indtægt. Hver av egtefællerne kan dog begjære sig særskilt lignet for sin eiendom og indtægt. Naar egtefæller er separert eller til stadighet lever adskilt fra hinanden, lignes de særskilt.“

§ 91.

Fra denne lovs ikrafttræden skal §§ 37, 40, første led, 54, 55, første led og 58 i lov om indgaaelse og opløsning av egteskap av 31te mai 1918 lyde saaledes:

„§ 37. Ved skifte av gifteeie efter et egteskaps omstøtelse kan enhver av egtefællerne kræve, at delingen foregaar saaledes, at hver enkelt forlods uttar av sit gifteeie en saa stor andel, som svarer til, hvad han har indbragt i det ved egteskapets indgaaelse eller senere har tilført det gjennom erhvervelse ved arv eller gave eller ved overdragelse av særeiemidler.

Scensk Tekst.

Norsk Tekst.

Det, som den ene egtefælle har skjænket den anden som særee, kan kræves tilbake.

§ 40, første led. Hvis et egteskap, som kan omstøtes, ophører ved den ene egtefælles død, og den gjenlevende egtefælle hadde adgang til at kræve egteskapet omstøtt, har denne ret til at forlange deling av giftecier efter reglerne i § 37 samt erstatning og opreisning under de betingelser, som er nevnt i § 38. Kravene maa fremsættes inden seks maaneder efter dødsfaldet.

§ 54. Naar det egteskapelige samliv ophæves ved bevilling, eller egteskapet oppløses ved bevilling eller dom, skal eiendom, som derefter erhverves, tilhøre hver enkelt egtefælle særskilt og det gifteeie, som egtefællerne maatte ha, skiftes mellem dem.

Dog skal den egtefælle, som har faat bevilling til ophævelse av samlivet efter § 42, første led, ha ret til av de beholdne gifteeier at utta det bohavet, som han behøver for sig og sin husstand, endvidere levnetsmidler, husdyr og for overensstemmende med § 1 i lov av 28de april 1916 om innskærnkning i retten til at søke utlæg for gjæld samt indtil en værdi av seks hundrede kroner de redskaper og andre løsøre-gjenstande, som er nødvendige til fortsættelse av hans næring, uten at han pligter at yde den anden egtefælle vederlag for den del av værdien, som maatte overstige hans lod. Det samme skal gjælde bruksretten til egtefællerne tilhørende husbygninger, forsaavidt de skjønnes nødvendige til bolig for den berettigede egtefælle eller til hans arbeidsvirksomhet. I bevillingen kan det bestemmes, at den krænkede egtefælle skal ha ret til alene at indtræde i løpende husleiekontrakt, selv om kontrakten er opprettet i den anden egtefælles navn.

§ 55, første led. Naar et egteskap oppløses ved dom paa grund av forhold, hvorved den ene egtefælle grovt har krænket den anden, kan denne foruten uttagning av eiendele overensstemmende med § 54, andet led og erstatning for det formuestap, som

Svensk Tekst.

§ 109.

Efter det i § 108 nævnte Tidspunkt kommer Loven, dog med de nedenfor angivne nærmere Bestemmelser, ogsaa til Anvendelse overfor Ægtefæller, der har indgaaet Ægteskab tidligere. Har Ægtefællerne levet i Formuefællesskab, anses den Del af Fællesboets Midler, der hidtil har været undergivet en Ægtefælles Raadighed, som en Bestanddel af dennes Gifteeje.

Reglerne i Lov Nr. 75 af 7. April 1899 § 11, 1ste Stykke, 2det og 3die Punktum, finder vedblivende Anvendelse paa de der nævnte Ejendele, som er indførte i Boet af Hustruen før denne Lows Ikrafttræden. Forpligtelser, som i Medfør af den nævnte Lows § 12 eller § 13 er komne til at paahvile Fællesboet uden personlig Hæftelse for Manden, kan søges fyldestgjorte i hans Gifteeje.

Har en Ægtefælle faaet Erstatningskrav mod den anden Ægtefælle i Henhold til Lov 7. April 1899 §§ 13, 16 eller 24, eller har den efter denne Lows Ikrafttræden indfriet en tidligere opstaaet Forpligtelse, hvis Indfrielse vilde have hjemlet den et saadant Erstatningskrav, kan der herfor kræves Vederlag overensstemmende med Reglerne i Kap. VII.

han maatte lite ved opløsningen, tillike kræve opreisning for den ved kränkelsen lidte tort og anden skade av ikke økonomisk art. Erstatningen og opreisningen fastsættes av retten og avpasses efter billighet under hensyn til den utviste skyld og omstændighetene forøvrig.

§ 58. Som 2det led tilføjes:

Underholdsbidrag kan paalægges for en tid, som ligger indtil tre aar forut for fremsættelsen av begjæring om fastsættelse av saadant bidrag.“

§ 92.

Denne lov kommer ogsaa til anvendelse overfor egtefæller, som har indgaat egteskap før dens ikrafttræden.

Hadde egtefællerne tidligere formuesfællesskap, ansees den del av fællesboets midler, der var undergit en egtefælles raadighet, som dennes gifteeie. Gjæld, som paahvilte den del av fællesboet, som manden raadet over, kan kræves fyldestgjort saavel av hans gifteeie som av hans særeie.

Er der av fællesboet utredet forpligtelser, som en egtefælle efter den tidligere lovgivning kunde kræve godtgjort av den andens særeie eller lod i fællesboet, har han herfor ret til vederlag under skifte overensstemmende med de tilsvarende regler i 6te kapitel.

§ 93.

I de egteskaper, hvor der ved lovens ikrafttræden raader formuesfællesskap, kan egtefællerne eller en av dem ved erklæring, som tinglyses inden lovens ikrafttræden og indføres i egtepagtsregisteret, bestemme, at den ældre lovgivnings regler skal vedbli at gjælde om ordningen av formuesforholdet mellem dem.

For egteskaper, hvor saadan erklæring er tinglyst, vedblir de bestemmelser, som ved §§ 82, 87, 89, 90 og 91 ophæves eller forandres, fremdeles at gjælde, dog med følgende undtagelser:

I. Bestemmelserne i § 31 i lov om formuesforholdet mellem egtefæller av 29de juni 1888 med tillægslov av 29de juni 1894 finder tilsvarende anvendelse paa arv eller

5 §.

1 mom. Beträffande makar, som ingatt äktenskap, innan nya lagen trätt i kraft, skall i stället för bestämmelserna i 5–9 kap., 10 kap. 4–11 §§, 11 kap. 14–23 §§, 12 och 13 kap. samt vad 15 kap. innehåller om rättegång i boskillnadsmål fortfarande tillämpas vad äldre lag stadgar i de ämnen, som med sagda bestämmelser avses, såvitt ej i 2–8 mom. här nedan annorlunda föreskrives.

2 mom. Med den nya lagens ikraftträdande skall mannens målsmanskap i fråga om makarnas rättsförhållanden i personligt hänseende upphöra; dock äge makarna ej sluta avtal med varandra i andra fall, än när sådant är i lag särskilt stadgat.

3 mom. Bestämmelserna i 5 kap. 1–3 och 5–11 §§ nya lagen skola i tillämpliga delar lända till efterrättelse; och skall vid bedömande av vardera makens förmåga att bidra till familjens underhåll hänsyn tagas till storleken av den egendom, varöver han rader.

4 mom. Makarna må genom äktenskapsförord avtala, att egendom, som tillfaller ena maken, skall vara hans enskilda.

5 mom. Över egendom, som, efter det nya lagen trätt i kraft, tillfaller hustrun genom arv, gava eller testamente, samt över avkastningen av sådan egendom äge hon råda, även om egendomen jämlikt äldre lag skolat stå under mannens förvaltning.

Genom äktenskapsförord må makarna avtala, att hustrun skall råda över enskild

Norsk Tekst.

gave, som tilfalder hustruen efter denne lovs ikrafttræden, og som ikke er hendes særeie.

2. Bestemmelserne i denne lov om ordningen av eiendomsforholdet mellem egtefæller kan bringes til anvendelse gennem egtepagt, som angir, hvad der skal tilhøre hver av egtefællerne som gifteeie eller særeie.

3. Bestemmelserne i denne lov om uskiftet bo finder anvendelse, naar dødsfaldet er indtruffet efter lovens ikrafttræden. Det, som er bestemt om gifteeie, gjælder paa tilsvarende maate om fællesboet.

Tinglysning og kundgjørelse av erklæringen sker uten gebyr eller utgift for egtefællerne.

Svensk Tekst.

egendom, som tillfallit henne, innan nya lagen trädde i kraft.

6 mom. Bestämmelserna i 6 kap. 4—6 §§ nya lagen skola lända till efterrättelse i fråga om samfällid egendom av beskaffenhet, som i nämnda lagrum avses.

7 mom. Är genom äktenskapsförord stadgat, att all makarnas egendom skall vara enskild, och att hustrun skall själv förvalta sin egendom, skall nya lagen å makarna tillämpas jämväl vad angår ämmen, som i 1 mom. omförmålas; och skola makarna, var med den egendom han har eller sedermera förvärvar, svara för den gäld, varför han enligt äldre lag varit ansvarig med sin egendom.

Hava makarna vunnit boskillnad på grund av ansökan, som gjorts efter det lagen den 1 juli 1898 om boskillnad trädde i kraft, eller hava de vunnit hemskillnad, skall ock, efter det skifte dem emellan ägt rum, nya lagen å dem tillämpas jämväl vad angår ämmen, som i 1 mom. omförmålas.

8 mom. Makarna må genom äktenskapsförord bestämma, att boskillnad skall äga rum, och huru boet i anledning därav skall delas emellan dem, så ock avtala, att egendom, som, da skifte sker, tillhör endera enskilt, eller som vid skiftet eller sedermera tillfaller endera, skall vara hans giftorättsgods.

Har genom förord efter vad nu är sagt blivit bestämt, att boskillnad skall äga rum, äge en var av makarna påkalla boskillnad.

9 mom. Morgongava skall ej utgå efter make, som dör, sedan denna lag trätt i kraft.

Har make, som innehaft fideikommiss, i enlighet med bestämmelse i fideikommissbrevet upplatit till fideikommisset hörande egendom att av efterlevande maken såsom morgongava med nyttjanderätt innehavas, må dock sådan upplåtelse utan hinder av

§ 110.

Hvor en gældende Lovbestemmelse hviler paa Forudsætningen om ægteskabeligt Formuefællesskab, skal det der bestemte finde tilsvarende Anvendelse, forsaavidt Ægtefæller har Gifteeje.

Norsk Tekst.

(Se norsk § 86).

Svensk Tekst.

vad detta mom. är stadgat gå i verkställighet.

10 mom. Om förord, som i 4. 5 och 8 mom. avses, skall gälla vad i 8 kap. 9—11 §§ nya lagen är stadgat angående äktenskapsförord mellan makar.